BIULETYN
ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK
NR 54

Warszawa 2013

Przygotowuje Komitet Redakcyjny w składzie
Joanna Arvaniti, Anita Chodkowska,
Hanna Krajewska, Hanna Szymczyk,
Mieczysław Wrzosek

Korekta
Joanna Arvaniti, Tomasz Rudzki

Tłumaczenie
Urszula Pawlik

Adres Redakcji
Archiwum PAN
Warszawa, ul. Nowy Świat 72

Wydano z dotacji Ministerstwa
Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ISSN: 0551-3782

Skład, łamanie i druk
Agencja Wydawniczo-Poligraficzna AMALKER
Warszawa, ul. Okrzei 21/4
www.amalker.com

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów 5

Joanna Arvaniti
Wstęp 7

Materiały towarzystw i innych instytucji naukowych, nabytki APAN po 1999 roku 8

Akta placówek Polskiej Akademii Nauk, nabytki APAN po 1999 roku 13

Spuścizny uczonych polskich i kolekcje, nabytki APAN po 1999 roku 24

Anna Podgórzak
Pracownicy Archiwum Polskiej Akademii Nauk 107

Paulina Kopestyńska
Pracownicy Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie w karykaturze 122

Jolanta Stasiak
Zygmunt Kolankowski i jego spuścizna rękopiśmienna w zbiorach Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie 129

Jolanta Stasiak
Działalność Archiwum Polskiej Akademii Nauk w latach 1953–2013 135

Mateusz Sobeczko
Zarys historii Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie Oddziału w Katowicach 159

Joanna Arvaniti
Wydarzenia archiwalne w latach 2003–2013 173

Bartosz Borkowski
Romowa z dyrektor Archiwum PAN dr Hanną Krajewską o historii, archiwistyce i pasji 206

Bartosz Borkowski
Rozmowa z jedną z najbardziej doświadczonych archiwistek w Polsce, wieloletnim kustoszem Archiwum PAN dr Hanną Szymczyk 212

Izabela Gass
Zygmunt Wasilewski — bibliotekarz w Muzeum Polskim w Rapperswilu 217

Katarzyna Słojkowska
Wystawa „W służbie harcerstwa i nauki. Aleksander Kamiński «Kamyk» i pionierzy polskiego skautingu w zbiorach Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie i Muzeum Harcerstwa w Warszawie” 228

Katarzyna Słojkowska
Materiały Poniatowskich w zbiorach Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie 231

Dorota Piętka-Hadała
IV Warszawski Piknik Archiwalny, 8 czerwca 2013 239

Sprawozdanie z działalności PAN Archiwum w Warszawie w 2012 roku 244

Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1–53 „Biuletynu Archiwum PAN” (układ chronologiczny) 263

Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1–53 „Biuletynu Archiwum PAN” (układ alfabetyczny) 275

Dodatek, spuścizny uczonych polskich i kolekcje, nabytki APAN po 1999 roku 281

Summary 287

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

AE	Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
AGAD	Archiwum Główne Akt Dawnych
AH	Akademia Handlowa w Poznaniu
ANPAN i PAU	Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności
APAN	Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie
AR	Akademia Rolnicza w Poznaniu
ATK	Akademia Teologii Katolickiej
b.d.	brak daty
BUMK	Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
b.p.	brak paginacji
b.t.	brak tytułu
cz.	część
dop.	dopiski
ds.	do spraw
dz.	dział
egz.	egzemplarz
fasc.	fascicule
fkp.	fotokopia
fot.	fotografia
IBLPAN	Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
IFPUAM	Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
IHKMPAN	Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk
IHNPAN	Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk
IHPAN	Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk
INGPAN	Instytut Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk
j.	jednostka
j.a.	jednostka archiwalna
jw.	jak wyżej
k.	karta, kartka (w korespondencji)
kkp.	kserokopia
ks. nab.	księga nabytków
KUL	Katolicki Uniwersytet Lubelski
l.	luźne, list (w korespondencji)
masz.	maszynopis
m.b.	metr bieżący
m.in.	między innymi
mkf.	mikrofilm
nadb.	nadbitka
neg.	negatyw
nlb.	nieliczbowane
nr	numer
odb.	odbitka
odp.	odpowiedź
opr.	oprawne
oprac.	opracowane
PAN	Polska Akademia Nauk
PAU	Polska Akademia Umiejętności
PB	Politechnika Białostocka
PIW	Państwowy Instytut Wydawniczy
pkt	punkt
PL	Politechnika Lwowska
PŁ	Politechnika Łódzka
pow.	powielany
poz.	pozycja
PŚ	Politechnika Śląska w Gliwicach
PTE	Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
PTH	Polskie Towarzystwo Historyczne
PTPN	Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
PW	Politechnika Warszawska

PWN	Państwowe Wydawnictwo Naukowe
r.	recto, rok, rocznik
rec.	recenzja
rkp.	rękopis
rys.	rysunek
s.	strona
ss.	strony
sz.	szyte
t.	tom
tel.	telegram
TMH	Towarzystwo Miłośników Historii
TNW	Towarzystwo Naukowe Warszawskie
tzw.	tak zwany
UAM	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
UB	Uniwersytet w Białymstoku
UJ	Uniwersytet Jagielloński
UJK	Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie
UKW	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
UŁ	Uniwersytet Łódzki
UMK	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UP	Uniwersytet Poznański
USB	Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie
UW	Uniwersytet Warszawski
UWr	Uniwersytet Wrocławski
v.	verso
vol.	wolumin
w.	wiek
wiz.	wizytówka
WSE	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Poznaniu
WSH	Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu
WSP	Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego w Kielcach
WSR	Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu
wyd.	wydanie
z.	zeszyt
zał.	załącznik
zob.	zobacz

Inicjały autorów haseł

A. Ch.	Anita Chodkowska
A. G.	Anna Gruszczyńska
A. K.	Andrzej Klubiński
A. M.	Anna Mieszkowska
B. B.	Bartosz Borkowski
D. M.	Danuta Mazurczak
D. P.-H.	Dorota Piętka-Hadała
H. K.	Hanna Krajewska
H. S.	Hanna Szymczyk
I. G.	Izabela Gass
J. A.	Joanna Arvaniti
J. M.	Józef Malinowski
J. Mat.	Jarosław Matysiak
J. S.	Jolanta Stasiak
K. S.	Katarzyna Słojkowska
M. B.	Michał Boksa
M. C.	Marek Ciara
M. S.	Mateusz Sobeczko
R. D.	Roman Dąbrowski

Joanna Arvaniti
Warszawa

WSTĘP

W 2013 roku Archiwum Polskiej Akademii Nauk obchodzi 60. rocznicę powstania. „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk" ma więc w tym roku odświętną postać i różni się zarówno pod względem formy, jak i treści od poprzednich numerów.

W tegorocznym „Biuletynie…" nie publikujemy inwentarzy archiwalnych. Ich miejsce zajmuje natomiast obszerny suplement do *Przewodnika po zasobie Archiwum Polskiej Akademii Nauk*, w którym zawarto hasła obejmujące wszystkie nabytki Archiwum PAN po 1999 roku, które nie znalazły się w ostatniej edycji *Przewodnika po zasobie Archiwum Polskiej Akademii Nauk*. Zamieszczamy również szczegółowe omówienie będącego aktualnie w opracowaniu bogatego i różnorodnego zespołu pierwszego dyrektora Archiwum Polskiej Akademii Nauk profesora Zygmunta Kolankowskiego.

Jubileuszowy rocznik wypełniają okolicznościowe artykuły na temat historii naszej instytucji, jej kolejnych dyrektorów, oddziałów i działalności popularyzatorskiej, wywiady z obecnym dyrektorem Archiwum PAN dr Hanną Krajewską oraz z pracownikiem APAN z najdłuższym stażem zawodowym dr Hanną Szymczyk. Zamieszczamy również listę wszystkich 203 pracowników Archiwum PAN zatrudnionych w instytucji od momentu powstania do chwili obecnej. Listę ubarwiają karykatury obecnych pracowników Archiwum PAN autorstwa Pauliny Kopestyńskiej.

Do „Biuletynu…" włączono kolorową wkładkę, na której zaprezentowano zdjęcia pracowników Archiwum PAN podczas różnych ważnych wydarzeń archiwalnych w ostatnim dziesięcioleciu.

MATERIAŁY TOWARZYSTW I INNYCH INSTYTUCJI NAUKOWYCH, NABYTKI APAN PO 1999 ROKU

Fundacja Uniwersytetu Europejskiego
Zarejestrowana w 2003 roku jako stowarzyszenie mające na celu prowadzenie działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami. Zlikwidowana w 2005 roku.
Dokumentacja działalności: ustanowienie, akt założycielski, statut, rejestracja i wyrejestrowanie. Protokoły posiedzeń Rady Fundacji, sprawozdania z działalności i z likwidacji. Dokumentacja nabywania i zbywania nieruchomości. [A. Ch.]
Przejęte, 2008

[1996] 2003–2005
sygn. I–38
ok. 0,12 m.b.
spis

Grupa drobnych zespołów instytucji i organizacji naukowych w Krakowie
Kolekcja dokumentów dotyczących organizacji życia oświatowego i kulturalnego, m.in. UJ. [A. Ch.]

1885–1989
sygn. I–34
ok. 0,03 m.b.
spis

Grupa drobnych zespołów instytucji i organizacji naukowych w Warszawie
Kolekcja dokumentów dotyczących organizacji życia oświatowego i kulturalnego. Obwieszczenia, druki okolicznościowe, informatory, publikowane statuty szkół i stowarzyszeń, w tym Towarzystwa Kursów Naukowych (z lat 1906–1917), Wolnej Wszechnicy Polskiej, Wyższej Szkoły Handlowej, zaproszenia i blankiety UW, majątkowe akty notarialne, korespondencja. [A. Ch.]

1840–1952
sygn. I–33
ok. 0,10 m.b.
spis

ICOMOS International Council on Monumenst and Sites (Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych)
Pozarządowa ekspercka organizacja międzynarodowa utworzona w Warszawie w 1965 roku z siedzibą zarządu w Paryżu. Doradza UNESCO, m.in. w sprawie wpisu obiektów na Listę Światowego Dziedzictwa. W ramach ICOMOS działają komitety narodowe oraz specjalistyczne. W Polsce działa Polski Komitet Narodowy ICOMOS.
Statut, protokoły, sprawozdania z walnych zebrań i spotkań Prezydium, materiały z organizacji wyborów i dokumentacja członkowska.
Dokumentacja działalności: współpraca z instytucjami krajowymi — miastami, stowarzyszeniami, w tym Komisja Porozumiewawcza, i zagranicznymi, m.in. UNESCO, Haritage at Risk, organizacja konferencji, seminariów i szkoleń.
Nagroda im. Jana Zachwatowicza i międzynarodowy ICOMOS: materiały ze zgromadzenia ogólnego i dokumentacja działalności komitetów naukowych, publikacje i korespondencja.
Zespół otwarty. [A. Ch.]
Przejęte, 2009

1965–2003
sygn. I–40
ok. 6,00 m.b.
spis

Kolekcja dokumentacji do historii Polski XX wieku
Materiały źródłowe do historii Polski, w tym fotokopie i odpisy, zgromadzone przez pracownie IHPAN, głównie o charakterze wspomnieniowym, m.in. Zygmunta Trzeciaka o polsko-radzieckich pertraktacjach pokojowych w 1919 roku, Konstancji Jaworowskiej o Związku Chłopskim, wspomnienia Stanisława Hempla, Henryka Dzendzla, Andrzeja Wierzbickiego, K. Plutyńskiego, opracowania Feliksa Świątka o zamachach na Semena Petlurę i Tadeusza Hołówkę, kolekcja prasy bezdebitowej z lat 1981–1984 oraz tekst raportu *Prawa człowieka i obywatela w PRL w okresie stanu wojennego*..., opracowanego przez Zespół Redakcyjny Komitetu Helsińskiego z 1983 roku.
Kolekcja wycinków prasowych i drobnych materiałów źródłowych. [A. Ch.]
Dar Instytut Historii PAN, 2001

1947–1984
sygn. I–30
ok. 10,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Nekrologi polskich uczonych
Kolekcja wycinków, zamieszczanych w warszawskich gazetach, zgromadzona przez APAN. Najstarszy nekrolog pochodzi z 1941 roku, jednak systematyczne prace prowadzone były od 1958 roku. Regularną kwerendą początkowo objęto „Życie Warszawy", następnie „Gazetę Wyborczą" i „Rzeczpospolitą".
Zbiór otwarty. [A. Ch.]

[1941]–1953
sygn. I–32
ok. 1,50 m.b.
spis

Oddział Przyrodniczy Muzeum Wielkopolskiego
Powstał w 1924 roku z połączenia zbiorów przyrodniczych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu. Placówka istniała do 1939 roku.
Sprawozdania, umowa w sprawie przekazania Oddziałowi zbiorów przyrodniczych PTPN, spis przekazanych zbiorów.
Akta personalne, wycinki prasowe.
Korespondencja wychodząca i wpływająca dotycząca bieżącej działalności Oddziału. [J. Mat.]
Wyłączono w 2011 roku z materiałów Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN (sygn. P.II–21)

1923–1991
sygn. P.I–1
ok. 0,04 m.b.
spis

Państwowa Wyższa Szkoła Higieny Psychicznej
Powołana Rozporządzeniem Rady Ministrów 22 grudnia 1949 roku na bazie Szkoły Państwowego Instytutu Higieny Psychicznej założonego w 1935 roku. Zlikwidowana 31 grudnia 1952 roku.
Szczątki dokumentów działalności szkoły: programy studiów, spisy wykładowców i studentów, ankieta rozpisana wśród byłych studentów w 1957 roku na temat chęci przystąpienia przez nich do egzaminu magisterskiego. Kopie publikacji na temat historii powstania szkoły, ankiety z 1997 roku, wspomnień studentów. [A. Ch.]
Dar Jerzego Kulczyckiego, 2002

1937 [?]–1957, [1997]
sygn. I–31
ok. 0,10 m.b.
spis

Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza
Stowarzyszenie historyków literatury i nauczycieli polonistów, zajmujące się popularyzacją nauki o literaturze polskiej ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Adama Mickiewicza, założone we Lwowie w 1886 roku z inicjatywy grupy uczonych oraz właścicieli księgarni „Gubrynowicz i Schmidt". Władze Towarzystwa reprezentowane były przez Wydział, składający się z 7 osób, oraz Walne Zgromadzenie, zbierające się co 3 lata. W okresie międzywojennym posiadało oddziały w Krakowie i Warszawie (1920), Lublinie (1921), Poznaniu (1922), Wilnie i Katowicach (1928), Łodzi (1929) i Tarnowie. W latach 1887–1898 Towarzystwo wydawało własne czasopismo naukowe „Pamiętnik Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza", a od 1902 do 1952 roku „Pamiętnik Literacki".
Materiały dotyczące walnych zjazdów z lat 1950–2001 oraz protokoły obrad Zarządu Głównego z lat 1937–1998, zebrań plenarnych z lat 1946–1992 i z zebrań Prezydium Zarządu Głównego z lat 1950–1998, a także protokoły obrad wąskiego Prezydium z lat 1977–1980.
Wśród materiałów organizacyjnych: *Statut* Towarzystwa, zarówno w jego przedwojennej wersji, jak i z późniejszymi zmianami, oraz materiały regulujące działalność Towarzystwa od jego powojennej rejestracji, po zawieszenie działalności w roku 1981, rozporządzenia wewnętrzne, regulujące organizację działalności statutowej, w tym działalności komisji.
Plany i sprawozdania z działalności Towarzystwa z lat 1951–1994, materiały z kontroli zewnętrznych przeprowadzanych w Towarzystwie, dokumentacja członkowska, a w niej list interwencyjny w sprawie internowania Czesława Hernasa w czasie stanu wojennego.
Dokumentacja obrazująca współpracę z władzami i instytucjami krajowymi z lat 1946–2004 oraz liczne materiały działalności oddziałów z lat 1946–2004. Tylko w Oddziale Warszawskim zachowały się szczątkowe materiały działalności z lat przedwojennych.
Materiały dotyczące projektów, w których Towarzystwo brało udział, jak i tych, które samo inicjowało, wśród nich materiały I Ogólnopolskiego Sejmiku Polonistycznego w sprawie szkolnej edukacji w zakresie języka ojczystego i kształcenia nauczycieli polonistów, dokumentacja i teksty prac, które wpłynęły na ogłoszony przez Towarzystwo Konkurs Folklorystyczny im. profesora dra Juliana Krzyżanowskiego.
Teki wydawnicze czasopism, projekty wydawnicze i korespondencja z instytucjami wydawniczymi.

Informacje dotyczące działalności samego Towarzystwa, jego dziejów i publikacji, popularyzacja akcji odczytowej prowadzonej przez Towarzystwo.
Materiały finansowe: sprawozdania, rozliczenia i dokumentacja osobowa mająca już znaczenie historyczne oraz wycinki, afisze, zaproszenia i fragmenty publikacji.
Zespół otwarty. [A. Ch.]
Przejęte, 2012

1922–2004
sygn. I–39
339 j., 6,00 m.b.
inwentarz

Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze „Książnica-Atlas”

Powstało w wyniku zjednoczenia założonego w 1884 roku wydawnictwa „Książnica Polska” oraz założonego w 1921 roku przez Eugeniusza Romera wydawnictwa kartograficznego „Atlas”. Działało we Lwowie i Warszawie w latach 1924–1941, następnie we Wrocławiu w latach 1946–1951. Rozdzielone i włączone do Państwowego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych i Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych.
Fragment dokumentacji redakcyjnej sprzed 1939 roku, a w niej tekst do prospektu o encyklopedii dla młodzieży, projekty okładek autorstwa Stanisława Ostoi-Chrostowskiego, propozycje blankietów przygotowanych na XIII Międzynarodowy Kongres Wydawców 1938–1939, fotografie z wystaw, w których uczestniczyło wydawnictwo, oraz jego biur, drukarni, pracowni i księgarni z oddziałów we Lwowie i Warszawie. Ponadto dziennik czynności dyrektora Jana Piątka z lat 1925–1929, 1935, 1945, 1946–1950 oraz spis wpływających do wydawnictwa rękopisów z lat 1945–1950, a także dziennik czynności redaktora Władysława Kopczewskiego z lat 1948–1950 oraz maszynopisy prac *Dalekie perspektywy* i *Sprawa kultury*, a także publikowane sprawozdanie z działalności wydawnictwa za 1948 rok. [A. Ch.]
Dar Jana Kopczewskiego, 2000

1924–1950
sygn. I–28
ok. 0,15 m.b.
spis

AKTA PLACÓWEK POLSKIEJ AKADEMII NAUK, NABYTKI APAN PO 1999 ROKU

Centrum Badań Przedsiębiorczości i Zarządzania
Powołane Uchwałą nr 16/91 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 16 maja 1991 roku. Zlikwidowane Decyzją nr 16 Prezesa Polskiej Akademii Nauk z 17 lutego 2005 roku.
Posiedzenia Rady Naukowej, dokumentacja organizacyjna: statut, zarządzenia kierownictwa, regulamin, sprawozdania z działalności, współpraca z instytucjami.
Dokumentacja uczestnictwa w projektach badawczych, raporty, opracowania.
Akta osobowe pracowników, karty wynagrodzeń i listy płac 1979–2005, sprawozdania finansowe, prace naukowo-badawcze, bilans likwidacyjny. [A. Ch.]

1972–2005
sygn. II–99
ok. 4,83 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Centrum Strategii Rozwoju i Upowszechniania Nauki
Powołane Zarządzeniem nr 2/89 Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk z 15 marca 1989 roku.
Dokumentacja działalności Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej, kursy językowe, studia doktoranckie, protokoły i zaświadczenia.
Bilanse za lata 1990–2001, sprawozdania finansowe, dokumentacja kadrowo-płacowa: listy płac, akta osobowe i karty wynagrodzeń. [A. Ch.]

1958–2003
sygn. II–93
ok. 3,30 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Enzyklopädie zur Frühgeschichte Osteuropas, materiały redakcyjne
Wspólna inicjatywa Zakładu Historii Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu i Zentralinstitut für Alte Geschichte und Archäologie Akademie der Wissenschaften der DDR w Berlinie; podjęto wówczas próbę opracowania w języku niemieckim wielotomowej, międzynarodowej *Enzyklopädie zur Frühgeschichte Osteuropas* z udziałem badaczy z różnych krajów. Po wieloletnich dyskusjach nad koncep-

cją tego dzieła i ustaleniu listy haseł zdołano opublikować w 1980 roku zeszyt próbny. Po zjednoczeniu Niemiec prace zostały wstrzymane, a zebrane dotąd materiały, głównie do zeszytu 1. (A–B), zarchiwizowano w postaci płyty CD.
Założenia encyklopedii, materiały z konferencji międzynarodowych poświęconych opracowaniu encyklopedii, hasła, spisy haseł, korespondencja z lat 1983–1991, ilustracje. [J. Mat.]

1980–1991
sygn. P.II–17
ok. 1,30 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Fundacja im. Henryka Arctowskiego
Ustanowiona przez Polską Akademię Nauk w 1990 roku w celu materialnej i organizacyjnej pomocy w działalności uczonych polskich w rejonach polarnych Ziemi — Antarktyce i Arktyce. Zlikwidowana w 2003 roku.
Propozycje powołania Centrum i Fundacji Badań Polarnych, statut i dokumentacja organizacyjna Fundacji, protokoły Rady i sprawozdania z działalności, sprawozdania finansowe.
Współpraca z Komitetem Ratowania Polskiej Stacji Antarktycznej w USA, organizacja rejsu w 100-lecie wypłynięcia statku „Belgica". Dokumentacja likwidacji. [A. Ch.]

1986–2003
sygn. II–95
ok. 0,12 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Instytut Chemii Bioorganicznej
Utworzony na mocy Uchwały nr 1 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 19 stycznia 1988 roku w sprawie utworzenia Instytutu Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk, zatwierdzonej przez Prezesa Rady Ministrów 6 lutego 1988 roku.
Protokoły posiedzeń Kolegium, sprawozdania roczne z działalności naukowo-badawczej i ze współpracy z zagranicą, materiały z konferencji zagranicznych, materiały dotyczące działalności związków zawodowych. [J. Mat.]

1980–1984
sygn. P.II–18
ok. 0,17 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla

Powołany Uchwałą nr 66 Sekretariatu Naukowego Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 25 listopada 1952 roku. Zatwierdzony Uchwałą nr 1163 Prezydium Rządu z 13 grudnia 1952 roku.

Dokumentacja Studium Doktoranckiego 1968–1973, dokumentacja wydawnicza z lat 1958–1995, opracowania i edycja źródeł, teki redakcyjne „Kwartalnika Historycznego" z lat 1987–1997, a także kolejne redakcje tekstów, recenzje i dyskusje związane z opracowywaniem wielotomowej *Historii Polski*.

Korespondencja naukowa, plany i sprawozdania naukowe oraz teksty prac i referatów, a także protokoły posiedzeń Pracowni Dziejów Klasy Robotniczej i Chłopskiej, Zakładu Historii Najnowszej, Pracowni Edytorskiej, Zakładu Źródłoznawstwa i Zakładu Historii 2. Wojny Światowej. [A. Ch.]

1958–1997
sygn. II–97
ok. 14,00 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Instytut Slawistyki

Powołany Uchwałą nr 5/77 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 24 lutego 1977 roku w sprawie utworzenia Instytutu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, zatwierdzoną przez Prezesa Rady Ministrów 24 lutego 1977 roku. Decyzją nr 26/92 Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk z 27 kwietnia 1992 roku zmieniono nazwę Instytutu.

Dokumentacja Studium Polonistycznego: podania i sprawozdania studentów, rozliczenia grantów z Fundacji im. Batorego, wykaz i fragmenty wykładów (1995).

Protokoły posiedzeń Komitetu Redakcyjnego *Ogólnokarpackiego atlasu dialektologicznego*, korespondencja (1980–1998).

Komisja Zakładowa Koła NSZZ „Solidarność", korespondencja w sprawie represji stosowanych wobec pracowników Instytutu (1982–1989). [A. Ch.]

1980–1998
sygn. II–41
ok. 0,10 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego
Utworzony na mocy Decyzji nr 5 Prezesa Polskiej Akademii Nauk z 23 lutego 2009 roku na bazie zlikwidowanego Uchwałą Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 31 marca 2009 roku Zakładu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk (utworzonego w 1978 roku). Instytut rozpoczął działalność 1 kwietnia 2009 roku.
Statut, regulaminy, zarządzenia, plany, raporty i sprawozdania z badań naukowych, działalności placówki, ze współpracy z zagranicą, raporty indywidualne, ekspertyzy, zestawienia, materiały z konferencji i sesji naukowych, teksty prac i artykułów pracowników, korespondencja wychodząca i wpływająca, fotografie. [J. Mat.]

1957–1984
sygn. P.II–21
ok. 4,20 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Komisja Prezydium Polskiej Akademii Nauk ds. Odwołań od Krzywdzących Decyzji z lat 1968–1980
Powołana Uchwałą Prezydium Polskiej Akademii Nauk nr 1/81 z 27 stycznia 1981 roku.
Regulamin działania Komisji, wyciągi z protokołu dotyczącego jej powołania, korespondencja, akta spraw. [A. Ch.]

1963–1981
sygn. II–94
ok. 0,06 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Komitet Architektury i Urbanistyki
Powołany w 1952 roku.
Organizacja i regulamin Komitetu, projekty, materiały dyskusyjne z lat 1966–1967. Planowanie i sprawozdawczość za lata 1953–1970. Program, lista uczestników, zaproszenia, referat główny i koreferaty z konferencji naukowej *Perspektywy i prognozy rozwoju nauki w dziedzinie architektury i urbanistyki do 1985 roku* w Kazimierzu Dolnym w 1967 roku. Makieta wniosku *Pogląd na przyszłościowe kształtowanie przestrzenne Warszawy*. Korespondencja z lat 1966–1970.
Materiały współpracy z Sekcją Architektury i Urbanistyki IV Wydziału PAN, działalność Jana Zachwatowicza, opiniowanie dorobku naukowego innych osób, korespondencja z Mieczysławem Ceną.

Materiały redakcyjne „Kwartalnika Architektury i Urbanistyki” z lat 1969–1999. [A. Ch.]
Wyłączono ze spuścizny Jana Zachwatowicza ze zbiorów naukowych Zakładu Architektury Polskiej PW, przekazane przez redaktora Wandę Puget

1953–1999
sygn. II–32
ok. 0,42 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Komitet Naukowy Obchodów Setnej Rocznicy Odkrycia Polonu i Radu
Komitet Organizacyjny Obchodów Setnej Rocznicy Odkrycia Polonu i Radu
Powołane jako organ koordynujący organizację obchodów z Biurem Współpracy z Zagranicą Polskiej Akademii Nauk i Zespołem Doradców Prezesa Polskiej Akademii Nauk.
Korespondencja w sprawach organizacyjnych, zaproszenia na sesję naukową, potwierdzenia uczestnictwa, katalogi wystaw. [A. Ch.]

1997–1998
sygn. II–98
ok. 0,60 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

NSZZ „Solidarność” przy placówkach Polskiej Akademii Nauk i towarzystwach naukowych w Poznaniu
Spis członków, informacje o składkach członkowskich, rozliczenie Komisji Międzyzakładowej, preliminarz na 1981 rok. [J. Mat.]
Wyłączono z materiałów Międzyzakładowej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy placówkach Polskiej Akademii Nauk (sygn. P.II–8)

1981–1982
sygn. P.II–24
ok. 0,02 m.b.
spis

Ogólnokrajowa Komisja Porozumiewawcza NSZZ „Solidarność” w Polskiej Akademii Nauk
Postulaty pracowników, teksty protokołów uzgodnień, komunikaty przesyłane do wiadomości. Projekty powołania Zespołu ds. Bibliotek, Ośrodków Informacyjnych i Archiwów PAN, uwagi do postulatów, sprawozdania i projekty ustawy o Akademii. Dyskusja nad problemami

finansowania placówek naukowych, odpisy korespondencji, materiały do wiadomości. [A. Ch.]
Przekazane przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2010

1980–1991
sygn. II–102
ok. 0,05 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Podstawowa Organizacja Partyjna Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej przy placówkach Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Spisy członków i kandydatów, plany pracy, referaty z narad, wnioski z zebrań sprawozdawczo-wyborczych POP Oddziału PAN w Poznaniu, program realizacji zadań, sprawozdania z działalności, korespondencja wychodząca i wpływająca, notatki z rozmów z pracownikami PAN — członkami PZPR, protokoły posiedzeń Egzekutywy POP Oddziału PAN w Poznaniu, wyciągi z protokołów z lat 1974–1977. [J. Mat.]
Wyłączono z materiałów Międzyzakładowej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy placówkach PAN (sygn. P.II–8)

1972–1977
sygn. P.II–25
ok. 0,04 m.b.
spis

Polska Fundacja Upowszechniania Nauki
Ustanowiona aktem notarialnym z 28 lutego 1990 roku. Celem Fundacji jest upowszechnianie nauki polskiej w kraju i za granicą oraz upowszechnianie nauki światowej w Polsce.
Dokumenty organizacyjno-prawne, sprawozdania z działalności w latach 1995–2010. Protokoły posiedzeń Rady i Zarządu oraz Zespołu ds. Realizacji Importu Czasopism i Innych Nośników Informacji Naukowej, raporty z realizacji.
Audiowizualny kurs języka polskiego, Multimedialne Centrum Kształcenia, założenia Ogólnopolskiego Centrum Edukacyjnego. Analiza porównawcza działalności towarzystw naukowych w latach 1991–1995. Protokoły posiedzeń komisji przyznającej Nagrodę im. Hugona Steinhausa w latach 1994–2004 i 2008. Współpraca z innymi ośrodkami, porozumienia, korespondencja.
Kontrole NIK. Bilanse za lata 1990–2009, akta osobowe pracowników i słuchaczy Podyplomowego Studium Komunikacji Społecznej i Mediów. Umowy i informatory o działalności Studium. [A. Ch.]

1990–2010
sygn. II–103
ok. 2,50 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Pracownia Badań Kultury Współczesnej

Powołana przy Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk Uchwałą Sekretariatu Naukowego Polskiej Akademii Nauk z 21 grudnia 1965 roku. W 1967 roku została wydzielona z Instytutu Badań Literackich i przekształcona w samodzielną placówkę naukową Polskiej Akademii Nauk Uchwałą Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 4 lutego 1967 roku.
Odpowiedzi na ankietę socjologiczną *Uczeni polscy dwóch dwudziestoleci*, zestawienia, klucze i tabele podsumowujące ankietę. [A. Ch.]
Przekazane przez Zakład Rękopisów Biblioteki Narodowej, 2004

1969
sygn. II–101
0,45 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Pracownia Bohemistyczna Zakładu Słowianoznawstwa

Powstała w styczniu 1958 roku jako poznańska placówka Zakładu Słowianoznawstwa, a od 1977 roku — Instytutu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. W 1988 roku Pracownię Bohemistyczną przemianowano na Pracownię Języków Zachodniosłowiańskich Instytutu Słowianoznawstwa (obecnie Instytut Slawistyki) Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.
Plany pracy, sprawozdania z działalności Pracowni, teksty autoreferatów, zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja wychodząca i wpływająca (krajowa i zagraniczna), przeważnie do doc. dr Marii Wojciechowskiej. [J. Mat.]

1958–1972
sygn. P.II–14
ok. 0,03 m.b.
spis

Pracownia Historii Niemiec i Stosunków Polsko-Niemieckich Instytutu Historii

Powstała w 1993 roku jako Zakład Historii Niemiec i Stosunków Polsko-Niemieckich Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, jednak jej początki związane są ściśle z dziejami Zakładu Historii Pomorza powołanego w ramach Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk w 1953 roku. W 1987 roku centrala Zakładu Historii Pomorza została przeniesiona z Poznania do Torunia. Zespół poznański, pozostając nadal w strukturze organizacyjnej tej placówki, otrzymał nazwę Pracownia Dziejów Brandenburgii i Prus. W 1993 roku nastąpiło usamodzielnienie się pla-

cówki poznańskiej i powołanie Zakładu Historii Niemiec i Stosunków Polsko-Niemieckich. W 2004 roku w ramach kolejnej reorganizacji Zakład został przekształcony w Pracownię Historii Niemiec i Stosunków Polsko-Niemieckich Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk.
Instrukcje i zarządzenia, prace naukowo-badawcze i organizacja badań. Plany i sprawozdania ogólne i indywidualne. Sprawy personalne, administracyjno-finansowe, naukowe.
Wydawnictwa Instytutu, biblioteka, rękopisy i maszynopisy prac pracowników i osób obcych. Kolejne redakcje prac przeznaczonych do druku.
Materiały warsztatowe: fotografie i reprodukcje, mapy, wykresy.
Korespondencja wpływająca i wychodząca z lat 1953–1994, egzemplarze czasopisma „Bluszcz. Pismo Tygodniowe Ilustrowane dla Kobiet" z 1891 roku. [J. Mat.]

1953–1994
sygn. P.II–20
ok. 1,84 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Pracowania Mechaniki Ośrodków Porowatych Instytutu Podstawowych Problemów Techniki
Powstała 1 maja 1974 roku jako Samodzielna Pracownia Teorii Konsolidacji i Termodyfuzji. W roku 1982 placówka została przemianowana na Pracownię Mechaniki Ośrodków Porowatych i weszła w skład Zakładu Aeroakustyki.
Korespondencja, komunikaty, materiały kancelaryjne, materiały warsztatowe, dokumentacja techniczna, wytyczne i akty normatywne. [J. M.]

1974–1994
sygn. P.II–15
ok. 2,10 m.b.
spis

Słownik gwarowy tzw. „Słowinców kaszubskich", t. I, A–C, pod red. Zenona Sobierajskiego, Warszawa 1997
Materiały warsztatowe: kartoteka haseł do *Słownika*. [J. Mat.]

przed 1997
sygn. P.II–13
ok. 10,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

„Studia Źródłoznawcze. Commentationes”, materiały redakcyjne
Wydawnictwo ciągłe, poświęcone naukom pomocniczym historii i źródłoznawstwu, metodom badań i krytyki właściwym dla poszczególnych rodzajów źródeł oraz edytorstwu źródeł historycznych w zakresie czasowym od starożytności do XIX wieku. Na jego łamach publikuje się studia i artykuły, materiały, edycje krytyczne niewielkich źródeł historycznych, recenzje i zapiski krytyczne z bieżących publikacji mieszczących się w profilu wydawnictwa, a także kronikę naukową.
Kolejne redakcje rękopisów i maszynopisów prac i artykułów przeznaczonych do druku. Materiały warsztatowe: notatki, wypisy źródłowe, zapiski. Korespondencja z lat 1954–1988. [J. Mat.]

1954–1988
sygn. P.II–19
ok. 3,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Zakład Aparatury Elektronicznej ELPAN
Zorganizowany w 1970 roku w celu wytwarzania aparatury laboratoryjnej. Zlikwidowany w 1995 roku.
Dokumentacja urządzeń produkowanych przez Zakład. [A. Ch.]

brak danych
sygn. II–92
ok. 0,50 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Zakład Badań Narodowościowych
Zakład Badań nad Polonią Zagraniczną Polskiej Akademii Nauk powołany Uchwałą Prezydium Wydziału Nauk Społecznych PAN z 17 kwietnia 1973 roku. 17 lutego 1992 roku placówka zmieniła nazwę na Zakład Badań Narodowościowych Polskiej Akademii Nauk. Zlikwidowany 1 lipca 2004 roku.
Statut, regulaminy, zarządzenia, uchwały, protokoły posiedzeń i lista członków Rady Naukowej, *Kronika Zakładu*, protokoły zebrań pracowników, projekty naukowe, programy działalności, programy międzynarodowych konferencji naukowych, sprawozdania, sprawozdania z działalności naukowo-badawczej, liczne egzemplarze gazet i czasopism polonijnych z całego świata, bilanse, karty wynagrodzeń, listy płac, bezosobo-

wy i osobowy fundusz płac, korespondencja wpływająca i wychodząca. [J. Mat.]

1895–2004
sygn. P.II–16
ok. 4,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Zakład Biologii Antarktyki
Powołany Uchwałą nr 7/92 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z 9 kwietnia 1992 roku, 1 stycznia 2012 roku włączony do Instytutu Biochemii i Biofizyki.
Materiały współpracy zagranicznej i krajowej. [A. Ch.]

1969–2010
sygn. II–104
ok. 3,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Zakład Doświadczalny Jabłonna
Utworzony w 1955 roku jako gospodarstwo pomocnicze Instytutu Fizjologii i Żywienia Zwierząt Polskiej Akademii Nauk, na mocy Zarządzenia Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk z 1 lipca 1971 roku przemianowany na przedsiębiorstwo państwowe z zachowaniem dawnej podległości i nazwy. Zlikwidowany Decyzją Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk nr 17/97 z 24 lipca 1997 roku.
Dokumentacja kadrowo-płacowa: listy i zestawienia płac z lat 1973–1997, karty wynagrodzeń, dokumentacja ZUS, akta osobowe pracowników. [A. Ch.]

1973–1997
sygn. II–91
ok. 10,60 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Zakład Doświadczalny MEDIPAN
Wyodrębniony ze struktury Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej 1 stycznia 1973 roku. Zlikwidowany Decyzją Dyrektora Instytutu w latach 1999–2000.
Organizacja Zakładu, regulaminy, zarządzenia dyrektora, sprawozdania. Bilanse i dokumentacja kadrowo-płacowa: listy i zestawienia płac z lat 1987–1999, karty wynagrodzeń, dokumentacja ZUS, akta osobowe pracowników.

Dokumentacja techniczna urządzeń, korespondencja prawno-patentowa. [A. Ch.]

1973–2000
sygn. II–96
ok. 13,00 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

Zakład Działalności Pomocniczej Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Powstał 9 czerwca 1972 roku pod nazwą Zarząd Administracyjny Oddziału i Placówek Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. Obszar działania Zakładu pokrywał się z zasięgiem działania Oddziału PAN w Poznaniu. W 1998 roku Zakład został przekształcony w Zakład Działalności Pomocniczej Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. 31 sierpnia 2001 roku Zakład uległ likwidacji. Obsługę Oddziału PAN oraz innych rodzajów działalności prowadzonej dotychczas przez Zakład powierzono Działowi Obsługi Pomocniczej przy Instytucie Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. 14 listopada 2003 roku utworzono Zakład Działalności Pomocniczej Polskiej Akademii Nauk, który przejął zobowiązania Działu Obsługi Pomocniczej. Zakład Działalności Pomocniczej Polskiej Akademii Nauk został zlikwidowany 31 grudnia 2010 roku Decyzją Prezesa Polskiej Akademii Nauk z 30 listopada 2010 roku.
Listy płac (prace zlecone, osobowy fundusz płac), karty wynagrodzeń pracowników z osobowego i bezosobowego funduszu płac, zasiłki, deklaracje rozliczeniowe ZUS, akta osobowe, karty ewidencji czasu pracy, zaświadczenia Rp–7. [J. Mat.]

2004–2010
sygn. P.II–22
ok. 2,60 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Zakład Usług Wydawniczych, Poligraficznych i Filmowych
Powołany jako gospodarstwo pomocnicze Centrum Upowszechniania Nauki.
Bilanse z lat 1990–1991, 1993–1995 i 1997 oraz akta osobowe pracowników. [A. Ch.]

1990–2003
sygn. II–100
ok. 1,10 m.b.
spisy zdawczo-odbiorcze

SPUŚCIZNY UCZONYCH POLSKICH I KOLEKCJE, NABYTKI APAN PO 1999 ROKU

Henryk Bronisław Arctowski (1871–1958), geografia, geofizyka, geologia
Doktor honoris causa Uniwersytetu Franciszkańskiego we Lwowie, członek Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Naukowego we Lwowie, członek honorowy Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Klimatycznego, profesor zwyczajny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, organizator Instytutu Geofizyki i Meteorologii na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie
Prace własne: rękopisy i maszynopisy prac naukowych, referat; materiały warsztatowe, wyniki badań, m.in. materiały pomiarowe stacji badawczych.
Sprawozdania z działalności naukowej na UJK i w Smithsonian Instititution w Waszyngtonie.
Materiały biograficzne (w tym finansowe), pamiętnik z lat 1901–1909, zbiór fotografii.
Korespondencja z instytucjami naukowymi i osobami prywatnymi z lat 1939–1956.
Fragmentarycznie zachowana korespondencja Jane Arctowskiej z lat 1939–1953, korespondencja osób obcych, prace i artykuły dedykowane. [A. K.]
Przekazane w depozyt APAN przez Fundację im. Henryka Arctowskiego, 1992

sygn. III–428
128 j., ok. 1,68 m.b.
inwentarz

Artyści emigracyjnej Melpomeny (1939–1995), teatr
Unikatowa dokumentacja życia teatralnego polskiej emigracji niepodległościowej — artystów i pisarzy, którzy podczas 2. wojny światowej znaleźli się poza Polską i po 1945 roku nie wrócili do kraju.
Materiały twórczości i działalności artystycznej, biograficzne, fotografie, egzemplarze sztuk dramatycznych, recenzje i wywiady oraz książki następujących osób: Maria Arczyńska-Rewkowska (1905–1981), Adam Aston (1902–1993), Zbigniew Blichewicz (1912–1959), Renata Bogdańska-Andersowa (1917–2010), Gwidon Borucki (1912–2009),

Maria Buchwaldowa (1910–2003), Irena Brzezińska (1911–1994), Wiktor Budzyński (1906–1972), Edward Chudzyński (1921–1990), Jadwiga Czerwińska (1913–1994), Irena Delmar (ur. 1923), Karol Dorwski (1906–1980), Maria Drue (ur. 1924), Feliks Fabian (1909–1994), Elna Gistedt (1895–1992), Czesław Grocholski (1906–2003), Marian Hemar (1901–1972), Weronika Ignatowicz (1915–1999), Janina Jasińska (ur. 1920), Dora Kalinówna (1905–1986), Mila Kamińska (1887–1961), Leopold Kielanowski (1907–1988), Tamara Karren--Zagórska (1913–1997), Helena Kitajewicz (1915–1993), Ryszard Kiersnowski (1912–1977), Feliks Konarski (1907–1991), Tola Korian (1911–1983), Regina Kowalewska (1909–1999), Wacław Krajewski (1924–1990), Jerzy Kropiwnicki (1906–1966), Ludwik Lawiński (1887–1971), Karolina Lubieńska (1906–1991), Eugenia Magierówna (1908–1996), Włada Majewska (1911–2011), Mieczysław Malicz (1919–1986), Feliks Matyjaszkiewicz (1912–2007), Szczęsna Michałowska (1924–1996), Danuta Mierzanowska (1928–2008), Stanisław Mikuła (1908–1977), Kaja Mirecka-Ploss (ur. 1924), Wiesław Mirecki (1911–1991), Maria Modzelewska (1903–1997), Wacław Modrzewski (1902–1955), Pola Negri (1897–1987), Marian Nowakowski (1912–2000), Zygmunt Nowakowski (1891–1963), Nina Oleńska (1904–1983), Hanka Ordonówna (1902–1950), Kazimierz Pawłowski (1914–1973), Paweł Prokopieni (1910–1976), Lidia Próchnicka (1919–1994), Wacław Radulski (1904–1983), Roman Ratschka (1911–1985), Barbara Reńska (1909–1975), Stanisław Ruszała (1920–1995), Witold Schejbal (1921–1997), Władysław Scheybal (1923–1992), Leon Schiller (1887–1954), Alfred Schütz (1910–1999), Jadwiga Smosarska (1898–1971), Feliks Stawiński (1913–1995), Ewa Stojowska (1908–1996), Maria Sznukówna (1913–1958), Tymon Terlecki (1905–2000), Zofia Térne (1909–1987), Konrad Tom (1889–1957), Henryk Vogelfänger (1904–1990), Hanna Wańska-Dorwska (1904–1995), Michał Waszyński (1904–1965), Tadeusz Wittlin (1909–1998), Wojciech Wojtecki (1909–1964), Stanisław Zięciakiewicz (1900–1975), Aleksander Żabczyński (1900–1958), Lena Żelichowska (1910–1958). [A. M.]

Dar Anny Mieszkowskiej, 2008

sygn. III–416
ok. 1,50 m.b.
spis

Julian Auleytner (1922–2003), fizyka
Pracownik naukowy Instytutu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, profesor Instytutu Fizyki Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiego Towarzystwa Fizycznego
Prace w większości zespołowe, artykuły, referaty, m.in. praca doktorska *Rentgenowskie mikrograficzne metody badania defektów w monokryształach*, *Rentgenowskie badania pól zakłóceń wywołanych przez pojedyncze dyslokacje w kryształach Si i Ge*, *Extended X-ray bremsstrahlung isochromat of Pd*, *An application of isochromat metod for the study of transition metal alloys band structure*, *X-ray investigation of postimplantation defects in silicon crystals*, *Zastosowanie spektroskopii rentgenowskiej do badania nieobsadzonych stanów w paśmie przewodnictwa ciał stałych*, *Rentgenowska kontrola procesów technologicznych otrzymywania monokryształów*, *Skaningowy mikroskop elektronowy w badaniach defektowej struktury ciał stałych*, *Rentgenowskie i elektromikroskopowe badania defektów sieci krystalicznej półprzewodników, ich aspekty poznawcze i aplikacyjne.*
Raporty z realizacji projektów badawczych, dyplomy patentów, teksty wykładów, recenzje i opinie o pracach oraz w związku z nadaniem tytułów naukowych, notatki, liczne materiały warsztatowe związane z treścią prac.
Materiały działalności naukowo-organizacyjnej i dydaktycznej w szkołach wyższych, Instytucie Fizyki PAN, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Polskim Komitecie CODATA przy Prezydium PAN, Komitecie Krystalografii: dokumenty dotyczące udziału w licznych sympozjach, sesjach, konferencjach krajowych i zagranicznych.
Materiały biograficzne: życiorysy, bibliografie prac własnych, dyplomy, nominacje, podziękowania, legitymacje pracownicze, członkowskie, odznaczeń, prawo jazdy, wkładka paszportowa.
Korespondencja wpływająca i wychodząca z instytucjami i osobami prywatnymi.
Materiały osób obcych, w tym opracowania, teksty prac magisterskiej, doktorskiej i rozprawy habilitacyjnej.
Załączniki: medale, odznaki, krzyże (9 medali wyłączono ze spuścizny i przekazano do Zbioru Medali APAN) oraz nadbitki prac własnych i zespołowych. [J. S.]
Dar Marii Jolanty Auleytner, 2004

sygn. III–393
ok. 3,10 m.b.
spis

Józef Babicz (1926–2005), historia, nauki o ziemi
Profesor Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk
Prace, artykuły, biogramy, recenzje, materiały warsztatowe z historii geografii, odkryć geograficznych, badań polarnych, historii geodezji.
Materiały działalności z lat 1975–1996 w Instytucie Historii Nauki PAN, Zakładzie Nauk Przyrodniczych, zespole geologii i historii geologii — plany badań naukowych, sprawozdania, w Międzynarodowej Unii Geograficznej, Komisji Historii Myśli Geograficznej, Zespole Badań Nautologicznych.
Udział w konferencjach, sympozjach polskich i międzynarodowych w latach 1973–1997 z zakresu kartografii, geologii, geografii, globusologii, w wyjazdach naukowych.
Materiały wydawnicze: „Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej", „Historia Nauki Polskiej", kontakty z PWN.
Korespondencja, m.in. z lat 1974–1975.
Materiały biograficzne — bibliografia prac.
Prace obce: ok. 40 z zakresu kartografii, geografii, odkryć geograficznych (Syberia), historii nauki. [H. S.]
Dar Józefa Babicza, 2001
Dar Instytutu Historii Nauki PAN, 2006, 2007, 2008

sygn. III–371
ok. 11,50 m.b.
spis

Nonna Bakun-Czubarow (1937–2012), geologia
Profesor dr hab. w Instytucie Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk
Rozprawa doktorska *Geochemiczna charakterystyka eklogitów okolic Nowej Wsi w regionie Śnieżnika Kłodzkiego* (1965), artykuły i abstrakty z zakresu petrologii, przede wszystkim dotyczące geochemii i petrografii skał, recenzje raportów etapowych z obcych prac badawczych, m.in. dla Centrum Badań Kosmicznych.
Obszerne materiały warsztatowe w postaci dokumentacji analitycznej: wykresy, wyniki, odręczne notatki, zdjęcia z mikrosondy, tabele, analizy laboratoryjne, postery.
Dokumentacja działalności organizacyjno-naukowej w Instytucie Nauk Geologicznych PAN, Polskim Towarzystwie Mineralogicznym, Archiwum Mineralogicznym oraz na zjazdach i konferencjach branżowych, sprawozdania z prac badawczych działalności statutowej INGPAN

prowadzonych pod kierownictwem N. B.-C. oraz z wyjazdów naukowych, a także materiały działalności dydaktycznej i społecznej w NSZZ „Solidarność”.
Życiorysy, wykazy publikacji. [D. P.-H.]
Dar Instytutu Nauk Geologicznych PAN, 2012

sygn. III–439
ok. 4,50 m.b.
spis

Andrzej Batko (1933–1997), botanika, mykologia
Kierownik Zakładu Systematyki i Geografii Roślin na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego
Materiały twórczości naukowej z lat 1956–1996, przede wszystkim z zakresu mykologii, m.in. prace magisterska i doktorska, raport, dzienniki akcesji, dziennik laboratoryjny, notatki, fotografie, ponadto drobne prace i analizy z dziedziny taksonomii numerycznej oraz opisy programów komputerowych.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej na Wydziale Biologii UW i w ciałach naukowych PAN.
Dokumentacja dotycząca publikacji prac i artykułów i ich kolportażu oraz korespondencja wydawnicza i redakcyjna; materiały obrazujące działalność w strukturach uczelnianych PZPR i Radzie Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego Pracowników Szkół Wyższych i Instytucji Naukowych przy UW.
Wśród materiałów biograficznych: dokumenty osobiste, przebiegu studiów i pracy, dotyczące warunków mieszkaniowych, wynagrodzenia, przyznanych nagród i przewodu habilitacyjnego.
Materiały o twórcy zespołu: biogramy, bibliografie, wykaz taksonów poświęconych A. B., a także notatki z seminariów i rozmów z A. B. sporządzone przez dra Andrzeja Czaplickiego.
Drobne materiały rodzinne, m.in. kopie artykułów ojca, zaproszenie na ślub córki.
Załączniki: nadbitka i odbitka z 1. korekty cz. 2. rozprawy habilitacyjnej A. B. oraz broszury i uniwersytecki periodyk. [K. S.]
Dar Tomasza Majewskiego, 2001, 2004

sygn. III–366
41 j., ok. 0,60 m.b.
inwentarz

Stanisław Borowski (1921–1977), demografia, statystyka
Profesor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, członek Polskiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Materiały twórczości naukowej z lat 1964–1983 z zakresu demografii i statystyki: monografia *Szkice z teorii reprodukcji ludności. Prace wybrane*, opracowania, artykuły, wykłady, referaty, projekty badawcze, ankiety, materiały warsztatowe.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej, dydaktycznej i redakcyjnej z lat 1958–1977, m.in. w WSE i AE, PAN, PTPN i Redakcji „Poznańskich Roczników Ekonomicznych".
Materiały biograficzne z lat 1947–1997: życiorysy i wnioski o przyznanie nagród, bibliografie prac naukowych, materiały dotyczące narodzin i zgonu, fotografie portretowe, dokumentacja fotograficzna sympozjów i konferencji demograficznych.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1965–1977.
Materiały o twórcy spuścizny i jego rodzinie z lat 1977–1991: teksty artykułów o S. B., ocena jego pracy, materiały dotyczące przyznania renty nadzwyczajnej matce.
Materiały osób obcych z lat 1960–1973: materiały do opracowania *Zmiany w przyroście naturalnym w Polsce w latach 1955–1960*, tekst pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem S. B., teksty prac osób obcych, tekst recenzji, korespondencja osób obcych.
Załączniki: drukowane prace i nadbitki prac S. B. z lat 1957–1977. [M. B.]
Dar Rafała Wierzchosławskiego, 2011–2012

sygn. P.III–152
68 j., ok. 0,60 m.b.
inwentarz

Jadwiga Braun-Domańska (1907–1996), teatr
Aktorka, reżyserka
Materiały głównie dotyczące działalności w Teatrze Dramatycznym 2. Korpusu Polskiego i w teatrach emigracyjnych w Londynie oraz w Kanadzie: cenne egzemplarze rzadkich sztuk dramatycznych, programy teatralne, fotografie teatralne i prywatne, recenzje, artykuły, wspomnienia, korespondencja rodzinna i teatralna od osób i instytucji z lat 1941–1989, nagrania audycji radiowych z udziałem J. B.-D.
Dokumentacja dotycząca otrzymania przez J. B.-D. Nagrody im. Włodzimierza Pietrzaka (1995), a także materiały dotyczące brata Jerzego

Brauna, poety i filozofa, działacza niepodległościowego i polityka, z lat 1935–1980, m.in. geneza pieśni *Płonie ognisko* i list Karola Wojtyły do Hanny Braun.
Pamiątki z powstania warszawskiego męża Ludogierda Domańskiego, w tym 45 slajdów powstańczych Sylwestra „Krisa" Brauna.
Ponadto przedwojenne filmowe ulotki reklamowe i 46 fotografii aktorów obcych, których znała J. B.-D. (niektóre z dedykacjami).
Materiały biograficzne: świadectwa, zaświadczenia, dyplomy, odznaczenia, angaże, legitymacje oraz albumy dokumentacyjne poświęcone pamięci kobiet ochotniczek w armii generała Władysława Andersa i materiały na temat historii harcerstwa. [A. M.]
Dar Kazimierza Brauna i Anny Mieszkowskiej, 2002

sygn. III–367
43 j., ok. 1,00 m.b.
inwentarz

Gabriel Brzęk (1908–2002), hydrobiologia, historia zoologii w Polsce
Profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i Akademii Rolniczej w Lublinie, członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności, doktor honoris causa Akademii Rolniczej i Akademii Medycznej w Lublinie
Wczesne prace G. B., np. *Ślimaki lądowe skorupowe* (1929), rozprawa doktorska *Studia nad wioślarkami (cladocera) Jeziora Kierskiego* (1934), notatki, bruliony, referaty i kolejne wydania prac z zakresu historii zoologii oraz ośrodków zoologicznych w Polsce, np. *Historia Polskiego Towarzystwa Zoologicznego*, *Geneza zoologii w Polsce i jej rozwój do końca XVIII wieku*, *Historia zoologii w Polsce*; materiały warsztatowe i bruliony do kroniki Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej w Lublinie, np. wspomnienia, zarysy historyczne dotyczące poszczególnych zakładów i wykładowców czynnych i emerytowanych, prace, np. *Wkład Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie do nauki i praktyki*, *Historia WSR w Lublinie.*
Notatki, bruliony prac, odpisy źródłowe, fotokopie i fotografie dotyczące polskich uczonych, m.in. Jana Grochmalickiego, Antoniego Jakubskiego, Laury Kaufman, Krzysztofa Kluka, Józefa Nusbauma-Hilarowicza, Henryka Raabego i Benedykta Dybowskiego (bruliony monografii i jej kolejne wersje, fotokopie korespondencji z Władysławem Taczanowskim) oraz innych polskich zesłańców (materiały warsztatowe, noty biograficzne, dokumentacja fotograficzna), a także prace na temat ich badań, np. *Udział Polaków w badaniach przyrody Syberii, a zwłasz-*

cza Bajkału, zbiór zdjęć, pocztówek i folderów dotyczących Syberii oraz fotografii polskich zoologów.
Materiały działalności G. B. (programy wykładów i ćwiczeń, notatki o studentach i pracownikach, plany pracy, plany zajęć, ankiety, listy egzaminacyjne, harmonogramy i pytania egzaminacyjne, karty przedmiotowe, sprawozdania, materiały dotyczące udziału G. B. w konferencjach, zjazdach szkoleniowych dla studentów, sympozjach, w pracach Komitetu Hydrobiologii PAN).
Materiały działalności G. B. w środowisku kombatanckim (dokumentacja lubelskich ośrodków Frontu Jedności Narodu i Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, wspomnienia G. B. o działaczach polskiego podziemia, w tym również o osobach związanych z nurtem narodowym, np. materiały dotyczące śledztwa i przewodu sądowego podpułkownika Łukasza Cieplińskiego i członków Komendy Głównej WiN), artykuły G. B. (pseudonim „Dewajtis"), np. *Wierny przysiędze. O ppłk. Łukaszu Cieplińskim ps. „Pług" — komendancie IV Komendy Głównej WiN*.
Korespondencja G. B. ze Zbigniewem Wolińskim w sprawie doktoratu, profesorem Zbigniewem Wójcikiem i rodziną Dzieduszyckich oraz korespondencja wydawnicza w sprawie kolejnych redakcji pracy o „Pługu" i urzędowa, np. w sprawie działalności G. B. w Wyższej Szkole Rolniczej w Lublinie czy stopni naukowych na tejże uczelni.
Materiały osób obcych, np. wspomnienia Stanisława Strzemboszа-Pieńkowskiego *Ludzie moich czasów. Na drogach i ścieżkach Armii Krajowej*, Jerzego Hersego *Wybrane wiadomości z biologii*, Stanisława Klimaszewskiego *Parazytologia (album rysunków do wykładów G. B.)*, Karola Kaczkowskiego *Historia kołtuna*. [J. A.]
Dar Katedry Hydrobiologii i Ichtiologii Akademii Rolniczej w Lublinie, 2003

sygn. III–382
ok. 5,10 m.b.
spis

Andrzej Bylicki (1916–2010), chemia
Profesor Instytutu Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk
Prace twórcy spuścizny: autoreferat pracy doktorskiej *Z badań nad otrzymaniem i właściwościami fizykochemicznymi kwasów pirydyno-karboksylowych*, artykuły, m.in. *Charakterystyka stanu badań w dziedzinie nauki o węglu w Polsce*, *Szkoła Wojciecha Świętosławskiego. Prace z dziedziny fizykochemii węgla i węglopochodnych*, *Zagadnienie danych odniesienia dla układów wieloskładnikowych* oraz opis wynalazku *Sposób*

i urządzenie do monitorowania zmian objętości substancji w trakcie przemian fizykochemicznych w niej zachodzących z 1991 roku.
Materiały działalności w Instytucie Chemii Fizycznej PAN, w Zakładzie Karbochemii PAN, w towarzystwach naukowych, m.in. w Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej i w Committee on Data for Science and Technology, w Zarządzie Fundacji im. Wojciecha Świętosławskiego na rzecz Wspierania Nauki i Rozwoju Potencjału Naukowego w Polsce (1991–1999), w tym *Statut*, postanowienie sądowe o wpisie do rejestru, założenia programowe, korespondencja, sprawozdania Zarządu.
Materiały biograficzne: ankieta, spis publikacji, wykaz patentów, powołanie do Rady Naukowej Instytutu Chemii Fizycznej PAN.
Korespondencja, m.in. z Aleksandrem Jabłońskim, Józefem Obłójem, Tomaszem Plebańskim, Józefem Werlem, Kazimierzem Wiszniowskim, Aleksandrem Zmaczyńskim.
Materiały dotyczące Wojciecha Świętosławskiego: spis publikacji, nadbitki artykułów, artykuły wspomnieniowe, fotografie oraz nadbitki artykułów A. B., m.in. *Bilans zasad chinolinowych w produktach koksowania węgla kamiennego* (współautor Stanisław Malanowski), *Kinetics of decarboxylation of picolinic acid near its melting temperature*, *Otrzymywanie kwasów pirydynokarboksylowych z zasad pirydynowych smoły węglowej*, *Rozdzielanie izomerycznych kwasów nikotynowych* (współautorzy Zygmunt Lisicki i Wojciech Świętosławski).
Opracowania i artykuły osób obcych, m.in. Henryka Nosurskiego i Jadwigi Nosurskiej *Wysokojakościowe produkty naftowe i surowce dla syntez organicznych z klasycznych procesów rafineryjnych.* [M. C.]
Przekazane przez Instytut Chemii Fizycznej PAN, 2007

sygn. III–414
ok. 9,60 m.b.
spis

Kazimiera Chojnacka (1923–2010), historia, archiwistyka
Doktor nauk historycznych, pracownik Archiwum Państwowego w Poznaniu
Materiały warsztatowe, nadbitki i kopie opracowań, referatów i recenzji.
Korespondencja naukowa i prywatna.
Materiały biograficzne.
Materiały związane z działalnością zawodową i naukową. [J. M.]
Dar Kazimiery Chojnackiej, 2007

sygn. P.III–141
ok. 2,45 m.b.
spis

Wiesław Marian Chrzanowski (1923–2012), prawo, polityka
Profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, założyciel i pierwszy prezes Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, poseł i marszałek Sejmu RP I kadencji, minister sprawiedliwości i prokurator
Materiały działalności politycznej ZChN, w tym sprawozdania, dokumenty z konferencji, zjazdów, umowy, statut, materiały finansowe, programowo-szkoleniowe, regionalne biuletyny ZChN. [I. G.]
Dar Wiesława Chrzanowskiego, 2006

sygn. III–405
ok. 0,12 m.b.
spis

Maria Ciemniewska (ur. 1929), rolnictwo
Doktor Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego
Materiały twórczości naukowej z lat 1954–1964: tekst pracy magisterskiej *Wpływ nawożenia na plon i jakość ziarna 5 odmian jęczmienia jarego* oraz pracy doktorskiej *Zużycie robocizny w gospodarstwach chłopskich (Wskaźnik przeliczeniowy robocizny)*.
Materiały biograficzne z lat 1944–2004: autobiografia, dokumenty osobiste, dokumentacja przebiegu nauki w gimnazjum i liceum ogólnokształcącym, studiów wyższych na UP i WSR oraz pracy w AR.
Materiały rodzinne po ojcu Tadeuszu, m.in. dokumenty osobiste, materiały z okresu studiów na UP, życiorys i wspomnienie o nim oraz jego korespondencja wychodząca i wpływająca, i matce Zofii, m.in. dokumenty osobiste, korespondencja wpływająca Ciemniewskich z lat 1920–1973.
Załączniki z lat 1958–1984: nadbitki publikacji pracowników Katedry Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa WSR i AR oraz nadbitki artykułów M. C. o robociźnie i produkcji rolnej. [M. B.]
Dar Marii Ciemniewskiej, 2000, 2005

sygn. P.III–121
16 j., ok. 0,15 m.b.
inwentarz

Jadwiga Czachowska (1922–2013), filologia polska
Profesor dr hab., bibliograf, edytor, historyk literatury, kierownik Pracowni Dokumentacji Literatury Współczesnej Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
Materiały warsztatowe, korespondencja prywatna, naukowa i redakcyjna, protokoły zebrań naukowych, sprawozdania, recenzje. [J. M.]
Dar Jacka Biesiady, 2004

sygn. P.III–135
ok. 0,30 m.b.
spis

Michał Ćwirko-Godycki (1901–1980), antropologia
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu, członek Komisji Antropometrii Polskiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
Materiały do dziejów Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu (notatki, druki, korespondencja) i Towarzystwa Antropologicznego.
Nadbitki opracowań, artykułów, recenzji i bibliografie z lat 1937–1978.
Korespondencja wpływająca i wychodząca dotycząca rekognicji zwłok kandydatów na ołtarze w Kościele katolickim (protokoły, korespondencja, notatki, fotografie), księga materiałów Referatu Higieny Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu, oceny prac doktorskich i magisterskich.
Materiały warsztatowe, notatki, wypisy, recenzje, fotografie.
Dokumentacja z wykopalisk w Łękach Małych, powiat Kościan, i w Lednicy z lat 1935–1947.
Ponadto materiały innych osób: Włodzimierza Bugiela (1872–1937), Teofila Chudzińskiego (1840–1897) oraz odpisy listów Izydora Kopernickiego (1825–1891). [J. M.]
Dar rodziny Michała Ćwirki-Godyckiego, 2000

sygn. P.III–119
ok. 3,60 m.b.
spis

Michalina Dąbkowska (ur. 1921), chemia
Doktor Uniwersytetu Lubelskiego
Ankiety i życiorysy sześćdziesięciu sześciu chemików polskich do słownika biograficznego, korespondencja M. D. i Włodzimierza Hubickiego z ankietowanymi naukowcami, egzemplarz czasopisma „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki” z 2011 roku z artykułem M. D. *Chemicy*

sami o sobie w 1957 roku, nadbitki artykułów M. D. i Włodzimierza Hubickiego. *Oznaczanie amperometryczne kwasu selenawego* i *Przyczynki do poznania nadchloranu bizmutylu.* [M. C.]
Dar Michaliny Dąbkowskiej, 2011

sygn. III–430
3 j., ok. 0,08 m.b.
inwentarz

Kazimierz Albin Dobrowolski (1931–2002), zoologia, ekologia
Kierownik Zakładu Zoologii i Ekologii Instytutu Zoologicznego Uniwersytetu Warszawskiego, rektor Uniwersytetu Warszawskiego
Hanna Dobrowolska (1932–2009), zoologia
Adiunkt w Instytucie Zoologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, redaktorka „Problemów"
Prace twórców spuścizny w postaci opracowań, wykładów, recenzji, konspekty programów telewizyjnych H. D. *Spotkania z przyrodą*; bogate materiały warsztatowe do tematu *Ewolucja i filogeneza kręgowców* — ilustracje, rysunki, notatki.
Obfita dokumentacja działalności K. D. na UW: w Senacie, komisjach problemowych, jako rektora, wśród dokumentacji materiały dotyczące niezależnych zrzeszeń studenckich, w tym druki ulotne „Solidarności"; umowy wydawnicze K. D. i wspólne z H. D.; korespondencja H. D. związana z redakcją miesięcznika „Problemy".
Tabliczka natrumienna K. D.
Odbitki artykułów K. D. i H. D. oraz osób obcych, czasopisma, foldery i broszury z zakresu ochrony przyrody.
Fotografie Ogrodu Zoologicznego w Warszawie.
Gazety studenckie z lat 1975–1984, egzemplarze „Biuletynu Informacyjnego Komitetu Samoobrony Społecznej KOR", materiały związane z 25-leciem warszawskiego klubu „Hybrydy" — biuletyny i plakaty jubileuszowe.
Wycinki prasowe dotyczące UW, jego pracowników i studentów. [K. S.]
Dar Jarosława Dobrowolskiego, 2011

sygn. III–429
61 j., ok. 1,50 m.b.
inwentarz warsztatowy

Tadeusz Dobrzeniecki (1914–1999), historia sztuki
Profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, kurator Galerii Sztuki Średniowiecznej Muzeum Narodowego w Warszawie

Materiały działalności w Stowarzyszeniu Historyków Sztuki, uczestnictwa w konferencjach i sesjach naukowych, pracy dydaktycznej w ATK, KUL, UW, pracy w Muzeum Narodowym w Warszawie na stanowisku kuratora Galerii Sztuki Średniowiecznej.
Dokumenty dotyczące wykształcenia i przebiegu zatrudnienia, m.in. zaświadczenie o ukończeniu studiów, dyplom doktorski, nadanie stopnia docenta, powołanie do Rady Naukowej Muzeum Narodowego w Warszawie.
Korespondencja wpływająca z lat 1955–1997, m.in. Zofii Ameisenowej, Marii Chojeckiej, Szczęsnego Dettloffa, Mieczysława Gębarowicza, Aleksandra Gieysztora, Dietera Grossmanna, Konstantego Kalinowskiego, Jerzego Kłoczowskiego, Janiny Kłosińskiej, Stanisława Lorentza, Mieczysława Paszkiewicza, Michała Walickiego.
Korespondencja wpływająca do Władysława Tatarkiewicza.
Prace wydane drukiem i nadbitki artykułów T. D., m.in. *Jasnogórski obraz Matki Boskiej. Studium ikonograficzne*, *Wrocławski pomnik Henryka IV. Z dziejów pomników piastowskich na Śląsku do połowy XIV wieku.*
[M. C.]
Dar Pauliny Ratkowskiej, 2003

sygn. III–380
18 j., ok. 0,30 m.b.
inwentarz

Stanisław Dobrzycki (1905–1989), matematyka
Profesor Uniwersytetu Poznańskiego
Nieliczne artykuły, m.in. *O interpretacji geometrycznej logarytmów liczb zespolonych w rozprawie Karstena z roku 1768*.
Materiały warsztatowe dotyczące Romana Żulińskiego oraz odpisy korespondencji Simona Lhuilliera z Adamem Kazimierzem Czartoryskim z lat 1786–1815.
Nekrolog. [B. B.]
Dar Jerzego Dobrzyckiego, 2000

sygn. III–356
ok. 0,05 m.b.
spis

Kazimierz Dopierała (ur. 1944), historia, Polonia w Europie i na świecie
Profesor zwyczajny, pracownik Archiwum Polskiej Akademii Nauk Oddziału w Poznaniu, Zakładu Badań Narodowościowych Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Maszynopisy prac i artykułów poświęconych m.in. Polonii, Fundacji Kościuszkowskiej, stosunkom polsko-tureckim w XVI wieku, hasła do *Encyklopedii polskiej emigracji i Polonii* i *Encyklopedii powszechnej*.
Materiały warsztatowe: wypisy, notatki, zapiski, kserokopie dokumentów, artykuły i wycinki prasowe dotyczące przeważnie Polonii w Europie i na świecie.
Materiały dotyczące Fundacji im. Tadeusza Kościuszki.
Materiały dotyczące pracy w Zakładzie Badań Narodowościowych PAN, na UKW.
Materiały dotyczące Rady Społecznej Metropolity Poznańskiego z lat 1985–1988; materiały z sesji i konferencji naukowych, fotografie, prace i nadbitki prac osób obcych.
Korespondencja naukowa i prywatna z lat 1973–2004. [J. Mat.]
Dar Kazimierza Dopierały, 2008

sygn. P.III–142
ok. 8,10 m.b.
spis

Elżbieta Feliksiak (ur. 1937), teoria literatury
Profesor Uniwersytetu w Białymstoku
Materiały twórczości naukowej i warsztatowe dotyczące Kresów, w tym fragment pracy *Harcerki 1939–1945. Relacje — pamiętniki*, recenzja książki Wandy Wachnowskiej-Skorupskiej *Urodziłam się pomiędzy dwoma stepami*.
Materiały warsztatowe dotyczące Tomasza Manna, Martina Lutra, repolonizacji Słowińców.
Wypisy ze źródeł z Archiwum Akt Nowych, Archiwum Wschodniego.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej, m.in. dotyczące konferencji *Wilno i świat*, zorganizowanej przez UB, w tym teksty referatów.
Korespondencja wpływająca z lat 1990–1995.
Materiały obce dotyczące Bohdana Rudnickiego z lat 1948–1953. [I. G.]
Dar Elżbiety Feliksiak, 2011, 2013

sygn. III–434
ok. 0,66 m.b.
spis

Marek Getter (1930–2013), historia
Pracownik Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk
Korespondencja wpływająca od Karola Marii Pospieszalskiego, Henryka Wereszyckiego, St.[anisława] Płoskiego z lat 1963, 1967.

Praca Karola Mariana Pospieszalskiego *Kompetencje wyższego dowódcy SS i policji w zakresie policyjnym*. [I. G.]
Dar Marka Gettera, 2011

sygn. 157
ok. 0,01 m.b.
spis

Aleksander Gieysztor (1916–1999), historia, mediewistyka
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, członek Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie, autor ponad 500 prac, artykułów, referatów, wypowiedzi, wystąpień z lat 1935–1999 z historii Polski
Wykłady z lat 1946–1997 z historii Polski i Europy średniowiecznej, kultury, sztuki, historii nauki, kontaktów Polski z krajami Europy; około 100 recenzji prac drukowanych z lat 1935–1988; odczyty i wystąpienia okolicznościowe z lat 1946–1995; uwagi do scenariuszy filmowych, wywiady, rozmowy z lat 1959–1997.
Wielka ilość materiałów warsztatowych z lat 1931–1995: odpisy i wypisy z dokumentów, m.in. kartoteka zawierająca odpisy dokumentów dotyczących zakonu cystersów, mapy, w tym szlaków handlowych średniowiecznej Europy, rysunki, fotografie — głównie obiektów zabytkowych w miastach polskich, i wykopalisk archeologicznych, pocztówki przedstawiające malarstwo i rzeźbę europejską, przeważnie z terenów Francji i Niemiec.
Materiały działalności na UW z lat 1929–1997 — Komisja Senacka i Rektorska, Wydział Historyczny — sprawy organizacyjno-administracyjne i personalne, projekty i programy prac, powołania i nominacje; materiały współpracy z uniwersytetami i uczelniami wyższymi humanistycznymi, pedagogicznymi i ekonomicznymi polskimi (m.in. PW, UJ, KUL, Uniwersytet: Gdański, Łódzki, Poznański, Toruński i Wrocławski z lat 1946–1997) oraz zagranicznymi: Francji (Sorbona, École Pratique des Hautes Études), Japonii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch, Stanów Zjednoczonych, ZSRR (m.in. im. M. Łomonosowa w Moskwie), Central European University Budapest — wykłady, programy kursów, notatki.
Działalność w akademiach polskich i zagranicznych: Komisja Historyczna PAU (1948–1952, 1989–1992), PAN lata 1953–1998 (prezes w latach 1981–1983, 1990–1992) — Pracownia Badań nad Początkami Państwa Polskiego — późniejszy IHKMPAN, IHPAN, Komitet Nauk

Historycznych PAN, akta Zgromadzenia Ogólnego, Prezydium, komitetów, rad, towarzystw naukowych, sekretarza naukowego, komitetów przy wydziałach PAN i ich oddziałów terenowych, Wszechnicy PAN, APAN, stacji naukowych w Paryżu i Rzymie — opracowania, referaty, wystąpienia, uwagi, prace nad nowym statutem PAN, korespondencja; współpraca z zagranicznymi akademiami lata 1956–1996 (członek 16 akademii europejskich i Stanów Zjednoczonych), m.in. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, British Academy, Academie Europeane — Budapest, Akademia Nauk ZSRR — od 1992 — Rosji, Euroasian Academy — Mińsk–Moskwa) — informacje o posiedzeniach, sympozjach, plany i programy spotkań, sprawozdania, składy osobowe, korespondencja.
Materiały działalności w instytutach, towarzystwach, komitetach polskich w latach 1949–1996, m.in. TNW (członek od 1946, prezes w latach 1986–1992), PTH, Kasa im. Józefa Mianowskiego, i międzynarodowych w latach 1958–1999, m.in. Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo Spoleto, Instituto Internationale di Storia Economica „Francesco Datini", francuskich, niemieckich i amerykańskich — Institute for East-West Security Studies, komisjach międzynarodowych, m.in. Centre Nationale de Recherche Scientifique czy Comité International des Sciencies Historiques.
Materiały udziału w kongresach, konferencjach, zjazdach, spotkaniach, seminariach zarówno polskich, jak i międzynarodowych — tematyka i programy obrad, teksty referatów i wystąpień A. G., teksty, streszczenia i głosy w dyskusji innych naukowców, zaproszenia, korespondencja z lat 1948–1998.
Materiały zajęć dydaktycznych prowadzonych na UW w latach 1950–1995 — sprawozdania z działalności dydaktycznej, programy i teksty wykładów, listy obecności na seminariach, ćwiczeniach, prace studentów, recenzje prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych, ćwiczenia z paleografii na UŁ (1946–1947) oraz z zabytkoznawstwa (1975), opinie naukowe, dotyczące doktoratów honoris causa, rekomendacje.
Działalność w komisjach rządowych i ministerstwach, m.in. Ministerstwie Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego, Komitecie Badań Naukowych, UNESCO, radach naukowych, archiwalnych, muzealnych (np. Hakluyt Society przy British Muzeum w Londynie) i bibliotecznych, towarzystwach i stowarzyszeniach

w latach 1947–1998 — powołania, programy posiedzeń, uchwały, oceny, projekty i uwagi A. G., korespondencja.
Obszerne materiały redakcyjne i wydawnicze, m.in. uczestnictwa w redakcjach: *Słownika starożytności słowiańskich* (1950–1956), *Historii Polski* (1952–1956), *Dziejów sztuki w Polsce* (1961–1971), *Encyklopedii Warszawy*, *History and the Scientific and Cultural Development of Humanity*, *History of the European University*, *Repertorium Fondium Historiae Medii Aevi*, *Lexicon des Mittelalters*; współpraca z Redakcją *Polskiego słownika biograficznego*, „Rocznika Warszawskiego" (1974–1999), przewodnictwo w Radzie Programowej *Kroniki Warszawy*, działalność w radach redakcyjnych „Przeglądu Historycznego", „Roczników Uniwersytetu Warszawskiego", „Studiów Źródłoznawczych", „Acta Baltico-Slavica", „Bulletin of the International Commitee of Historical Science", „Revue des Études Slaves", „Slavic Reviev", kontakty wydawnicze, m.in. z PWN, PIW i wydawnictwami towarzystw naukowych (projekty wydawnictw, uwagi redakcyjne, sprawozdania z posiedzeń rad redakcyjnych, umowy wydawnicze, korespondencja) oraz około 200 recenzji wydawniczych A. G. z lat 1946–1998.
Akta działalności społeczno-politycznej A. G., m.in. pracy w Senacie i Sejmie Ustawodawczym RP, Radzie Konsultacyjnej przy Przewodniczącym Rady Państwa — uczestnictwo w spotkaniach inicjujących powołanie Rady Polsko-Brytyjskiej, Komitecie Nagród Państwowych, społecznych komitetach: Budowy Pomnika Powstania Warszawskiego, Obchodów 400-lecia Stołeczności Warszawy i 50. Rocznicy Wybuchu Powstania Warszawskiego, kapitułach: Orderu Orła Białego i Orderu Odrodzenia Polski, Polskiej Radzie Ruchu Europejskiego i Integracji Europejskiej; akta działalności politycznej A. G., m.in. pisma interwencyjne do władz, apele, propozycje, działalność interwencyjna w okresie stanu wojennego, w tym listy internowanych, materiały nadsyłane do A. G. dotyczące sytuacji w Polsce — teksty artykułów, wystąpień, wycinki z prasy krajowej i zagranicznej, zaproszenia na forum dyskusyjne „Sine Ira".
Materiały współpracy z towarzystwami i stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi, m.in. działalność w Narodowej Radzie Kultury, Fundacji Kultury, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Fundacji im. Stefana Batorego, Fundacji im. Braci Jana i Jędrzeja Śniadeckich, komitetach obchodów powstania i przyjaciół miast polskich: Kalisza, Krakowa (Obywatelski Komitet Ratowania Krakowa), Płocka, Przemyśla, Pułtuska, Serocka

i Zakopanego, a z towarzystw zagranicznych: z Towarzystwem Współpracy Kulturalnej z Francją, Societé Europeéneé de Culture Venice, Stowarzyszeniem Kultury Europejskiej, Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Francuskiej i Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Włoskiej, Deutches Polen-Institut in Darmstad, Fundacją Kultury Polskiej na Litwie i Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska", Komitetem Integracji Europejskiej, Fundacją „Krzyżowa" dla Porozumienia Europejskiego — statuty, sprawozdania, plany pracy, raporty, składy osobowe, zawiadomienia o nominacji A. G., jego uwagi i sprawozdania ze spotkań i wyjazdów, zaproszenia i korespondencja z lat 1948–1998.
Wykłady i prelekcje w Towarzystwie Uniwersytetu Robotniczego, Wszechnicy Radiowej, Towarzystwie Wiedzy Powszechnej, Wolnej Wszechnicy Polskiej, Uniwersytecie Trzeciego Wieku im. Haliny Szwarc (1947–1997) — zaproszenia, propozycje tematyczne wykładów, umowy, korespondencja.
Materiały gospodarcze i majątkowe — rachunki, przekazy pocztowe oraz włączona do tej grupy duża ilość biletów lotniczych i kolejowych, świadectwo licznych podróży naukowych A. G.
Materiały biograficzne z lat 1946–1996 — życiorysy, ankiety personalne, bibliografie prac, dokumenty, świadectwa szkolne, uniwersyteckie, m.in. praktyk odbytych w czasie studiów i stypendiów zagranicznych, dokumenty dotyczące pracy na UW, w PAN, Naczelnej Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków, Towarzystwie Wiedzy Powszechnej, teksty referatów wygłoszonych przez A. G. w gimnazjum im. Ludwika Lorentza (1933–1937), notatki ze studiów i praktyk archiwalnych w AGAD (1934–1936), dyplomy, odznaczenia, listy i gratulacje związane z odznaczeniami i dyplomami honorowymi, doktoratami honoris causa uniwersytetów polskich i zagranicznych, orderami polskimi i zagranicznymi, m.in. Krzyżem Kawalerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Polonia Restituta z Gwiazdą.
Korespondencja A. G. z lat 1938–1999 od zaprzyjaźnionych uczonych, współpracowników, przyjaciół i rodziny, m.in. ok. 300 listów z lat 1942–1979 od Tadeusza Przypkowskiego ─ twórcy Muzeum Zegarów w Jędrzejowie, od profesorów: Gerarda Labudy (ok. 400 listów), Brygidy Kürbisówny (ok. 500 listów), Teresy Dunin-Wąsowicz (ok. 240 listów), Jerzego Kłoczowskiego (ok. 150 listów) oraz po kilkadziesiąt listów od profesorów: Konrada Jażdżewskiego, Stanisława Kętrzyńskiego, Stefana Kieniewicza, Władysława Konopczyńskiego, Kazimierza Kumanieckiego,

Tadeusza Lalika, Kazimierza Lepszego, Bogusława Leśnodorskiego, Zofii Libiszowskiej, Stanisława Lorentza, Henryka Łowmiańskiego, Ewy Maleczyńskiej, Tadeusza Manteuffla, Mariana Morelowskiego, Wandy Moszczeńskiej, Janusza Pajewskiego, Ireny Pietrzak-Pawłowskiej, Mariana Plezi, Krystyny Płachcińskiej, Zdzisława Rajewskiego, Tadeusza Rosłanowskiego, Emanuela Roztworowskiego, Jana Rzepeckiego, Henryka Samsonowicza, Michała Sczanieckiego, Mariana Serejskiego, Anny Świderkówny, Andrzeja Tomczaka, Władysława Tomkiewicza, Kazimierza Tymienieckiego, Adama Vetulaniego, Zygmunta Wojciechowskiego, Jerzego Wyrozumskiego, Andrzeja Zahorskiego; listy od korespondentów zagranicznych: Anny Chroszkiewicz, Jeana Le Goffa (ok. 50 listów), Iwana Grekowa, Herberta Ludata, Federica Melisa, G.A. Novickiego, Evelyne Pattlagean (100 listów), Roberta Perrone Capano (ok. 90 listów), Emilia Saeza, Jindřicha Šebánka, Aleksandra Sołowiowa, Pawła Spunara, Svena Stelling-Michaud, Jacques'a Stennona, Wolfganga Stromera, Alberta Tenentiego, Cinzia Violantego, I.O. Woronkowa, Philipe Wolffa (ok. 90 listów).
Materiały o twórcy zespołu — wspomnienia współpracowników i naukowców polskich i zagranicznych o osobie i życiu naukowym A. G.
W materiałach rodzinnych głównie liczna korespondencja żony, córki i syna oraz rodzinne fotografie.
Materiały osób obcych: prace, referaty, wystąpienia, recenzje uczonych polskich i zagranicznych, niejednokrotnie z dedykacjami dla A. G.
Załączniki: drukowane prace A. G., których teksty rękopiśmienne i w maszynopisach nie zachowały się w materiałach twórczości profesora. [H. S.]
Dar Ewy Gieysztor 1999, 2000, 2004, 2007
Dar Zamku Królewskiego w Warszawie, 2000

sygn. III–352
ok. 33,00 m.b.
inwentarz w opracowywaniu

Maria Grzegorzewska (1888–1967), pedagogika specjalna
Założycielka Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, profesor Uniwersytetu Warszawskiego
Rękopisy i maszynopisy artykułów z zakresu szkolnictwa specjalnego, tekst wykładu dotyczącego Janusza Korczaka.
Dokumenty działalności w Katedrze Pedagogiki Specjalnej UW oraz w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej: materiały z posiedzeń, rozkłady zajęć, ogłoszenia dla studentów, korespondencja.

Materiały biograficzne: życiorys, wspomnienie, zapiski, materiały dotyczące stanu zdrowia.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z Janiną Doroszewską z lat 1948–1964.
Wspomnienia Janiny Doroszewskiej i Marii Gawareckiej o M. G. oraz odbitki artykułów, fragmenty pracy i zapiski Janiny Doroszewskiej dotyczące Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej i M. G.
Korespondencja i materiały Komitetu Uczczenia Pamięci M. G., dokumentacja sesji naukowej ku czci M. G., materiały związane z odsłonięciem nagrobka M. G.
Ponadto odbitki artykułów M. G. z czasopism „Szkoła Specjalna" i „Studia Pedagogiczne", tablice z obrazem metody „Ośrodków pracy", dwa drukowane skrypty wykładów M. G. w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej. [K. S.]
Dar Ewy Tomasik, 2003

sygn. III–379
17 j., ok. 0,15 m.b.
inwentarz warsztatowy

Janusz Haman (ur. 1923), inżynieria rolnicza
Profesor Akademii Rolniczej w Lublinie, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, członek Polskiej Akademii Nauk
Prace i artykuły z zakresu inżynierii rolniczej, m.in. *Rola nauk rolniczych a wyzwania cywilizacyjne XXI wieku* (współautor Antoni Leopold), *Dlaczego ziemniaki pękają* (współautorka Krystyna Konstankiewicz), *Od inżynierii rolniczej do bioinżynierii*, *The Influence of the Tractor Wheel Velocity on the Conditions of Plant Growing*, referaty, wykłady, recenzje oraz ekspertyzy naukowe.
Materiały działalności dotyczące m.in. PAN i Polskiej Fundacji Upowszechniania Nauki; programy, harmonogramy i korespondencja związana z projektami naukowymi, m.in. Centrum Nauki Kopernik.
Przewody doktorskie, habilitacje i profesury opiniowane przez J. H.
Materiały biograficzne: curriculum vitae, życiorys, nominacje, odpisy aktów notarialnych, postanowienia sądowe, decyzje, liczne życzenia i gratulacje.
Nieliczna korespondencja prywatna i fotografie.
Artykuły osób obcych, recenzje prac J. H. [B. B.]
Brak danych o sposobie pozyskania

sygn. III–431
ok. 0,75 m.b.
spis

Kazimierz Jabłczyński (1869–1944), chemia
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego
Artykuły *Krystaloluminescencja chlorku sodu* (współautorka Hanna Jabłczyńska-Jędrzejewska) i *Krystaloluminescencja chlorku potasu* (współautorka Hanna Jabłczyńska-Jędrzejewska).
Materiały działalności na Uniwersytecie we Fryburgu i UW, m.in. korespondencja dotycząca zatrudnienia i materiały dotyczące budowy gmachu Wydziału Chemii UW w okresie międzywojennym, w tym fotografie.
Materiały biograficzne: autobiografia, spis publikacji, kenkarta, legitymacja UW, świadectwo ukończenia Politechniki w Zurychu, dyplom doktorski.
Artykuły o K. J., materiały z sesji naukowej poświęconej jego pamięci, materiały córki Hanny Jabłczyńskiej-Jędrzejewskiej: dyplom doktorski, korespondencja, notatki z wykładu.
Materiały osób obcych — praca magisterska Eleonory Dauter.
Prace i nadbitki artykułów K. J. (1911–1937), m.in. *Doświadczenia z chemii w życiu codziennem*, *Pierwiastki promieniotwórcze (budowa atomu)* oraz prace i nadbitki artykułów osób trzecich. [M. C.]
Dar Teresy Jędrzejewskiej-Ścibak, 2008

sygn. III–417
20 j., ok. 0,36 m.b.
inwentarz

Jan Janów (1888–1952), językoznawstwo, slawistyka, rutenistyka, ukrainistyka, historia literatury
Profesor na Uniwersytecie w Taszkiencie, Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytecie Jagiellońskim
Liczne rękopisy i maszynopisy prac z rękopiśmiennymi poprawkami autora, m.in. *Leksykografia wschodniosłowiańska do końca XVII wieku*, recenzje i opinie o pracach innych twórców, m.in. *Ocena prac naukowych dra Stefana Hrabca*, odpisy i opracowania edytorskie zabytków językowych staropolskich, ruskich i łacińskich, m.in. *Catechismus to iest Nauka Krześciańska…*
Materiały warsztatowe: odpisy, wypisy, spisy bibliograficzne, notatki, rękopisy i maszynopisy zabytków literatury staropolskiej, zapiski ustnych opowieści, np. *Dawna literatura ukraińska. Zabytki językowe* — spis bibliograficzny.
Materiały związane z zainteresowaniem J. J. problematyką Huculszczyzny: artykuły, notatki, odpisy prac obcych, sprawozdania z badań terenowych,

np. sprawozdanie finansowe i naukowe z badań przeprowadzonych na terenie Huculszczyzny w 1936 roku.
Obszerna dokumentacja dotycząca działalności dydaktycznej J. J. na Uniwersytecie w Taszkiencie, UJK i UJ: notatki do wykładów, programy nauczania, wskazówki metodyczne, listy obecności studentów, korespondencja w sprawie egzaminów, rekrutacji, zatrudnienia asystentów i liczne prace seminaryjne studentów (przede wszystkim opracowania edytorskie tekstów staropolskich i staroruskich).
Materiały dotyczące współpracy J. J. z towarzystwami naukowymi i akademiami oraz materiały o charakterze bibliograficznym: spisy zasobów bibliotek naukowych, m.in. Biblioteki im. Gwalberta Pawlikowskiego, Moskiewskiego Towarzystwa Historii i Starożytności Rosyjskich, Biblioteki Naukowej Towarzystwa im. Szewczenki, księgozbioru Franciszkanów Bożego Ciała.
Obszerne materiały biograficzne, m.in. świadectwo urodzenia, chrztu, 45 świadectw, w tym UJK (potwierdzających uczestnictwo J. J. w wykładach zakończonych kolokwiami, ćwiczeniach, seminariach), Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie, zaświadczenia o zatrudnieniu, dyplomy, nominacje, dokumenty gospodarcze i majątkowe oraz dotyczące stanu zdrowia.
Korespondencja uczonego, w tym również z wydawnictwami. [J. A.]
Dar Instytutu Slawistyki PAN, 2002

sygn. III–373
ok. 1,00 m.b.
spis

Fryderyk Járosy (1889–1960), teatr
Aktor, reżyser, konferansjer
Prace literackie (powieść, sztuki teatralne, monologi, skecze, tłumaczenia dramatów innych autorów, scenariusz audycji radiowej, felietony), przemówienia, zapiski i notatki z lat 1920–1960.
Dokumenty osobiste (ankiety personalne, dokumenty dotyczące obywatelstwa, ślubu, zameldowania w Warszawie, przepustki, zaświadczenia, dyplomy, testament, kalendarzyk osobisty), rodzinne i zawodowe.
Korespondencja rodzinna i teatralna, m.in. listy do Mariana Hemara i Hanki Ordonówny oraz od generała Klemensa Rudnickiego.
Materiały dotyczące organizacji wystawy w Muzeum Teatralnym w Warszawie w 2000 roku (program, zdjęcia, recenzje).

Programy teatralne i kabaretowe, m.in. z „Niebieskiego Ptaka", „Qui Pro Quo", „Cyrulika Warszawskiego", teatrzyków emigracyjnych w Londynie, afisze teatralne, kolekcja 50 nut z piosenkami z przedwojennych kabaretów, wycinki prasowe z recenzjami i wywiadami, duży zbiór fotografii prywatnych i teatralnych, taśma z nagraniem ostatniej audycji radiowej z udziałem F. J. (1960).
Pamiątki materialne: damska laska z gałką z kości słoniowej z 1912 roku, srebrna obręcz do serwetek z wygrawerowanym inicjałem F. J., dwie talie kart, skórzana teczka do korespondencji, kalendarzyk z licznymi zapiskami z roku 1960, a także cenne egzemplarze rzadkich wydań F. J. *Mumie* (w tłumaczeniu Mariana Hemara) i *Mein Kampf. Walka z doktorem Goebbelsem*. [A. M.]
Dar Mariny Járosy-Kratochwil, 1995–2000
Dar Anny Mieszkowskiej, 2007

sygn. III–361
42 j., ok. 1,00 m.b.
inwentarz

Jerzy Kaczorowski (1911–1991), inżynieria morska
Wykładowca Wyższej Szkoły Morskiej w Gdyni, pracownik naukowy Biura Hydrograficznego Marynarki Wojennej
Rękopisy, maszynopisy powielane, szkice, obliczenia i rysunki do *Astronawigacja — poradnik w dwóch tomach z tablicami*, t. I oraz materiały wydawnicze do wymienionej pracy: umowa, recenzje, a także rękopisy, brudnopisy, maszynopisy, rysunki do *Astronawigacja*…, t. II i brudnopis, maszynopis pracy *Teoria astronawigacji*.
Referat dotyczący stabilizacji statków rybackich (brudnopis, maszynopis) i referat dotyczący przeładunku ryb na pełnym morzu (brudnopis, maszynopis).
Dokumenty dotyczące wynalazków: maszynopisy, rysunki, szkice (automatyczny pokładowy symulator położenia sfery niebieskiej, sekstant nawigacyjny, tonofor, trymownik), patenty: sprężarka lub pompa z elastycznymi komorami oraz korespondencja dotycząca patentów (sekstant, stereoskopowa fotografia, aparat do pomiarów wysokości fal, rejestrowanie dźwięków, silnik z elastycznymi komorami rozprężania, włok o małym oporze właściwym, tonofor).
Korespondencja w sprawach zatrudnienia z Cinemarion: maszynopisy oraz rysunki techniczne na kalce dotyczące astronawigacji. [A. G.]
Dar Beaty Kaczorowskiej, 2004

sygn. III–390
ok. 0,60 m.b.
spis

Zdzisław Kajak (1929–2002), hydrobiologia
Profesor Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutu Ekologii Polskiej Akademii Nauk
Prace i artykuły z zakresu hydrobiologii, w tym m.in. *Biotic control of phosphorus cycling in freshwater ecosystem*, *Proces eutrofizacji i degradacji jezior i rzek* oraz *Jakość wody w zbiornikach retencyjnych dla potrzeb rolnictwa*.
Mała ilość materiałów biograficznych, wśród nich ankiety personalne.
W materiałach działalności naukowej, zawodowej i dydaktycznej liczne sprawozdania, m.in. z działalności Zakładu Biologii Wód im. Karola Starmacha PAN w Krakowie za rok 2001, z wyjazdów służbowych oraz z badań Zbiornika Wrocławskiego w 1988 roku, ponadto dokumenty dotyczące m.in. *Drogi wodnej Wschód–Zachód (W–Z)*: korespondencja, projekty, deklaracje, programy i obliczenia.
Dokumentacja techniczna na temat kanalizacji sanitarno-grawitacyjnej dla Izabelina; korespondencja dotycząca otwarcia Mazurskiego Parku Narodowego, wykazy członków Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN, programy, wnioski, rachunki, umowy, projekty, materiały do sympozjów i konferencji, recenzje prac.
Opinia o rozprawie habilitacyjnej oraz działalności naukowej, dydaktycznej i naukowo-organizacyjnej Marii Grzybowskiej i Barbary Szpakowskiej, opinia dotycząca zatwierdzenia stopnia naukowego doktora habilitowanego Lucjanowi Agapowi.
Wykaz osiągnięć i dorobku naukowego Bogusława Zdanowskiego, druk rozprawy habilitacyjnej Jerzego Łuczaka.
Nieliczna korespondencja z Heleną Wróblewską, Reidarem Borgstrømem, Kazimierzem Zarzyckim, Jerzym Porembskim.
Bardzo duża ilość materiałów warsztatowych: liczne biuletyny, magazyny i czasopisma o tematyce hydrobiologicznej, np. „Ecological Bulletins", „Water quality criteria for European freshwater fish", „Polish Hydrological Society", „Polskie Archiwum Hydrobiologii", „Warmia i Mazury", „Wiadomości Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej". Materiały dotyczące m.in. zagospodarowania Wisły, budowy pomnika Benedykta Dybowskiego, oczyszczalni ścieków w Mikołajkach oraz zagadnień zanieczyszczenia środowiska, kwestii ekosystemowych oraz zasobów wód Polski i świata.

Zdjęcia z badań naukowych, bibliografie, notatki, obliczenia, wypisy, wycinki prasowe, informatory, wizytówki.
Liczne artykuły i prace osób obcych, m.in. Witolda Białkoza, Tadeusza Krzywosza, Janusza Żurka, Hanny Mochanckiej-Ławacz, Elżbiety Boguckiej, Teresy Węglańskiej, Jerzego Łuczaka i Willema Goedkoopa. [B. B.]
Przekazane przez Instytut Ekologii PAN, 2008

sygn. III–413
ok. 4,00 m.b.
spis

Aleksander Kamiński (1903–1978), pedagogika, historia Jaćwieży
Profesor Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego
Materiały twórczości naukowej z lat 1937–1996 w postaci opracowań, artykułów, referatu oraz materiałów warsztatowych, w grupie prac maszynopisy z rękopiśmiennymi uwagami autora, m.in. *Zośki i Parasola* i *Pedagogiki społecznej Heleny Radlińskiej*, artykuły do tematyki jaćwieskiej i powojennych losów żołnierzy batalionu „Zośka".
Wśród materiałów warsztatowych wypisy z literatury, ankiety do powojennych losów byłych żołnierzy batalionu „Zośka", relacje i wspomnienia, materiały bibliograficzne; widoczna przewaga materiałów z zakresu pedagogiki, psychologii i związków młodzieży.
Materiały działalności w Polskim Towarzystwie Gerontologicznym, na konferencjach, sympozjach i odczytach.
Prace uczniów proseminarium pedagogicznego na UŁ z roku 1947.
Korespondencja w sprawie filmu *Kamienie na szaniec* i ekspertyza *Wychowanie do starości*; korespondencja i umowy wydawnicze dotyczące prac A. K. oraz egzemplarz korektorski 3. zeszytu pisma „Człowiek w Pracy i w Osiedlu" z 1977 roku.
Dokumenty działalności w Związku Harcerstwa Polskiego z lat 1957–1972.
Materiały o twórcy spuścizny: życiorys nieustalonego autora *Aleksander Kamiński. Wychowawca, historyk, literat (we wspomnieniach współczesnych)*, prace Wiesława Ciczkowskiego o myśli pedagogicznej A. K., bibliografie prac A. K. zestawione przez żonę i osoby trzecie, recenzje.
Materiały rodzinne: artykuł córki Ewy Rzetelskiej-Feleszko i korespondencja żony Janiny Kamińskiej.
Materiały osób obcych: praca Sergiusza Hessena, referaty i artykuły dotyczące gerontologii, wiersze Stanisława Barańczaka z lat 1975–1976,

dziennik z 2. wojny światowej Leonardy Lorentowicz i praca Bolesława Srockiego *Twórczość literacka i rzeczywistość wojenna. Na marginesie literackich opracowań zamachu na gen. Kutscherę.*
Załączniki: druki A. K. i osób trzecich w postaci drobnych prac i nadbitek, materiały Komitetu Obrony Robotników, teczka konferencyjna *Stulecie Ruchu Wszechnicowego. Sesja naukowa Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej*. [K. S.]
Dar Wojciecha Feleszki, 2010

sygn. III–423
69 j., ok. 1,05 m.b.
inwentarz

Jadwiga Karwasińska (1900–1986), edytorstwo średniowieczne, archiwistyka
Kustosz w Archiwum Głównym Akt Dawnych, profesor w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk
Materiały twórczości naukowej w postaci opracowań i artykułów, m.in. *Stosunek Bolesława Pobożnego do dzielnicy kujawsko-łęczyckiej*, *Świadek czasu Bolesława Chrobrego. Brunon z Kwerfurtu*, biogramy do *Polskiego słownika biograficznego*; bardzo obszerna grupa materiałów do edycji źródłowych *Żywotów świętego Wojciecha*, *Żywota pięciu braci*, *Listu Brunona z Kwerfurtu* — notatki, bruliony, materiały rękopiśmienne do rewizji tekstów, ostateczne odczyty rękopisów, indeksy, przypisy rzeczowe, fotokopie, mikrofilmy, recenzje, konsultacje, opinie.
Dokumentacja aktywności w TNW (po 1981), PTH, Mazowieckim Towarzystwie Kultury, AGAD, Zespole Badań nad Polskim Średniowieczem (sprawozdania), materiały dotyczące uczestnictwa w kolokwiach, zjazdach, sesjach, notatki i sprawozdania z podróży zagranicznych do Wiednia, Londynu, Rzymu.
Materiały biograficzne: świadectwa, zeszyty szkolne, notatki z wykładów, m.in. Stanisława Kętrzyńskiego, rękopis opublikowanego *Dziennika-kalendarzyka z pobytu w szpitalu polowym* z 1920 roku, informacje autobiograficzne.
Korespondencja wpływająca, m.in. od Zofii Kozłowskiej-Budkowej, Krystyny Stachowskiej, Marii Friedbergowej.
W grupie materiałów rodzinnych: notatki ojca Wacława dotyczące gimnazjum w Piotrkowie z lat 1885–1886, książeczki rachunkowe i oszczędnościowe ojca i matki, świadectwa i zeszyty szkolne siostry Anieli, nuty ze zbiorów rodzinnych, wzory haftów.

Ponadto mapa zachodniej Rosji, arkusz Nowo-Radomsk E 37 z 1915 roku. [K. S.]
Wyłączono ze spuścizny Aleksandra Gieysztora
Dar Zamku Królewskiego, 2000

sygn. III–357
ok. 4,00 m.b.
spis

Włodzimierz Kisielow (1914–2001), chemia, petrografia
Prodziekan Wydziału Chemicznego Politechniki Lwowskiej, organizator i kierownik Katedry Technologii Nafty i Paliw Płynnych Politechniki Śląskiej w Gliwicach, profesor zwyczajny, dziekan Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej, organizator i kierownik Zakładu Petro- i Karbochemii w Gliwicach Polskiej Akademii Nauk
Materiały i ćwiczenia do studiów na PL, dyplomy i listy gratulacyjne z okazji 80-lecia.
Korespondencja w sprawach naukowych.
Dokumentacja działalności własnej, m.in. w Komitecie Nauki i Techniki, materiały ze zjazdów i konferencji krajowych i zagranicznych (w tym ZSRR, NRD, Czechosłowacja), notatki, materiały do wystąpień własnych, materiały warsztatowe do ekspertyz, opinii, dokumentacja patentowa.
Dokumentacja działalności organizacyjno-naukowej i naukowo-badawczej Zakładu Petro- i Karbochemii PAN, m.in. plany i sprawozdania z działalności naukowej; dokumentacja działalności naukowo-badawczej PŚ oraz działalności i organizacji studium doktoranckiego w zakresie technologii ropy naftowej i petrochemii na Wydziale Chemicznym PŚ (w tym osobowa doktorantów).
Dokumentacja fotograficzna, plany i schematy infrastruktury przemysłowej. [A. K.]
Dar Zakładu Karbochemii PAN w Gliwicach, 2005

sygn. III–396
ok. 10,50 m.b.
spis

Ludwik Kolankowski (1882–1956), historia
Profesor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, członek Polskiej Akademii Umiejętności i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego

Nieliczne materiały twórczości naukowej z lat 1930–1953, m.in. fragment wstępu do *Dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego*, plan pracy *Dzieje Polski*, uwagi Władysława Pociechy do *Polski Jagiellonów*, *Sylweta Jagiellonów*, *Dagome iudex*, *Problem Ungera*, rękopisy wykładów wygłoszonych na UMK z zakresu historii Polski od powstania państwa polskiego do czasów nowożytnych, recenzja pracy, materiały warsztatowe.
Bogate materiały związane z pracą na USB (1919, 1929), UMK (1945–1956), Zakładzie Historii Polski Nowożytnej UMK (1951–1953), Bibliotece UMK (1947–1954), PAU (1949–1952), PAN (1951–1953), Instytucie Zachodnim (1946–1956), PTH (1938–1952), Łódzkim Towarzystwie Naukowym (1946), Towarzystwie Naukowym w Toruniu (1946), Polskim Towarzystwie Matematycznym, TNW, Towarzystwie Przyjaciół UMK, Bibliotece Ordynacji Zamojskich (1931–1948) — sprawy organizacyjne, sprawozdania z działalności, dokumenty finansowo-gospodarcze, nominacje, komunikaty, regulaminy, zaproszenia, statut, korespondencja, wycinki prasowe.
Oceny i opinie prac habilitacyjnych, materiały działalności wydawniczej i społeczno-politycznej.
Dosyć bogate materiały biograficzne: życiorys, notatka autobiograficzna, ankieta personalna, powołania, nominacje, dokumenty dotyczące przebiegu pracy, legitymacje, paszporty, dowody osobiste, zapiski pamiętnikarskie z okresu 1918–1939, wspomnienia, w tym *Pierwsze trzy lata istnienia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (1945–1948)*, *Garść wspomnień pierwszego rektora z okresu organizacyjnego UMK w Toruniu*, kalendarzyki z zapiskami, materiały dotyczące stanu zdrowia, fotografie, materiały pośmiertne.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1945–1956, m.in. od Konrada Górskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Stanisława Kętrzyńskiego, Karola Koranyiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Stanisława Kutrzeby, Władysława Semkowicza, Adama Skałkowskiego, Henryka Ułaszyna.
Materiały o twórcy spuścizny: recenzje, uwagi o pracach L. K., artykuły biograficzne, wspomnienia pośmiertne.
Materiały rodzinne i obce z lat 1904–1955: kilka dokumentów i fotografia siostry, dokumenty i fotografie współpracowników profesora na UMK oraz trzy prace z historii i historii filozofii. [J. S.]

Zapis testamentowy Zygmunta Kolankowskiego, 1966

sygn. III–349
65 j., ok. 0,60 m.b.
inwentarz

Zob. M. Wrzoskowa, *Materiały Ludwika Kolankowskiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1999, nr 40, s. 42–64.

Zygmunt Kolankowski (1913–1998), prawo, historia, archiwistyka
Dyrektor Archiwum Akt Nowych i Archiwum Polskiej Akademii Nauk
Prace naukowe, m.in. *Zapomniany prawnik XVI wieku Jan Łączyński i jego Compendium Sądów Króla Jegomości*, Joachim Lelewel, *Historia polska do końca panowania Stefana Batorego* (oprac. Z. K.), *Przewodnik po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*, *Źródła do dziejów Polski 1918–1939*, *Źródła do dziejów powstań śląskich*, artykuły, m.in. *Archiwa instytucji naukowych w krajach socjalistycznych*, *Nieznana polemika Joachima Lelewela z Wacławem Maciejowskim*, *Z Lelewelianów leningradzkich*, *Dokumentacja techniczna jako źródło historyczne (Podstawowe problemy jej archiwizacji i udostępniania)*, *Stanisław Staszic o katastrofie banków warszawskich w 1793 r.* i monografia o APAN, jego powstaniu, zasadach funkcjonowania, zbiorach, opracowywaniu i udostępnianiu, teksty referatów, konspekty wykładów, recenzje i opinie o pracach, przekłady z literatury obcej, liczne materiały warsztatowe związane z treścią prac, wypisy z literatury, bibliografie, notatki, fotografie, wycinki prasowe.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej: dokumenty działalności w radach naukowych Ośrodka Informacji Naukowej PAN, Biblioteki PAN, Biblioteki Gdańskiej PAN, APAN, Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, w Radzie Archiwalnej i Radzie Redakcyjnej „Archeionu" przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Wydziale I Nauk Społecznych PAN, II Kongresie Nauki Polskiej, PTH, Towarzystwie Opieki nad Zabytkami, TMH, wśród nich protokoły, sprawozdania, plany pracy, regulaminy, korespondencja.
Materiały zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach seminarium doktoranckiego na UMK oraz różnego rodzaju kursach i szkoleniach z nauk pomocniczych historii, archiwistyki i archiwoznawstwa, programy, plany zajęć, notatki, korespondencja.
Recenzje prac doktorskich, opinie w sprawie nadania tytułów naukowych, prace, życiorysy i bibliografie prac niektórych kandydatów.
Materiały prac wydawniczych i redakcyjnych Z. K.: umowy wydawnicze, korespondencja z wydawnictwami i redakcjami czasopism oraz protokoły posiedzeń kolegiów i komitetów redakcyjnych.
Bogate materiały biograficzne: autobiografie, bibliografie prac, dokumenty osobiste, dokumenty dotyczące przebiegu pracy i działalności, wspomnienia, m.in. *Czas nieludzki. K.L. Auschwitz 1940–1943*, *Czas nieludzki. Buchenwald nr 10648*, *Czas nieludzki. Więzienia: Zakopane, Montelupich*, *Praca w Wydziale Archiwów Państwowych (1949–1951)*,

Paryż i książka polska (fragment wspomnień), *Wspomnienia obozowe*, *Przygody z książką, Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego 1931–1939. Fragment wspomnień*; dyplomy, legitymacje, gratulacje, materiały gospodarcze i majątkowe oraz dotyczące stanu zdrowia, fotografie.
Obfita korespondencja wychodząca i wpływająca prywatna, naukowa i urzędowa.
Materiały rodziny Kolankowskich**.**
Materiały osób trzecich, głównie opracowania, artykuły, referaty, notatki informacyjne, biografie i wspomnienia.
Załączniki w postaci nadbitek z czasopism zawierających artykuły Z. K.
[J. S.]
Dar Małgorzaty Marii Baker, 1999

sygn. III–350
ok. 9,00 m.b.
spis

Kolekcja dokumentów biograficznych do dziejów kultury polskiej (1786–2001)
Drobne materiały Artura Bardacha, Czesława Bieżanko, Aleksandra Birkenmajera, Heleny Błaszkowskiej-Zakrzewskiej, Jana Dąbrowskiego, Bronisława Dembińskiego, Zdzisława Dmochowskiego, Kazimierza Gzowskiego, Mieczysława Hartleba, Jerzego Hryniewieckiego, Ireny i Fryderyka Joliot-Curie, Jana Karłowicza, Władysława Aleksandra Konopczyńskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Stanisława Luszawskiego, Edmunda Massalskiego, Rudolfa Mękickiego, Mieczysława Michałowicza, Mirosława Mossakowskiego, Stefana Narębskiego, Wacława Olszewicza, Stanisława Poniatowskiego (1884–1945), Franciszka Pułaskiego, Mariana Reitera, Marii Rzeuskiej, Marii Skłodowskiej-Curie, Kazimierza Strzyżowskiego, Leona Tochowicza, Teodora Toeplitza, Jana Tokarskiego, Stanisława Ulama, m.in. rękopisy i maszynopisy prac, dyplomy, odpis pamiętnika, wspomnienie dotyczące Marcelego Handelsmana z obozu w Gross-Rosen, autobiografie, bibliografie, nekrologi, korespondencja, wspomnienia pośmiertne, wycinki prasowe, nadbitki.
Drobne materiały KUL, Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, Towarzystwa Polskich Badań Historycznych w Rzymie w postaci korespondencji, protokołów zebrań, druków ulotnych, wycinków prasowych, dokumenty dotyczące polskiego szkolnictwa w Niemczech, m.in. *Jednodniówka* wydana przez absolwentów Liceum w Lippstadt z 1946 roku.
Życiorysy archiwistów polskich.

Korespondencja Jerzego Kubiatowskiego dotycząca książki *Syberyjskie szlaki*.
Odbitka pracy Józefa Latkowskiego *Wspomnienia bibliotekarza z lat 1894–1897*, wspomnienie Jana Otrębskiego o Teodorze Wierzbowskim.
Ponadto: list króla Stanisława Augusta Poniatowskiego do Jabłkowskiego, komornika sieradzkiego, z wezwaniem na Sejm Ordynaryjny w 1786 roku, karta z pejzażem namalowanym przez Fryderyka Skarbka oraz jego rękopis z adnotacją z 1853 roku, *Wiersz na imieniny Jaśnie Wielmożnego Walentego Litwińskiego, Szkoły Głównej Krakowskiej rektora* z 1815 roku, *Ogólne powody przytoczone przez p. Galland przeciw użyciu wody jako siły poruszającej w projektowanej fabryce cukru w dobrach Starzowskich* z 1850 roku, list Stefana Żeromskiego do Henryka Dobrzyckiego z 1894 roku z Rapperswilu, fragmenty haseł *Słownika języka polskiego* z 1908 roku, *Wyrok Sądu Honorowego w sprawie pomiędzy Gustawem hr. Ostrowskim i profesorem Jerzym Fiedorowiczem* z 1922 roku, bydgoskie plakaty „Solidarności" z 1981 roku, list Józefa Buzka dotyczący Czytelni Polskiej w Leoben z 1900 roku, rękopis pracy Stanisława Drabińskiego *Liberalizm Aleksandra I w pierwszych latach jego panowania*. [K. S.]
Wyłączono ze starego zasobu, 2001, 2003, 2004, 2005
Dar Tomasza Majewskiego, 2005

sygn. III–369
ok. 0,40 m.b.
spis

Kazimierz Konarski (1886–1972), historia, archiwistyka
Dyrektor Archiwum Akt Dawnych
Praca rękopiśmienna *Konrad Prószyński (Kazimierz Promyk). Życie — praca — plony*, konspekt pracy *Archiwistyka polska*, referat przygotowany na I Kongres Nauki Polskiej *Analiza aktu jako podstawa archiwistyki*, artykuły oraz opowiadania dla dzieci popularyzujące historię Warszawy.
Szczątkowe materiały działalności naukowej i wydawniczej: umowy wydawnicze, recenzja, redakcja *Polskiego słownika biograficznego*, projekt artykułu K. K. *Bohaterstwo dzieciarni warszawskiej a pomnik.*
Liczne materiały biograficzne, m.in. autobiografia, bibliografia prac dla dzieci i młodzieży, nominacje, powołania, fragmenty opublikowanych w 1965 roku wspomnień *Dalekie a bliskie*, a także wspomnienia z czasów 2. wojny światowej.
Materiały o twórcy spuścizny: recenzje ostatniej pracy K. K. *Warszawa w pierwszym jej stołecznym okresie*, mowy pogrzebowe Adama

Słomczyńskiego i Michała Wąsowicza oraz wspomnienia pośmiertne Piotra Bańkowskiego.
Załączniki: wydane w serii Biblioteka Szkoły Powszechnej opracowanie K. K. *Warszawa* oraz w serii Historia Warszawy *Warszawa w czasach saskich.* [D. M.]
Wyłączono ze spuścizny Piotra Bańkowskiego

sygn. III–399
15 j., ok. 0,24 m.b.
inwentarz

Zob. A. Chodkowska, *Materiały Kazimierza Konarskiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2008, nr 49, s. 102–109.

Stanisław Konarski (1923–2007), historia
Wicedyrektor Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, współredaktor *Polskiego słownika biograficznego*
Materiały warsztatowe dotyczące współpracy z Redakcją *Polskiego słownika biograficznego* — materiały do biogramów.
Korespondencja z Redakcją *Polskiego słownika biograficznego* z lat 2000–2005 oraz korespondencja w sprawach życiorysów do *Polskiego słownika biograficznego* z lat 1957–1995. [D. M.]
Dar Stanisława Konarskiego, 2006
Dar Barbary Konarskiej, 2007

sygn. III–401
ok. 1,80 m.b.
spis

Wacław Korabiewicz (1903–1994), medycyna, etnografia
Lekarz w Państwowej Wyższej Szkole Morskiej w Gdyni, lekarz okrętowy na „Darze Pomorza", założyciel Koła Opieki nad Żołnierzem, kustosz King George Vth Memorial Museum
Maszynopisy publikowanych i niepublikowanych prac literackich, tłumaczeń, m.in. *Rogozińscy. Opowieść biograficzna*, *Kazio Afrykańczyk. Powieść dla młodzieży*, *Z Legii Cudzoziemskiej do Polski. Opowieść biograficzna*, *Kryminał bez trupa. Opowiadanie*, *Inne drogi*, *Życie Jezusa*, *Z losem w zawody*, *On the Track of Amulet*, *Władysław Jagniątkowski*, *Słoń Bill* oraz artykułów i referatów, wywiady do środków masowego przekazu.
Bogate materiały warsztatowe związane z treścią prac: notatki, fotografie, negatywy do książek *Śladami amuletu*, *Inne drogi*, *Rogozińscy*, *Krzyże*.
Dokumenty osobiste: paszporty, legitymacje, poświadczenie obywatelstwa, dyplomy, dzienniki z podróży, kalendarzyki z adresami z lat 1968–

1991, fotografie rodziny, przyjaciół oraz z wycieczek i spływów kajakowych, wspomnienia dotyczące Akademickiego Klubu Włóczęgów Wileńskich, podziękowania, życzenia urodzinowe, materiały dotyczące stanu zdrowia, nekrologi.
Liczna korespondencja prywatna i służbowa.
Materiały o twórcy zespołu, a wśród nich artykuły, wspomnienia pośmiertne, recenzje.
Materiały rodzinne: paszporty, zaświadczenia, korespondencja i opowiadanie afrykańskie Janiny Korabiewicz z domu Haazów oraz dokumenty osobiste i materiały majątkowe Stefanii i Marii Korabiewicz.
Załączniki: „Fikcje i Fakty" z 1987 roku, mapy, przewodniki, artykuły W. K., wiersze i artykuły osób obcych, druki ulotne z okresu 1. wojny światowej, czasopisma wileńskie z 1929 roku. [J. S.]
Dar Jonuty Raciążek, 2007

sygn. III–410
ok. 1,20 m.b.
spis

Tadeusz Korzybski (1906–2002), biochemia
Profesor Instytutu Biochemii i Biofizyki Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego
Artykuły: *Biochemiczne aspekty nauki o antybiotykach*, *Chemia penicyliny. Synteza penicyliny*, *Niezwykłe osiągnięcia niezwykłej współpracy (z chemicznych badań nad penicyliną)*, *Nowa metoda preparatyki glikogenu bez użycia silnych zasad lub kwasów* (współautorka Zuzanna Kowszyk), *Preparatyka penicyliny z jednego litra bulionu — ekstrakcja eterem i reekstrakcja do wodnego roztworu*, a także niepublikowane artykuły na tematy społeczne i polityczne z lat 1980–1986, np. *Dające się przewidzieć skutki stanu wojennego w Polsce*, *Myśli w związku z „Ustawą o związkach zawodowych"*, *Opozycja polityczna jako czynnik antykryzysowy*.
Notatki do wykładów z chemii fizycznej i chemii fizjologicznej na Uniwersytecie we Lwowie z lat 1940–1945 i kursu dla pracowników fabryki farmaceutyków w Tarchominie w 1948.
Notatki z pracy w Klinice Lekarskiej UJ (1934–1936).
Sprawozdania z posiedzeń Rady Naukowej Instytutu Przemysłu Farmaceutycznego z lat 1970–1977.
Materiały działalności w PAN, w szczególności w Komitecie Biochemii i Biofizyki, Komitecie Terminologii przy Prezydium PAN, Komitecie

Badań i Prognoz „Polska 2000”, Wszechnicy PAN, a także materiały dotyczące uczestnictwa w zgromadzeniach ogólnych PAN.
Dokumentacja uczestnictwa w konferencjach naukowych i sympozjach, m.in. w Międzynarodowym Sympozjum na temat Antybiotyków w Warszawie w 1955 roku, dokumentacja Fundacji im. Korzybskich, m.in. akt notarialny powołania Fundacji.
Materiały dotyczące służby w 1. Mławskiej Drużynie Harcerzy im. Księcia Józefa Poniatowskiego, w tym fotografie z lat 1918–1925.
Materiały biograficzne: życiorys, spis publikacji, legitymacje służbowe, paszport, umowy o pracę, dokumenty przebiegu zatrudnienia, powołania na stanowiska w radach naukowych: Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN, Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Instytutu Leków w Warszawie, Instytutu Przemysłu Farmaceutycznego w Warszawie.
Wspomnienia: *Myśli, przeżycia i zdarzenia mego bardzo długiego życia*, fotografie.
Korespondencja, m.in. Aleksandra Gieysztora, Józefa Hellera, Ryszarda Juszkiewicza, Mikołaja Kozakiewicza, Andrzeja Kozińskiego, Włodzimierza Kuryłowicza, Bronisława Miazgowskiego, Jakuba Parnasa, Andrzeja Stelmachowskiego, Jana Szczepańskiego, Macieja Wiewiórowskiego.
Materiały rodzinne dotyczące Alojzego i Zofii Korzybskich — rodziców T. K., Stanisława Korzybskiego — brata T. K., Marcelego Motty — pradziadka T. K.
Prace i nadbitki artykułów T. K. *Antybiotyki. Pochodzenie, rodzaje, właściwości*, *Metody badania penicyliny*, *Metoda otrzymywania aureomycyny.*
Odznaki i legitymacje orderów: Krzyża Oficerskiego i Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski. [M. C.]
Dar Marianny Korzybskiej, 2003, 2004

sygn. III–385
103 j., ok. 1,80 m.b.
inwentarz

Elżbieta Kowecka (1929–2001), historia kultury materialnej
Prace i artykuły, m.in. *Zarys historii farbiarstwa tekstylnego*, *Uprawa marzanny w Prowansji w II poł. XVIII i w XIX w.* oraz *Domy i mieszkania na ziemiach polskich od połowy XVIII w. do 1914 r.*, praca magisterska *Malowidła na stallach i ławkach kościoła Panny Marii Zwycięskiej w Lublinie*, recenzje, bibliografie prac.

Dokumenty biograficzne dotyczące szkoły, studiów i pracy, dyplomy. Korespondencja, m.in. z Zofią Rogaliną.
Materiały działalności naukowej dotyczące stypendium we Francji oraz podróży do Niemiec i ZSRR, umowy, sprawozdania, korespondencja, m.in. z Ossolineum.
Liczne materiały warsztatowe dotyczące głównie historii życia codziennego i kultury materialnej: wypisy ze źródeł i literatury, kopiarze i wypisy z korespondencji Jana Klemensa Branickiego, notatki, fotokopie materiałów źródłowych.
Nadbitki oraz prace obce, m.in. Wacława Olszewicza, Wojciecha Przybyszewskiego i Jerzego Steinborna. [B. B.]
Dar Jerzego Koweckiego, 2004

sygn. III–391
ok. 1,50 m.b.
spis

Bronisław Kuchowicz (1932–1978), fizyka jądrowa, astrofizyka
Adiunkt, dr hab. w Centrum Astronomicznym im. Mikołaja Kopernika Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
Artykuły, m.in. *Degenerate neutrinos as missing mass in the clusters of galaxies*, *Motion and statistics of neutrinos in superdense matter*, *On the neutrino energy output of highly evolved extraterrrestrial civilisations* (współautor Janusz Kiełbasiński), *Über die Bedeutung einer Abnahme der Schwerkraft für die biologische Entwicklung.*
Materiały działalności w Polskim Towarzystwie Fizycznym, Polskim Towarzystwie Miłośników Astronomii, uczestnictwa w zagranicznych konferencjach i sympozjach naukowych oraz pracy w Ośrodku Informacji o Energii Jądrowej przy Pełnomocniku Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej.
Materiały biograficzne: życiorys, spis publikacji, dyplom ukończenia studiów, dokumenty przebiegu pracy w Centrum Astronomicznym im. Mikołaja Kopernika PAN w Warszawie, notatki z fizyki z I i II roku studiów na UP w latach 1951–1952.
Liczna korespondencja naukowa wychodząca i wpływająca z uniwersytetami, instytucjami i osobami prywatnymi z lat 1965–1977, wśród respondentów, m.in. Sidney Bludman, Alastair Cameron, Raymond Davis Jr., Wolfgang Deppert, Jürgen Ehlers, William Alfred Fowler, Tjeerd [?] de Graaf, Hans Heintzmann, Michał Heller, Harold Hughes, Ronald Kantowski, Sheldon Kaufman, Stanisław Kielich, Clement Leibovitz, Jean

Leray, Mario Novello, Oreste Piccioni, Jerzy Plebański, Joseph Rabinowicz, William Klemperer, Bruno Pontecorvo, Martin Rees, Frederick Reines, Denis Ross, Martin Ruderfer, Venzo de Sabbata, Ralph A. Sawyer, David N. Schramm, Roman Smoluchowski, Adam Sobiczewski, Mieczysław Subotowicz, Osmi Vilhu, John Wainwright, George Wallerstein, Volker Weidemann, Daniel Wilkins; korespondencja z instytucjami, w tym z Dudley Observatory, European Organisation for Nuclear Research, Gravity Research Foundation, International Atomic Energy Agency, Lovell Observatory, National Aeronautics and Space Administration.
Nadbitki artykułów B. K., m.in. *Czy meteory mogą składać się z antymaterii?*, *Druga wariacja i uogólnienie równania Chandrasekhara*, *Neutrinos in Superdense Matter. Massless Neutrinos in a Perfect Fluid Sphere*, *O pochodzeniu promieniowania kosmicznego.* [M. C.]
Przekazane przez Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN, 2003

sygn. III–384
ok. 0,60 m.b.
spis

Antoni Szymon Kuczyński (ur. 1938), historia, etnologia
Profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, sekretarz generalny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (1980–1989)
Korespondencja wpływająca od Urszuli i Lecha Paszkowskich, profesora Akyioshi Nakayamy, Keiko Tsukamoto i innych nadawców z Japonii, od Tatiany Niedzieluk, Iriny Nikulinoj, Olgi Podborskiej i innych nadawców z Rosji oraz korespondencja i inne materiały, np. fotografie, wycinki prasowe, zaproszenia, dotyczące spraw jakuckich z lat 1971–2005. [D. P.-H.]
Dar Antoniego Szymona Kuczyńskiego, 2004

sygn. III–395
ok. 0,07 m.b.
spis

Jerzy Kumaniecki (1938–1991), historia najnowsza
Adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk, członek Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk i Akademii Nauk ZSRR
Notatki z wykładów w Instytucie Historycznym UW, dokumentacja przewodu doktorskiego, habilitacyjnego.
Materiały warsztatowe do publikowanych monografii, korespondencja, wypisy źródłowe do historii stosunków polsko-radzieckich i historii Polski, redakcje tekstów, wystąpień, artykułów, publikacji.

Dokumentacja działalności naukowej Zakładu Historii ZSRR i Europy Środkowej, Instytutu Krajów Socjalistycznych PAN, Komisji Historycznej Polsko-Radzieckiej, sprawozdania z działalności naukowej w IHPAN, materiały do działalności wydawniczej, dokumentacja zatrudnienia. [A. K.]
Dar Janiny Szymańskiej-Kumanieckiej, 2001

sygn. III–360
ok. 1,20 m.b.
spis

Brygida Kürbis (1921–2001), historia
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierownik Zakładu Źródłoznawstwa i Nauk Pomocniczych Historii w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Polskiej Akademii Umiejętności
Maszynopisy opracowań, referaty, wypisy źródłowe, notatki, recenzje, umowy wydawnicze, wycinki prasowe, materiały z sesji i kongresów naukowych, materiały związane z pracą nad tłumaczeniem *Kroniki Polski* Wincentego Kadłubka, wycinki prasowe, fotografie, druki dotyczące działalności Kościoła katolickiego w Polsce, korespondencja wychodząca i przychodząca (krajowa i zagraniczna), zaproszenia, dyplomy, medale pamiątkowe. [J. M.]
Dar spadkobierców, 2002

sygn. P.III–129
ok. 4,80 m.b.
spis

Leszek Kuźnicki (ur. 1928), nauki przyrodnicze
Profesor zwyczajny, dr hab. nauk przyrodniczych, dyrektor Instytutu Biologii Doświadczalnej im. Marcelego Nenckiego Polskiej Akademii Nauk, prezes Polskiej Akademii Nauk
Liczne prace i artykuły z lat 1954–2008, m.in. *Główne podziały przyrody żywej — ich geneza i znaczenie*, *Mechanizmy reakcji ruchowych Paramecium*, *O rozwoju pojęcia gatunku* (współautor Czesław Nowiński) oraz *Ewolucjonizm* (współautorzy Andrzej Grębecki i Włodzimierz Kinastowski).
Wywiady i wystąpienia, przemówienia oraz korespondencja naukowa.
Wycinki prasowe, kopie artykułów prasowych.
Materiały związane z działalnością w Pracowni Fizjologii Ruchów Komórkowych Instytutu Biologii Doświadczalnej im. Marcelego

Nenckiego PAN: akta osobowe, wnioski, opinie, sprawozdania, programy konferencyjne.
Akt erekcyjny osiedla Przylesie w Jabłonnie wraz z zaproszeniami i mapką sytuacyjną.
Materiały biograficzne: świadectwa, dyplomy, nagrody, odznaczenia, powołania, angaże, życiorysy, listy gratulacyjne, w tym m.in. z okazji wyboru na prezesa PAN, podziękowania.
Nieliczna korespondencja, m.in. z Michałem Opasem.
Artykuły osób obcych, m.in. Barbary Tołłoczko, Ewy Mikołajczak i Zbigniewa Baranowskiego. [B. B.]
Dar Leszka Kuźnickiego, 1999

sygn. III–354
20 j., ok. 0,40 m.b.
inwentarz warsztatowy

Anastazy Landau (1876–1957), medycyna
Profesor Akademii Medycznej w Warszawie, członek Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego
Tekst wykładu o tyfusie.
Materiały dotyczące przebiegu zatrudnienia, habilitacji, mianowanie na profesora Akademii Medycznej w Warszawie, powołanie na członka rzeczywistego PAN, spis publikacji, legitymacje służbowe, akty notarialne i materiały dotyczące spraw majątkowych.
Nieliczna korespondencja.
Poza tym świadectwa szkolne żony A. L. Wandy Tenczyńskiej. [M. C.]
Dar Elżbiety Feliksiak, 2001

sygn. III–364
6 j., ok. 0,05 m.b.
inwentarz

Bogdan Lange (ur. 1947), fizyka
Wykładowca na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego
Praca doktorska *Interpretacja podstaw fizyki kwantowej w świetle prac polskich fizyków teoretyków i konferencji warszawskiej 1938 roku* napisana w Instytucie Historii Nauki, Techniki i Oświaty PAN w 1985 roku (aktualnie Instytut Historii Nauki PAN) pod kierunkiem prof. dra Jerzego Dobrzyckiego. [D. P.-H.]
Dar Jerzego Dobrzyckiego, 1999

sygn. III–353
ok. 0,03 m.b.
spis

Jan Legowicz (1909–1992), filozofia
Profesor Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk
Liczne prace naukowe, m.in. *Historia filozofii*, *Człowiek istota ludzka*, *Historia filozofii starożytnej Grecji i Rzymu*, *O nauczycielu. Filozofia nauczania i wychowania*, *Filozofia. Istnienie — Myślenie — Działanie*, *Rozważania filozoficzne. Piękno i przeżycie estetyczne*, *Nauczycielstwo. Doświadczenia — Refleksje — Perspektywy*, *Feudalny mit hierarchii. „Itinerarium" Bonawentury jako wyraz ideologicznej nadbudowy średniowiecznego ustroju feudalnego*, *Materialistyczna interpretacja początków filozofii greckiej*; artykuły z dziedziny filozofii i szkolnictwa, referaty, wywiady, przemówienia okolicznościowe, ponadto własne utwory literackie i poetyckie: *Rady i przypowieści*, *Wyznania człowiecze*, *Przełomy. Pragnienia. Echa i obawy*, a także recenzje i opinie o pracach.
Materiały działalności naukowo-organizacyjnej na wyższych uczelniach i w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN, w tym zaproszenia i programy dotyczące uczestnictwa w zjazdach, konferencjach, kongresach.
Projekty podstaw dotyczących dialektyki człowieka, dydaktyki i metodyki nauczania filozofii i podstawowych przedmiotów społeczno-politycznych, liczne recenzje prac magisterskich, doktorskich, habilitacyjnych, dorobku naukowego i opinie w sprawie nadania tytułu profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego oraz materiały prac wydawniczych i redakcyjnych J. L.: umowy wydawnicze, korespondencja z wydawnictwami i redakcjami czasopism.
Materiały biograficzne: autobiografie, wykaz publikacji, metryka urodzenia, akt małżeństwa, legitymacje, świadectwa szkolne, dyplomy, odznaczenia, medale, podziękowania, rezygnacje z zajmowanych stanowisk, odpis poświadczenia obywatelstwa, zaświadczenie wojskowe, nominacje, wspomnienia, laurki i zaproszenia jubileuszowe, nagrody, legitymacje odznaczeń, fotografie, testament, projekt domu mieszkalnego, dokumenty dotyczące stanu zdrowia.
Korespondencja wychodząca: rodzinna, naukowa z wydawnictwami, instytucjami i osobami prywatnymi.
Materiały o twórcy spuścizny: opinia i ocena prac J. L. oraz wykaz recenzji publikowanych.
Materiały rodziny Michalskich oraz artykuły innych autorów.
Załączniki: liczne odznaczenia, medale, ordery, nadbitki artykułów. [J. S.]
Dar Wiktora Legowicza, 2012

sygn. III–437
ok. 2,54 m.b.
spis

Stanisław Leszczycki (1907–1996), geografia
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Geografii Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego
Artykuły z zakresu historii geografii, m.in. *Geografia w okresie 1918–1945*, *Historia kartografii*, *Historia mapy*, *Początki geografii polskiej do 1490 r. — opisy geograficzne u kronikarzy*, *Podróże Normanów*, *Polscy podróżnicy XIX w.*, *Wiadomości geograficzne u ludów „pierwotnych”*.
Rękopisy i maszynopisy wykładów z historii geografii, m.in. *Geografia epoki Odrodzenia*, *Tablica chronologiczna do dziejów geografii polskiej*.
Artykuły dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego, m.in. *Środowisko geograficzne a przestrzenne zagospodarowanie kraju*, *Zagadnienia degradacji środowiska człowieka*, a także teksty haseł encyklopedycznych do *Encyklopedii nauk politycznych* i *Encyklopedii „Przyroda i Technika”*, m.in. *Bułgaria*, *Czechosłowacja*, *Islandia*.
Negatywy fotografii wykonanych przez S. L. w latach 1938–1939 i 1945–1957, m.in. w Algierii, Argentynie, Austrii, Belgii, Brazylii, Chinach, Czechosłowacji, Egipcie, Finlandii, Francji, Grecji, Holandii, Indiach, Japonii, Kanadzie, Korei Północnej, Libanie, Maroku, Meksyku, Nepalu, Niemczech, Norwegii, Rumunii, Szwajcarii, Szwecji, Turcji, Urugwaju, USA, Węgrzech, Wielkiej Brytanii, Wietnamie, Włoszech, ZSRR.
Mapy, m.in. Inowrocławia w skali 1:5000 oraz album pamiątkowy *Prof. Stanisław Leszczycki w 60-tą rocznicę urodzin*.
Materiały osób obcych: prace innych autorów z dedykacjami, liczne nadbitki artykułów S. L. z lat 1929–2000. [M. C.]
Przekazane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2007

sygn. III–409
ok. 7,05 m.b.
spis

Leszek Lewandowicz (ur. 1919), wojskowość, prawo, archiwistyka
Żołnierz Armii Krajowej, kierownik Centralnego Archiwum Wojskowego, członek Rady Naukowej Wojskowego Instytutu Historycznego i Archiwum Polskiej Akademii Nauk
Wspomnienia *29 lat wśród akt i cieni 1946–1975* wraz z uzupełnieniami oraz kopiami nominacji, legitymacji, fotografii oraz korespondencji. [B. B.]
Dar Leszka Lewandowicza, 2000

sygn. III–359
1 j., ok. 0,03 m.b.
inwentarz

Czesław Madajczyk (1921–2008), historia, polityka
Profesor Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk
Materiały działalności naukowo-organizacyjnej dotyczące publikacji oraz międzynarodowej konferencji *Dwie wojny światowe — analogie i różnice*: korespondencja, umowy wydawnicze, program, lista uczestników, bibliografie, notatki.
Korespondencja dotycząca sowieckich archiwaliów na temat agresji ZSRR na Polskę oraz sporów dotyczących obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie.
Korespondencja naukowa z przedstawicielami zagranicznych uczelni. [B. B.]
Brak danych o sposobie pozyskania

sygn. III–419
2 j., ok. 0,15 m.b.
inwentarz warsztatowy

Anna Marciniak (1941–2007), historia, historia nauki
Doktor nauk humanistycznych, kierownik Archiwum Polskiej Akademii Nauk Oddziału w Poznaniu, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Rękopisy, maszynopisy prac i artykułów naukowych, popularnonaukowych, biogramy członków PAN.
Materiały warsztatowe: notatki, wypisy, zapiski.
Materiały działalności z okresu pracy w APAN: notatki z posiedzeń Rady Naukowej i Kolegium APAN, z zebrań pracowniczych, korespondencja z lat 1972–2006.
Materiały z krajowych i międzynarodowych sesji i konferencji naukowych.
Materiały biograficzne: życiorysy, nominacje, nagrody, podziękowania, liczne fotografie z sesji i konferencji naukowych, krajowych i międzynarodowych, uroczystości jubileuszowych, rocznicowych.
Korespondencja, m.in. ze Stanisławem Helsztyńskim z lat 1972–1985. [J. Mat.]
Dar Anny Marciniak, 2001
Dar Ryszarda Marciniaka, 2008
Dar Joanny Nowak, 2010, 2011

sygn. P.III–125
ok. 3,21 m.b.
spis

Ryszard Marciniak (1939–2009), historia, bibliotekoznawstwo
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, profesor zwyczajny, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Materiały twórczości naukowej, m.in. tekst pracy magisterskiej i doktorskiej, konspekt pracy habilitacyjnej, teksty artykułów, hasła do *Wielkopolskiego słownika biograficznego*; wśród materiałów warsztatowych m.in. regesty dokumentów, notatki, bibliografie itp. do *Acta Tomiciana*, katalogi kartkowe z bibliografią dotyczącą dziejów Pomorza Zachodniego w średniowieczu, kserokopie artykułów, wycinki z gazet i notatki dotyczące Towarzystwa Zbieraczów Starożytności Krajowych w Szamotułach; wypisy i notatki dotyczące ks. Stanisława Kozierowskiego; materiały warsztatowe dotyczące statutów Bledzewa i dokumentów cechowych; notatki i wypisy z tzw. *Teki Górskiego*; notatki, wypisy, kserokopie (pieczęci, herbów, artykułów itp.) dotyczące herbu Wielkopolski; notatki i wypisy do *Bibliografii historii Wielkopolski*; notatki i wypisy dotyczące historiografii zachodniopomorskiej w XVI–XVIII wieku; notatki do *Słownika historyczno-geograficznego województwa poznańskiego w średniowieczu*; wycinki prasowe dotyczące księgoznawstwa; notatki dotyczące historii książek i księgozbiorów w Wielkopolsce; notatki, wypisy, kserokopie materiałów źródłowych dotyczące Walentego Wolskiego; materiały warsztatowe dotyczące księgozbiorów Działyńskich; notatki, wypisy i wycinki z gazet dotyczące Krotoszyna i Dekanatu Krotoszyńskiego; wypisy źródłowe dotyczące Kościana i Lutogniewa.
Materiały działalności w: Bibliotece Kórnickiej (m.in. katalogi i spisy rękopisów Biblioteki Kórnickiej); Radzie Naukowej Biblioteki Kórnickiej (plany pracy, sprawozdania roczne, korespondencja wpływająca); Redakcji *Acta Tomiciana* (plany pracy, sprawozdania, korespondencja); PTPN i Bibliotece PTPN (inwentarze, sprawy ogólne towarzystwa, protokoły); notatki i tabele dotyczące związków PTPN z polskimi ośrodkami naukowymi; notatki i korespondencja dotyczące inkunabułów; wnioski o finansowanie projektów badawczych Komitetu Badań Naukowych; plany, wnioski i raporty dotyczące *Bibliografii historii Wielkopolski*, korespondencja; Radzie Naukowej Biblioteki Uniwersyteckiej UAM (sprawozdania, zdjęcia magazynów, korespondencja); UAM (m.in. pytania egzaminacyjne, plany zajęć, regulamin studiów, sprawozdania dotyczące studiów bibliotekoznawstwa, program zajęć i notatki do studium podyplomowego edytorstwa, korespon-

dencja, oceny prac magisterskich, opinie i recenzje prac doktorskich); Towarzystwie Miłośników Krotoszyna (sprawozdanie z działalności, korespondencja).
Korespondencja wpływająca i wychodząca z lat 1967–2008.
Materiały biograficzne: dokumenty do wniosku o nadanie tytułu naukowego profesora (oceny dorobku naukowego, życiorys, kwestionariusz osobowy, spisy prac i publikacji, korespondencja); korespondencja wpływająca i lista gości na obchody jubileuszu 60-lecia profesora R. M. z 1999 roku.
Materiały osób obcych, m.in. opracowania dotyczące bibliotek polskich i prace o tematyce historycznej, w tym Stanisława Sierpowskiego i Piotra Rybczyńskiego. [M. B.]
Dar Joanny Nowak i Biblioteki PTPN, 2009–2011

sygn. P.III–144
ok. 2,10 m.b.
spis

Maria Renata Mayenowa (1910–1988), historia literatury polskiej
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego i Polskiej Akademii Nauk
Korespondencja z uczonymi polskimi i zagranicznymi, także służbowa z Akademią i IBLPAN.
Zeszyty z notatkami, kartoteki robocze, hasła do *Słownika polszczyzny XVI w.*, bibliografia prac sporządzona przez profesor Jadwigę Czachowską.
Dokumenty osobiste, świadectwa, dyplom doktorski, fotografie, nadbitki prac własnych i obcych.
Wspomnienia o profesorach Tadeuszu Czeżowskim i Manfredzie Kridlu.
Tłumaczenia Józefa Mayena i wycinki prasowe z jego tekstami. [A. M.]
Dar Lucyny Woronczakowej, 2006
Dar Elżbiety Feliksiak, 2007

sygn. III–403
ok. 2,55 m.b.
spis

Feliks Mazurkiewicz (1872–1925), bankowość, handel
Dyrektor Zarządu Okręgowego w Warszawie Polskiego Banku Handlowego, dyrektor Oddziału Wileńskiego Polskiego Banku Handlowego, twórca Izby Handlowej Polsko-Francuskiej oraz Izby Handlowej Polsko-Węgierskiej

Odczyt F. M. w Związku Równouprawnienia Kobiet z 1913 roku oraz dwa scenariusze amatorskich przedstawień wystawianych dla Polonii petersburskiej z 1910 roku.
Materiały biograficzne i rodzinne z lat 1907–1923: curriculum vitae, korespondencja rodzinna F. i W. Mazurkiewiczów, fotografie oraz oprawny album pamiątkowy od współpracowników z Oddziału Wileńskiego Polskiego Banku Handlowego.
Materiały osób obcych w postaci trzech esejów Stanisława Sierosławskiego *Obserwacja i jej wyniki*, *O własnych siłach*, *Przed powrotem*, zebranych przez autora pod wspólnym tytułem *Studia nad stanem wychodźstwa polskiego w Rosji w 1918 roku*; całość opatrzona pieczątką „Z księgozbioru F. Mazurkiewicza".
Załączniki: cztery egzemplarze czasopisma Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Pracowników Polskich „Powrót" z 1917 roku.
Ponadto: 197 cyfrowych kopii fotografii z początku XX wieku przedstawiających F. M. i członków jego rodziny, w tym także widoki Warszawy i fińskiego miasta Terijoki. [K. S.]
Dar Jadwigi Mączyńskiej, 2011

sygn. III–435
7 j., ok. 0,05 m.b.
inwentarz

Jacek Franciszek Mączyński (1928–2007), fizyka, mechanika, informatyka
Profesor, pracownik naukowy w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk, kierownik Katedry Laserowych Technologii Metali w Centrum Laserowych Technologii Metali Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach
Teksty wykładów, ręczne zapiski, maszynopisy artykułów, referaty, recenzje, prace z zakresu algorytmiki, bibliografie, praca habilitacyjna.
Sprawozdania z udziału w pracach statutowych CLTM.
Materiały biograficzne, m.in. dokumenty osobiste, świadectwa, dyplomy, materiały na temat przebiegu pracy zawodowej.
Korespondencja wpływająca i wychodząca z uczonymi i instytucjami.
Prace obce.
Kasety, dyskietki. [A. K.]
Dar Jadwigi Mączyńskiej, 2010

sygn. III–426
ok. 1,30 m.b.
bez ewidencji

Kazimierz Michałowski (1901–1981), nauki historyczne, archeologia śródziemnomorska
Doktor honoris causa uniwersytetów: w Strasburgu, Cambridge, Uppsali, członek: Deutsches Archäologisches Institut, Greckiego Instytutu Archeologicznego, Francuskiego Towarzystwa Egiptologicznego, Akademia Nazionale dei Lincei, British Academy, Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Akademie der Wissenschaften der DDR, Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Amerykańskiego Instytutu Archeologicznego, zastępca dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie, sekretarz generalny Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członek Prezydium Polskiej Akademii Nauk, organizator i kierownik Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej Polskiej Akademii Nauk, współzałożyciel i prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Archeologicznego
Dokumentacja działalności w Biurze Kongresu Nauki Polskiej, Komisji Organizacyjnej PAN, Komisji ds. Opracowania Bazy Materialnej PAN, TNW, Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej PAN, Stacji Archeologii Śródziemnomorskiej UW.
Dokumentacja posiedzeń Rady Wydziału Instytutu Orientalistycznego UW.
Korespondencja dotycząca działalności archeologicznej, wystawienniczej, organizacyjnej Muzeum Narodowego w Warszawie, w Komitecie Narodowym Międzynarodowej Rady Muzeów.
Materiały z Konferencji Historyków Kultury Materialnej w Nieborowie (1951) i konferencji międzynarodowych.
Materiały do działalności wydawniczej.
Korespondencja w sprawach naukowych. [A. K.]
Dar Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej PAN, 2000

sygn. III–362
7 j., ok. 0,10 m.b.
inwentarz

Konstanty Moldenhawer (1889–1962), hodowla roślin, paleobotanika
Profesor Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, kierownik Pracowni Paleobotanicznej Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Materiały twórczości naukowej: fragmenty podręcznika o hodowli roślin oleistych, teksty prac naukowych z zakresu hodowli roślin, fragmenty prac z zakresu paleobotaniki, artykułów, wykładów z odmianoznawstwa i hodowli roślin, referatów i materiały do referatów, recenzje prac naukowych innych autorów, opracowania przygotowane dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, uwagi i proponowane zmiany do normy *Określenie pojęć używanych w nasiennictwie rolniczym*, opracowania norm dotyczących roślin przemysłowych dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, projekty norm dotyczących nasion roślin oleistych, słomy lnianej, chmielu oraz analizy materiałów paleobotanicznych z wykopalisk archeologicznych, tekst pogadanki radiowej *Z historii maku uprawnego*, tłumaczenia prac i artykułów obcojęzycznych (głównie w języku angielskim i rosyjskim), materiały dotyczące uprawy roślin oleistych, maku, soi, konopi, dyni, kukurydzy, roślin pastewnych, włóknistych, kapusty abisyńskiej, krzyżówek roślin (opisy i wyniki doświadczeń, oceny nowych krzyżówek, analizy chemiczne).
Wśród materiałów warsztatowych m.in. bibliografia dotycząca hodowli roślin oleistych; notatki z doświadczeń z jęczmieniem w Akademii Rolniczej w Dublanach i z prac z krzyżówkami.
Materiały działalności w: Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin (sprawozdania, plany, wyniki badań, korespondencja), Państwowych Zakładach Hodowli Roślin (sprawozdania, preliminarze, korespondencja), Państwowym Instytucie Surowców Leczniczych (protokoły posiedzeń rad naukowych, roczne plany prac naukowych), Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Państwowej Komisji Oceny Odmian (protokoły, zgłoszenia do Rejestru Wyhodowanych Odmian, wnioski dotyczące premii autorskich i hodowlanych), WSR (głównie korespondencja), IHKMPAN (głównie korespondencja), Stałej Ekonomicznej Współpracy ds. Nasiennictwa w Warszawie, Państwowym Ośrodku Kultury Rolnej w Łagiewnikach i w Góreczkach (korespondencja); materiały (głównie korespondencja) dotyczące współpracy z: Naczelną Organizacją Techniczną, Wielkopolskimi Zakładami Olejarskimi, Inspektoratem Hodowli Roślin, Gminną Spółdzielnią „Samopomoc Chłopska" w Buku, Jeleniogórskimi Zakładami Farmaceutycznymi, Centralnym Zarządem Przemysłu Fermentacyjnego.
Materiały dotyczące Wystawy Rolniczej w Lublinie w 1955 roku (opracowanie scenariusza, rachunki, korespondencja), zagranicznych podróży naukowych z lat 1924–1962 (sprawozdania i notatki z wyjaz-

dów, referaty innych autorów, korespondencja); materiały działalności dydaktycznej: tematy naukowe magistrantów.
Materiały biograficzne, m.in. życiorys.
Korespondencja naukowa i zawodowa z lat 1948–1960 oraz wydawnicza z redakcjami czasopism archeologicznych.
Mikrofilmy; materiały biograficzne, w tym metryka urodzenia, świadectwo dojrzałości, dyplom uniwersytecki, umowy o pracę, mianowania i odwołania z członkostwa rad naukowych, nagrody, nominacje, zaświadczenia, legitymacje, zatwierdzenie habilitacji, odpisy pism urzędowych; korespondencja naukowa i wydawnicza z lat 1926–1961; materiały o twórcy spuścizny: życiorys autorstwa wdowy, spis publikacji K. M. [M. B.]
Zakup od Jadwigi Moldenhawer, 1966

sygn. P.III–30
ok. 1,50 m.b.
spis

Danuta Molenda (1931–2004), historia górnictwa i metalurgii
Profesor Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk w Pracowni Historii Górnictwa i Obróbki Metali
Nieliczne prace drukowane, m.in. *Górnictwo kruszcowe na terenie złóż śląsko-krakowskich do połowy XVI w.*, *Kopalnie rud ołowiu na terenie złóż śląsko-krakowskich w XVI–XVIII w.* oraz *Polski ołów na rynkach Europy Środkowej w XIII–XVII w*.
Bardzo duża ilość materiałów warsztatowych: wypisy z literatury, wykazy autorów i źródeł, bibliografie, indeksy, fotografie i notatki dotyczące historii górnictwa, hutnictwa i historii materialnej, fotokopie tekstów źródłowych, w tym średniowiecznych i nowożytnych rachunków królewskich.
Wśród materiałów biograficznych: biogramy, świadectwo urodzenia, legitymacje, świadectwa szkolne, indeks uniwersytecki, bibliografie, dyplomy, gratulacje i życzenia.
Tabliczka szkolna D. M. z okresu okupacji oraz karta pamiątkowa Pierwszej Komunii Świętej z 1941 roku.
Wspomnienia o D. M., nekrologi. [B. B.]
Dar Jana Molendy, 2012

sygn. III–402
ok. 4,35 m.b.
spis

Andrzej Stanisław Mostowski (1913–1975), matematyka, logika matematyczna
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Matematycznego Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego
Listy A. M. do Wiktora Marka z lat 1966–1974 oraz list Małgorzaty Dubiel-Lachlan do Wiktora Marka z roku 1975. [M. C.]
Dar Wiktora Marka, 2002

sygn. III–378
2 j., ok. 0,02 m.b.
inwentarz

Walentyna Najdus-Smolarowa (1909–2004), historia
Profesor w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk, działaczka komunistyczna
Publikowane i niepublikowane prace, m.in. *Ignacy Daszyński 1866–1936*, *Zygmunt Marek — obrońca i polityk 1872–1931*, *Stosunek socjaldemokratów polskich w Galicji do imperium Habsburgów i Austriackiej Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej*, *Powstanie Socjalnej Demokracji Galicji i Śląska Cieszyńskiego*, *Miejsce PPSD w polskim ruchu robotniczym*, *Wzorce kulturowo-obyczajowe rzemieślników i kupców galicyjskich*, *Cechy wyróżniające Lwów jako miasto stołeczne autonomicznego kraju koronnego monarchii konstytucyjnej*, *Terminatorzy i czeladnicy, praktykanci i subiekci w rzemiośle i handlu Galicji Zachodniej w latach 1772–1870* — mapa pochodzenia uczniów.
Materiały warsztatowe dotyczące m.in. Jana Kozakiewicza, Ignacego Daszyńskiego, w tym: rozmowa z Anielą Daszyńską 30 czerwca 1983, Zygmunta Marka, Galicji XIX i XX wieku, historii ruchu socjalistycznego, organizacji komunistycznych, polskiej prasy socjalistycznej oraz materiały źródłowe do dziejów Związku Kolejarzy.
Wypisy źródłowe z archiwów radzieckich, armeńskich i ukraińskich, kserokopie listów Ignacego Daszyńskiego z lat 1890–1905, wypisy z prasy Polskiej Partii Socjalistycznej, odpisy programów Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej (Galicji i Śląska Cieszyńskiego); referaty z sesji naukowej dotyczącej stosunków rosyjsko-fińskich.
Materiały ikonograficzne dotyczące Ignacego Daszyńskiego, Zygmunta Marka i Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej.
Mikrofilmy, m.in. materiałów archiwalnych kijowskich.
Materiały biograficzne, w tym fotografie, notatki z podróży.

Korespondencja dotycząca spraw wydawniczych, m.in. pracy *Zygmunt Marek*, i korespondencja wpływająca z 1965 roku.
Materiały o twórcy zespołu, wśród nich recenzje o pracy Walentyny Najdus *Zygmunt Marek — prawnik i polityk 1872–1931* oraz tabele statystyczne dotyczące rzemiosła galicyjskiego. [D. M.]
Dar Eugeniusza Smolara, 2004

sygn. III–392
ok. 6,10 m.b.
spis

Maciej Nałęcz (1922–2009), biocybernetyka
Profesor dr inż., członek Polskiej Akademii Nauk, przewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego ds. Współpracy ze Stałym Komitetem Konferencyjnym „Pugwash"
Materiały działalności organizacyjno-naukowej, w tym dotyczące konferencji „Pugwash" z lat 1988–1999, protokoły posiedzeń komitetów i instytucji naukowych, m.in. Instytutu Maszyn Matematycznych, Centralnego Ośrodka Techniki Medycznej, Prezydium PAN.
Korespondencja wpływająca z lat 1988–1999. [I. G.]
Przekazane przez Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN, 2010

sygn. III–421
ok. 5,50 m.b.
spis

Tadeusz Konstanty Olczak (1907–1983), geofizyka
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, dyrektor Instytutu Geofizyki Polskiej Akademii Nauk
Prace naukowe i ich fragmenty oraz artykuły i referaty z zakresu grawimetrii, geomagnetyzmu i sejsmologii.
Mapy grawimetryczne i sieci triangulacyjnej ziem polskich.
Materiały dotyczące historii geofizyki na ziemiach polskich, w tym organizacji miernictwa i geodezji w Polsce w latach 1918–1924.
Dzienniki obserwacyjne, pomiary, obliczenia, rysunki, fotokopie i fotografie przedstawiające plany polskich miast i budowli oraz polskie obserwatoria astronomiczne.
Materiały działalności w Pracowni Grawimetrycznej w Warszawie, Zakładzie Aparatów Naukowych Narodowego Instytutu Astronomicznego w Warszawie, Państwowym Instytucie Geologicznym, Zakładzie Geofizyki PAN, UW oraz na I Kongresie Nauki Polskiej w Podsekcji Geofizyki.

Korespondencja, m.in. z Tadeuszem Przypkowskim.
Dokumenty ilustrujące polską wyprawę astronomiczną do Japonii w 1936 roku, wśród nich autograf Ignacego Mościckiego.
W materiałach osób obcych dokumenty biograficzne i działalności organizacyjno-naukowej astronoma Jana Mariana Krassowskiego (1883–1947); są to papiery osobiste, wykłady w Szkole Topografów Wojskowego Instytutu Geograficznego, sprawozdania z prac astronomicznych na Borowej Górze, korespondencja z Samuelem Dicksteinem i Tadeuszem Banachiewiczem, ponadto drobne prace, pomiary i rysunki inżyniera Józefa Rodkiewicza.
W grupie załączników prasa zagraniczna z artykułami dotyczącymi zaćmienia słońca w 1936 roku oraz nadbitki artykułów T. O. i odbitki prac Ludwika Antoniego Birkenmajera, Teodora Kopcewicza, Henryka Teisseyrego z dedykacjami dla T. O. [K. S.]
Dar Instytutu Geofizyki PAN, 2011

sygn. III–432
ok. 1,65 m.b.
spis

Eugeniusz Olszewski (1911–1994), inżynieria, historia techniki
Profesor Politechniki Warszawskiej, Zakładu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk, członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego
Artykuły, m.in. *Na szlaku staropolskiej stali*, *W służbie nauki i techniki polskiej — w 50-lecie Politechniki Warszawskiej*, teksty i konspekty wykładów *Historia i organizacja nauki*, rękopis pracy dyplomowej E. O. i Stanisława Rynkowskiego o budowie mostu drogowego dwuprzęsłowego z 1935 roku.
Dokumentacja odbudowy mostu Poniatowskiego dla Biura Odbudowy Stolicy z lat 1945–1946, dokumentacja Biura Projektów Szybkiej Kolei Miejskiej „Metroprojekt" z lat 1950–1951.
Materiały działalności dydaktycznej na PW, m.in. w Senackiej Komisji Programowej (1962–1966), protokoły Rady Naukowej Instytutu Nauk Ekonomiczno-Społecznych z lat 1977–1978.
Materiały działalności w PAN, m.in. w Komitecie Badań i Prognoz „Polska 2000" przy Prezydium PAN, Komitecie Historii, Nauki i Techniki, Komitecie Naukoznawstwa, Wszechnicy PAN, Zakładzie Historii Nauki, w Zarządzie Głównym Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, a także protokoły posiedzeń Rady Naukowej Muzeum Techniki.

Dokumentacja pracy w Centralnym Urzędzie Planowania, Głównym Urzędzie Planowania Przestrzennego, Ministerstwie Odbudowy, Zespole ds. Budownictwa Przemysłowego przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego, materiały działalności w Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Budowlanych i w Polskim Związku Inżynierów Budowlanych z lat 1946–1955 oraz w Naczelnej Organizacji Technicznej i Towarzystwie Urbanistów Polskich.
Materiały pracy w Komitecie Redakcyjnym *Polskiego słownika biograficznego* 1957–1965 oraz przy redagowaniu wydawnictw zbiorowych: *Dziesięciolecie nauki w Polsce Ludowej*, *Encyklopedia kultury polskiej XX w.*, *Encyklopedia „Przyroda i technika”*, *Słownik polskich towarzystw naukowych*, *Świat w przekroju* oraz recenzje wydawnicze, korespondencja z redakcjami, teksty haseł i artykułów.
Korespondencja naukowa i służbowa, m.in. z Władysławem Araszkiewiczem, Jerzym Bukowskim, Stefanem Tworkowskim, Ludwikiem Zabrockim, Stefanem Żółkiewskim.
Materiały Barbary Prószyńskiej-Olszewskiej — żony E. O., w tym serwisy informacyjne agencji prasowych, dokumenty przebiegu zatrudnienia, korespondencja.
Liczne prace osób obcych, m.in. maszynopisy artykułów do wydawnictwa *Historia nauki polskiej* pod redakcją Bogdana Suchodolskiego, artykuły Jerzego Bukowskiego *Zapiski pamiętnikarskie*, Henryka Josta *O przemyśle papierniczym w Tatrach polskich*, Mariana Kiwerskiego *300 lat pracy polskiego browaru w Tychach*, Józefa Piłatowicza *Politechnika Lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym*, Jerzego Szymańskiego *Cywilizacyjne następstwa postępu technicznego.* [M. C.]
Dar Barbary Prószyńskiej-Olszewskiej, 2003
Materiały dodatkowe przekazane przez Instytut Historii Nauki PAN, 2005

sygn. III–386
ok. 5,85 m.b.
spis

Bohdan Paczyński (1940–2007), astronomia, astrofizyka
Profesor Uniwersytetu w Princeton, członek Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Stanów Zjednoczonych, inicjator powstania Centrum Astronomicznego im. Mikołaja Kopernika Polskiej Akademii Nauk, twórca metody odkrywania planet we wszechświecie, współodkrywca planety OGLE-2005-BLG-390Lb

Materiały biograficzne, w tym dyplomy honorowe, legitymacje odznaczeń, gratulacje, laurki, dyplomy doktora honoris causa UWr i UMK oraz laudacja promotora prof. Andrzeja Woszczyka z UMK, dyplom przyjęcia B. P. w poczet członków korespondentów PAN, fotografie, plakat informujący o Międzynarodowej Konferencji Naukowej zorganizowanej w związku z 1. rocznicą śmierci B. P.
Nagrody, w tym Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Bruno Rossi, im. Mikołaja Kopernika Fundacji Miasta Krakowa, Medal Henry'ego Drapera.
Bogata korespondencja wpływająca z PAN w sprawie wyjazdów naukowych B. P. do Princeton, pozostania tam na stałe i jego dalszej współpracy z PAN. [J. A.]
Dar Hanny Paczyńskiej, 2010

sygn. III–424
3 j., ok. 0,15 m.b.
inwentarz

Edward Pałyga (1931–2001), dyplomata, watykanista
Doktor hab., prezydent Fundacji im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Prace i artykuły z dziedziny historii dyplomacji w znacznej mierze dotyczącej relacji polsko-watykańskich: *Polska — Watykan. Ewolucja pełnej normalizacji*, *Episkopat zachodnioniemiecki oraz Stolica Apostolska w kwestii uznania granicy na Odrze i Nysie po 1945 r.*, *Partie w systemie politycznym państw Afryki powstałych po 1945 r.*, *Stali nuncjusze przy władzach II Rzeczypospolitej* oraz wspomnienie *Profesor Jan Karski*.
Korespondencja naukowa oraz związana z działalnością wydawniczą, sprawozdania.
Dokumenty związane z Fundacją im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Domem Seniora Nauki Polskiej, Związkiem Harcerstwa Polskiego.
Materiały biograficzne: autobiografia, życiorysy, legitymacje, bibliografie. [B. B.]
Dar Krystyny Stańczak-Pałygi oraz Bartłomieja Pałygi, 2001, 2002

sygn. III–372
ok. 0,75 m.b.
spis

Maria Paradowska (1932–2011), etnologia, historia
Profesor dr hab., kierownik Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk Oddziału w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego

Materiały twórczości naukowej: teksty prac, opracowań i artykułów dotyczących Bambrów poznańskich, tekst pracy *Relacje polskich podróżników o Iraku w wieku XIX i XX jako źródło etnograficzne* i materiały ilustracyjne o Iraku, noty biograficzne dla wydawnictwa *Who is who?*, teksty, recenzje, opinie o pracy *Wkład Polaków w rozwój cywilizacyjno-kulturowy Ameryki Łacińskiej*, tekst pracy *Wszystko dla Boga i Polonii. Życie i dzieło ks. Ignacego Posadzego* i materiały warsztatowe (relacje z podróży Ignacego Posadzego), teksty wykładów i pytania egzaminacyjne z przedmiotu socjologia Polonii południowoamerykańskiej, recenzje książek; wśród materiałów warsztatowych: materiały dotyczące Bambrów poznańskich, m.in. drzewa genealogiczne rodzin bamberskich, indeksy nazwisk, kserokopie akt dotyczących kontraktów bamberskich z lat 1788–1792 z Archiwum Państwowego w Poznaniu, wycinki z gazet z lat 1994–2008, skoroszyty z fotografiami zabytków bamberskich, skoroszyt z nekrologami, mapy Poznania, pocztówki dawnego Poznania; materiały warsztatowe dotyczące Krzysztofa Arciszewskiego, m.in. czasopisma brazylijskie, skoroszyty z fotografiami.

Materiały działalności organizacyjno-naukowej w: Instytucie Archeologii i Etnologii PAN, m.in. korespondencja dotycząca rad naukowych, Towarzystwie Bambrów Poznańskich, w tym statuty, sprawozdania z zebrań, rozliczenia finansowe, relacje ze świąt bamberskich, ważniejszych wydarzeń, wizyt, spotkań opłatkowych, listy członków, materiały dotyczące wystaw i świąt bamberskich, korespondencja; *Kroniki Towarzystwa Bambrów Poznańskich* z lat 2001–2007, Muzeum Bambrów Poznańskich, w tym akt erekcyjny, wypisy z księgi muzealnej, opisy przekazywanych eksponatów, korespondencja wpływająca, protokoły, materiały dotyczące grantów Komitetu Badań Naukowych na projekty badawcze.

Materiały działalności wydawniczej w wydawnictwach „Polonia", „Śląsk" oraz Zakładzie Biografistyki Polonijnej (umowy, korespondencja).

Materiały działalności społecznej i politycznej w Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, materiały dotyczące współpracy V Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu z Fachoberschule w Bambergu, korespondencja z Sejmikiem Województwa Wielkopolskiego.

Materiały biograficzne: medale pamiątkowe i okolicznościowe, plakietki członkowskie, dyplomy uzyskania stopnia doktora i doktora habili-

towanego, akty nominacji na profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego, korespondencja dotycząca oświadczenia lustracyjnego; granty, umowy autorskie o dzieło.
Korespondencja wychodząca i wpływająca, m.in. z korespondentami z Ameryki Łacińskiej.
Materiały o twórcy spuścizny: wycinki prasowe dotyczące M. P.
Materiały osób obcych: teksty prac innych autorów o Bambrach poznańskich, materiały dotyczące profesor Marii Frankowskiej (życiorys, wykaz publikacji, fotografie, praca biograficzna, nekrologii).
Załączniki: egzemplarze czasopism z czerwca i lipca 1956 roku i grudnia 1970 roku, biuletyny Teatru Wielkiego w Poznaniu dotyczące Festiwalu Hoffmannowskiego oraz etnograficznych seminariów amerykanistycznych w Poznaniu. [M. B.]
Dar Katarzyny Wrzesińskiej, 2011

sygn. P.III–151
ok. 4,35 m.b.
spis

Stanisław Pawłowski (1882–1940), geografia
Profesor i rektor Uniwersytetu Poznańskiego, członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności, członek Towarzystwa Uniwersytetów Regionalnych i Państwowej Komisji Ochrony Przyrody, członek i wiceprezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Materiały o twórcy zespołu: tekst pracy (wydruk skanu) *Prof. dr phil. Stanisław Pawłowski 1882–1940. Dębowczanin. Geograf i nauczyciel. Profesor i Rektor Uniwersytetu Poznańskiego* oraz korespondencja wydawnicza Anny Marciniak z Tomaszem Magowskim z 2005 roku, foliogramy do wykładu na Poznańskim Festiwalu Nauki i Sztuki 12–15 października 2005 roku o S. P.
Załączniki: publikacje (książki, egzemplarze czasopism i odbitki artykułów) z dedykacjami autorów dla S. P. z zakresu: antropogeografii, geologii, geomorfologii, geografii fizycznej, geografii gospodarczej, kartografii, morfologii, paleontologii, biologii, botaniki, ekologii, leśnictwa, hydrografii, ekonomii, rolnictwa, historii, historii sztuki, etnologii i etnografii z lat 1910–1938. [M. B.]
Dar Zbigniewa Stanisława Pawłowskiego, 2006

sygn. P.III–137
ok. 0,23 m.b.
spis

Polsko-rosyjskie kontakty naukowe

Zaproszenia na uroczystości i konferencje, depesze i listy gratulacyjne, programy obchodów, np. 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika w Akademii Nauk ZSRR, teksty przemówień z okazji jubileuszy, protokoły, dyplomy, zawiadomienia dotyczące wyboru w poczet członków Cesarskiej Akademii Nauk oraz Akademii Nauk ZSRR, m.in. Józefa Andrzeja Załuskiego (maj 1749), króla Stanisława Augusta Poniatowskiego (czerwiec 1777), Marii Skłodowskiej-Curie (grudzień 1907), Henryka Sienkiewicza (grudzień 1914), Janusza Groszkowskiego (luty 1966), Kazimierza Kuratowskiego (luty 1966), podziękowania za zaszczyt przyjęcia.

Bogata korespondencja polskich i rosyjskich uczonych, np. listy Benedykta Dybowskiego do Karla Fiodorowicza Kesslera o wysłaniu do Petersburga próbek mikroorganizmów pobranych przez Dybowskiego nad Bajkałem (luty 1878), Marii Skłodowskiej-Curie do Władimira Iwanowicza Wiernadskiego (maj 1911), Wacława Sierpińskiego do Nikołaja Nikołajewicza Łuzina (maj 1936) na tematy zawodowe, a także wspólne dyplomy Akademii Nauk ZSRR i PAN przyznawane za polsko-rosyjskie wybitne osiągnięcia naukowe.

Kopia karty z księgi Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich*, którą kosmonauci Piotr Klimuk i Mirosław Hermaszewski zabrali w podróż kosmiczną w 1978 roku na pokładzie statku kosmicznego Sojuz-30. [J. A.]

Dar Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk, 2004

sygn. III–394
ok. 0,15 m.b.
spis

Anna Posner (1917–2001), tłumaczka literatury polskiej

Przekłady francuskie polskich tekstów literackich (Kazimierza Brandysa, Władysława Broniewskiego, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Marka Hłaski, Jerzego Harasymowicza, Jarosława Iwaszkiewicza, Mieczysława Jastruna, Hanny Krall, Stanisława Lema, Ryszarda Matuszewskiego, Czesława Miłosza, Sławomira Mrożka, Adolfa Rudnickiego, Leopolda Tyrmanda, Aleksandra Wata, Witolda Wirpszy), filozoficznych (Leszka Kołakowskiego, Barbary Skargi, Władysława Tatarkiewicza), socjologicznych (Juliana Hochfelda, Stanisława Ossowskiego) i ekonomicznych (Włodzimierza Brusa, Michała Kaleckiego,

Oskara Langego); do większości tłumaczeń dołączono polskojęzyczne wersje tekstów.
Recenzje wydawnicze, m.in. prac Mieczysława Porębskiego i Juliana Stryjkowskiego.
Materiały ze zjazdów tłumaczy: zaproszenia, programy, teksty wystąpień.
Korespondencja z Agencją Autorską w Warszawie i PWN w sprawie przekładów oraz francuskich wydań literatury polskiej.
Dokumenty działalności w Komitecie Redakcyjnym czasopisma „France--Pologne. Peuples Amis": korespondencja oraz pojedyncze egzemplarze pisma z 1980, 1981, 1986 i 1987 roku.
Bogata korespondencja z autorami tłumaczonych prac, m.in. z Kazimierzem Brandysem, Marią Dąbrowską, Witoldem Gombrowiczem, Leszkiem Kołakowskim, Marią Kuncewiczową, Stanisławem Lemem, Marią Ossowską, Arturem Sandauerem.
Nadbitki prac Barbary Skargi z dedykacjami dla A. P. [A. G.]
Dar Jacqueline Ancelot, 2002

sygn. III–375
ok. 3,15 m.b.
spis

Jan Pruszyński (1941–2008), prawo
Artykuły, opinie, referaty z zakresu prawa administracyjnego, kultury i ochrony zabytków.
Opinie dotyczące stowarzyszeń, samorządu, orderów i tytułów.
Dokumenty osobiste i sprawozdania z wyjazdów zagranicznych.
Recenzje i opinie wydawnicze.
Projekty ustaw dotyczące PAN, 1975–1998. [D. P.-H.]
Dar Jana Pruszyńskiego, 2008

sygn. III–415,
ok. 1,35 m.b.
spis

Wacław Pytkowski (1904–1989), ekonomia rolnicza
Profesor nadzwyczajny Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, profesor zwyczajny, członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, członek nadzwyczajny Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa
Materiały twórczości naukowej z lat 1949–1979: monografie, m.in. tekst i streszczenie pracy habilitacyjnej, części skryptu dla studentów wyż-

szych szkół rolniczych *Ekonomika i organizacja gospodarstw*, teksty prac *Problematyka kombinatów rolniczych* i *Systemy użytkowania roli i ich ocena*, teksty artykułów o tematyce agroekonomicznej oraz tekst *Rozmyślań o nauce i nauczaniu*, referaty, odczyty, prelekcje i przemówienia.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej, dydaktycznej, zawodowej i wydawniczej (głównie korespondencja) z lat 1933–1985 w: szkołach wyższych, PAN, instytutach i towarzystwach naukowych; materiały dotyczące uczestnictwa W. P. w kongresach międzynarodowych oraz w sesji naukowej z okazji 100-lecia urodzin i 25-lecia śmierci profesora Stefana Moszczeńskiego, recenzje dorobku naukowego profesora Wiktora Schramma i doktora hab. Witolda Wielickiego.
Materiały działalności zawodowej w izbach rolniczych i Okręgowej Targowiskowej Komisji Nadzorczej w Łucku.
Materiały dotyczące publikacji prac W. P. oraz przyznania mu nagrody za pracę *Organizacja badań i ocena prac naukowych*.
Materiały biograficzne z lat 1927–1989: fragmenty biogramu, zestawienia bibliograficzne, dokumenty osobiste, materiały dotyczące urodzin, zgonu, stanu zdrowia, spraw sądowych i pobytu w więzieniu, dokumenty dotyczące kariery naukowej i uzyskiwania stopni i tytułów naukowych, umowy, zaświadczenia i oświadczenia, papiery majątkowe, przemyślenia osobiste, notatki dotyczące zainteresowań i poglądów politycznych, wizytówki osobiste, fotografie, prywatne pieczątki.
Korespondencja z lat 1937–1986: korespondencja wychodząca i wpływająca, zaproszenia oraz wyodrębniona przez twórcę spuścizny korespondencja W. P. ze Szczepanem Pieniążkiem.
Materiały o twórcy spuścizny z lat 1952–1989: biogramy i wspomnienia, recenzje, oceny, opinie i charakterystyki prac W. P.
Materiały rodzinne i rodowe W. P. i jego żony Marii z Targowskich z lat 1809–1992: materiały dotyczące przodków W. P., jego żony i dzieci oraz materiały rodowe Targowskich — rodziny żony.
Materiały osób obcych: nadbitki artykułów z dedykacjami autorów z lat 1958–1968.
Załączniki z lat 1919–1984: wycinki prasowe, materiały o treści religijnej i fotokopie karty tytułowej czasopisma agroekonomicznego „Journal of Agricultural Economics”. [M. B.]
Dar Marii Ciemniewskiej i rodziny, 2000

sygn. P.III–122
73 j., ok. 0,45 m.b.
inwentarz

Herta von Ramm Helmsing (1900–1987), historia, historia sztuki, slawistyka
Doktor, 1935–1939 działaczka w ryskim Stowarzyszeniu Czarnogłowców, 1940–1943 pracownik w Reichsministerium für die besetzten Ostgebiete, 1943–1945 pracownik naukowy Reichsuniversität Posen, od 1945 pracownik naukowy Uniwersytetu w Hamburgu, członek Deutscher Archivausschuß/ Verein Deutscher Archivare, Hamburger Weltwirtschaftsarchiv
Fragmenty prac naukowych poświęconych kontaktom kulturalnym i politycznym Rzeczypospolitej i Inflant, wypisy, opisy zabytków polskich i łotewskich, liczne fotokopie.
Materiały biograficzne: dyplom doktorski, pamiętnik szkolny, zaświadczenia.
Korespondencja naukowo-służbowa z lat 1931–1937, w tym z Reichsministerium für Propaganda und Volksaufklärung.
Materiały rodzin Helmsing i Hollander: metryki, świadectwa, dyplomy, zaświadczenia, notatki, dokumenty dotyczące genealogii, korespondencja z lat 1839–1912, liczne fotografie członków rodzin. [J. Mat.]
Depozyt przekazany przez Kazimierza Ślaskiego, ok. 1961

sygn. P.III–132
ok. 0,30 m.b.
spis

Stefan Leon Rosiński (1884–1964), ekonomia społeczna i polityczna
Profesor zwyczajny, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, prorektor Akademii Handlowej w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Materiały działalności w Departamencie Przemysłu i Handlu Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej z lat 1919–1920, na UP, AH z lat 1920–1945.
Materiały biograficzne: życiorysy, kwestionariusze, wykazy prac własnych, dokumenty osobiste: akt urodzenia, świadectwa, odpisy, paszporty, legitymacje, zaświadczenia, wyciągi, poświadczenia.
Korespondencja z lat 1919–1954. [J. Mat.]
Dar Andrzeja Brzeckiego, 2010

sygn. P.III–150
17 j., ok. 0,10 m.b.
inwentarz

Władysław Rostocki (1912–2004), historia, historia państwa i prawa
Profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Spis urzędników Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego do 1867 roku. [M. C.]
Dar Władysława Rostockiego, 2004

sygn. III–387
ok. 0,60 m.b.
spis

Wanda Maria Roszkowska (1917–2001), historia sztuki, teatr
Docent Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
Liczne prace i artykuły dotyczące historii sztuki i teatru, m.in. *Obława królewiczów Sobieskich*, *Slawistyka i polonistyka wrocławska za czasów Władysława Nehringa*, *Opera włoska na dworze królewskim Sobieskich*.
Materiały działalności: zaproszenia, programy, nieliczna korespondencja.
Recenzje i opinie W.M. R. o pracach magisterskich i doktorskich, w tym Justyny Łukaszewicz, Bożeny Chodźko i Maurizzia Macciniego.
Fotografie i bibliografia prac.
Materiały warsztatowe: fotokopie i kserokopie materiałów źródłowych oraz fragmentów książek, mikrofilmy, wycinki prasowe, fotografie.
Liczne nadbitki prac i artykułów dotyczących m.in. rodu Sobieskich oraz ich wkładu w rozwój sztuki i kultury.
Numery czasopisma „Nowe Życie. Dolnośląskie Pismo Katolickie" z artykułami W.M. R. z lat 1985–1986. [B. B.]
Dar Magdaleny Dziedzińskiej, 2006

sygn. III–400
ok. 0,75 m.b.
spis

Władysław Rusiński (1911–1986), historia gospodarcza
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rektor Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Historycznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Miłośników Miasta Kalisza
Materiały twórczości naukowej: teksty prac naukowych, m.in. *Życie codzienne Kalisza w dobie Oświecenia*, fragmenty prac o polskim ruchu spółdzielczym i dziejach Kalisza, teksty artykułów i recenzji, wykładów, niepublikowanych opracowań, m.in. *Ankieta rolnicza. Analiza wyników końcowych* — opracowane dla Urzędu Województwa Szczecińskiego, tekst opracowania przygotowanego na uroczystości 110-lecia powoła-

nia Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych *Tło działalności społeczno-gospodarczej spółdzielczości wiejskiej Wielkopolski w l. 1871–1945*, opracowania do księgi pamiątkowej ku czci profesora Andrzeja Wyczańskiego.
Wśród materiałów warsztatowych: wypisy z tekstów źródłowych dotyczące lustracji dóbr świeckich i duchownych w Wielkopolsce, m.in. dóbr starostw i królewszczyzn powiatu kaliskiego, dóbr starostw kaliskiego, odolanowskiego, stawiszyńskiego, powiatów kaliskiego i ostrzeszowskiego, ziemi wieluńskiej, dóbr Zborowo, dziejów wsi wielkopolskiej w XVIII wieku, miasta Poznania w XVIII wieku, dziejów Kalisza w XVIII wieku, spławu bydgoskiego na przełomie XVI i XVII wieku, wywozu płodów rolnych z wielkopolskich wsi w XVII i XVIII wieku, życia społecznego i gospodarczego wsi europejskiej od średniowiecza do czasów nowożytnych.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej i wydawniczej: recenzje i oceny prac magisterskich, kandydackich, doktorskich, habilitacyjnych, opinie do wniosków o nadanie stopni i tytułów naukowych, opinie o dorobku naukowym, umowy wydawnicze, sprawozdania, protokoły.
Korespondencja wpływająca i wychodząca.
Materiały biograficzne: dyplomy, legitymacje, medale i odznaczenia, życzenia i gratulacje z okazji 40-lecia pracy zawodowej.
Materiały osób obcych: teksty artykułów i prac innych autorów. [M. B.]
Dar Hanny Rusińskiej i córek, 2002

sygn. P.III–130
ok. 1,80 m.b.
spis

Lech Ryszkowski (1931–2006), ekologia, ekologia krajobrazu
Profesor zwyczajny dr hab., pracownik Polskiej Akademii Nauk, długoletni dyrektor Zakładu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Maszynopisy i druki prac, artykułów, opracowań, teksty przemówień, wystąpień, referatów na konferencjach, sesjach, seminariach krajowych i międzynarodowych.
Materiały z okresu pracy w ZBŚRiLPAN w Poznaniu, z konferencji krajowych i międzynarodowych (programy, listy uczestników) z lat 1990–2005.
Korespondencja służbowa i naukowa (krajowa i zagraniczna) wychodząca i wpływająca z lat 1991–2005.

Prace i nadbitki prac osób obcych (często z dedykacjami autorów), egzemplarze i kserokopie: gazet codziennych, wycinków prasowych, czasopism fachowych — polskich i obcojęzycznych dotyczących biologii, agroekologii, ochrony środowiska. [J. Mat.]
Przekazane przez Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Poznaniu, 2009

sygn. P.III–145
ok. 2,00 m.b.
spis zdawczo-odbiorczy

Jan Rzepecki (1899–1983), historia wojskowości
Pułkownik dyplomowany Wojska Polskiego, delegat Sił Zbrojnych na Kraj w 1945 roku, wykładowca w Akademii Sztabu Generalnego w Warszawie, pracownik Instytutu Historii PAN (doktorat)
Recenzja publikacji *Armia Krajowa w dokumentach*, t. I.
Materiały biograficzne: wspomnienia napisane w latach 1955–1967 a dotyczące wydarzeń z lat 1899–1945.
Materiały osób obcych: fragmenty niepublikowanych wspomnień ppor. Władysława Śledzińskiego „Nemo" dotyczące okupacji niemieckiej we Lwowie w latach 1941–1944. [A. M.]
Wyłączono ze spuścizny Aleksandra Gieysztora

sygn. III–388
20 j., ok. 0,45 m.b.
inwentarz

Andrzej Rzepniewski (1929–1998), historia wojskowości
Profesor w Wojskowym Instytucie Historycznym
Prace, artykuły i referaty z zakresu historii wojskowości, 2. wojny światowej i insurekcji kościuszkowskiej.
Recenzje wydawnicze.
Wypisy z literatury i źródłowe oraz materiały bibliograficzne do powstania kościuszkowskiego, fotokopie planów i map, *Lista poległych oficerów i szeregowych w bojach 7 pp. Legionów*.
Obszerne materiały warsztatowe dotyczące obrony Wybrzeża w 1939 roku: wspomnienia świadków, dane biograficzne obrońców i wspomnienia pośmiertne o nich, wykazy oficerów, fotografie i fotokopie.
Dokumentacja udziału w zjazdach i konferencjach, sprawozdania z wyjazdów zagranicznych, głosy w dyskusjach.
Korespondencja z pułkownikiem Wacławem Tymem, Edwardem Obertyńskim, Andrzejem Chudym, Jerzym Pertkiem, Hansem Bachmannem oraz zagraniczna.

Odbitki prac obcych dotyczących historii marynarki wojennej. [K. S.]
Dar Danuty Rzepniewskiej, 2000

sygn. III–358
ok. 4,20 m.b.
spis

Stefan Saski (1888–1974), filologia polska
Doktor, pracownik dydaktyczny i naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Teksty wykładów z lat 1953–1961, recenzje, materiały warsztatowe.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej na UAM, w IBLPAN, PTPN, Towarzystwie Miłośników Języka Polskiego z lat 1946–1974.
Materiały biograficzne: zaświadczenia, nominacje, materiały gospodarcze z lat 1910–1974.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1944–1974.
Materiały rodzinne z lat 1906–1974. [J. Mat.]
Zakup od Józefa Saskiego, 1976

sygn. P.III–62
55 j., ok. 0,90 m.b.
inwentarz

Jerzy Sawicki (1910–1967), prawo
Profesor Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Katedry i Zakładu Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego
Praca *W kręgu starych i nowych konfliktów medycznych* (ok. 1967), drobne artykuły, referat, scenariusz ramowy wystawy *W XV rocznicę Norymbergi.*
Bardzo obszerna korespondencja z lat 1950–1967 z osobami i instytucjami z kraju i zagranicy, dotycząca udziału w komisjach prawnych, konferencjach i kongresach, zagranicznych wyjazdów, doradztwa prawnego, opinii prawnych oraz działalności wydawniczej, ponadto: materiały konferencyjne, umowy redakcyjne.
Materiały dotyczące pensji i honorariów, rachunki, nakazy płatnicze, zeznania do wymiaru podatku wyrównawczego.
Materiały o twórcy zespołu: wspomnienia o J. S., recenzje jego prac; bogaty zbiór wycinków prasowych dotyczących J. S., w tym działalności w trakcie procesów norymberskich.

Odbitka pracy Alfreda Manigka *Das rechtswirksame Verhalten* z 1939 roku, niemiecki afisz propagandowy CDU (po 1945), dwie ilustracje Rothenburga. [K. S.]
Dawny depozyt

sygn. III–368
ok. 1,65 m.b.
spis

Henryk Schiller de Schildenfeld (1931–2006), kompozycja, muzykologia
Dziennikarz, członek i sekretarz Związku Kompozytorów Polskich
Materiały osób obcych: odpisy korespondencji oraz praca Adama Mrygonia *Stanisław Wiechowicz. Bibliografia*. [J. S.]
Dar Joanny Schiller de Schildenfeld, 2008

sygn. III–418
2 j., ok. 0,015 m.b.
inwentarz

Dokumenty Rodziny Schuchów
Dokumenty biograficzne rodziny Schuchów: Jana Christiana (1752–1813), Adolfa Grzegorza Franciszka (1792–1880) i ich potomków, w tym metryki urodzenia, świadectwa chrztu, ślubu, zgonu, zawiadomienie o odznaczeniu Orderem św. Stanisława z 1842 roku, świadectwo niekaralności Schuchów dla Heroldii Królestwa Polskiego, korespondencja i dokumentacja zgromadzona dla Heroldii w związku z zabiegami Schuchów o potwierdzenie szlachectwa, wycinki prasowe z 1913 i 1922 roku.
Patent z podpisem Stanisława Staszica, przyjmujący Jana Christiana Schucha w poczet członków czynnych TPN (1811), patent z podpisem Juliana Ursyn Niemcewicza, przyjmujący Adolfa Grzegorza Franciszka Schucha w poczet członków przybranych TPN (1830), praca dyplomowa (1884), dyplom inżynierski, list pochwalny Politechniki Ryskiej (1885) Adolfa Grzegorza Schucha juniora, pamiątkowa fotografia dyplomu uznania Wiliama H. Lindleya z podpisami jego współpracowników, w tym zastępcy dyrektora Stacji Filtrów Stefana Adolfa Wiktora Schucha (1859–1908), naczelnego inżyniera miasta Warszawy, ofiarowana jego żonie przez dra Lindleya w 1909 roku. [J. A.]
Przekazane w depozyt Archiwum Polskiej Akademii Nauk przez Łukasza Grzegorza i Michała Schuchów, 2008

sygn. III–377
ok. 0,15 m.b.
spis

Władysław Semkowicz (1878–1949), historia
Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek Polskiej Akademii Umiejętności
Materiały o twórcy zespołu: artykuły Jadwigi Semkowiczowej o życiu i działalności naukowej W. S., bibliografia prac, wspomnienia z lat 1951–1973 autorstwa Jadwigi Semkowiczowej, fotografie rodzinne. [H. S.]
Dar Jadwigi Semkowiczowej, 1970, 1973, 1974

sygn. III–389
ok. 0,15 m.b.
spis

Irena Sendlerowa (1910–2008), historia Holocaustu
Działaczka społeczna
Wspomnienia i notatki I. S., korespondencja, artykuły i wycinki prasowe dotyczące działalności I. S. w czasie 2. wojny światowej.
Artykuły i wycinki prasowe dotyczące książek Anny Mieszkowskiej *Matka dzieci Holocaustu. Historia Ireny Sendlerowej* (2004) i *Dzieci Ireny Sendlerowej* (2009) oraz filmu fabularnego *Dzieci Ireny Sendlerowej* (2009).
Fotografie I. S., obcojęzyczne broszury związane z nominacją do Pokojowej Nagrody Nobla (2007).
Materiały dotyczące szkół sendlerowskich w Polsce i za granicą (zaproszenia, artykuły, fotografie).
Książka Anny Mieszkowskiej *Matka dzieci Holocaustu. Historia Ireny Sendlerowej*.
Materiały osób obcych: maszynopis wspomnień Jerzego Płońskiego, spisanych w Izraelu w roku 1958 przez Józefa Zysmana. [A. M.]
Dar Anny Mieszkowskiej, 2010

sygn. III–438
ok. 0,75 m.b.
spis

Edward Serwański (1912–2000), historia
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, działacz społeczny
Maszynopisy i rękopisy opracowań i artykułów (naukowych i publicystycznych), m.in. *Myśl zachodnia w działalności politycznej Wielkopolan w okresie okupacji hitlerowskiej*, *Zbrodnie Wehrmachtu w czasie działań*

wojennych i zarządu wojskowego do 25 X 1939 roku, *Związek Obrony Kresów Zachodnich i Polski Związek Zachodni a Związek Polaków w Niemczech w latach 1922–1939*, *Dywersja niemiecka i zbrodnie hitlerowskie w Bydgoszczy na tle wydarzeń w dniu 3 września 1939 r.*; materiały warsztatowe.
Materiały biograficzne.
Korespondencja prywatna, urzędowa, wydawnicza. [J. M.]
Dar Jacka Serwańskiego, 2009

sygn. P.III–143
ok. 5,40 m.b.
spis

Witold Skalski (1879–1961), ekonomia, prawo gospodarcze
Profesor Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, rektor Akademii Handlowej w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Stowarzyszenia Księgowych w Polsce
Materiały twórczości naukowej z lat 1920–1948: prace naukowe, np. *Podręcznik kupieckiej księgowości podwójnej*, *Księgowość na przykładach*, *Konieczność planowej pracy w rachunkowości przedsiębiorstw*, recenzje.
Materiały działalności z lat 1936–1959: materiały działalności organizacyjno-naukowej w WSH i AH oraz Szkole Głównej Handlowej i Ministerstwie Oświaty, materiały działalności dydaktycznej w WSE i UP, m.in. projekt i program wykładów, materiały działalności społecznej w Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce, Izbie Przemysłowo-Handlowej, Instytucie Naukowym Organizacji i Kierownictwa, PTE i Związku Nauczycielstwa Polskiego.
Materiały biograficzne z lat 1899–1961: materiały autobiograficzne, dokumenty osobiste dotyczące studiów i pracy, nekrologi, wspomnienia i bibliografia prac oraz materiały gospodarcze i majątkowe.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1945–1960.
Materiały osób obcych z 1952 roku — teksty artykułów Władysława Świetlickiego.
Załączniki z lat 1934–1935, m.in. sprawozdania z działalności Zarządu Koła Naukowego Towarzystwa Studentów WSH. [M. B.]
Zakup od Stefanii Skalskiej, 1971

sygn. P.III–43
30 j., ok. 0,25 m.b.
inwentarz

Marta Skorko-Barańska z domu Zdrojewska (1913–2001), chemia
Profesor Politechniki Łódzkiej, pracownik pedagogiczny w szkolnictwie średnim (1934–1947 nauczycielka w Gimnazjum im. Księcia Adama Jerzego Czartoryskiego w Wilnie) i wyższym (1947–1969), działaczka w tajnej oświacie i w służbie AK Okręg Wileński (1939–1945)
Bogate materiały biograficzne: dokumenty rodzinne, dotyczące pracy w szkolnictwie średnim, podczas tajnego nauczania w Wilnie w okresie okupacji — głównie korespondencja — i na PŁ, wspomnienia pośmiertne, opaska AK Okręg Wileński.
Materiały działalności: dokumenty współpracy redakcyjnej, m.in. w serii Biblioteka Pamięci i Myśli przy wydawnictwach dotyczących dziejów Wilna i Wileńszczyzny, np. *Wilno jako ognisko oświaty* (w tym również materiały źródłowe, będące podstawą tych publikacji), a także papiery dotyczące charytatywnej działalności Marty Skorko-Barańskiej, m.in. w Fundacji „Pomoc Społeczna SOS", Warszawskim Hospicjum dla Dzieci, Zakładzie Opiekuńczo-Leczniczym dla Dorosłych prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek, Towarzystwie Przyjaciół Chorych „Hospicjum", Fundacji Szkolnej im. Stanisława Staszica przy IV Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Staszica w Sosnowcu (głównie materiały finansowe i korespondencja).
Archiwalia dotyczące systemu oświaty w Wilnie: materiały dokumentacyjne i ikonograficzne na temat Eksperymentalnego Państwowego Liceum im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Wilnie (zdjęcia z wycieczek, świadectwa szkolne, wspomnienia, noty biograficzne uczniów, nauczycieli i personelu administracyjnego, wykorzystane do monografii Aliny Ulińskiej poświęconej szkole, korespondencja z byłymi uczniami, m.in. z Tadeuszem Kowzanem).
Prace osób obcych: Zofii Bohdanowicz *Rapsody litewskie*, Anieli Dziewulskiej-Łosiowej *Konwój strzela bez uprzedzenia*, Franciszka Jackiewicza *Wspomnienia z dawnych lat*, Haliny Rakusa-Suszczewskiej *Wilno 1940–1945*, Ananiasza Rojeckiego *Okruchy wspomnień*, Ewy Sławińskiej-Zakościelnej *Fragmenty wspomnień z dzieciństwa i młodości w Wilnie w latach 1921–1945*. [J. A.]
Zakup od Elżbiety Feliksiak, 2001
Dar Elżbiety Feliksiak, 2007

sygn. III–365
ok. 0,60 m.b.
spis

Kazimierz Smulikowski (1900–1987), geofizyka, geochemia
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Warszawskiego, członek Polskiej Akademii Nauk
Materiały twórczości naukowej i warsztatowe z dziedziny geologii, mineralogii i petrografii, m.in. teksty dotyczące geologii Sudetów, Polesia Wołyńskiego, Lwowa, Wysp Kanaryjskich.
Ponadto materiały z międzynarodowych konferencji geologicznych z lat 1960–1970.
Materiały działalności naukowej i dydaktycznej, m.in. wykłady o skałach metamorficznych, ekspertyzy i recenzje prac technicznych i podręczników, opinie o kandydatach na członków PAN, recenzje prac doktorskich i habilitacyjnych.
Materiały biograficzne, w tym umowy o pracę oraz autobiografia *Droga po kamieniach*.
Korespondencja wpływająca i wychodząca z lat 1947–1985. [I. G.]
Przekazane przez Instytut Nauk Geologicznych PAN, 2007, 2012, 2013

sygn. III–406
ok. 1,45 m.b.
spis

Streszczenie wykładów, filozofia
Rękopis obejmujący streszczenia wykładów dotyczących przeglądu teorii stosunku zjawisk fizycznych do psychicznych z lat 1926–1930; podjęto próby identyfikacji autorstwa na podstawie charakteru pisma; rękopis porównano z próbkami pisma ręcznego Kazimierza Ajdukiewicza, Ludwika Chmaja, Henryka Elzenberga, Mariana Massoniusa, Leona Petrażyckiego, Kazimierza Twardowskiego i Władysława Witwickiego; żaden z tych charakterów pisma nie jest identyczny z charakterem analizowanego rękopisu; w tej sytuacji autorstwo pozostaje nieznane. [D. P.-H.]
Dar Zakładu Historii Nauki, Techniki i Oświaty PAN, 1971

sygn. III–374
ok. 0,02 m.b.
spis

Witold Suchodolski (1887–1967), historia, prawo, archiwistyka
Pracownik Archiwum Skarbowego, członek Delegacji Polskiej w Polsko-Rosyjskiej Mieszanej Komisji Reewakuacyjnej, naczelny dyrektor archiwów państwowych (1945–1949), pracownik Archiwum Głównego

Akt Dawnych, kierownik Pracowni Bibliograficznej Działu Literackiego w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
Materiały twórczości naukowej dotyczące archiwów polskich w czasie 2. wojny światowej, m.in. fragment pracy *Bericht über den Stand der Arbeiten an der Ordung des Poniatowski-Archivs,* referaty z lat 1942–1947, m.in. *Archiwa i biblioteki państwowe wobec spuścizny rękopiśmiennej po dworach i rezydencjach magnackich*, *Stan archiwów wobec potrzeb nauki historycznej*.
Materiały działalności naukowej i wydawniczej: recenzje wydawnicze, notatki, wspomnienia dotyczące Stowarzyszenia Uczestników Walki o Szkołę Polską, protokół końcowy Delegacji Polskiej w Mieszanej Polsko-Rosyjsko-Ukraińskiej Komisji Specjalnej, notatki. Korespondencja dotycząca działalności Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich w latach 1947–1948.
Materiały biograficzne: legitymacja, gratulacje, *Ze wspomnień archiwisty* — fragmenty z lat 1946–1967, 4 fotografie przekazane do Zbioru Fotografii APAN.
Korespondencja wpływająca z lat 1929–1965.
Materiały o twórcy spuścizny: artykuły Piotra Bańkowskiego, Edmunda Jankowskiego, nekrologi, wspomnienia pośmiertne.
Załączniki: artykuły Witolda Suchodolskiego z lat 1929–1963, odpis materiałów z Archiwum Głównego Akt Dawnych — fragment przewodnika. [D. M.]
Wyłączono ze spuścizny Piotra Bańkowskiego

sygn. III–404
12 j., 0,12 m.b.
inwentarz

Zob. A. Chodkowska, *Materiały Witolda Suchodolskiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2008, nr 49, s. 110–117.

Stanisław Sulinowski (1932–1990), nauki rolnicze, genetyka
Profesor Akademii Rolniczej w Poznaniu, dyrektor Instytutu Genetyki Roślin Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, członek Polskiego Towarzystwa Genetycznego
Materiały biograficzne i materiały o twórcy spuścizny z lat 1955–2004, m.in. życiorysy, spisy publikacji, świadectwa autorskie odmian roślin, materiały dotyczące habilitacji i nadania tytułu profesora nadzwyczajnego.

Materiały o twórcy spuścizny: kserokopie tekstów o S. S. autorstwa Ignacego Wiatroszaka, Wandy Wojciechowskiej i Haliny Wiśniewskiej. [M. B.]
Dar Wandy Wojciechowskiej z polecenia Wandy Sulinowskiej, 2004

sygn. P.III–134
4 j., ok. 0,025 m.b.
inwentarz

Wincenty Swoboda (1934–2000), historia, slawistyka
Doktor nauk humanistycznych, docent w Zakładzie Wczesnej Historii Słowiańszczyzny Instytutu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, członek Komisji Bałkanistycznej i Komisji Slawistycznej przy Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Materiały twórczości naukowej z lat 1952–ok. 2000: prace, opracowania, wydawnictwa źródłowe, m.in. fragmenty tekstu pracy magisterskiej, tekst monografii bitwy warneńskiej, teksty niepublikowanych opracowań, przypisy do *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*, artykuły w języku polskim i francuskim, referaty, w tym streszczenie referatu z II Kongresu Bałkanistycznego w Atenach i tekst referatu *Nabludienija nad naczałom polsko-bolgarskich otnoszenij* z sesji Komisji Polsko-Bułgarskiej w 1980 roku, hasła do encyklopedii i słowników, m.in. *Chrystianizacja Rusi a Słowianie bałkańscy*, *Enzyklopädie zur Frühgeschichte Europas*, *Słownika starożytności słowiańskich*, *Małego słownika kultury dawnych Słowian*, słownika *Wczesna Słowiańszczyzna. Przewodnik po dziejach i literaturze przedmiotu*, wykłady z dziejów Kościoła katolickiego, recenzje prac drukowanych.
Wśród materiałów warsztatowych m.in. materiały do pracy magisterskiej, doktorskiej, pierwotnej rozprawy habilitacyjnej, wydawnictwa źródłowego *Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian. Seria grecka*, artykułów, *Enzyklopädie zur Frühgeschichte Europas*, *Słownika starożytności słowiańskich*, słownika *Wczesna Słowiańszczyzna. Przewodnik po dziejach i literaturze przedmiotu*; materiały warsztatowe dotyczące historii wojskowości średniowiecznej Serbii i Bułgarii oraz Polski, organizacji Kościoła w Bułgarii, etnogenezy Rumunów i Bułgarów, stosunków Słowian z ludami turecko-mongolskimi, Vlada Tepesa, Władysława Warneńczyka i bitwy warneńskiej, Kościoła grekokatolickiego na dawnych ziemiach polskich, relacji Eneasza Sylwiusza Piccolominiego ze zdobycia Konstantynopola w 1453 roku, biskupów

i urzędników Królestwa Węgierskiego z 2. połowy XIV wieku, bibliografie do różnych zagadnień oraz wykazy książek i czasopism naukowych.
Materiały działalności wydawniczej z lat 1961–2000: wykazy haseł do *Słownika starożytności słowiańskiej* i *Wczesnej Słowiańszczyzny. Przewodnika po dziejach i literaturze przedmiotu*, uwagi i spostrzeżenia do haseł innych autorów oraz poprawki edytorskie, uwagi, korespondencja wydawnicza i wykazy haseł do opracowania dla *Enzyklopädie zur Frühgeschichte Europas*; projekt wydawnictwa *Wczesna Słowiańszczyzna. Przewodnik po dziejach i literaturze przedmiotu*, plany pracy, opinie i uwagi o pracach i artykułach dla celów wydawniczych.
Materiały biograficzne z lat około 1952–2001: życiorys, kwestionariusze osobowe, fragment notatnika osobistego i bibliografie prac własnych, materiały ze studiów historycznych na UP, nekrologi i wspomnienia pośmiertne W. S.
Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1999–2000.
Materiały osób obcych z około 1994 roku i niedatowane: teksty referatów Günthera Prinziga i Teresy Nagrodzkiej-Majchrzyk.
Załączniki z lat 1952–1991: zakładki czytelniane i program sesji naukowej z okazji 40-lecia rewolucji październikowej. [M. B.]
Dar Anny Swobody, 2002

sygn. P.III–131
119 j., ok. 1,05 m.b.
inwentarz

Zofia Jadwiga Szmydt (1923–2010), matematyka
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego
Prace z zakresu matematyki dotyczące transformacji Mellina, wykłady, ćwiczenia z lat 1972–1976, prace z zakresu równań różniczkowych.
Korespondencja dotycząca Grzegorza Łysika, 1983–1990.
Świadectwo szkolne (1938), zaświadczenie o przebiegu studiów Z.J. S. na tajnych kompletach podczas 2. wojny światowej, dyplomy i inne dokumenty związane z karierą naukową (1938–1990).
Zawiadomienie o przyznaniu Nagrody im. Stefana Banacha za rok 1956 i inne nagrody za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w latach 1973–1981.
W 2005 roku Zofia Szmydt przekazała następujące materiały dodatkowe po swojej matce profesor Zofii Szmydtowej (1893–1977), nu-

mer spuścizny w APAN III–294: materiały biograficzne (życiorys, wykaz dokonań, dokumenty dotyczące kariery naukowej oraz renty, dyplomy i odznaczenia), korespondencję, zaproszenia i oferty współpracy od różnych instytucji, materiały związane z Muzeum Literatury, zeszyt dedykacji dla niej, prace obcych autorów z dedykacjami, artykuły prasowe, nekrologi. [A. M.]
Dar Zofii Szmydt, 2005, 2006

sygn. III–398
ok. 0,98 m.b.
spis

Janina Świętosławska-Żółkiewska (1910–2003), chemia
Profesor Instytutu Chemii Przemysłowej im. prof. Ignacego Mościckiego w Warszawie
Artykuły, m.in. *Chemia analityczna w nauce i gospodarce narodowej*, *Modernizacja metod analitycznych w chemicznych instytutach przemysłowych*, *Notatka w sprawie zagadnienia wprowadzania metod fizycznych w przemyśle chemicznym*, *Spektrofotometryczna analiza ilościowa*, *Warszawskie Laboratorium Środowiskowe Aparatury Chemicznej*, maszynopis tłumaczenia na język polski pracy George'a Gamowa *Nowoczesna alchemia.*
Materiały działalności organizacyjno-naukowej w Instytucie Chemii Przemysłowej im. prof. Ignacego Mościckiego w Warszawie oraz w Zespole Modernizacji Metod Analitycznych PAN, a także dokumenty dotyczące sprawy doktoratów pisanych na seminarium J. Ś.-Ż., opinie o dorobku pracowników naukowych.
Materiały biograficzne: życiorys, ankieta, spis publikacji, autoreferat, dokumentacja nadania tytułu docenta i profesora, dyplomy, gratulacje, notes, dziennik J. Ś.-Ż. z lat 1973–1976, powołanie do Rady Naukowej przy Instytucie Chemii Ogólnej i Instytucie Chemii Przemysłowej, fragmenty dziennika z lat 1947–1984.
Korespondencja naukowa i prywatna, m.in. z Antonim Basińskim, Czesławem Białobrzeskim, Tadeuszem Borkowskim, Ireną Chmielewską, Kazimierzem Gumińskim, Jerzym Haberem, Zdzisławem Hippem, Adamem Hulanickim, Józefem Hurwicem, Aleksandrem Jabłońskim, Stanisławem Jaźwińskim, Wiktorem Kemulą, Wojciechem Klimeckim, Włodzimierzem Kołosem, Janem Mączyńskim, Marianem Mięsowiczem, Jerzym Minczewskim, Józefem Obłójem, Władysławem Opęchowskim, Romanem Pampuchem, Arkadiuszem Piekarą,

Tomaszem Plebańskim, Wandą Polaczkową, Leonem Pszenickim, Andrzejem Rokoszem, Lechem Skulskim, Janem Świderskim, Tadeuszem Urbańskim, Stanisławem Zagrodzkim.
Materiały o Wojciechu Świętosławskim — ojcu J. Ś.-Ż.: artykuły wspomnieniowe, referat na 100-lecie urodzin W. Ś., zaproszenie i tekst przemówienia na uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej w auli Wydziału Chemii UW, wspomnienia o J. Ś.-Ż.
Nadbitki artykułów J. Ś.-Ż., opracowania osób trzecich, m.in. Zdzisława Bańkowskiego *Pierwszy polski instytut chemiczny. Kronika 1916–1952*, Krystyny Gorczyńskiej, Anny Łabudzińskiej-Radwan *Działalność naukowa i współpraca z przemysłem Zakładu Fizyki Technicznej, później Analitycznej i Strukturalnej Spektrometrii Stosowanej, z okazji 50-tej rocznicy jego założenia w Instytucie Chemii Przemysłowej. W 75. rocznicę powstania Instytutu.* [M. C.]
Dar Janiny Świętosławskiej-Żółkiewskiej, 2003

sygn. III–381
ok. 0,90 m.b.
spis

Roman Taborski (ur. 1926), historia literatury polskiej i historia teatru
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego
Dokumenty dotyczące działalności Stacji Naukowej PAN w Wiedniu.
Wspomnienie dyrektora Stacji Naukowej PAN w Wiedniu, 2001; udostępnienie zastrzeżone na 10 lat po śmierci autora.
Oryginał dokumentu *Lista członków Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk* z 1824 roku. [A. M.]
Dar Romana Taborskiego, 2007

sygn. III–407
ok. 0,20 m.b.
spis

Ryszard Walczak (1931–1989), historia
Doktor historii, pracownik Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk (Pracownia Edytorska Źródeł Średniowiecznych), sekretarz „Studiów Źródłoznawczych”
Korespondencja rodzinna i naukowa z lat 1968–2001, pamiętniki i dzienniki prowadzone od 1952 roku na UP do początków pracy zawodowej i naukowej w PAN (rkp. 13 zeszytów).
Materiały warsztatowe, w tym wypisy źródłowe.

Sprawozdania z pracy redakcyjnej w „Studiach Źródłoznawczych" z lat 1966–1987, sprawozdania indywidualne z lat 1971–1983.
Korespondencja urzędowa z lat 1960–1989.
Ponadto materiały Stanisława Walczaka, ojca R. W., m.in. wspomnienia dotyczące pracy w Związku Nauczycielstwa Polskiego, życia na wsi w okresie przedwojennym, czasów 2. wojny światowej. [J. M.]
Dar Kazimiery Walczakowej, 2001

sygn. P.III–127
ok. 6,00 m.b.
spis

Stanisław Wierzchosławski (1926–2009), demografia, statystyka
Profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, członek Komitetu Nauk Demograficznych Polskiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Demograficznego, Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Rządowej Rady Ludnościowej, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Międzynarodowej Unii Demograficznej, Europejskiego Stowarzyszenia Demograficznego
Materiały twórczości naukowej: tekst pracy doktorskiej *Efektywność handlu wiejskiego w świetle badań ankietowych*, prace i fragmenty prac z zakresu handlu, demografii i statystyki, tabele, wykresy, diagramy i mapki dotyczące handlu, demografii i statystyki, m.in. tabele statystyczne z wynikami ekonomicznymi CRS „Samopomoc Chłopska" i tabele statystyczne dotyczące wielkości rodzin, recenzje prac i książek, ankiety demograficzne, badania ankietowe dotyczące efektywności przedsiębiorstw.
Materiały warsztatowe, głównie wypisy z literatury, tłumaczenia i streszczenia prac obcojęzycznych, notatki, obliczenia, bibliografie, dotyczące handlu, demografii, statystyki, metod stosowanych w ekonomii, do poszczególnych prac i opracowań, m.in. do rozprawy habilitacyjnej; materiały warsztatowe z opracowań Głównego Urzędu Statystycznego o tematyce handlowej (tabele) i demograficznej (tabele, mapki, spisy ludności), także m.in. notatki z referatów z konferencji i sesji demograficznych, instrukcje dotyczące badań ankietowych.
Materiały działalności w: WSE i AE, m.in. materiały dotyczące pracy w Centrum Badań nad Rodziną, plany działalności Zakładu Statystyki Ekonomicznej i Demografii oraz materiały działalności dydaktycznej,

w tym sprawozdania z przebiegu seminariów, programy zajęć dydaktycznych, materiały dydaktyczne, listy obecności na zajęciach; Polskim Towarzystwie Demograficznym, m.in. statuty, sprawozdania z działalności Oddziału Poznańskiego, protokół Walnego Zgromadzenia Członków, listy obecności na zebraniach, deklaracje członkowskie, dokumentacja składek członkowskich, korespondencja, zaproszenia; Polskim Towarzystwie Statystycznym (statuty, zaproszenia); Komisji Nauk Ekonomicznych PTPN (sprawozdania, protokoły posiedzeń naukowych i administracyjnych, listy obecności na posiedzeniach naukowych i administracyjnych, dokumentacja członkostwa, korespondencja, zaproszenia); ponadto: materiały dotyczące konferencji i sesji naukowych demograficznych, m.in. korespondencja, zaproszenia, oceny i opinie dotyczące projektu ustawy o świadczeniu wychowawczym z tytułu opieki, pielęgnacji i wychowania dzieci, sprawozdania z realizacji projektów badawczych, oceny prac doktorskich innych autorów.
Materiały biograficzne: fotografie, dokumenty osobiste, m.in. legitymacje studenckie i członkowskie, zwolnienia lekarskie.
Korespondencja prywatna i naukowa, m.in. z PAN i PTPN.
Materiały osób obcych i załączniki: prace i fragmenty prac oraz referaty innych autorów dotyczące handlu, demografii i statystyki. [M. B.]
Dar Rafała Wierzchosławskiego, 2010–2013

sygn. P.III–149
ok. 5,40 m.b.
spis

Maciej Wiewiórowski (1918–2005), chemia
Profesor zwyczajny, pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, dyrektor Instytutu Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk, prorektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Polskiej Akademii Nauk, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Polskiego Towarzystwa Chemicznego
Materiały warsztatowe: wykresy, tabele, notatki, obliczenia.

Materiały działalności w Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN: plany działalności, sprawozdania z działalności naukowo-badawczej oraz ze współpracy naukowej z zagranicą.
Oceny prac kandydackich, opinie o działalności naukowej, uwagi na temat kandydatów na członków korespondentów PAN, recenzje prac habilitacyjnych.
Nadbitki prac i artykułów własnych oraz osób obcych, bibliografia prac M. W.
Materiały biograficzne: życiorysy, powołania, gratulacje.
Fotografie z międzynarodowych konferencji i sesji naukowych, z uroczystości na UAM z lat 1968–1991.
Korespondencja naukowa krajowa i zagraniczna z lat 1966–1992. [J. Mat.]
Przekazane przez Instytut Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu, 2007

sygn. P.III–140
ok. 1,90 m.b.
spis

Jan Wiktor (1890–1967), pisarz, publicysta, działacz ruchu ludowego, poseł na sejm
Maszynopis niepublikowanych wspomnień J. W. *Pamiętnik 1944*, korespondencja Jana Stanisława Kopczewskiego z Władysławem Machejkiem z 1982 roku w sprawie wydania wspomnień.
Opowiadanie J. W. wydane drukiem *Ożywcze krynice*, Warszawa-Wrocław-Kraków 1946. [M. C.]
Dar Jana Stanisława Kopczewskiego, 2000

sygn. III–355
7 j., ok. 0,10 m.b.
inwentarz

Michał Witkowski (1927–1996), filologia polska
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Obszerna korespondencja naukowa, wydawnicza i prywatna.
Recenzje prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich, bibliografie, wypisy, notatki dotyczące zagadnień literackich: Wilno, czasopisma i druki wileńskie, kalendarium Juliana Ursyn Niemcewicza, twórczość Stefana Żeromskiego, kontakty między Juliuszem Słowackim a Zygmuntem Krasińskim, Aleksandrem Fredrą a Józefem Blizińskim,

wypisy dotyczące szczegółowych zagadnień w literaturze, m.in. kolej żelazna, pociągi, budowle, medycyna i inne.
Materiały związane z pracami w Radzie Bibliotecznej UAM, sprawozdania z pracy Biblioteki Uniwersyteckiej UAM (1984–1986), materiały z praktyki w Grabonogu, powiat gostyński (1970).
Maszynopisy prac własnych, materiały biograficzne, m.in. kalendarze z dziennymi notatkami z lat 1971–1995, dyplomy. [J. M.]
Dar Danuty Witkowskiej, 2000

sygn. P.III–123
ok. 5,00 m.b.
spis

Marian Wojciechowski (1927–2006), historia
Docent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, naczelny dyrektor archiwów państwowych
Prace, m.in. *Emigracja zarobkowa z Galicji Zachodniej 1870–1914*, *Rewizjonizm w historiografii niemieckiej lat 1920–1957. Problem granic oraz mniejszości niemieckiej regionu wielkopolsko-pomorskiego*, *Rola nauki zachodnioniemieckiej w podbudowie żądań i działań rewizjonistycznych*, *Od Wersalu do Poczdamu. Problem „Deutscher Osten" w nauce niemieckiej*, artykuły, referaty, odczyty, wywiady z lat 1953–2000, liczne materiały warsztatowe związane z treścią prac.
Obszerne materiały dotyczące uczestnictwa w konferencjach, kongresach, zjazdach, sympozjach, m.in., w Konferencji Wspólnej Komisji Podręcznikowej Polska — Republika Federalna Niemiec, International Congress of Historical Sciences in San Francisco, XI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich, I Powszechnym Zjeździe Archiwistów Polskich, III Kongresie Nauki Polskiej, protokoły, sprawozdania, opracowania, artykuły prasowe, wywiady, korespondencja związana z posiedzeniami Wspólnej Komisji Uczonych ZSRR i PRL ds. Historii Stosunków między Obydwoma Państwami z lat 1987–1992.
Dokumenty Sekcji Komisji Nauki przy Wydziale Nauki i Oświaty KCPZPR.
Opinie i recenzje prac magisterskich i doktorskich, oceny dorobku naukowego pracowników naukowych uniwersytetów i instytutów.
Materiały prac wydawniczych i redakcyjnych.

Materiały biograficzne: curriculum vitae, kenkarta, zeszyty szkolne, wypracowanie szkolne *Soplicowo i Bronowice jako centrum polszczyzny*, notatki ze studiów, legitymacje szkolne, dyplom doktora nauk prawnych, nominacje, powołania, odwołania, *Moje wspomnienia z przeżyć w kampanii wrześniowej 1939*, dyplomy honorowe, legitymacje odznaczeń, gratulacje z okazji jubileuszu 60- i 65-lecia urodzin, materiały gospodarcze i mieszkaniowe, dokumentacja medyczna.
Bogata korespondencja wychodząca i wpływająca prywatna, naukowa i urzędowa z lat 1956–2005, w tym zaproszenia na sesje naukowe, wystawy, rauty.
Uwagi, opinie, oceny dorobku naukowego autorstwa Janusza Pajewskiego, Franciszka Ryszki, Czesława Madajczyka.
Artykuły i opracowania innych autorów.
Liczne odznaczenia, medale, ordery, odznaki.
Prace magisterskie uczniów M. W., czasopisma. [J. S.]
Dar Janiny Wojciechowskiej, 2009

sygn. III–411
ok. 2,80 m.b.
spis

Napoleon Wolański (ur. 1929), biologia, antropologia
Profesor Centrum Badań Ekologicznych Polskiej Akademii Nauk, członek Polskiej Akademii Nauk
Fragment podręcznika *Antropologia* oraz artykuły, m.in. *Dojrzewanie jako etap w rozwoju osobniczym człowieka*, *Ekologia człowieka i jej miejsce wśród nauk ekologicznych*, *Rozwój dziecka a genetyczne i środowiskowe wpływy rodziny (bio-kulturowe badania porównawcze w Polsce, Japonii, Korei i Meksyku)*, *Współzależność między gęstością i grubością warstwy korowej kości w wieku od 3 do 74 lat*, referat *Anthropology in Poland*.
Hasła do *Encyklopedii pedagogicznej*: *Ontogeneza* i *Rozwój osobniczy*.
Materiały warsztatowe, m.in. wyniki badań krwi mieszkańców gromady Kadzidło, wyniki pomiarów obwodu ramienia przeprowadzone w Instytucie Matki i Dziecka w Warszawie, *Siatki kontroli rozwoju fizycznego dzieci od 3 do 18 roku życia*, wyniki badania noworodków urodzonych w Białymstoku i Zambrowie w latach 1977–1978.
Materiały działalności w Zakładzie Ekologii Człowieka Instytutu Ekologii PAN, w tym *Statut Instytutu Ekologii PAN*, zarządzenia, re-

gulaminy, wnioski o dofinansowanie programów naukowo-badawczych.
Materiały Hanny Chrząstek-Spruch, w tym maszynopis pracy habilitacyjnej *Rozwój fizyczny dzieci w wieku od 0 do 7 lat oraz niektóre genetyczne i środowiskowe jego uwarunkowania w świetle badań długofalowych*, życiorys, wykaz publikacji, opis dorobku naukowego; autoreferat i ocena pracy doktorskiej Anny Siniarskiej *Próba oceny różnic międzynarodowych i międzypopulacyjnych niektórych cech biologicznych człowieka*, egzemplarz pracy zbiorowej *Czynniki rozwoju człowieka* pod redakcją N. W.
Liczne nadbitki i kserokopie artykułów osób obcych z zakresu antropologii, biologii, demografii i medycyny autorów polskich i zagranicznych.
Nadbitki artykułów N. W., m.in. *Education, income and some biological traits in women from South Poland populations*, *Ekologiczne problemy rozwoju człowieka*, *Stan biologiczny i procesy integracyjne ludności miasta Szczecina w 25-leciu PRL*, *Wydolność fizyczna, jej rozwój i regres w świetle badań genetycznych i ekologicznych*, *Wyniki badań wymagające wdrożenia oraz perspektywy badań nad fizycznym rozwojem dziecka w Polsce*, opracowanie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach *Zanieczyszczenie atmosfery w województwie katowickim w 1976 roku.* [M. C.]
Przekazane przez Instytut Ekologii PAN, 2008

sygn. III–412
ok. 3,60 m.b.
spis

Ryszard Wacław Wołoszyński (1930–2009), historia
Pracownik Archiwum Polskiej Akademii Nauk, profesor Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filii w Piotrkowie Trybunalskim, członek Polskiego Towarzystwa Historycznego, Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk, Komitetu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk
Opracowania, artykuły, referaty, m.in. *Jan Chrzciciel Albertrandi, tłumacz i współautor syntezy historii Polski (1766)*, *Synteza dziejów Polski F.A. Schmidta (1763), jej przekłady i przeróbki*, *Cudzoziemcy o Polsce w XVIII w.*, *Inspiracje i pomoc Józefa Andrzeja Załuskiego*, *Sebastian Petrycy „o odwetowej" wojnie z Moskwą w 1906 r.*, *Komisja Edukacji*

Narodowej 1773–1973, *Relacje i wzajemne oddziaływania między Oświeceniem w Polsce i w Niemczech*, *Badania nad epoką oświecenia w Polsce*, *Konstytucja 3-go maja. Spojrzenie po 192 latach*, *Związki polsko-rosyjskie w naukach o ziemi epoki Oświecenia 1760–1820*, liczne hasła do *Polskiego słownika biograficznego*, *Współpraca polskiego ruchu demokratycznego z rosyjską rewolucyjną emigracją w XIX wieku* (tezy referatu), *Podstawowe i aktualne problemy doskonalenia nauczycieli w PRL.*

Recenzje i opinie o pracach.

Nieliczne materiały warsztatowe dotyczące historii, IV tomu *Historii nauki polskiej*, historii oświaty i wychowania: wypisy z literatury, notatki, fotokopie, wycinki prasowe.

Dokumenty związane z pracą w APAN, Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN, Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Mysłowicach, Filii WSP w Piotrkowie Trybunalskim.

Działalność dydaktyczna: tematy prac proseminaryjnych, magisterskich, zagadnienia do egzaminu magisterskiego, listy studentów, programy, tematy zajęć z historii Polski i historii wychowania.

Materiały dotyczące udziału w zjazdach i konferencjach naukowych, m.in. w XV i XVI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich, Konferencji Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Berlinie — 1994, w polsko-rosyjskiej konferencji naukowej *Historiografia na przełomie dziejów* — 1995.

Sprawozdania z wyjazdów zagranicznych, m.in. do Francji, Hiszpanii, Węgier, Jugosławii, na Litwę, do ZSRR, Republiki Federalnej Niemiec.

Nieliczne materiały biograficzne: życiorys, autoreferat pracy doktorskiej, recenzja rozprawy habilitacyjnej, oceny dorobku naukowego, recenzje, spis publikacji w związku z ubieganiem się o tytuł profesora, nominacje, kopie dyplomów ukończenia studiów wyższych, nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego i tytułu profesora, angaże, listy gratulacyjne z okazji otrzymania nominacji profesorskiej i jubileuszu 70-lecia urodzin.

Obfita korespondencja wpływająca prywatna, naukowa i urzędowa z lat 1950–2008, w tym zaproszenia na sesje naukowe, konferencje, wystawy, inauguracje roku akademickiego.

W materiałach rodzinnych opracowania haseł Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej do *Polskiego słownika biograficznego*.

Wśród materiałów obcych teksty prac licencjackiej i magisterskiej, opracowania, wspomnienia.
W załącznikach kilka pojedynczych numerów czasopism, m.in. „Mówią wieki", „Problemy", wycinki prasowe z „Gazety Wyborczej", „Przeglądu Kulturalnego", „Expresu Wieczornego".
Nieliczne medale i odznaczenia. [J. S.]
Dar Wiesławy Gal-Wołoszyńskiej, 2009

sygn. III–420
ok. 2,00 m.b.
spis

Mieczysław Wrzosek (ur. 1930), historia
Profesor, dziekan Wydziału Historii Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku
Materiały twórczości naukowej i warsztatowe z zakresu historii powstań śląskich i 1. wojny światowej, w tym prace i artykuły: *Józef Piłsudski jako praktyk wojskowy 1918–1920*, *Bitwa warszawska 15–25 sierpnia 1920 r.*, *Samodzielny wysiłek militarny narodu polskiego podczas 1. wojny światowej a sprawa niepodległości*, *W obronie polskiego stanu posiadania na Ukrainie, listopad 1917–marzec 1918*.
Wypisy źródłowe z archiwów lwowskich, Archiwum Akt Nowych, Centralnego Archiwum Wojskowego, Haus-, Hof- und Staatsarchiv.
Materiały działalności organizacyjno-naukowej, dydaktycznej na UB i PB, w tym recenzje i opinie o pracach doktorskich i habilitacyjnych.
Materiały biograficzne z lat 1971–2002, wśród nich dokumenty osobiste (nominacje, mianowania, nagrody).
Korespondencja wpływająca z lat 1985–2002. [I. G.]
Dar Mieczysława Wrzoska, 2003–2007

sygn. III–383
ok. 1,20 m.b.
spis

Andrzej Wyczański (1924–2008), historia
Profesor Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetu w Białymstoku
Prace, artykuły, referaty z lat 1961–1978, głównie z historii gospodarczej Polski XVI–XVII wieku, np. *Studia nad folwarkiem szlacheckim XVI w. 1500–1580*, *Szlachta w społeczeństwie Polski XVI w.*, *Rzeczpospolita szlachecka*, historii Europy (Francja), np. *Polska na tle Europy XVI stulecia*, historii nauki, np. *Czy istnieje polska szkoła historyczna.*

Wykłady: teksty, konspekty, brudnopisy, notatki, m.in. na UB.
Artykuły wspomnieniowe, m.in. o Stanisławie Arnoldzie, Stanisławie Herbście, Kazimierzu Lepszym, Tadeuszu Manteufflu, Januszu Wolińskim.
Recenzje i opinie o pracach wydanych drukiem.
Materiały warsztatowe: odpisy dokumentów, tekstów źródłowych, fisze, indeksy osobowe, katalogi tematyczne, kserokopie źródeł, klisze fotograficzne, wycinki prasowe — Polska XVI wieku, czasy Zygmunta I.
Materiały działalności na UB w latach 1986–2009: tematyka zajęć, współpraca z Uniwersytetem w Paryżu (Sorbona), działalności w PAN w latach 1991–2002: władze, praca nad ustawą o PAN, IHPAN, kontakty ze Stacją Naukową PAN w Paryżu, sprawozdania z działalności naukowej, praca w Towarzystwie Popierania i Krzewienia Nauki w latach 1980–1981, w Paryskiej Komisji Historii Gospodarczej, Europejskiej Fundacji Nauki w latach 1996–1998.
Udział w kongresach, konferencjach, zjazdach polskich i zagranicznych, m.in. w kongresach historyków w Toruniu, Budapeszcie, Jerozolimie, Madrycie, Paryżu, Wiedniu w latach 1982–2004, wyjazdy naukowe: Wiedeń, Chiny, Hiszpania.
Materiały dotyczące UB: program wykładów, plan pracy, seminarium.
Recenzje prac magisterskich, teksty prac magisterskich pisanych pod kierunkiem A. W., opinie o pracach naukowych.
Materiały działalności wydawniczej: plan wydawnictw IHPAN, społecznej: praca w Sejmowej Komisji Edukacji Nauki i Postępu Technicznego, notatki, korespondencja służbowa.
Materiały biograficzne: dokumenty dotyczące pracy na UB oraz zatrudnienia w IHPAN w latach 1976–1979, wspomnienia, np. *Tajne studia historyczne — spojrzenie uczestnika*.
Korespondencja służbowa oraz prywatna od 1977 roku.
Materiały o twórcy spuścizny: recenzje prac A. W., artykuły drukowane dotyczące A. W., wycinki prasowe.
Prace autorów obcych, m.in. Andrzeja Stanisława Ciechanowieckiego, Teodora Wierzbowskiego, Leonida Żytkowicza. [H. S.]
Dar Andrzeja Wyczańskiego, 2001
Dar Marii Spaczyńskiej-Wyczańskiej, 2002, 2008

sygn. III–376
ok. 7,00 m.b.
spis

Zygmunt Ziembiński (1920–1996), prawo
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, członek Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Polskiej Akademii Nauk
Maszynopisy opracowań naukowych: *Socjologia prawa jako nauka prawna*, *Czynności konwencjonalne w prawie*, *Etyczne problemy prawoznawstwa*, *Sposoby pojmowania „zasady prawa"*, *Wstęp do analizy pojęcia czynu*, *Wstęp do aksjologii dla prawników*, *Normy moralne a normy prawne (zarys problematyki)*, *Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych*, *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, *Jak dochodzić ojcostwa i alimentów dla dziecka*, *Sprawiedliwość społeczna jako pojęcie prawne*; wykłady, recenzje, artykuły (nadbitki, maszynopisy).
Korespondencja naukowa i wydawnicza, materiały z sesji naukowych.
Materiały warsztatowe: notatki, wypisy, ankiety.
Materiały działalności dydaktycznej: oceny prac magisterskich i doktorskich, maszynopisy prac magisterskich i rozpraw doktorskich, opracowania osób obcych. [J. M.]
Dar Anny Ziembińskiej-Nowakowskiej, 2000

sygn. P.III–120
ok. 4,00 m.b.
spis

Bronisław Zyska (1924–2006), chemiczna technologia drewna, mikrobiologia, bibliotekoznawstwo
Docent dr hab. w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu, profesor nadzwyczajny nauk technicznych, starszy asystent Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach, dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego
Teki wydawnicze oraz materiały biograficzne, m.in. wizytówki, zdjęcia.
Kondolencje, wspomnienia o profesorze.
Prace drukowane B. Z. [M. S.]
Dar Marii Zyski, 2008, 2010

sygn. W.III–28
ok. 0,45 m.b.
spis

Bronisław Żongołłowicz (1869–1944), prawo kanoniczne, teologia
Wiceminister w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, poseł na Sejm III kadencji w II RP
Notatki z 1919 roku i kopia dziennika (4 zeszyty) z lat 1930–1936 z lukami miesięcznymi, pisanego w okresie sprawowania urzędu wiceministra; rękopis przechowywany jest w Dziale Rękopisów Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich w Wilnie, w spuściźnie Walentyny Horoszkiewiczówny. [H. K.]
Dar Doroty Zamojskiej, 1999

sygn. III–351
ok. 0,30 m.b.
spis

Anna Podgórzak
Warszawa

PRACOWNICY ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Archiwum Polskiej Akademii Nauk zostało powołane Uchwałą nr 167/53 Sekretariatu Naukowego Polskiej Akademii Nauk 1 grudnia 1953 roku. W późniejszych latach powstały oddziały Archiwum PAN: w czerwcu 1955 roku zorganizowany został Oddział Archiwum PAN w Krakowie, który w 2002 roku usamodzielnił się i rozpoczął działalność pod nazwą Archiwum Nauki PAN i PAU; w maju 1956 roku powstał Oddział Archiwum PAN w Poznaniu; w styczniu 1974 roku utworzono Oddział Archiwum PAN w Katowicach z lokalizacją w Zabrzu, którego siedziba we wrześniu 1982 roku została przeniesiona do Wodzisławia Śląskiego, a w lipcu 2012 roku do Katowic.

Przez 60-letni okres działalności w Archiwum PAN zatrudnione zostały 203 osoby. Obecnie w PAN Archiwum pracuje 31 osób — 25 w Warszawie, 5 w Oddziale w Poznaniu i 1 w Oddziale w Katowicach.

Załączona lista pracowników Archiwum PAN, sporządzona w porządku alfabetycznym, przedstawia skrajne lata zatrudnienia na podstawie umowy o pracę oraz ostatnio zajmowane stanowiska.

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
1	Achmatowicz	Jolanta	magazynier	2005	2005
2	Adamczewska--Jackowiak	Maria	archiwista	1972	1984
3	Almert	Agata	dokumentalista	2005	2005
4	Arvaniti	Joanna	kustosz	1999	—

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
5	Auleytner	Jolanta	starszy bibliotekarz	1970	1991
6	Biegańska	Anna	młodszy archiwista	2008	2008
7	Bień	Krystyna	pomocnik bibliotekarza	1971	1972
8	Binda	Krzysztof	archiwista	2012	2013
9	Blacha	Małgorzata	młodszy archiwista	1985	1989
10	Błaszczyk	Renata	sprzątaczka	2000	2001
11	Błażczak	Małgorzata	starszy dokumentalista	1985	1989
12	Bodecka	Agnieszka	młodszy archiwista	1998	1999
13	Boksa	Michał	adiunkt archiwalny	1997	—
14	Bonarowska	Zofia	adiunkt archiwalny	1972	1992
15	Borkowski	Bartosz	młodszy archiwista	2011	—
16	Brachfogel	Andrzej	asystent naukowo--techniczny	1965	1970
17	Bryll	Kamila	młodszy archiwista	1997	1998
18	Bryzek	Genowefa	kustosz	1980	1991
19	Bugajski	Julian	adiunkt archiwalny	1984	1998

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
20	Bukowski	Grzegorz	magazynier	1994	1997
21	Chankowski	Stanisław	dokumentalista dyplomowany	1956	1990
22	Chodkowska	Anita	adiunkt archiwalny, zastępca dyrektora	1991	—
23	Ciara	Marek	adiunkt archiwalny	2011	—
24	Czarkowski	Ryszard	adiunkt archiwalny	2000	2004
25	Czarnocka	Jadwiga	kustosz	1972	1980
26	Czeski	Marian	starszy mistrz	1955	1993
27	Czyż	Alina	kustosz	1970	1970
28	Dąbała	Wojciech	magazynier	1992	1993
29	Dąbrowski	Roman	kustosz	1992	—
30	Deloch	Maria	adiunkt archiwalny	1991	2012
31	Deloch	Piotr	starszy dokumentalista	2006	2012
32	Dembiński	Paweł	młodszy archiwista	1994	1996
33	Dopierała	Kazimierz	asystent dokumentacji naukowej	1967	1973
34	Dudziński	Jarosław	starszy asystent archiwalny	1988	1992

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
35	Dutkowa	Renata	starszy asystent	1955	1959
36	Dymaczewski	Tomasz	starszy archiwista	1979	1988
37	Dymnicka--Wołoszyńska	Hanna	starszy dokumentalista dyplomowany, dyrektor	1954	2001
38	Dziurzyńska	Ewa	starszy asystent archiwalny	1992	2002
39	Embroż	Anna	ekonomista	1969	1976
40	Epsztein	Tadeusz	starszy asystent archiwalny	1985	1993
41	Fabisiak--Chojnacka	Krystyna	referent	2006	—
42	Filipowicz	Helena	archiwista	1969	1978
43	Flip	Tomasz	młodszy archiwista	1996	2002
44	Flis	Michał	starszy asystent naukowo--techniczny	1954	1964
45	Fluder	Andrzej	technik	1973	1974
46	Francikowska	Katarzyna	archiwista	2007	2009
47	Fronczak	Halina	kierownik działu ekono-micznego	2004	—

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
48	Fronczak	Jan	technik dokumentalista	2007	2011
49	Furmankiewicz	Wanda	asystent techniczny	1957	1958
50	Gass	Izabela	adiunkt archiwalny	2012	—
51	Gawin	Łukasz	archiwista	2010	2010
52	Gawlikowski	Zbigniew	dokumentalista	1984	1986
53	Gil	Jadwiga	główny księgowy	2003	2003
54	Głowacka	Edyta	młodszy archiwista	1995	1997
55	Gondek	Elżbieta	młodszy archiwista	1976	1978
56	Gorzędowska	Grażyna	pracownik naukowo--techniczny	1969	1969
57	Gruszczyńska	Anna	archiwista	2012	—
58	Gryciuk	Alina	kustosz	1986	1991
59	Grzebieluch	Anna	adiunkt archiwalny	2002	2010
60	Grzymała	Ewa	starszy archiwista	1990	1998
61	Gzyl	Janusz	archiwista	1980	1983
62	Igielski	Jan	starszy kustosz, dyrektor	1976	1993

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
63	Jabłońska	Elżbieta	sprzątaczka	1976	1977
64	Jackowiak	Maria	archiwista	1972	1984
65	Janowska	Ewa	młodszy archiwista	2008	2009
66	Jarocka	Agnieszka	bibliotekarz	2001	2002
67	Kaczmarek	Witold	starszy asystent archiwalny	1989	1992
68	Kamińska--Powichrowska	Ilona	dokumentalista	1996	1998
69	Kamiński	Andrzej	starszy asystent	1959	1965
70	Karwot	Zuzanna	młodszy archiwista	1996	2000
71	Kasińska	Erna	asystent naukowo--techniczny	1953	1968
72	Klubiński	Andrzej	kustosz	2009	—
73	Kłodos	Kazimierz	konserwator	1997	2000
74	Kmita	Marian	adiunkt archiwalny	2005	—
75	Kobierna	Krystyna	sprzątaczka	1976	—
76	Kolankowski	Zygmunt	profesor zwyczajny, dyrektor	1955	1991
77	Konopka	Maria	archiwista	1979	1982
78	Krajewska	Hanna	dyrektor	1995	—
79	Krasińska	Krystyna	starszy bibliotekarz	1969	1979

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
80	Kraszewska	Małgorzata	starszy kustosz	2005	2006
81	Krzewicki	Przemysław	młodszy archiwista	1993	2000
82	Krzos	Kazimierz	adiunkt, dyrektor	1979	1991
83	Kulecka	Alicja	zastępca dyrektora	1992	2001
84	Kwiatkowska	Izabela	adiunkt archiwalny	1998	2010
85	Kwiatkowski	Dariusz	adiunkt archiwalny	1998	2009
86	Latzke	Jacek	starszy archiwista	1974	1988
87	Leszczyński	Waldemar	magazynier	2005	2005
88	Lewandowska	Joanna	adiunkt archiwalny	1991	2005
89	Libchaber--Krajewska	Janina	starszy dokumentalista archiwalny	1954	1981
90	Lijewska	Elżbieta	asystent archiwalny	1988	1989
91	Litwa	Łucja	samodzielny referent ds. administracyjnych	1987	1988
92	Łaskowski	Marek	młodszy technik dokumentalista	1992	1995
93	Machajska	Aleksandra	dokumentalista	1991	1993
94	Machura	Marta	kustosz	1980	1990

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
95	Majkowska	Rita	starszy dokumentalista dyplomowany, kierownik Oddziału APAN w Krakowie	1965	2002
96	Malinowski	Józef	adiunkt archiwalny	2001	—
97	Marciniak	Anna	starszy dokumentalista dyplomowany, kierownik Oddziału APAN w Poznaniu	1962	2006
98	Matysiak	Jarosław	adiunkt archiwalny, kierownik Oddziału APAN w Poznaniu	1998	—
99	Mazurczak	Danuta	starszy bibliotekarz	2008	—
100	Mianowska	Marlena	młodszy archiwista	2008	2009
101	Michalska	Barbara	dokumentalista	1998	2001
102	Mieszkowska	Anna	adiunkt archiwalny	2006	—
103	Mikołajczyk	Ryszard	starszy referent ds. obrony	1989	1990
104	Milczanowski	Piotr	starszy archiwista	1990	2000

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
105	Milewski	Grzegorz	asystent archiwalny	1988	1991
106	Mitek	Paulina	młodszy dokumentalista	2011	—
107	Mizikowski	Józef	kustosz	1975	1991
108	Momot	Marta	starszy dokumentalista	2005	2005
109	Mórawski	Karol	młodszy archiwista	2000	2003
110	Mrozek	Mariusz	młodszy archiwista	1995	1997
111	Mrówka	Irena	starszy asystent archiwalny	1988	2002
112	Nieporęt	Eugenia	referent administracyjny	1981	1984
113	Obarski	Marek	kustosz archiwalny	1989	1991
114	Obuchowska--Pyś	Honorata	adiunkt	1954	1978
115	Orłowska	Iwona	młodszy archiwista	2010	2011
116	Osmolska	Magdalena	referent	1991	1992
117	Pączkiewicz	Anna	sprzątaczka	1956	1959
118	Peche	Anna	kierownik ds. administracyjnych	1955	1960
119	Pietrzkiewicz	Dorota	starszy bibliotekarz	2002	2008
120	Piętka-Hadała	Dorota	adiunkt archiwalny	2010	—

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
121	Pijanowski	Mariusz	pomoc techniczna	1974	1974
122	Piotrowska	Wanda	kustosz biblioteczny	1970	1970
123	Placha	Małgorzata	młodszy dokumentalista	2005	2005
124	Płatek	Marta	starszy asystent archiwalny	1991	2002
125	Podgórzak	Anna	kierownik sekcji ds. pracowniczych	1995	—
126	Podladowska	Beata	młodszy dokumentalista	2005	2005
127	Poniatowska	Stefania	pracownik naukowo--techniczny	1972	1974
128	Poradzisz	Jan	kierownik Oddziału APAN w Krakowie	1954	1983
129	Poradzisz	Teresa	sprzątaczka	2001	2002
130	Porębska	Alicja	pracownik naukowo--techniczny	1972	1973
131	Porwoł	Anna	sprzątaczka	1984	1990
132	Porwoł	Paweł	kustosz	1974	1990
133	Przewłocka	Helena	kustosz	1970	1970
134	Radecka	Anna	adiunkt dokumentacji	1985	1995

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
135	Raniszewska	Alicja	młodszy archiwista	1996	1996
136	Rdzanek	Katarzyna	konserwator dzieł sztuki	1995	—
137	Rederowa	Danuta	kierownik Oddziału APAN w Krakowie	1955	1963
138	Redzińska	Iwona	konserwator dzieł sztuki	1994	—
139	Reinstein	Maciej	młodszy archiwista	1992	1992
140	Rogozińska	Zofia	starszy bibliotekarz	1970	1970
141	Roszkowski	Arkadiusz	młodszy archiwista	2000	2006
142	Rozmysłowicz	Adam	młodszy archiwista	2005	2007
143	Rożej	Janusz	młodszy archiwista	1978	1980
144	Różańska	Wiesława	kustosz	1982	1995
145	Rudzki	Tomasz	dokumentalista	2000	—
146	Russocka	Róża	maszynistka	1976	1977
147	Ruszkiewicz	Tadeusz	młodszy bibliotekarz	1972	1972
148	Ruta	Elżbieta	kustosz	1989	1994
149	Ryhorowicz	Agnieszka	młodszy archiwista	2008	2010
150	Rykowska--Sterczała	Barbara	adiunkt archiwalny	1994	1995

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
151	Rzepka	Agnieszka	młodszy archiwista	2004	2008
152	Rzeuska	Maria	docent	1954	1974
153	Sachs	Michalina	sprzątaczka	1983	1984
154	Samberger	Danuta	archiwista	1979	1984
155	Siemakowicz	Marian	młodszy archiwista	1994	1996
156	Siemaszko	Maria	bibliotekarz	1971	1972
157	Siewierska	Agnieszka	asystent archiwalny	1990	2003
158	Sikorska	Celina	młodszy technik dokumentalista	1991	1995
159	Skrzyński	Tomasz	młodszy archiwista	2001	2002
160	Słojkowska	Katarzyna	adiunkt archiwalny	2009	—
161	Sobeczko	Mateusz	młodszy archiwista	2012	—
162	Stasiak	Jolanta	adiunkt archiwalny	2000	—
163	Stelmach	Wioletta	młodszy archiwista	1998	1998
164	Stiasny	Ewa	konserwator	1995	1995
165	Straburzyński	Rafał	młodszy archiwista	1999	2000
166	Striżencowa	Alina	adiunkt	1985	1989
167	Szafranek	Anna	dokumentalista	1991	1993

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
168	Szajbel	Jan	dokumentalista dyplomowany	1971	1972
169	Szalast	Elżbieta	archiwista	1992	1992
170	Szkopowiec	Andrzej	archiwista	1996	1998
171	Szlak	Izabela	maszynistka	1992	1994
172	Sztraj	Elżbieta	kustosz	1973	1989
173	Szustkowska	Agnieszka	starszy księgowy	2003	—
174	Szymczyk	Hanna	kustosz	1985	—
175	Ślaski	Kazimierz	docent, kierownik Oddziału APAN w Poznaniu	1956	1963
176	Taszarek	Maciej	młodszy archiwista	1998	1998
177	Twaróg	Joanna	sprzątaczka	1998	1998
178	Uliczka	Rita	sprzątaczka	1978	1982
179	Wardęska	Zofia	starszy asystent	1961	1967
180	Wasiak	Ewa	starszy archiwista	1973	1984
181	Wawrowska	Małgorzata	archiwista	1985	1994
182	Werner	Ida	technik	1969	1972
183	Wielogórska	Alicja	starszy asystent	1954	1958
184	Wiktorowska	Barbara	dokumentalista	2008	—

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
185	Wiśniewski	Piotr	młodszy archiwista	1995	1996
186	Wiśniowska	Helena	sprzątaczka	1972	1993
187	Wlazło	Maria	sprzątaczka	1977	1978
188	Wojciechowska	Iwona	młodszy achiwista	1978	1979
189	Wojciechowska	Róża	starszy asystent	1962	1965
190	Woltanowski	Andrzej	asystent naukowo--techniczny	1965	1968
191	Wołoszyński	Ryszard	adiunkt	1955	1973
192	Wójcik	Agata	starszy asystent archiwalny	2000	2006
193	Wójcik	Irena	maszynistka	1972	1973
194	Wrzosek	Maria	starszy dokumentalista dyplomowany	1958	1985
195	Wyszomirska--Mrozicka	Beata	samodzielny referent	2005	—
196	Zamojska	Dorota	adiunkt archiwalny	1989	2005
197	Zbierska	Marta	młodszy archiwista	1990	1991
198	Zborowski	Romuald	technik	1970	1973
199	Zdrada	Jerzy	archiwista	1959	1960
200	Zimińska	Joanna	adiunkt	1975	1990

Lp.	Nazwisko	Imię	Stanowisko	Zatrudnienie	Zwolnienie
201	Zubala	Halina	adiunkt archiwalny	1961	1998
202	Zwolińska	Janina	adiunkt archiwalny	1995	2007
203	Zygmunt	Zdzisław	samodzielny referent ds. obronnych	1984	1985
204	Żabczak	Adam	młodszy archiwista	1997	1998

Paulina Kopestyńska
Warszawa

PRACOWNICY POLSKIEJ AKADEMII NAUK ARCHIWUM W WARSZAWIE W KARYKATURZE

Hanna Krajewska

Joanna Arvaniti

Michał Boksa

Bartosz Borkowski

Anita Chodkowska

Marek Ciara

Roman Dąbrowski

Izabela Gass

Krystyna Fabisiak-Chojnacka

Halina Fronczak

Anna Gruszczyńska

Andrzej Klubiński

Marian Kmita

Krystyna Kobierna

Józef Malinowski

Jarosław Matysiak

Danuta Mazurczak

Anna Mieszkowska

Paulina Mitek

Dorota Piętka-Hadała

Anna Podgórzak

Katarzyna Rdzanek

Iwona Redzińska

Tomasz Rudzki

Katarzyna Słojkowska

Mateusz Sobeczko

Jolanta Stasiak

Agnieszka Szustkowska

Hanna Szymczyk

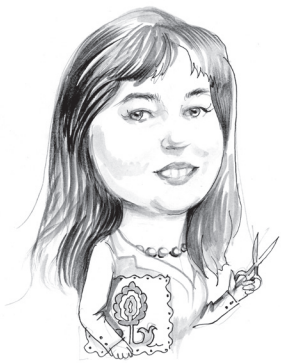

Barbara Wiktorowska

Beata Wyszomirska-Mrozicka

Zygmunt Kolankowski i Henryk Jabłoński, 1980, APAN, ZF, XXXII–75

Jolanta Stasiak
Warszawa

ZYGMUNT KOLANKOWSKI I JEGO SPUŚCIZNA RĘKOPIŚMIENNA W ZBIORACH POLSKIEJ AKADEMII NAUK ARCHIWUM W WARSZAWIE

Pierwszy dyrektor i organizator Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie Zygmunt Kolankowski urodził się 11 listopada 1913 roku w Krakowie. Był synem Ludwika, historyka i bibliotekarza, ostatnio profesora i rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, i Teresy z Tyszyńskich. Po ukończeniu czteroklasowej szkoły powszechnej uczęszczał do IV Państwowego Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Krakowie, gdzie zdał egzamin dojrzałości w 1931 roku. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując stopień magistra prawa w 1936 roku pod kierunkiem profesora Józefa Rafacza.

W czasie studiów, w roku akademickim 1934/1935, otrzymał urlop w celu odbycia służby wojskowej w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu. Poza tym dwukrotnie brał udział w ćwiczeniach wojskowych w roku 1936 i 1938.

W latach 1936–1939 pracował w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako referendarz w Departamencie Wyznań Religijnych. Równocześnie uczestniczył w seminarium poświęconym historii ustroju dawnej Polski i dawnego polskiego prawa sądowego, przygotowując pod kierunkiem profesora Józefa Rafacza rozprawę doktorską *Proces o zbiegłych poddanych w sądownictwie Rusi Czerwonej w późniejszym średniowieczu*, którą przedstawił Radzie Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego w maju 1939 roku.

Przez cały okres okupacji niemieckiej był więźniem różnych obozów hitlerowskich. Czas ten wspominał następująco: „W czasie wojny nie byłem zmobilizowany. Na rozkaz władz wojskowych, do których się zameldowałem, zostałem ewakuowany i odbyłem wędrówkę pieszą

w kierunku Brześcia. Powróciłem do Warszawy na wiadomość o jej obronie, jednak do miasta się już nie dostałem. Zostałem aresztowany przez władze niemieckie w dniu 2 listopada 1939 r. przy przekraczaniu granicy w okolicy Czarnego Dunajca. Po rocznym pobycie w więzieniu (Zakopane, Kraków-Montelupich) zostałem w dniu 9 XI 1940 r. przewieziony do obozu konc. w Oświęcimiu, gdzie przebywałem do 10 III 1943, kiedy to zostałem odtransportowany do obozu w Buchenwaldzie. W Buchenwaldzie przebywałem do 25 V 43, kiedy zostałem przewieziony do komanda roboczego Schönebeck k. Magdeburga, gdzie przebywałem przez rok. 25 V 1944 przewieziono mnie do komanda Mühlhausen w Turyngii, gdzie przebywałem do ewakuacji w dn. 1 IV 1945. Po kilkudniowym pobycie w Buchenwaldzie ewakuowano mnie w tzw. «pociągu śmierci» w kierunku Sudetów czeskich, gdzie w dn. 6 V 1945 zostaliśmy odstawieni do Teresina, obozu na północy Czech. Stamtąd przez Pragę dostałem się do Polski, dokąd przybyłem ok. 25 V 1945".

Od 1 czerwca 1945 roku podjął pracę w Komitecie Organizacyjnym Uniwersytetu Łódzkiego, początkowo jako asystent, a następnie adiunkt Katedry Historii Prawa Polskiego. 28 lipca tego roku został promowany na doktora praw na Uniwersytecie Warszawskim.

W lipcu 1946 roku Zygmunt Kolankowski otrzymał nominację na attaché ds. nauki Ambasady RP w Paryżu. Funkcję tę sprawował od 9 sierpnia 1946 do grudnia 1947 roku. Równocześnie był także attaché kulturalnym (zima 1946–czerwiec 1947) i delegatem rządu polskiego przy UNESCO.

18 stycznia 1948 roku wrócił do kraju, a od 1 marca rozpoczął pracę w Wydziale Stosunków z Zagranicą w Gabinecie Ministra Oświaty.

1 grudnia 1949 roku na własną prośbę podjął pracę w Wydziale Archiwów Państwowych. Powierzono mu wówczas wizytowanie archiwów terenowych, głównie Polski północnej: Szczecina, Gdańska, Bydgoszczy, Torunia i Olsztyna. Zajmował się także sprawami lokalowymi archiwów oraz uzyskaniem nowej siedziby dla Archiwum Akt Nowych.

W 1951 roku wspólnie z Konstantym Murza-Murziczem opracował *Dekret o archiwach państwowych* wraz z rozporządzeniami wykonawczymi *Zbiór przepisów archiwalnych, stan na dzień 1 X 1952 r.* opublikowany w 1952 roku.

1 września 1952 roku objął stanowisko dyrektora w Archiwum Akt Nowych, w którym pracował do 1 sierpnia 1955 roku.

Po powstaniu Polskiej Akademii Nauk (1951) zrodził się pomysł utworzenia archiwum tej instytucji. Zygmunt Kolankowski odbył

rozmowę z sekretarzem naukowym PAN profesorem Henrykiem Jabłońskim (w połowie listopada 1953) i otrzymał propozycję zorganizowania archiwum. Uzyskawszy zgodę naczelnego dyrektora archiwów państwowych Henryka Altmana, 1 sierpnia 1955 roku mianowany został dyrektorem Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Jako dyrektor Archiwum PAN w niedługim czasie zorganizował tę placówkę, zatrudnił odpowiedni personel i zgromadził zbiory (głównie spuścizny rękopiśmienne uczonych polskich), które stały się warsztatem prac naukowo-badawczych. W czasie pracy w Archiwum Polskiej Akademii Nauk Zygmunt Kolankowski otrzymał stopień naukowy docenta (1959), profesora nadzwyczajnego (1971), profesora zwyczajnego (1980) i pracował na odpowiednich do tych tytułów stanowiskach do przejścia na emeryturę 31 grudnia 1983 roku. Jeszcze jako emeryt pracował w nim na części etatu.

Po przejściu do Archiwum PAN Zygmunt Kolankowski współpracował z państwową służbą archiwalną. Od 1952 roku był członkiem Rady Archiwalnej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, działając w wielu komisjach powołanych przez Radę. Współpracował także z Instytutem Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej (1975–1978), był członkiem Komisji ds. Informacji, Bibliotek, Archiwów i Wydawnictw Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1973–1975), Komisji ds. Bibliotek, Informacji Naukowej i Archiwów PAN (1972–1975), Wyższej Komisji Dyscyplinarnej dla Pracowników Naukowo-Badawczych (od 1975) i wielu innych. Aktywnie uczestniczył w pracach społecznych, m.in. Koła Związku Bojowników o Wolność i Demokrację przy PAN (od 1975), Stowarzyszenia Archiwistów Polskich (członek założyciel od 1967), Polskiego Towarzystwa Historycznego (od 1949).

Poza działalnością naukową i administracyjną profesor Zygmunt Kolankowski angażował się również w działalność popularyzatorską. Często miała ona związek z różnymi obchodami jubileuszowymi zaprzyjaźnionych instytucji lub zjazdami czy konferencjami. Jedną z pierwszych była wystawa *Materiały archiwalne jako źródła do dziejów nauki i techniki*, zorganizowana z okazji XI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki i Techniki w 1965 roku.

Profesor Zygmunt Kolankowski pozostawił znaczny dorobek naukowy. Początkowo zainteresowania jego koncentrowały się na historii państwa i prawa polskiego, a od 1950 roku dotyczyły zagadnień teorii, praktyki i informacji archiwalnej, metodyki edytorskiej źródeł

nowożytnych i źródłoznawstwa. Odzwierciedleniem tego są zachowane w spuściźnie zestawienia bibliografii prac własnych.

Za całokształt działalności odznaczony był m.in.: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1973), Złotym Krzyżem Zasługi (1955), Medalem X-lecia Polski Ludowej (1974), Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju — Brązowym (1968), Srebrnym (1970), Złotym (1975), Złotą Odznaką Związku Nauczycielstwa Polskiego (1977), Medalem XXV-lecia PAN za Zasługi dla Rozwoju Nauki Polskiej (1978) i Odznaką Honorową „Za Zasługi dla Archiwistyki" (1978).

Zygmunt Kolankowski zawarł związek małżeński 7 lipca 1948 roku z Elżbietą z domu Gordon.

Zmarł w Warszawie 31 grudnia 1998 roku. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Północnym na Wólce Węglowej.

Spuściznę swoją profesor Zygmunt Kolankowski przekazał w testamencie Archiwum PAN. W chwili obecnej jest ona w toku opracowywania naukowo-archiwalnego przez autorkę niniejszego artykułu. Jest to jedna z większych spuścizn przechowywanych w naszych zbiorach (ok. 9,00 m.b.) i najbardziej różnorodna pod względem grup materiałów określanych przez *Wytyczne*...

Występują w niej prace twórcy spuścizny, materiały działalności organizacyjno-naukowej, materiały biograficzne, korespondencja, materiały rodzinne, materiały osób obcych i załączniki.

Wśród materiałów twórczości naukowej znajdują się m.in. prace: *Zapomniany prawnik XVI wieku — Jan Łączyński i jego „Kompendium sądów Króla Jegomości"*, Joachim Lelewel, *Historia polska do końca panowania Stefana Batorego* (oprac. Z. K.), *Źródła do dziejów Polski 1918–1939*, *Źródła do dziejów powstań śląskich*, *Materiały do słownika terminologii archiwalnej krajów socjalistycznych. Terminologia archiwalna rosyjska, bułgarska, niemiecka, polska, słowacka i czeska.* Zachowały się w niej rękopisy i maszynopisy szeregu artykułów i referatów o Archiwum Polskiej Akademii Nauk — jego powstaniu, zasadach funkcjonowania, zbiorach, opracowywaniu i udostępnianiu — drukowanych najczęściej w „Archeionie", „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki", „Kwartalniku Historycznym", „Biuletynie Archiwum PAN", „Archiwiście" i „Nauce Polskiej". Dużą część materiałów stanowią wykłady oraz notatki do nich prowadzone m.in. na kursach i szkoleniach organizowanych przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Centralne Archiwum Wojskowe,

Centralne Archiwum KCPZPR oraz na kolejnych kursach szkoleniowych I i II stopnia prowadzonych przez Ośrodek Informacji Naukowej PAN z nauk pomocniczych historii, archiwistyki i archiwoznawstwa. Występują również recenzje podręczników i opracowań z zakresu archiwistyki. Wiele miejsca w spuściźnie zajmują tłumaczenia z języków obcych ważnych tekstów archiwalnych. Bardzo bogate materiały warsztatowe związane z treścią prac to: wypisy z polskiej i obcej literatury naukowej, bibliografie, notatki, fotografie i wycinki prasowe.

Równie obszerna jest grupa materiałów działalności organizacyjno-naukowej twórcy spuścizny. Obrazuje ona aktywność Zygmunta Kolankowskiego na wyższych uczelniach, w instytutach, towarzystwach naukowych, w których często pełnił eksponowane funkcje. Wśród dokumentów Polskiego Towarzystwa Historycznego, Towarzystwa Miłośników Historii, Komisji ds. Dokumentacji Naukowej Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, Rady Naukowej Biblioteki PAN w Warszawie, Biblioteki PAN w Gdańsku, Ośrodka Informacji Naukowej PAN, Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, II Kongresu Nauki Polskiej, Rady Archiwalnej i Rady Redakcyjnej „Archeionu" przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych występują protokoły, sprawozdania, plany pracy, regulaminy, korespondencja. Materiały zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach seminarium doktoranckiego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu to programy, plany zajęć, notatki, korespondencja.

Do recenzji prac doktorskich oraz opinii w sprawie nadania tytułów naukowych dołączono prace, życiorysy i wykazy publikacji niektórych kandydatów.

Zygmunt Kolankowski prowadził również szeroką działalność wydawniczą. Był współautorem *Wytycznych opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych*, redaktorem i współautorem „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk", *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*. Przyczynił się do wydania *Słownika biograficznego archiwistów polskich* i wielu innych publikacji. Dokumentację tę uzupełniają umowy wydawnicze, korespondencja z wydawnictwami i redakcjami czasopism oraz protokoły posiedzeń kolegiów i komitetów redakcyjnych.

Ogromne znaczenie mają występujące w spuściźnie bogate materiały biograficzne pozwalające poznać bliżej osobę i życie samego twórcy spuścizny. Znaleźć w niej można autobiografie, zestawienia bibliografii

prac własnych, dokumenty osobiste, dokumenty dotyczące przebiegu pracy zawodowej i naukowej, fotografie, życzenia okolicznościowe, dyplomy, legitymacje, gratulacje, materiały gospodarcze i majątkowe oraz dotyczące stanu zdrowia. Na szczególną uwagę zasługują pamiętniki Zygmunta Kolankowskiego z lat 1939–1943: *Czas nieludzki. K.L. Auschwitz 1940–1943*, *Czas nieludzki. Buchenwald nr 10648*, *Czas nieludzki. Więzienia: Zakopane, Montelupich*, *Praca w Wydziale Archiwów Państwowych (1949–1951)*, *Paryż i książka polska (fragment wspomnień)*, *Wspomnienia obozowe*, *Przygody z książką*, *Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego 1931–1939. Fragment wspomnień*.

Podstawę spuścizny stanowi również obszerna korespondencja wychodząca i wpływająca. Odzwierciedla ona bardzo rozległą działalność naukową profesora z osobami prywatnymi i instytucjami.

Nieliczną grupą są materiały rodziny Kolankowskich: żony, rodziców i dalszych krewnych.

Materiały osób obcych wiążące się treściowo z zainteresowaniami naukowymi Zygmunta Kolankowskiego to m.in. opracowania, artykuły, referaty, notatki informacyjne, biografie i wspomnienia.

W ostatniej grupie, załączników, znalazły się prace publikowane twórcy spuścizny.

Jak widać, materiały profesora Zygmunta Kolankowskiego ilustrują ogromny wachlarz zainteresowań i różnorodną działalność naukową twórcy spuścizny. Kompletność materiałów, z jaką mamy do czynienia, wynika ze starań samego twórcy.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Zygmunta Kolankowskiego, APAN, III–350.
2. Tomczak A., *Zygmunt Kolankowski (11 XI 1913–31 XII 1998)*, „Archeion”, 2000, nr 101, s. 356–360.
3. Dymnicka-Wołoszyńska H., *Zygmunt Kolankowski. Życie i działalność naukowa twórcy Archiwum PAN (1913–1998)*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk”, 1999, nr 40, s. 4–19.
4. Kulecka A., Rutkowski T.P., *Oczami agenta. Środowiska naukowe i archiwalne w doniesieniach TW „ZYG” — Zygmunta Kolankowskiego*, Warszawa 2012, s. 21–38.

Jolanta Stasiak
Warszawa

DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK W LATACH 1953–2013[1]

Archiwum Polskiej Akademii Nauk utworzone zostało 1 grudnia 1953 roku na podstawie Uchwały nr 167/53 Sekretariatu Naukowego Prezydium Polskiej Akademii Nauk jako pomocnicza placówka naukowa. Postanowiono wówczas, że:

„Archiwum Polskiej Akademii Nauk gromadzi, zabezpiecza i przygotowuje dla celów naukowo-badawczych i administracyjnych oraz do druku

a) wszelkie materiały archiwalne przejęte przez Polską Akademię Nauk po zlikwidowanych w związku z jej powstaniem instytucjach naukowych i administracyjnych,

b) zbędne do prac bieżących materiały archiwalne władz Polskiej Akademii Nauk oraz podległych jej instytucji oraz materiały archiwalne towarzystw naukowych i innych instytucji naukowych, których wykaz zostanie uzgodniony z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych,

c) wszelkie materiały archiwalne obrazujące dzieje nauki polskiej, jak rękopisy prac naukowych, materiały bibliograficzne i biograficzne dotyczące wybitnych uczonych polskich itp."

Sprawami organizacyjnymi nowej placówki zajęła się Helena Handelsman, siostra znanego historyka i archiwisty Marcelego Handelsmana, zatrudniona na umowę zlecenie od listopada 1953 do czerwca 1954 roku. To ona już w grudniu 1953 roku przyjęła pierwszych pracowników: Ernę Kasińską i Krystynę Maj oraz Alicję Wielogórską wspierającą kadrę Archiwum a pracującą wówczas na etacie bibliotekarki w Ośrodku Bibliografii i Dokumentacji Naukowej PAN[2].

---

[1] Jest to uzupełniona i poprawiona wersja tekstu Jolanty Stasiak *Archiwum Polskiej Akademii Nauk wśród archiwów warszawskich*, [w:] *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej*, Warszawa 2012, s. 149–167.

[2] Dymnicka-Wołoszyńska H., *Z pierwszych lat działalności Archiwum PAN*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1978, nr 21, s. 9.

Siedzibą Archiwum od momentu powstania do chwili obecnej jest Pałac Staszica. Na początku zajmowało ono prowizoryczne pomieszczenie na galerii nad salą Lustrzaną, zatrudniało dwóch pracowników etatowych bez wykształcenia archiwalnego, a zasób jego liczył około 12 metrów bieżących akt pozostałych po działalności Komitetu Organizacyjnego, Biura I Kongresu Nauki Polskiej i Komisji Organizacyjnej PAN.

Archiwum PAN ma swoje oddziały. Od 1 stycznia 1955 roku pod kierunkiem dr Danuty Rederowej działalność rozpoczął Oddział Archiwum PAN w Krakowie, który powstał na bazie Oddziału Archiwalnego Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, w skład którego weszły materiały archiwalne wytwarzane przez Polską Akademię Umiejętności w latach 1873–1952, oraz Towarzystwa Naukowego Krakowskiego z lat 1815–1873[3].

1 maja 1956 roku utworzono Oddział Archiwum PAN w Poznaniu pod kierownictwem dra Kazimierza Ślaskiego, a 31 stycznia 1974 roku powstał Oddział Archiwum PAN w Katowicach, początkowo z siedzibą w Zabrzu, od 1982 roku w Wodzisławiu Śląskim, a od 2012 w Katowicach. Pierwszym jego kierownikiem był mgr Paweł Porwoł.

Dyrektor Zygmunt Kolankowski
1 stycznia 1954–31 grudnia 1983

Na czele Archiwum Polskiej Akademii Nauk stanął dr Zygmunt Kolankowski (ówczesny dyrektor Archiwum Akt Nowych), który w połowie listopada 1953 roku otrzymał od sekretarza naukowego PAN profesora Henryka Jabłońskiego propozycję zorganizowania Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Uzyskawszy zgodę naczelnego dyrektora archiwów państwowych Henryka Altmana na podjęcie działań związanych z organizacją archiwum, w styczniu 1954 roku, na podstawie umowy o pracę zleconą, objął kierownictwo placówki i przystąpił do prac organizacyjnych. W tym samym czasie otrzymał od sekretarza naukowego PAN profesora Stefana Żółkiewskiego pismo określające uprawnienia dyrektora Archiwum, do których m.in. należało podpisywanie korespondencji i rachunków, podejmowanie zobowiązań finansowych

[3] Oddział Archiwum PAN w Krakowie zakończył swoją działalność 31 marca 2002 roku. 1 kwietnia 2002 roku rozpoczął działalność jako Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie.

Zygmunt Kolankowski, b.d., APAN, ZF, V–252

i angażowanie pracowników[4]. W drugim kwartale tego roku Archiwum uzyskało pierwszy budżet. Pozwoliło to przede wszystkim na zatrudnienie od 1 maja wykwalifikowanych pracowników. Należeli do nich: Hanna Dymnicka, Michał Flis, Andrzej Kuśniewicz, Honorata Obuchowska, Maria Rzeuska i Alicja Wielogórska[5].

Mimo bardzo trudnych warunków lokalowych rok 1954 upływał na intensywnych pracach polegających m.in. na gromadzeniu i zabezpieczaniu akt, przejmowaniu dokumentów z placówek Akademii, a głównie na pozyskiwaniu spuścizn rękopiśmiennych po uczonych. W celu sprawnego załatwiania wszystkich związanych z tym formalności 11 maja tego roku powołano Komisję Oceny Zakupów (Uchwała nr 72/54 Sekretariatu Naukowego Prezydium Polskiej Akademii Nauk), która zaczęła działać 15 czerwca 1954 roku. Pierwszym jej przewodniczącym był profesor dr Franciszek Czubalski, członek rzeczywisty PAN, a po jego śmierci profesor dr inż. Edward Czetwertyński, członek korespondent PAN. W skład Komisji weszli przedstawiciele wydziałów PAN, Komitetu Historii Nauki, Ośrodka Bibliografii i Dokumentacji Naukowej PAN.

[4] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, Akta osobowe Zygmunta Kolankowskiego, 1954–1986, sygn. 7/12, k. 3, 22.

[5] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, Wykazy etatów APAN 1954–1959, sygn. 2/1, k. 1.

Byli to profesorowie: Tadeusz Manteuffel, Franciszek Czubalski, Józef Hurwic, Janusz. L. Jakubowski, a także dr Waldemar Voisé, dr Zofia Sidorowicz, dr Zygmunt Kolankowski. Komisja ta działała w oparciu o regulamin zatwierdzony przez władze Polskiej Akademii Nauk. Do zadań jej należało wydawanie orzeczeń i określanie szacunkowej wartości przedstawionych do zakupu materiałów rękopiśmiennych[6]. Na pierwszym jej posiedzeniu podjęto decyzję nabycia 6 spuścizn rękopiśmiennych za kwotę 38000 zł.

W połowie roku zmieniło się usytuowanie placówki. W artykule Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej czytamy, że „w czerwcu 1954 roku Archiwum otrzymało samodzielne pomieszczenie w sali tzw. «Pod Świetlikiem» [nr 313] na 3. piętrze Pałacu Staszica. Nowy lokal nie odpowiadał warunkom pracy i nie stwarzał możliwości przechowania akt. Sala pozbawiona była okien i nie miała wentylacji, tak, że przebywanie w niej było szczególnie trudne w okresie upałów, z którymi zetknęliśmy się już w momencie przeprowadzki. Niewiele poprawiało sytuację stawianie rynienek z wodą i zainstalowanie na suficie zaciąganych płóciennych zasłon. Dla zaczerpnięcia powietrza zmuszeni byliśmy wychodzić na sąsiedni taras, który dla ochłody polewaliśmy wodą z gumowego węża. Z czasem pod wpływem zmian temperatury szkło w suficie zaczęło pękać i sypać się na podłogę. Wkrótce potem Archiwum uzyskało jeszcze w pobliżu sali «Pod Świetlikiem» 2 niewielkie pokoje, które zostały wykorzystane jako miejsce pracy dyrektora i sekretariatu”[7].

Zaczęto organizować bibliotekę podręczną, mającą stanowić pomocniczy warsztat naukowy dla archiwistów i użytkowników. Gromadzono głównie księgozbiór specjalistyczny. Obok wydawnictw encyklopedycznych znalazły się w niej monografie z historii nauki i techniki, sprawozdania i druki informacyjne towarzystw i instytucji naukowych oraz wyższych uczelni.

Pierwszy rok działalności Archiwum nie był zbyt owocny na płaszczyźnie naukowej, nie do końca rozwiązano sprawy organizacyjne, kadrowe i lokalowe, jak dowiadujemy się ze *Sprawozdania Archiwum Polskiej Akademii Nauk za rok 1954*, ale „mimo tych wszystkich braków okresu sprawozdawczego nie można oceniać ujemnie. Została stworzona placówka żywa, pracująca i rokująca nadzieje dalszego rozwoju”.

---

[6] Kolankowski Z., *Archiwum Polskiej Akademii Nauk (1954–1959)*, Warszawa 1960, s. 134; Dymnicka-Wołoszyńska H., *Z pierwszych lat działalności…*, s. 18.

[7] Tamże, s. 11–12.

Definitywnie uregulowana została sprawa kierownictwa, kiedy to dr Zygmunt Kolankowski od 1 maja 1955 roku przeszedł do pracy w Archiwum na pełny etat.

W czerwcu 1955 roku sprecyzowano podstawowe kierunki działalności placówki i ustalono strukturę wewnętrzną zasobu, który podzielono na główne działy, obowiązujące zresztą z niewielkimi zmianami po dzień dzisiejszy:

I. Akta instytucji naukowych poprzedzających powstanie PAN,
II. Akta PAN i jej placówek,
III. Spuścizny rękopiśmienne,
IV. Mikrofilmy i fotokopie,
V. Inwentarz Centralny Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki Polskiej,
VI. Biblioteka podręczna,
VII. Zbiory specjalne.

Ważnym wydarzeniem organizacyjnym było powołanie na podstawie Uchwały nr 93/55 Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z 19 lipca 1955 roku Kolegium Naukowego pod przewodnictwem profesora Jana Dąbrowskiego. Członkami jego zostali: profesor dr Rafał Gerber, profesor dr Stanisław Konopka, profesor dr Eugeniusz Olszewski, profesor dr Adam Stebelski, profesor dr Bogdan Suchodolski, dr Zygmunt Kolankowski i mgr Ryszard Wołoszyński — sekretarz. Pierwsze posiedzenie Kolegium odbyło się 7 października; omówiono wówczas stan organizacji i pracy Archiwum oraz zatwierdzono plan naukowy na następny rok. Kolegium to funkcjonowało do 1960 roku. Poza tym w celu określenia zasad korzystania z materiałów archiwalnych opracowano *Regulamin publicznej pracowni naukowej Archiwum PAN*, który wszedł w życie 27 grudnia 1955 roku[8]. Wstępny okres organizacyjny placówki trwał do 1956 roku.

Na podstawie porozumienia między Polską Akademią Nauk a Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, zawartego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 19 lutego 1957 roku w sprawie państwowego zasobu archiwalnego (Dz.U. nr 12 poz. 66) i ostatecznie określonych w *Statucie* nadanym Uchwałą Sekretariatu Naukowego PAN z 2 lipca 1962 roku, kompetencje Archiwum jako wyłączonego z sieci archiwów podległych NDAP określone zostały w sposób następujący:

[8] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, *Sprawozdanie Archiwum Polskiej Akademii Nauk za 1955 rok*, sygn. 1/4, k. 6.

„1. Archiwum PAN gromadzi, zabezpiecza i przechowuje materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności PAN i jej placówek oraz stowarzyszeń naukowych, które uległy likwidacji w związku z organizowaniem PAN lub otrzymują dotację PAN,

2. Archiwum PAN może gromadzić spuścizny rękopiśmienne uczonych i pracowników nauki, a także materiały archiwalne fundacji, czasopism i zjazdów naukowych oraz stowarzyszeń naukowych innych, niż wymienione w ust. 1.

W stosunku do spuścizn członków i współpracowników PAN Archiwum Polskiej Akademii Nauk przysługuje prawo pierwszeństwa".

Stworzenie nowego typu archiwum, nieznanego i jedynego jak dotąd w Polsce oraz jednego z pierwszych w Europie, określił profesor Zygmunt Kolankowski w sposób następujący: „Archiwum Polskiej Akademii Nauk jest instytucją naukową swoistego typu, odmienną od innych archiwów, zajmującą w systematyce placówek archiwalnych własne miejsce. Jest to pozycja archiwum centralnego, niezależnego od sieci archiwów ogólnych, tzw. «państwowych», predestynowanego do gromadzenia materiałów archiwalnych instytucji i organizacji naukowych, zgrupowanych w i wokół Polskiej Akademii Nauk"[9].

W sierpniu 1958 roku placówka przeniosła się do pomieszczenia na parterze (sala 01) i znajdującej się nad nią antresoli oraz magazynu w suterenie, w którym przechowywany jest do dziś księgozbiór biblioteczny. W lokalu tym, gdzie zorganizowano pracownię i czytelnię naukową, funkcjonujemy do dnia dzisiejszego. Gabinet dyrektora, sekretariat, księgowość i pokój dla części pracowników merytorycznych mieszczą się na antresoli w Pałacu Staszica.

Działalność Archiwum Polskiej Akademii Nauk za kadencji Zygmunta Kolankowskiego koncentrowała się w dalszym ciągu na sprawach organizacyjnych, gromadzeniu zasobu, współpracy krajowej i zagranicznej, działalności wydawniczej i wystawienniczej oraz organizowaniu praktyk archiwalnych.

2 kwietnia 1962 roku rozpoczęła działalność Komisja Brakowania Akt pod przewodnictwem Haliny Zubalowej. Członkami jej zostali Hanna Dymnicka, Jan Poradzisz, Olimpia Staroń, Jan Szajbel, Maria Wrzoskowa.

---

[9] Kolankowski Z., *Archiwum Polskiej Akademii Nauk, jego miejsce, zakres i zbiory*, „Rocznik Biblioteki Narodowej", Warszawa 1967, t. III, s. 421.

W tym samym roku Uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z 2 lipca Archiwum otrzymało *Statut*, na mocy którego powołana została Rada Naukowa pod przewodnictwem profesora Tadeusza Manteuffla w miejsce rozwiązanego w 1960 roku Kolegium Naukowego[10].

Śmierć profesora Tadeusza Manteuffla (22 września 1970 roku) spowodowała zahamowanie w pracach Rady. Przewodnictwo jej do końca kadencji powierzono profesorowi Edwardowi Czetwertyńskiemu (Decyzja Sekretarza Naukowego PAN z 27 listopada 1970 roku)[11], od 1972 roku profesorowi Aleksandrowi Gieysztorowi[12], a w 1975 roku na nowego przewodniczącego powołano profesora Ludwika Bazylowa[13].

Ważnym wydarzeniem organizacyjnym w historii APAN było podporządkowanie placówki Wydziałowi I PAN od 1 stycznia 1977 roku (dotychczas podlegało Biuru Prezydialnemu PAN)[14].

Jednym z głównych zadań APAN jest gromadzenie materiałów pochodzenia kancelaryjnego. W związku z tym wydano *Zbiór przepisów o postępowaniu z dokumentacją aktową w Polskiej Akademii Nauk*. W czerwcu 1963 roku zorganizowano trzydniową konferencję szkoleniową dla pracowników Sekretariatu Administracyjnego PAN i niektórych placówek. Program szkolenia obejmował następujące zagadnienia: organizacja obiegu dokumentów, dokumentacja i jej znaczenie, podstawy oceny wartości akt, tryb postępowania z aktami wydziałów i biur PAN, nieprzydatnymi do pracy bieżącej[15].

10 kwietnia 1967 roku z inicjatywy Archiwum dyrektor generalny Sekretariatu Administracyjnego PAN wydał pismo okólne nr 1/67 w sprawie porządkowania akt w komórkach Sekretariatu Administracyjnego oraz placówkach naukowych PAN[16].

Gromadzenie materiałów archiwalnych odbywa się w Archiwum PAN dwoma torami. Z jednej strony przekazywane są dokumenty wytwarzane przez komórki organizacyjne i placówki naukowe PAN w sposób ustalony odpowiednimi przepisami. Jednym z nich było Zarządzenie nr 28/61 Sekretarza Naukowego PAN z 11 listopada 1961 roku w sprawie wprowadzenia w życie nowego systemu bezdziennikowego opartego

[10] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1962*, sygn. 1/4, k. 81.

[11] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1970*, sygn. 1/4, k. 86.

[12] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1972*, sygn. 1/4, k. 195.

[13] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1975*, sygn. 5/9.

[14] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1977*, sygn. 5/10.

[15] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1963*, sygn. 1/4, k. 94.

[16] Tamże, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1967*, sygn. 1/4, k. 150.

na rzeczowym wykazie akt. Z drugiej zaś strony materiały pochodzenia prywatnego pozyskiwane są drogą zakupu, daru lub zapisu testamentowego. Gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie spuścizn po uczonych polskich reprezentujących różne dziedziny nauki należy do ważniejszych zadań organizacyjnych Archiwum. Zagadnieniem metod opracowania archiwalnego materiałów pochodzenia prywatnego zajmował się zespół pracowników w latach 1955–1958. Efektem końcowym były *Wytyczne opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych, projekt*.

Obok materiałów archiwalnych Archiwum gromadzi także mikrofilmy, fotografie, fotokopie, medale i zbiory kartograficzne. W latach 1955–1979 prowadzono prace nad Inwentarzem Centralnym Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej, który objął zbiory Warszawy, Krakowa, Poznania, Płocka, Torunia, Szczecina, Katowic, Lublina, Kielc i wielu innych ośrodków[17].

Archiwum utrzymywało wówczas ożywione kontakty z Instytutem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Instytutem Historii PAN, Biblioteką PAN w Warszawie, Komitetem Historii Nauki i Techniki PAN, Ośrodkiem Informacji Naukowej PAN i Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych. Ponadto współpracowało także z Kołem ZBOWiD przy PAN, Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Muzeum Historycznym m.st. Warszawy i Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu. Była to niewątpliwie zasługa Zygmunta Kolankowskiego, ponieważ był on członkiem rad naukowych wielu placówek, przewodniczącym komisji egzaminacyjnej dla dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej, współorganizatorem wystaw, a także autorem licznych publikacji oraz uczestnikiem wielu zjazdów, spotkań i konferencji[18].

Bardzo przyczynił się także Zygmunt Kolankowski do nawiązania współpracy z archiwami akademii nauk krajów socjalistycznych. W dniach 26–30 sierpnia 1965 roku w czasie obrad XI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w Warszawie i Krakowie toczyły się obrady I Narady Przedstawicieli Krajów Socjalistycznych. Pracownicy Archiwum brali także udział w następnych spotkaniach:

[17] Kolankowski Z., *Organizacja i praca Archiwum Polskiej Akademii Nauk (1953–1961)*, „Biuletyn Polskiej Akademii Nauk", 1962, nr 5, s. 6–8.

[18] Dymnicka-Wołoszyńska H., *Zygmunt Kolankowski. Życie i działalność naukowa twórcy Archiwum PAN (1913–1998)*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1999, nr 40, s. 3–19.

w Leningradzie (1968), Berlinie (1971), Moskwie (1972), Pradze i Bratysławie (1975)[19]. Ważnym wydarzeniem był udział Zygmunta Kolankowskiego i Stanisława Chankowskiego w obradach I Sesji Grupy Roboczej ds. Wydania *Bibliografii Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych*, zorganizowanej w Leningradzie w 1977 roku, a także w V Konferencji Przedstawicieli Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Sofii w 1979 roku. Od 26 lipca do 6 sierpnia 1981 roku (zgodnie z decyzją Konferencji w Sofii) zorganizowana została w Jachrance pod Warszawą Międzynarodowa Letnia Szkoła Archiwalna, w której wzięło udział 25 osób z 5 krajów socjalistycznych. Tematem było gromadzenie informacji retrospektywnej w archiwach akademii nauk. Wśród 10 referatów 4 przygotowali Zygmunt Kolankowski, Jan A. Igielski, Maria Wrzosek i Halina Zubalowa. Poza tym dwaj pracownicy Archiwum PAN uczestniczyli w VI Konferencji Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Budapeszcie w 1983 roku[20].

Pierwszą publikacją Archiwum PAN były wspomniane wcześniej *Wytyczne opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych, projekt* opracowane pod kierunkiem Zygmunta Kolankowskiego i wydane na prawach rękopisu w 1958 roku[21]; wywołały one duże zainteresowanie wśród archiwistów w kraju i za granicą.

Od 1959 roku do chwili obecnej, z niewielkimi przerwami, ukazuje się wydawnictwo mające charakter informacyjny „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", którego wyjątkowo numer 1. ukazał się w maju, a 2. w grudniu tego roku. W skład redakcji weszli: Zygmunt Kolankowski, Stanisław Chankowski, Hanna Dymnicka, Michał Flis, Honorata Obuchowska-Pyś, Eugeniusz Tomaszewski, Ryszard W. Wołoszyński i Maria Wrzosek. Publikowano w nim głównie różnego rodzaju artykuły, inwentarze zespołów zarówno pochodzenia kancelaryjnego, jak i prywatnego, bibliografie pracowników Archiwum oraz roczne sprawozdania placówki. Początkowo wydawany był na prawach rękopisu w nakładzie 300–350 egzemplarzy i powielany techniką małej poligrafii[22].

W marcu 1965 roku ukazał się nakładem Zakładu Narodowego im. Ossolińskich *Przewodnik po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*

[19] Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium Archiwum PAN*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2003, nr 44, s. 13–14, 17.

[20] Tamże, s. 18–19, 21–22.

[21] Tamże, s. 10–11.

[22] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1959*, sygn. 1/4, k. 15.

— opracowanie zbiorowe pod kierunkiem Zygmunta Kolankowskiego. W krótkim czasie na skutek wzrostu objętości zbiorów i postępów przy ich opracowywaniu stał się on nieaktualny. W związku z tym opublikowane zostało nowe, rozszerzone wydanie *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN* (Wrocław 1978)[23]. Obydwa wydania mają układ odpowiadający strukturze zbiorów i prezentują cały dorobek placówki w gromadzeniu i opracowywaniu zasobu.

W 1980 roku opublikowano pierwszy zeszyt wydawnictwa seryjnego Archiwum PAN i Koła ZBOWiD przy Polskiej Akademii Nauk *Materiały i dokumenty do dziejów nauki polskiej w czasie II wojny światowej*, a w 1983 roku pod redakcją i ze wstępem Janiny Żurawickiej *Wykaz pracowników nauki polskiej od XV wieku do 1970 roku*, t. I, litery A–C[24].

W ramach współpracy krajowej i zagranicznej placówka rozwinęła również na szeroką skalę działalność wystawienniczą. Często miała ona związek z różnymi obchodami jubileuszowymi zaprzyjaźnionych instytucji lub zjazdami czy konferencjami. Jedną z pierwszych była wystawa *Materiały archiwalne jako źródła do dziejów nauki i techniki* zorganizowana z okazji XI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki i Techniki w 1965 roku. Poza tym na przełomie 1970 i 1971 roku zorganizowano w Zakopanem, Warszawie i Radomiu cykl wystaw z okazji 150. rocznicy urodzin Tytusa Chałubińskiego. Do ciekawych imprez tego typu zaliczyć można także wystawę *250 lat Akademii Nauk ZSRR — 250 lat współpracy naukowej* zorganizowaną razem z Zakładem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN (1975). W 1977 roku z okazji Sesji Polskiego Towarzystwa Fizycznego przygotowano pokaz materiałów dotyczących dziejów polskiej fizyki, wystawę *Tradycje organizacji nauki polskiej* i następnie ekspozycję materiałów archiwalnych związanych z działalnością uczonych w okresie okupacji hitlerowskiej. Z okazji przypadającego na 1979 rok V Tygodnia Archiwów 6 marca 1980 roku Archiwum i Muzeum m.st. Warszawy zorganizowało wystawę *Nauka polska w medalach*[25].

Od 16 maja 1966 roku w Archiwum PAN rozpoczęto organizowanie pierwszych praktyk archiwalnych. Uczestniczyli w nich studenci Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i uczniowie Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo-Technicznej w Warszawie, której część absolwentów pisała prace dyplomowe w oparciu o nasze zbiory.

[23] Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium*…, s. 13, 19.
[24] Tamże, s. 20, 22.
[25] Tamże, s. 13, 16–18, 20.

Pod koniec kadencji dyrektora Zygmunta Kolankowskiego ogólny stan zasobu Archiwum PAN wynosił 1926,35 m.b., z tego w Warszawie i magazynie terenowym znajdowało się 1319,35 m.b. akt. Zbiór medali powiększył się i osiągnął liczbę 723 eksponatów. Stan zbiorów mikrofilmów (wraz z depozytami w oddziałach) osiągnął 1023300 klatek negatywów, 2691710 klatek pozytywów, 24704 sztuki fotografii i fotokopii. Księgozbiór biblioteczny liczył 8994 woluminy druków zwartych i 7808 woluminów wydawnictw ciągłych[26].

Twórca i wieloletni dyrektor Archiwum PAN profesor dr hab. Zygmunt Kolankowski odszedł na emeryturę 31 grudnia 1983 roku.

Dyrektor Kazimierz Krzos
1 stycznia 1984–30 czerwca 1991

Kazimierz Krzos od 1 maja 1973 roku do 31 października 1976 roku zatrudniony był w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych na stanowisku dyrektora Biura Prac Naukowych, a od 1 listopada 1976 do 31 stycznia 1979 roku pełnił obowiązki dyrektora Archiwum Głównego Akt Dawnych.

Kazimierz Krzos, siedzi 3. od lewej, b.d., APAN, ZF, XXX–235

[26] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, *Roczne sprawozdanie z działalności ogólnej Archiwum PAN w 1983 roku*, sygn. 5/10, k. 161.

Do pracy w Archiwum Polskiej Akademii Nauk przystąpił 1 lutego 1979 roku na stanowisku adiunkta, a od 1 stycznia 1984 roku, po odejściu na emeryturę profesora Zygmunta Kolankowskiego, do 30 czerwca 1991 roku pełnił funkcję dyrektora tej instytucji[27]. Już na początku urzędowania dyrektora Kazimierza Krzosa (październik 1984) naczelny dyrektor archiwów państwowych, na podstawie Ustawy z 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, przyznał Archiwum PAN na stałe prawo gromadzenia i przechowywania materiałów archiwalnych w zakresie jego działania[28].

Sytuacja kadrowa placówki była w miarę stabilna. Wraz z oddziałami dysponowała ona 26 etatami w 1984 roku, a w pozostałych latach (do 1991) 25. Przeważali w niej pracownicy merytoryczni, a wśród nich m.in.: pracownicy naukowi, starsi dokumentaliści dyplomowani, archiwiści.

W tym samym czasie regularnie funkcjonowały statutowe organa opiniodawczo-doradcze. Rada Naukowa obradowała przez te wszystkie lata jeden lub dwa razy w roku. W połowie 1985 roku na stanowisko przewodniczącego powołano, po śmierci profesora Ludwika Bazylowa, profesora Janusza Durkę. Do zadań Rady należała ogólna ocena działalności i planów pracy Archiwum oraz nadzór nad jego wydawnictwami. Na drugim jej posiedzeniu, 25 czerwca 1984 roku, pozytywnie oceniono pierwszy tom publikacji Archiwum *Wykaz pracowników nauki polskiej*... oraz kontynuowano prace nad przygotowaniem tomu II i III, a 1989 roku na podstawie referatu profesora Andrzeja Tomczaka przedyskutowano zagadnienia dotyczące działalności wydawniczej placówki.

16 marca 1990 roku odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Naukowej Archiwum kadencji 1990–1992. Nastąpiło wówczas ukonstytuowanie Rady. Przewodniczącym jej został ponownie profesor Janusz Durko, zastępcą profesor Andrzej Tomczak, a sekretarzem mgr Dorota Zamojska. Kolegium Archiwum organizowało zaś swe posiedzenia trzy lub cztery razy w ciągu roku. Omawiano wówczas najważniejsze bieżące problemy dotyczące działalności placówki[29].

Duże znaczenie ma wkład Archiwum PAN do współpracy archiwów akademii nauk krajów socjalistycznych zapoczątkowany w latach 60. przez dyrektora Zygmunta Kolankowskiego. Przedstawiciele Archiwum PAN brali czynny udział w wielu spotkaniach i konferencjach. W dniach

[27] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, Akta osobowe Kazimierza Krzosa.
[28] Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium*…, s. 23.
[29] Sprawozdania roczne z działalności APAN, 1984–1991, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1985–1993, nr 28–34.

10–14 grudnia 1984 roku Hanna Dymnicka-Wołoszyńska i Anna Marciniak uczestniczyły w Konferencji Grupy Roboczej Archiwów Akademii Nauk w Bratysławie poświęconej zagadnieniu informacji retrospektywnej i naukowego aparatu informacyjnego. Hanna Dymnicka-Wołoszyńska wygłosiła referat *Inwentarz książkowy jako podstawowa forma informacji retrospektywnej w Archiwum PAN*. Drugie posiedzenie grupy roboczej dotyczącej tego samego problemu odbyło się w 1986 roku z udziałem Zofii Bonarowskiej i Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej. Pierwsza z pań przedstawiła referat *Aparat naukowo-informacyjny dla zespołów archiwalnych Towarzystwa Naukowego Krakowskiego i Polskiej Akademii Umiejętności*, a druga *Aparat naukowo-informacyjny do zespołów akt towarzystw naukowych w Archiwum PAN*. W ramach wymiany informacji Rita Majkowska i Halina Zubalowa przebywały w październiku 1985 roku w Centralnym Archiwum Czechosłowackiej Akademii Nauk w celu zapoznania się z ewidencjonowaniem i opracowywaniem akt instytucji poprzedzających powstanie Czechosłowackiej Akademii Nauk. Przedstawicielki naszego Archiwum Alina Gryciuk i Elżbieta Sztraj uczestniczyły w 1986 roku w II Międzynarodowej Letniej Szkole Archiwistów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Baku, gdzie Alina Gryciuk wystąpiła z komunikatem na temat nadzoru nad narastającym zasobem archiwalnym PAN w świetle Ustawy z 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Ponadto podczas obrad VII Konferencji Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Moskwie w 1987 roku Alina Gryciuk wygłosiła referat *Aparat ewidencyjno-informacyjny w registraturach jednostek organizacyjnych i placówek Polskiej Akademii Nauk*, a ówczesny dyrektor Archiwum PAN Kazimierz Krzos przedstawił komunikat *Automatyzacja wyszukiwania informacji i archiwizowania maszynowych nośników informacji*. Brał on także udział w Konferencji Dyrektorów Archiwów Akademii Krajów Socjalistycznych w Berlinie w 1988 roku, gdzie wystąpił z referatem dotyczącym publikacji źródeł ze zbiorów Archiwum PAN.

Ważną rolę w działalności Archiwum Polskiej Akademii Nauk odgrywała współpraca z placówkami PAN i innymi instytucjami, do których zaliczają się: Instytut Historii Nauki i Techniki PAN, Biblioteka PAN, Ośrodek Informacji Naukowej PAN, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Koło ZBOWiD przy PAN, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy. Poza tym pracownicy Archiwum aktywnie uczestniczyli w pracach zmierzających do podniesienia kwalifikacji naukowych

i zawodowych oraz przyczyniających się do rozwoju polskiej archiwistyki. Przykładem tego był udział licznej grupy pracowników w I Powszechnym Zjeździe Archiwistów Polskich w Przemyślu w 1986 roku. Zaprezentowano wówczas dwa wystąpienia: Jana A. Igielskiego *Użytkownicy i wykorzystanie materiałów archiwalnych w Polsce na tle innych krajów* i Aliny Gryciuk *Przepisy kancelaryjno-archiwalne i zabezpieczanie dokumentacji w Polskiej Akademii Nauk.*

Istotnym przedsięwzięciem w tym okresie było kształcenie młodych archiwistów na zajęciach praktycznych, odbywających się w Archiwum, a przeznaczonych dla słuchaczy Policealnego Studium Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa, studentów specjalizacji archiwistycznej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytetu Warszawskiego.

Przejmowanie i gromadzenie materiałów archiwalnych przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk powstałych w wyniku działalności PAN i jej placówek przebiegało w sposób określony odpowiednimi zarządzeniami i przepisami wewnętrznymi. W związku z tym w ramach nadzoru nad narastającym zasobem 25 maja 1988 roku opracowano i zalecono do stosowania następujące przepisy: *Wytyczne w sprawie uzgadniania z APAN projektów przepisów kancelaryjnych i archiwalnych jednostek organizacyjnych PAN*, *Instrukcje w sprawie przekazywania materiałów archiwalnych przez jednostki organizacyjne Akademii do Archiwum PAN*, *Ogólne zasady przeprowadzania wizytacji archiwów zakładowych w jednostkach organizacyjnych (placówkach) PAN*.

W 1990 roku prace archiwalne skupiały się głównie na uzupełnianiu kartoteki zespołów archiwalnych, gromadzeniu materiałów do teczek biograficznych i zagadnieniowych. Wydano drukiem nową wersję *Wytycznych opracowania spuścizn po uczonych*, a w 1991 roku opublikowano ostatni, 32. numer „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk", który zawieszono na trzy lata z powodu braku środków budżetowych.

W 1991 roku nastąpiły duże zmiany w obsadzie personalnej placówki. Odeszło 9 pracowników z długoletnim stażem i dużym doświadczeniem archiwalnym, co spowodowało znaczne zahamowanie prac w zakresie działalności statutowej Archiwum. 30 czerwca przeszedł na emeryturę dyrektor Kazimierz Krzos, a 31 grudnia współpracę z Archiwum zakończył również profesor Zygmunt Kolankowski[30].

[30] Sprawozdania z działalności Archiwum PAN za lata 1984–1991, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1985–1993, nr 28–34.

Dyrektor Jan Andrzej Igielski
15 listopada 1991–20 sierpnia 1993

Jan Andrzej Igielski, z wykształcenia historyk (absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego), z zawodu archiwista, legitymował się prawie 23-letnim stażem pracy w państwowej służbie archiwalnej. W latach 1957–1972 pracował w Centralnym Archiwum Wojskowym. W ciągu 15 lat pracy przeszedł kolejno szczeble od archiwisty i starszego archiwisty do adiunkta naukowo-badawczego. Był członkiem Komisji Metodycznej Centralnego Archiwum Wojskowego.

Od 1961 do 1973 roku pracował społecznie w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz w Zespole Redakcyjnym Biuletynu Stowarzyszenia „Archiwista".

Jan Andrzej Igielski, siedzi 1. od lewej, b.d., APAN, ZF, XXX–148

W Archiwum Polskiej Akademii Nauk zatrudniony był od 2 stycznia 1976 do 20 sierpnia 1993 roku początkowo na stanowisku kustosza, a później starszego kustosza. W 1986 roku uzyskał doktorat na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na podstawie rozprawy *Użytkownicy materiałów archiwalnych w Polsce Ludowej i zarys ich potrzeb informacyjnych*. Był autorem ponad 25 artykułów z dziedziny archiwistyki, źródłoznawstwa i informacji naukowej.

W roku 1990 objął funkcję kierownika Działu Ewidencji, Informacji, Opracowania i Udostępniania Zasobu i przewodnictwo Komisji Brakowania Akt w Archiwum PAN. Od 1 lipca 1991 roku powierzono mu pełnienie obowiązków dyrektora. Był także członkiem Centralnej Komisji Metodycznej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych kadencji 1991–1993 roku i wykładowcą w Policealnym Studium Archiwistyki i Księgarstwa w Warszawie. Na stanowisko dyrektora Archiwum Polskiej Akademii Nauk dr Jan Andrzej Igielski powołany został 15 listopada 1991 roku[31]. Kierowanie placówką rozpoczął w czasie ogromnych trudności budżetowych i dużej płynności kadr. Na posiedzeniu Rady Naukowej APAN 26 lutego 1992 roku przedstawił projekt ograniczonego zakresu działalności w warunkach kryzysu finansowego PAN. Mimo wszystko udało mu się utrzymać podstawowe kierunki działalności placówki i zatrudnić kilku nowych pracowników. Nieco inaczej przedstawiała się sprawa zakupu materiałów pochodzenia prywatnego. Komisja Oceny Zakupów nie zebrała się ani razu w 1992 roku ze względu na brak środków w budżecie. Oferowane materiały przyjęte zostały jako depozyty do czasu przyznania odpowiednich sum na ich zakup.

Na szczeblu współpracy z innymi instytucjami Archiwum PAN utrzymywało bliskie kontakty z Instytutem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Biblioteką PAN, Ośrodkiem Informacji Naukowej PAN, reaktywowanym Towarzystwem Naukowym Warszawskim, Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych i archiwami państwowymi. Dyrektor dr Jan A. Igielski i dr Alicja Kulecka uczestniczyli w posiedzeniach Centralnej Komisji Metodycznej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Ważnym wydarzeniem w dziejach placówki było powołanie 5 maja 1993 roku nowego składu Rady Naukowej. Na stanowisko przewodniczącego powołano profesora dra hab. Ryszarda W. Wołoszyńskiego, a na jego zastępcę profesora dra hab. Andrzeja Tomczaka.

Podjęto także starania o uzyskanie środków finansowych na dalszą publikację „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk". Stało się to możliwe dzięki uzyskaniu dotacji z Komitetu Badań Naukowych. 34 numer „Biuletynu…" ukazał się po trzyletniej przerwie w 1993 roku.

[31] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, Akta osobowe Jana Andrzeja Igielskiego.

Z powodu złego stanu zdrowia dr Jan Andrzej Igielski ustąpił ze stanowiska dyrektora i przeszedł na rentę inwalidzką 20 sierpnia 1993 roku[32].

Dyrektor Hanna Dymnicka-Wołoszyńska 21 sierpnia 1993–31 grudnia 1994

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska pracę w Archiwum Polskiej Akademii Nauk rozpoczęła 1 maja 1954 roku na stanowisku pomocniczego pracownika naukowego tuż po ukończeniu studiów historycznych ze specjalizacją archiwalną na Uniwersytecie Warszawskim. Znalazła się w gronie pierwszych pracowników organizowanej wówczas instytucji. Było to jej jedyne miejsce zatrudnienia; w Archiwum PAN przepra-

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska, b.d., APAN, ZF, V–251

cowała 49 lat. Hanna Dymnicka-Wołoszyńska była wysoko cenioną specjalistką w dziedzinie naukowo-archiwalnego opracowania szeregu zespołów drukowanych w specjalistycznych czasopismach, takich jak: „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", „Przegląd Historyczny"

[32] Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium*..., s. 28–29; Sprawozdania z działalności Archiwum PAN za lata 1991–1993, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1993–1994, nr 34–35.

i „Kwartalnik Historyczny". Opracowała także liczne biogramy do *Polskiego słownika biograficznego*. Wniosła bardzo duży wkład w przygotowanie projektu *Wytycznych opracowania spuścizn rękopiśmiennych* oraz dwóch wydań *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN* (1965 i 1978) i trzeciego z 1999 roku *Przewodnika po zasobie Archiwum PAN*. Działała ponadto w Komisji Brakowania Akt i Komisji Metodycznej Opracowywania Spuścizn po Uczonych Polskich.

Na stanowisko dyrektora Archiwum Polskiej Akademii Nauk powołana została przez wiceprezesa i sekretarza naukowego PAN profesora Andrzeja Wyczańskiego 21 sierpnia 1993 roku[33]. Stanowisko zastępcy dyrektora objęła od 1 grudnia 1993 roku dr Alicja Kulecka.

Z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej placówki w dalszym ciągu następowały poważne zmiany w obsadzie personalnej. W wyniku redukcji etatów w połowie roku zwolniono 4 pracowników. 20 października tego roku wyznaczono nowe osoby odpowiedzialne za ewidencję, opracowywanie i udostępnianie zbiorów, kształtowanie narastającego zasobu oraz gromadzenie, przechowywanie i konserwację dokumentów. Na drugim posiedzeniu Kolegium Dyrekcji (22 października) poświęconym sytuacji Archiwum z inicjatywy dr Rity Majkowskiej powołana została grupa robocza, której celem było dostosowanie normatywów Archiwum PAN i profilu jego działalności do aktualnej sytuacji prawno-ekonomicznej.

W 1994 roku Archiwum współpracowało z Instytutem Historii Nauki PAN, Komitetem Historii Nauki i Techniki PAN, Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, Towarzystwem Naukowym Warszawskim i archiwami państwowymi.

16 lutego tegoż roku na zebraniu Komisji Metodycznej omówiono potrzebę aktualizacji dotychczasowych normatywów oraz usprawnienia systemu ewidencyjno-informacyjnego, m.in. przez komputeryzację narastającego zasobu, a także konieczność wydania nowego i rozszerzonego *Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN*.

Uroczyste obchody 40-lecia Archiwum PAN rozpoczęła 23 maja jubileuszowa sesja naukowa Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN zorganizowana przez profesor dr hab. Irenę Stasiewicz-Jasiukową i Hannę Dymnicką-Wołoszyńską. Z tej okazji Julian Bugajski, Alicja Kulecka i Rita Majkowska otrzymali od naczelnego dyrektora archiwów państwowych honorowe odznaki „Za Zasługi dla Archiwistyki". Kilku osobom

[33] Wrzoskowie M., M., *Hanna Dymnicka-Wołoszyńska*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2003, nr 44, s. 195–201; Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, Akta osobowe Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej.

przyznano odznaczenia państwowe: Jan A. Igielski i Halina Zubalowa otrzymali Srebrny Krzyż Zasługi, a Hanna Szymczyk i Wiesława Różańska Brązowy Krzyż Zasługi.

Jednym z ważniejszych wydarzeń organizacyjnych tego okresu było opracowanie i przekazanie (31 sierpnia 1994) dyrektorowi i przewodniczącemu Rady Naukowej projektu statutu, regulaminu i struktury organizacyjnej Archiwum.

Koniec roku przyniósł od dawna oczekiwaną poprawę warunków lokalowych placówki. W wyniku licznych rozmów Hanny Dymnickiej-Wołoszyńskiej z władzami Akademii przydzielono na pomieszczenia magazynowe budynek w Górze koło Nowego Dworu Mazowieckiego o powierzchni ponad 230 metrów kwadratowych.

W tym też roku 31 grudnia dyrektor Hanna Dymnicka-Wołoszyńska przeszła na emeryturę[34].

Dyrektor Hanna Krajewska
1 stycznia 1995–do chwili obecnej

Hanna Krajewska zatrudniona była w Archiwum Głównym Akt Dawnych od 15 lipca 1979 do 31 grudnia 1994 roku. W ciągu tego piętnastoletniego stażu pracowała kolejno na stanowiskach starszego archiwisty, kustosza, starszego asystenta naukowo-badawczego i adiunkta. Była kierownikiem Oddziału II. Na stanowisko dyrektora Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie dr Hanna Krajewska powołana została 1 stycznia 1995 roku.

Hanna Krajewska, 2007,
fot. T. Rudzki

[34] Sprawozdania z działalności Archiwum PAN za lata 1993–1994, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1994–1995, nr 35–36; Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium*..., s. 29–30.

Jednym z ważniejszych zadań organizacyjnych Archiwum, jak już wspominałam wcześniej, jest gromadzenie, naukowe opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów pochodzenia prywatnego, tak zwanych spuścizn rękopiśmiennych uczonych polskich reprezentujących różne dziedziny nauki; liczba spuścizn przekroczyła w chwili obecnej 600. Są one najczęściej udostępnianymi zespołami archiwalnymi współczesnym badaczom nauki. W APAN przejmowane są także akta zlikwidowanych placówek Polskiej Akademii Nauk. Ogólny stan zasobu na koniec 2011 roku wynosił 2771,62 m.b., z tego w Warszawie znajduje się 2284,02 m.b., w Poznaniu 422,10 m.b., a w Wodzisławiu Śląskim 65,50 m.b. akt i dokumentacji aktowej. Zbiór fotografii liczy 30881 fotografii, negatywów, pocztówek, odbitek kserograficznych oraz 24 płyty CD, a zbiór medali wynosi 1056 obiektów. Znacznie powiększył się księgozbiór biblioteczny, którego liczba w Warszawie i oddziałach osiągnęła liczbę 14511 woluminów druków zwartych i 12562 woluminy wydawnictw ciągłych.

Do ważniejszych wydarzeń mających wpływ na organizację, zarządzanie i funkcjonowanie Archiwum zaliczyć należy: opracowanie nowego *Regulaminu organizacyjnego Archiwum PAN* (1996), zawarcie porozumienia między Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych a Archiwum PAN dotyczącego warunków eksploatacji baz danych SEZAM, KANAPA i IZA (1999).

Przełomowym wydarzeniem w historii Archiwum było zakończenie działalności Oddziału Archiwum PAN w Krakowie. Decyzją Prezesa PAN uzyskał on samodzielność i rozpoczął funkcjonowanie pod nazwą Archiwum Nauki PAN i PAU 1 kwietnia 2002 roku. W tym samym czasie nastąpiły także zmiany w powierzeniu przyznane Archiwum przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w 1984 roku. Zgodnie z nowymi zasadami placówki PAN objęte zostały nadzorem terytorialnych oddziałów archiwów państwowych, a protokoły pokontrolne przedkładane były do wglądu i akceptacji Archiwum PAN.

1 grudnia 2003 roku w związku z 50-leciem Archiwum PAN odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Naukowej. Brali w niej udział pracownicy i zaproszeni goście, w tym profesor Jan Strelau, wiceprezes Polskiej Akademii Nauk, profesor Henryk Samsonowicz, przewodniczący Wydziału I PAN, a także naczelny dyrektor archiwów państwowych doc. dr hab. Daria Nałęcz. Pracownicy Archiwum otrzymali złote i brązowe krzyże zasługi oraz odznaczenia „Zasłużony dla Archiwistyki".

Uroczystościom tym towarzyszyło otwarcie wystawy *Zbiory Archiwum PAN*.

W 2009 roku zmienił się skład Rady Naukowej. Po śmierci profesora Ryszarda W. Wołoszyńskiego przewodniczący Wydziału I Nauk Społecznych PAN profesor Stanisław Mossakowski powołał na to stanowisko profesora Leszka Zasztowta.

W ramach restrukturyzacji Polskiej Akademii Nauk, która objęła także naszą placówkę, zmieniono jej nazwę z Archiwum Polskiej Akademii Nauk na nazwę obowiązującą od 2011 roku — Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie.

Podkreślić także należy, że Archiwum przywiązuje dużą wagę do popularyzacji swoich zasobów. Systematycznie wydawany jest „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", w którym zamieszczone są artykuły, wspomnienia, bibliografie prac pracowników Archiwum, sprawozdania z wyjazdów zagranicznych, inwentarze materiałów archiwalnych oraz roczne sprawozdania z działalności placówki. W 2012 roku ukazał się 53. numer „Biuletynu…", w którym opublikowano spis 158 inwentarzy ogłoszonych w numerach 1–53. W 1999 roku ukazała się ostatania edycja *Przewodnika po zasobie Archiwum PAN*, którego celem jest upowszechnianie informacji dotyczących poszczególnych zespołów archiwalnych. Opracowany on został pod kierunkiem Hanny Krajewskiej i Alicji Kuleckiej.

Placówka nasza współpracuje z instytucjami krajowymi, do których zaliczają się m.in.: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Wojskowy Instytut Historyczny, Instytut Historii Nauki PAN, Biblioteka Narodowa, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz inne biblioteki, archiwa i muzea. W ramach współpracy zagranicznej dyrektor dr Hanna Krajewska odnowiła współpracę z archiwami Rosyjskiej i Czeskiej Akademii Nauk i nawiązała kontakty z archiwami Austriackiej, Estońskiej i Rumuńskiej Akademii Nauk oraz Archiwum Republiki Słowenii. Działania te podjęto w celu zawarcia umów z tymi archiwami określających zakres i formy współdziałania.

Poza działalnością archiwalną rozwinięta została na szeroką skalę działalność wystawiennicza. Do najciekawszych wystaw, organizowanych najczęściej przy współpracy z innymi instytucjami, zaliczyć należy: *Pałac Staszica i okolice w powstaniu warszawskim* (1995), *Staszic w Warszawie* (1996–1997), *Napoleon a Polska. Polacy a Napoleon* (1997), *A genio lumen. W 90. rocznicę powstania Towarzystwa Naukowego*

Warszawskiego (1997), *„…którzy nauki, cnotę, Ojczyznę kochają" — znani i nieznani członkowie Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk* (2000), *Światła Wilna* (2001), *Julian Ursyn Niemcewicz — Ursynów moja miłość* (2002–2003), *Nauka polska w medalierstwie* (2002), *Portrety ludzi nauki. Półwiecze Polskiej Akademii Nauk —* z okazji 50. rocznicy powołania Polskiej Akademii Nauk (2003), *Stulecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* (2007), *Polscy badacze Syberii* (2008), *Artyści emigracyjnej Melpomeny*, *Dzieje Pałacu Staszica* (2009), *Fryderyk Chopin. Jego ślady w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk* (2010), *Archiwa warszawskie dawniej i dziś*, *Kobiety w nauce*, *Twarze Kasy im. Józefa Mianowskiego* (2011), *Józef Ignacy Kraszewski. Urodził się w gospodzie, zmarł w hotelu*, *Sport w nauce. Nauka w sporcie* (2012), *W służbie harcerstwa i nauki. Aleksander Kamiński „Kamyk" i pionierzy polskiego skautingu*, *Mikołaj Kopernik. Życie i dzieło* (2013).

Archiwum było organizatorem lub współorganizatorem wielu konferencji, sesji naukowych i seminariów, na których wygłaszane były referaty przedstawicieli naszej placówki. Na szczególną uwagę zasługują: *Archiwa instytucji naukowych i kulturalnych u progu XXI wieku* (1999), *Dziedzictwo Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk* (2000), *Współczesna dokumentacja instytucji naukowych, oświatowych i kulturalnych* (2001), *Postępowanie z dokumentacją w jednostkach organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk* (2003), *Tradycje Polskiej Akademii Nauk — europejskie korzenie Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* (2003), *Polsko-litewskie kontakty naukowe w świetle zbiorów archiwalnych i bibliotecznych* (2004), *Archiwa Europy Środkowej. Wspólne dziedzictwo, wspólna przyszłość* (2008), *Problemy bezpieczeństwa zbiorów — zagrożenia i metody zabezpieczeń* (2008), *Etyka w zawodzie* (2009), *Dziedzictwo kulinarne w dokumencie. Źródła historyczne a wymogi współczesności* (2009), *Od pasji do dokumentacji. Czy kolekcjonerzy i archiwiści mogą się polubić*, *Przepisy kancelaryjno-archiwalne w praktyce archiwów Polskiej Akademii Nauk*, *Wybitni archiwiści łomżyńscy w służbie społeczeństwa* (2010), *Problemy zachowania warsztatu naukowego Instytutu Badań Literackich w świetle działalności Archiwum IBL*, *Maria Skłodowska-Curie, dwukrotna noblistka, i jej wkład w powstanie nowych dziedzin nauki*, *Przepisy kancelaryjno-archiwalne i zasady postępowania z dokumentacją w praktyce*, *Mężne niewiasty: historie i paradoksy*, *Kazimierz Michałowski i jego spuścizna* (2011).

Poza tym pracownicy naszego Archiwum biorą aktywny udział w życiu środowiska archiwalnego. Uczestniczą w obradach powszechnych zjazdów archiwistów polskich i Toruńskich Konfrontacjach Archiwalnych. Sami także w ramach corocznych praktyk dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Akademii Podlaskiej w Siedlcach, a także słuchaczy Policealnego Studium Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa przygotowują wykłady na temat dziejów Archiwum i jego zasobu połączone z zajęciami praktycznymi.

Od maja 2008 roku Archiwum Polskiej Akademii Nauk przy współpracy z Instytutem Historii Nauki PAN, Polskim Towarzystwem Archiwalnym, Towarzystwem Naukowym Warszawskim i Zakładem Działalności Pomocniczej PAN bierze udział w Nocy Muzeów organizowanej przez m.st. Warszawa. W oparciu o nasze zbiory prezentowane są szerokiej publiczności ciekawe wystawy, widokówki z wizerunkami gmachu, okolicznościowe publikacje i referaty połączone z prezentacjami komputerowymi oraz proponowane jest zwiedzanie Pałacu Staszica. Duża frekwencja uczestników spotkań świadczyć może o ogromnym zainteresowaniu, jakim cieszy się ta impreza[35].

Instytucja nasza wspólnie z Polskim Towarzystwem Archiwalnym jest od 2010 roku organizatorem Warszawskiego Pikniku Archiwalnego. W imprezę tę włączają się różne archiwa państwowe, archiwa wyższych uczelni, kościelne, rządowe i wojskowe, które w oparciu o własne zbiory przygotowują wystawy oraz wykłady połączone z prezentacjami multimedialnymi. Ciekawym uzupełnieniem są także konkursy dla dzieci i dorosłych, pokazy drukarstwa, a także różne stoiska handlowe i gastronomiczne. Piknik ten odbywa się w salach i na dziedzińcu Pałacu Staszica.

We wrześniu 2011 roku przedstawiciele naszej placówki uczestniczyli w XV Festiwalu Nauki w Jabłonnie, a w 2012 roku przystąpiliśmy do XVI Festiwalu Nauki w Pałacu Staszica; przygotowano ciekawe wykłady i prezentacje, warsztaty na temat gromadzenia i przechowywania spuścizn, pokaz filmowy oraz ekspozycję własnych wydawnictw naukowych.

Rok 2013 jest dla nas szczególny w związku z jubileuszem 60-lecia powstania Archiwum, które zaistniało jako jedna z wiodących placówek w krajowym i międzynarodowym środowisku archiwalnym. Okres jego

[35] Sprawozdania z działalności Archiwum PAN za lata 1995–2009, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1996–2010, nr 37–51; Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium*..., s. 31–39.

działalności zaowocował wieloma osiągnięciami. Po dzień dzisiejszy kontynuuje ono dobrą tradycję, wzbogacając ją o nowe przedsięwzięcia. Myślę, że warto przytoczyć tu cytat ze *Sprawozdania z okazji 10-lecia działalności APAN* podkreślający wyjątkowość instytucji. Słowa te wciąż pozostają aktualne: „Archiwum PAN jest specyficznym tworem archiwalnym, pośrednim pomiędzy archiwami centralnymi typu otwartego a zbiorem rękopiśmiennym i dokumentacyjnym. Jest to placówka pojmująca swe zadania aktywnej pracy archiwalnej, czynne zarówno w zakresie organizowania i kompletowania swego zasobu, jak i jego opracowania archiwalnego i wykorzystania naukowego. Prowadzi ono szereg działów, odpowiadających w pewnym zmniejszeniu głównym kierunkom pracy dużych i silnych organizmów archiwalnych. Przez czas swej działalności Archiwum PAN zgromadziło dość poważne zbiory, w wyniku prac metodycznych uzyskało autorytet kół fachowych i zajęło pozycję liczącą się w kołach archiwalnych. Wydając systematycznie od kilku lat własną publikację, ogłaszając szereg pozycji w czasopismach i wydawnictwach naukowych i popularyzatorskich, spełnia swą rolę informującą o bazie źródłowej do historii nauki i techniki polskiej, która bezustannie rośnie w jego magazynach”[36].

Pracownia Naukowa Archiwum PAN, 2011, fot. J. Fronczak

[36] Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, *Sprawozdanie APAN z okazji 10-lecia jego działalności*, sygn. 3/33, k. 11–12.

Mateusz Sobeczko
Katowice

ZARYS HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK ARCHIWUM W WARSZAWIE ODDZIAŁU W KATOWICACH

Polska Akademia Nauk jako instytucja służąca rozwojowi nauki, jej promocji, integracji oraz upowszechnianiu jest jedną z najważniejszych placówek tego typu działających w Polsce. W ramach instytucji działa PAN Archiwum w Warszawie, którego zadaniem jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie oraz upowszechnianie materiałów archiwalnych. Tematem artykułu jest przedstawienie historii Oddziału Archiwum w Katowicach. Inspiracją do napisania niniejszego tekstu było przeniesienie siedziby Oddziału Archiwum z Wodzisławia Śląskiego do Katowic w 2012 roku. W celu opracowania poniższego artykułu wykorzystane zostały materiały zgromadzone w Archiwum PAN Oddziale w Katowicach oraz inwentarze zespołów archiwalnych Oddziału. Cennym źródłem do poznania historii placówki są sprawozdania[1] oraz plany pracy roczne i perspektywiczne[2]. Dobrym materiałem jest także dokumentacja związana z pozyskiwaniem nowych spuścizn[3] oraz z popularyzacją w środkach masowego przekazu działalności Archiwum[4]. Wykorzystane zostały także artykuły opublikowane w „Biuletynie Archiwum Polskiej Akademii Nauk" z lat 1974–2011. Najważniejszą pozycją jest publikacja Marii Deloch *Kalendarium Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim*[5]. Do innych cennych artykułów należy zaliczyć teksty Ryszarda W. Wołoszyńskiego

---

[1] Archiwum Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach (dalej KAPAN), *Sprawozdania roczne z działalności Archiwum PAN 1974–1994*.

[2] Tamże, *Plany pracy roczne i perspektywiczne Archiwum PAN 1975–1999*.

[3] Tamże, *Korespondencja w sprawach pozyskiwania spuścizn 1975–1999*.

[4] Tamże, *Popularyzacja w środkach masowego przekazu*.

[5] Deloch M., *Kalendarium Archiwum PAN Oddział w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2003, nr 44, s. 69–74.

Czterdziestolecie Archiwum PAN[6] oraz Anity Chodkowskiej i Doroty Pietrzkiewicz *Kalendarium Archiwum PAN 1953–2002*[7].

Oddział w Katowicach został oficjalnie otwarty 31 stycznia 1974 roku w Zabrzu. Jednak w praktyce o rozpoczęciu działalności placówki można mówić od 1 kwietnia, kiedy to został przyjęty pierwszy pracownik magister Paweł Porwoł. Siedzibą został budynek Zakładu Polimerów PAN[8]. O początkowych trudnościach w pracy Oddziału otrzymujemy informacje z pierwszego sprawozdania z 1974 roku: „Zakład Polimerów PAN, w którego budynku znalazł swe lokum Oddział Archiwum PAN, przeznaczył na cele Archiwum pomieszczenie magazynowe, nieprzydatne, jak się okazało, jednak nie zadbał o pokój dla jego pracownika, skutkiem czego nie miał się

Budynek Oddziału Archiwum PAN w Katowicach, 2013, fot. M. Sobeczko

[6] Wołoszyński R.W., *Czterdziestolecie Archiwum PAN*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1994, nr 35, s. 8–21.

[7] Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium Archiwum PAN 1953–2002*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2003, nr 44, s. 5–39.

[8] KAPAN, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1974 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału Archiwum PAN w Katowicach*, b.p.; Wołoszyński R.W. *Czterdziestolecie Archiwum*..., s. 9; Chodkowska A., Pietrzkiewicz D., *Kalendarium Archiwum*..., s. 17.

Magazyn archiwalny 1. Oddziału Archiwum PAN w Katowicach, 2012, fot. M. Sobeczko

on gdzie podziać w owe pierwsze wyjazdowe poniedziałki do Zabrza. Po pewnym dopiero czasie przeznaczono na użytek Oddziału biurko oraz szafę biurową i dostawiono je do pokoju zajmowanego już przez trzech pracowników administracyjnych Centrum Badań Naukowych PAN w województwie katowickim"[9]. Wydzielone na magazyn archiwalny lokale także nie spełniały podstawowych warunków: „Przyznane Archiwum pomieszczenie piwniczne z przeznaczeniem na składnicę akt okazało się po paru dniach ciągłych opadów deszczowych zupełnie nieodpowiednie do tego celu"[10]. W 1975 roku rozwiązana została trudna sytuacja lokalowa zabrzańskiego Oddziału Archiwum. Placówce zostały przydzielone miejsca w opuszczonym przez Zakład Ochrony Środowiska Regionów Przemysłowych PAN budynku przy ul. Hagera 17. Uzyskanie nowych pomieszczeń wiązało się z remontem pokoi, pozyskaniem oraz zakupem wyposażenia i mebli oraz uregulowaniem kwestii eksploatacji telefonu[11].

---

[9] KAPAN, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu...*

[10] Tamże.

[11] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1975 r.*, b.p.

Początkowo w Oddziale pracowała jedna osoba — wspomniany magister Paweł Porwoł. Od 1 sierpnia do 31 października 1976 roku w Oddziale zatrudniona została także na pół etatu na stanowisku młodszego archiwisty Elżbieta Gondek[12], która od 10 listopada została przyjęta na pełen etat[13]. 31grudnia 1978 roku zakończyła jednak pracę w Oddziale, a zastąpiła ją 17 kwietnia 1979 roku magister Maria Konopka[14].

W jak trudnych warunkach musiał funkcjonować Oddział w Zabrzu, informuje sprawozdanie z 1980 roku: „Usytuowanie Oddziału w bardzo bliskiej odległości (ok. 150–200 m) od starej, pozbawionej wszelkich dymo- i pyłochłonnych zabezpieczeń koksowni, w dodatku po jej wschodniej, a zatem zgodnej z kierunkiem wiatrów stronie, stanowi szczególne zagrożenie dla już zgromadzonych materiałów archiwalnych oraz przewidzianych do nabycia w przyszłości. Stężenie i opad pyłu oraz wskaźnik zasiarczenia powietrza przekraczają tu kilka razy wartości normatywne. Wydzielane przez koksownię substancje mają niewątpliwie niszczący wpływ na akta i nie pozostają też bez znaczenia dla zdrowia pracowników Oddziału”[15]. Z tego względu już w 1980 roku rozpoczęły się poszukiwania nowego lokalu poza Zabrzem — w Katowicach i Gliwicach — które jednak nie przyniosły rezultatu[16].

W 1981 roku kontynuowano poszukiwanie nowej siedziby dla Oddziału. Główną przyczyną konieczności przeniesienia Oddziału była kwestia zanieczyszczenia środowiska: „W dalszym ciągu prowadzono starania w kierunku przeniesienia Oddziału Archiwum PAN z Zabrza do innego, mniej skażonego substancjami przemysłowymi rejonu Górnego Śląska, skupiając tym razem uwagę na miastach leżących w południowej jego stronie”[17]. W tym właśnie czasie narodził się pomysł przeniesienia Archiwum do południowej części województwa katowickiego. W tym celu nawiązany został kontakt z władzami

[12] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 lipca do 30 września 1976 r.*, b.p.

[13] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1976 r.*, b.p.

[14] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1979 r.*, b.p.; *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1979*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk”, 1980, nr 23, s. 168–169.

[15] KAPAN, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1980 r.*, b.p.

[16] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 lipca do 30 września 1980 r.*, b.p.; tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1981 r.*, b.p.

[17] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1981 r.*, b.p.

Wodzisławia Śląskiego, które 9 września 1981 roku przekazały Archiwum nowe pomieszczenia[18]. W 1981 roku sfinalizowano kwestię umiejscowienia Archiwum w nowym punkcie. Plusy nowej siedziby zostały wyartykułowane przez Pawła Porwoła w sprawozdaniu z 1981 roku: „Uzyskanie lokalu w Wodzisławiu Śląskim, a więc na terenie tzw. «zielonego Śląska», jest niewątpliwie bardzo korzystne z uwagi na względnie mały procent skażenia powietrza w tym rejonie substancjami przemysłowymi, co w przypadku Archiwum stanowi ogromnie ważny problem. Również sama lokalizacja przydzielonych na rzecz Oddziału pomieszczeń — w centrum miasta i w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby jego władz — nie jest bez znaczenia. Problem natomiast dojazdu ze stolicy Górnego Śląska — Katowic — do Wodzisławia praktycznie niewiele czasowo różni się od dojazdu z Katowic do Zabrza”[19]. W związku ze zmianą lokalizacji Archiwum 31 sierpnia 1982 roku z pracy odeszła magister Maria Konopka. W jej miejsce 1 października została zatrudniona magister Wiesława Różańska. Przeprowadzka Archiwum z Zabrza do Wodzisławia Śląskiego odbyła się 3–4 września 1982 roku. Zmianie uległa także nazwa, która odtąd brzmiała Oddział Archiwum PAN w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim[20]. W związku ze zmianą siedziby podjęte zostały przez pracowników nowe inicjatywy: „Zamierza stworzyć się przy Oddziale centrum, względnie ośrodek […] informacji o dziejach Wodzisławia i ziemi wodzisławskiej, który mógłby służyć badaczom regionalnym”[21].

Wiesława Różańska zakończyła pracę w Oddziale 29 lutego 1988 roku[22]. Następna zmiana personalna nastąpiła 30 października 1990 roku, kiedy z pracy zrezygnował dotychczasowy kierownik magister Paweł Porwoł, który pracował jeszcze do grudnia w niepełnym wymiarze godzin. 1 listopada 1990 roku nowym kierownikiem została magister Wiesława Różańska[23]. Od

[18] Tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.

[19] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1981 r.*, b.p.

[20] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim w 1982 r.*, b.p.

[21] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim w 1983 r.*, b.p.

[22] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w 1988 r.*, b.p.

[23] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w 1990 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 72; *Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1989*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk”, 1990, nr 33, s. 133.

1 stycznia 1991 roku pracę w Oddziale podjęła także magister Maria Deloch[24]. W maju 1992 roku z pracy zrezygnowała magister Wiesława Różańska, która wróciła 1 grudnia tegoż roku[25]. Ostatecznie Wiesława Różańska odeszła z Oddziału w styczniu 1995 roku[26]. W 1996 roku przyjęta została do Archiwum na pół etatu magister Zuzanna Karwot[27]. W 2000 roku zastąpiła ją Agata Wójcik[28], która odeszła z pracy 1 czerwca 2006 roku. W tym także dniu pracę podjął magister Piotr Deloch[29].

W 1998 roku Oddział Archiwum przeniósł się do nowego lokalu mieszczącego się w gmachu Urzędu Miasta Wodzisław Śląski[30]. W 2000 roku Oddział w Wodzisławiu Śląskim ponowie przenosił swoje zbiory, co związane było z remontem budynku[31]. Kolejne przenosiny miały miejsce w 2004 roku[32].

W wyniku ostatniej przeprowadzki w 2012 roku Oddział znalazł swoją siedzibę w Katowicach, w pomieszczeniach Archiwum Państwowego. Za początek działalności Oddziału w Katowicach przyjmuje się datę 1 lipca 2013 roku. Od października 2012 roku wznowiona została praca, w ramach której kontynuowano porządkowanie zasobu oraz wyposażano nowe pomieszczenia. Pracownikiem Oddziału został magister Mateusz Sobeczko. W grudniu 2012

---

24 KAPAN, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1991 r.*, b.p.

25 Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w 1992 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału Archiwum PAN w Katowicach*, b.p.

26 Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1995 r.*, b.p.

27 Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1997 r.*, b.p.

28 Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2000 r.*, b.p.

29 Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2006 r.*, b.p.; *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN w 2006 roku*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2007, nr 48, s. 247.

30 KAPAN, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1998 r.*, b.p.

31 Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2000* r., b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 74.

32 KAPAN, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2004 r.*, b.p.

roku został przyjęty do pracy także magister Krzysztof Binda, który jednak 28 lutego 2013 roku zakończył współpracę z Archiwum[33].

Pierwsze starania o pozyskanie spuścizn dla Oddziału miało miejsce natychmiast po otwarciu placówki w 1974 roku. Paweł Porwoł czynił zabiegi o przekazanie Archiwum materiałów profesora doktora Karola Mainka ze Śląskiego Obserwatorium Geofizycznego w Raciborzu[34]. Jednak pierwszą — historyczną — spuściznę pozyskano w okresie letnim 1974 roku. Pierwszym śląskim naukowcem, którego dorobek archiwalny został przekazany Archiwum, był Tadeusz Ignacy Rabek[35]. Następnie Paweł Porwoł czynił starania o pozyskanie spuścizn docenta inżyniera Stanisława Kossutha, docenta Józefa Ligęzy, znanego etnografa, geografa profesora Stefana Golachowskiego oraz zajmującego się górnictwem profesora inżyniera Jerzego Rabsztyna[36]. Kolejną spuścizną, o której pozyskanie czyniono starania, były materiały wieloletniego redaktora wydawnictwa „Śląsk" Antoniego Sylwestra[37]. W 1975 roku próbowano pozyskać materiały profesora Wojciecha Cybulskiego, docenta Jacka Koraszewskiego oraz biologów Anieli i Feliksa Krawców[38]. Prowadzono także działania zmierzające do zdobycia spuścizny znanego pedagoga i działacza kulturalnego doktora Zdzisława Obrzudy, profesora Tadeusza Hoblera oraz docenta Adolfa Molaka[39]. W 1976 roku podejmowano próby uzyskania materiałów po profesorze inżynierze Antonim Schimitzku[40]. Z kolei w następnym roku pracownicy Oddziału starali się zdobyć spuściznę doktora Ludwika Brożka[41], profesora Edwarda Marczewskiego oraz profesora Władysława Czernego[42]. W 1978 roku zabiegano o kolejne cenne materiały archiwalne profesora Jana

[33] Tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.

[34] Tamże, *Sprawozdania roczne…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1977 r.*, b.p.

[35] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu w okresie od 1 lipca do 30 września 1974 r.*, b.p.

[36] Tamże.

[37] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu w okresie od 1 października do 15 listopada 1974 r.*, b.p.

[38] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1975 r.*, b.p.

[39] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1975 r.*, b.p.

[40] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1976 r.*, b.p.

[41] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1977 r.*, b.p.

[42] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1977 r.*, b.p.

Wierzbickiego, zajmującego się rolnictwem, oraz docenta Alfonsa Mrowca, historyka zajmującego się dziejami Śląska[43]. Pracownicy Oddziału starali się zgromadzić także inne spuścizny, między innymi doktora Ludwika Dubiela, profesora Józefa Madeja, profesora Adama Wolańskiego, profesora Henryka Teisseyrego, docenta Romana Lutmana, profesora Błażeja Roga, profesora Włodzimierza Mościckiego, profesora Ryszarda Hagela, profesora Władysława Kuczewskiego, architekta profesora Zygmunta Majerskiego, historyka profesora Henryka Zielińskiego, historyka profesora Romana Hecka, historyka profesora Władysława Czaplińskiego, historyka profesora Stanisława Michalkiewicza, profesora Bohdana Guerquina, historyka docenta Władysława Zielińskiego, profesora Władysława Studenckiego, profesora Tadeusza Malarskiego, docenta Eugeniusza Kopcia, profesora Henryka Gila, profesora Rudolfa Ranoszka, profesora Ryszarda Adamka, profesora Kazimierza Popiołka oraz doktora Innocentego Libury[44].

Jednym z ważnych aspektów działalności Oddziału było nawiązywanie współpracy z innymi jednostkami naukowymi, które w swym zamyśle miały owocować wymianą doświadczeń, współdziałaniem przy organizacji konferencji i wystaw oraz przy publikacji wydawnictw. W tym duchu w 1974 roku nawiązana została współpraca z Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Katowicach oraz ze Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, które między innymi przekazało swoje wydawnictwa na potrzeby tworzącej się biblioteki podręcznej Oddziału[45]. W 1975 roku nawiązany został kontakt z Oddziałem PAN w Katowicach oraz Biblioteką Śląską[46]. W 1981 roku zaproszono do wspólnych działań Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu[47], a w 1984 roku ówczesne Muzeum Regionalne i Komisję Historyczną Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Wodzisławiu Śląskim[48]. W latach 90. podjęta została stała współpraca z Towarzystwem Miłośników Ziemi Wodzisławskiej, która trwała nieprzerwanie do momentu przeniesienia Oddziału do Katowic w 2012 roku[49]. W 2012 roku Oddział Archiwum rozpo-

[43] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1978 r.*, b.p.

[44] Tamże, *Korespondencja w sprawach pozyskiwania spuścizn 1975–1999*, b.p.

[45] Tamże, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu w okresie od 1 lipca do 30 września 1974 r.*, b.p.

[46] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1975 r.*, b.p.

[47] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1981 r.*, b.p.

[48] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim w 1984 r.*, b.p.

[49] Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1999 r.*, b.p.

czął też stałą współpracę z Archiwum Państwowym w Katowicach, Instytutem Historii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach[50].

Jesienią 1974 roku Oddział Archiwum zanotował pierwsze odwiedziny użytkownika w celu skorzystania z materiałów zgromadzonych w placówce. Pierwszym czytelnikiem w Oddziale był pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[51]. Inni korzystający zatrudnieni byli w Wojewódzkim Archiwum Państwowym, Śląskim Instytucie Naukowym[52], Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach[53], Instytucie Duszpasterstwa Emigracyjnego w Poznaniu[54], Akademii Muzycznej w Katowicach[55], Politechnice Śląskiej w Gliwicach i Rybniku[56], Katolickim Uniwersytecie Lubelskim[57], Muzeum w Wodzisławiu Śląskim[58], Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie[59],Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie[60], Uniwersytecie Opolskim[61], Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu[62], Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie[63] oraz Cieszyńskim Oddziale Polskiego Towarzystwa Historycznego[64].

---

[50] Tamże, *Popularyzacja w środkach masowego przekazu*, b.p.

[51] Tamże, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu w okresie od 1 października do 15 listopada 1974 r.*, b.p.

[52] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1980 r.*, b.p.

[53] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1984 r.*, b.p.

[54] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w roku 1989*, b.p.

[55] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w roku 1992*, b.p.

[56] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1994 r.*, b.p.

[57] Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1998 r.*, b.p.

[58] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1998 r.*, b.p.

[59] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 1999 r.*, b.p.

[60] Tamże.

[61] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2000 r.*, b.p.

[62] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2001 r.*, b.p.

[63] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2005 r.*, b.p.

[64] Tamże.

Archiwum wspomagało także proces kształcenia przyszłych archiwistów przez przyjmowanie na praktyki studentów kierunków historycznych o specjalności archiwalnej. W historii placówki studenci pochodzili z różnych uczelni w całej Polsce. Większość praktykantów była jednocześnie słuchaczami Instytutu Historii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, największej uczelni w regionie kształcącej profesjonalnych archiwistów. Część osób studiowała na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Łącznie przez cały okres praktyki w Oddziale odbyło 20 studentów[65].

Informacje na temat działalności oraz zasobu Oddziału publikowane były na łamach gazet i czasopism. Pierwsza tego typu notatka ukazała się w 28. numerze „Głosu Zabrza" 13 lipca 1980 roku[66]. Kolejna publikacja promująca zasób Oddziału ukazała się 8 stycznia 1986 roku w tygodniku „Nowiny" pod tytułem *Bogaty materiał, ciekawe plany* oraz 21 stycznia 1986 roku w „Trybunie Robotniczej" pod tytułem *Archiwum PAN działa w Wodzisławiu Śląskim*[67]. W tym też roku pracownicy Archiwum udzielili wywiadu redaktorowi Polskiego Radia z Katowic[68]. Artykuły na temat działalności Oddziału w Wodzisławiu Śląskim ukazały się między innymi w „Dzienniku Zachodnim" 8 listopada 2001 roku oraz 23 grudnia 2003 roku[69]. W tym także roku pojawiły się artykuły na temat placówki wodzisławskiej w „Serwisie Wodzisławskim" oraz w „Gazecie Rybnickiej"[70]. W 2010 roku wywiad na temat Archiwum został opublikowany w „Gazecie Rybnickiej"[71].

Ważnym zadaniem placówki PAN była promocja zasobu Oddziału na zorganizowanych przez pracowników wystawach, konferencjach czy wygłoszonych wykładach. Od samego początku istnienia Oddziału działalnością taką zajmował się wspomniany już kilkakrotnie Paweł Porwoł, który wygła-

---

[65] Tamże, *Praktyki studenckie w Oddziale Archiwum PAN*, b.p.

[66] Tamże, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1980 r.*, b.p.; *Sprawozdanie Archiwum PAN za 1980 r.*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 1981, nr 24, s. 89.

[67] KAPAN, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w 1986 r.*, b.p.

[68] Tamże.

[69] Tamże, *Popularyzacja w środkach masowego przekazu*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2003 r.*, b.p.

[70] Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2003 r.*, b.p.

[71] Tamże, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2010 r.*, b.p.

szał referaty na temat działalności Oddziału oraz zgromadzonego zasobu[72]. 21 stycznia 1985 roku Paweł Porwoł brał udział wraz z Towarzystwem Miłośników Wodzisławia Śląskiego w organizacji sesji popularnonaukowych poświęconych ewakuacji obozu oświęcimskiego oraz „marszowi śmierci" jego więźniów przez ziemię wodzisławską. Z kolei 13 września 1985 roku Paweł Porwoł wygłosił referat *Wkład Śląska w dorobek kultury ogólnonarodowej ze szczególnym uwzględnieniem ziemi wodzisławskiej* z okazji Dni Wodzisławia Śląskiego[73]. W 1986 roku przygotowana została sesja popularnonaukowa poświęcona 65. rocznicy III powstania śląskiego, która połączona była z otwarciem wystawy artystki Joanny Bogusławskiej z Katowic[74]. W 1987 roku została zorganizowana kolejna sesja popularnonaukowa, poświęcona 730. rocznicy istnienia miasta Wodzisław Śląski. W 1997 roku przygotowana została wystawa fotografii *Wodzisław Śląski w latach 1950–1995*[75].

W 2001 roku zorganizowano wraz z Towarzystwem Miłośników Ziemi Wodzisławskiej wystawę *80. rocznica III powstania śląskiego*[76]. W 2002 roku Archiwum we współpracy z Towarzystwem Miłośników Ziemi Wodzisławskiej przygotowało w Urzędzie Miasta Wodzisław Śląski wystawę *Od pieczęci do herbu. Dzieje herbu Wodzisławia Śląskiego i powiatu*[77]. W 2003 roku przygotowana została wraz z Towarzystwem Miłośników Ziemi Wodzisławskiej ekspozycja *Miasto Wodzisław w opracowaniach i fotografiach znajdujących się w spuściznach Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim*[78]. Następnie zorganizowane zostały następujące wystawy: w 2004 roku z okazji 30-lecia placówki *30-lecie działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim*, w 2007 roku wraz z Towarzystwem Miłośników

[72] Tamże, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Zabrzu w 1976 r.*, b.p.

[73] Tamże, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN Oddziału w Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim w 1985 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 71.

[74] KAPAN, *Sprawozdania…*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim w 1986 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 71.

[75] KAPAN, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 72.

[76] KAPAN, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; Deloch M., *Kalendarium Archiwum…*, s. 74.

[77] KAPAN, *Popularyzacja w środkach masowego przekazu*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2002 r.*, b.p.; *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN w 2002 r.*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2003, nr 44, s. 183.

[78] KAPAN, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2003 r.*, b.p.; tamże, *Kalendarium Oddziału Archiwum PAN w Katowicach*, b.p.

Ziemi Wodzisławskiej *750-lecie Miasta Wodzisławia Śląskiego*, w 2009 roku *Wodzisławska baszta w malarstwie i fotografii*, z kolei 20 czerwca 2010 roku otwarta została wystawa *Wodzisław w latach 1906–1929*[79]. W 2011 roku przygotowany został pokaz z okazji 100. rocznicy kościoła pod wezwaniem Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Wodzisławiu Śląskim[80].

17 stycznia 2013 roku odbyła się uroczysta inauguracja Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie Oddziału w Katowicach. W trakcie konferencji miały miejsce wystąpienia pracowników Archiwum w Warszawie, w tym dyrektor doktor Hanny Krajewskiej, magister Anity Chodkowskiej, a także doktora Jarosława Matysiaka z Oddziału w Poznaniu oraz magistra Mateusza Sobeczko i magistra Krzysztofa Bindy z Oddziału w Katowicach. Konferencja połączona była z wystawą *Rysunki i fotografie dzieł sztuki w spuściźnie profesora Mariana Rehorowskiego*. Z tej okazji ukazały się liczne artykuły oraz audycje radiowe w następujących gazetach, serwisach internetowych oraz stacjach radiowych: Polskiej Agencji Prasowej, Polskim Radiu Katowice, „Gazecie Wyborczej", „Dzienniku Zachodnim", TVP Katowice, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, serwisie „Na tablicy" oraz serwisie „DDV"[81].

Warto w tym miejscu dodać kilka zdań na temat zasobu placówki. PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Katowicach gromadzi w swoich zbiorach dokumentację wytworzoną przez władze, jednostki organizacyjne oraz placówki naukowe PAN. Drugą ważną częścią zbiorów Oddziału jest dokumentacja pochodzenia prywatnego, czyli spuścizny po uczonych polskich niemal ze wszystkich dziedzin nauki[82]. Do cennych nabytków należy zaliczyć materiały Jerzego Rabsztyna, zajmującego się górnictwem, historyka sztuki Mariana Rehorowskiego oraz historyków Franciszka Hawranka i Józefa Chlebowczyka. Najcenniejszą spuścizną w zasobie są materiały Ludwika Musioła, śląskiego historyka i archiwisty, jednego z najwybitniejszych

[79] Tamże, *Kalendarium Oddziału…*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2004 r.*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2007 r.*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2009 r.*, b.p.

[80] Tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2012 r.*, b.p.

[81] Tamże, *Popularyzacja w środkach masowego przekazu*, b.p.; tamże, *Sprawozdania z działalności Oddziału PAN od 1995 r.*, *Sprawozdanie z działalności Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim za 2002 r.*, b.p.

[82] Wołoszyński R.W., *Czterdziestolecie Archiwum…,* s. 11.

Inauguracja Oddziału Archiwum PAN w Katowicach; od lewej: Krzysztof Binda, Mateusz Sobeczko, Hanna Krajewska, 17 stycznia 2013, fot. J. Matysiak

Inauguracja Oddziału Archiwum PAN w Katowicach, 17 stycznia 2013, fot. M. Sobeczko

Mateusz Sobeczko, 2011, fot. G. Bartusik

badaczy tematyki śląskiej w XX wieku. W zbiorach znajduje się około 90 monografii śląskich miast, wsi i parafii jego autorstwa.

Syntetyczne przedstawienie historii PAN Archiwum w Warszawie Oddziału w Katowicach w żadnej mierze nie wyczerpuje niniejszego tematu. Celem referatu było przybliżenie czytelnikowi prawie czterdziestoletnich dziejów tej placówki na Śląsku. Historia Oddziału jest bardzo intersująca, w szczególności ze względu na liczne zmiany siedziby, które w dużej mierze związane były z trudnościami lokalowymi. Pierwotne usytuowanie w Zabrzu okazało się nieszczęśliwe ze względu na zanieczyszczenie środowiska wynikające z sąsiedztwa dużych zakładów przemysłowych. Przeniesienie siedziby do południowej części województwa katowickiego, nazwanej przez Pawła Porwoła „zielonym Śląskiem", na początku lat 80. pozwoliło na rozwijanie się tego ośrodka w ramach lokalnej społeczności Wodzisławia Śląskiego i okolic. Usytuowanie siedziby Oddziału w 2012 roku w Katowicach miało na celu rozwój działalności na cały Śląsk, a umiejscowienie placówki w dużym ośrodku naukowym, jakim są Katowice, ma wspierać statutowe działania instytucji.

Joanna Arvaniti
Warszawa

WYDARZENIA ARCHIWALNE W LATACH 2003–2013

Archiwum Polskiej Akademii Nauk, oprócz podstawowej działalności, którą jest gromadzenie, przechowywanie, opracowywanie i publikowanie spuścizn polskich uczonych, prowadzi szeroką działalność mającą na celu popularyzację swoich zbiorów oraz osiągnięć polskiej nauki. Opracowuje więc samodzielnie lub organizuje w kooperacji z innymi polskimi albo zagranicznymi placówkami naukowymi wystawy z okazji jubileuszy lub innych ważnych wydarzeń związanych z nauką, uczestniczy w krajowych i międzynarodowych konferencjach i wspólnych wydawnictwach. Omówimy tylko najważniejsze nasze przedsięwzięcia, które miały miejsce w ostatnim dziesięcioleciu, czyli od roku 2003, kiedy to Archiwum Polskiej Akademii Nauk uroczyście obchodziło 50-lecie powstania.

100. rocznica przyznania pierwszej Nagrody Nobla Marii Skłodowskiej-Curie i 20. rocznica przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie upamiętniona została w grudniu 2003 roku międzynarodową konferencją w Pałacu Staszica z udziałem historyków, chemików, fizyków i lekarzy onkologów z Anglii, Austrii, Francji, Szwecji i Polski (wśród nich byli referenci z APAN) oraz — w drugim dniu — z uczestnictwem młodzieży z warszawskich szkół gimnazjalnych i licealnych. Konferencji towarzyszyła trójwymiarowa wystawa planszowa poświęcona sześciu polskim noblistom, urozmaicona umieszczonymi w gablotach oryginalnymi dokumentami i pamiątkami po bohaterach ekspozycji, przygotowana przez pracowników Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie i Muzeum Woli — Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy. Efektem tego wydarzenia była dwujęzyczna polsko-angielska publikacja, a plansze wystawowe zaprezentowane zostały m.in. w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy,

w Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie i na Politechnice Warszawskiej, obecnie zaś — pod auspicjami Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie — wystawiane są w różnych miastach na Ukrainie. Organizatorzy części wystawy poświęconej Pokojowej Nagrodzie Nobla zostali zaszczyceni zaproszeniem w grudniu 2003 roku na spotkanie wigilijne z prezydentem Lechem Wałęsą do Galerii Porczyńskich w Warszawie.

Również w 2003 roku, w wyniku współpracy Archiwum PAN ze Stacją Naukową Polskiej Akademii Nauk oraz Instytutem Polskim w Berlinie, powstała ekspozycja *Genius loci* z tekstami w języku niemieckim, której scenariusz opracowali pracownicy APAN i której towarzyszyła konferencja *Tradycje Polskiej Akademii Nauk — europejskie korzenie polskiej nauki*. Wystawa, składająca się z 38 plansz, była poświęcona magicznemu wpływowi Pałacu Staszica na wszystkie przebywające w nim osoby oraz mieszczące się w nim instytucje i, oprócz Berlina, została zaprezentowana w innych miastach niemieckich, m.in. w Lipsku i Marburgu.

We wrześniu 2004 roku odbyła się w Malatach pod Wilnem sesja archiwalna *Polsko-litewskie kontakty naukowe w świetle zbiorów archiwalnych i bibliotecznych* z aktywnym udziałem referentów z Archiwum PAN, zainicjowana i przygotowana przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk i Bibliotekę Litewskiej Akademii Nauk. Wieczorem odbył się w hotelu w Malatach wspaniały bal przebierańców mający na celu zintegrowanie polskiego i litewskiego środowiska archiwistów i bibliotekarzy. Konferencja zaowocowała wspólnym dwujęzycznym polsko-litewskim, cieszącym się dużym powodzeniem w Polsce i na Litwie wydawnictwem.

Wśród najważniejszych wydarzeń 2004 roku znalazła się też konferencja przygotowana przez Rosyjską i Polską Akademię Nauk, wpisująca się w cykl imprez z okazji Dni Nauki Rosyjskiej w Polsce, której towarzyszyło kilka ciekawych wystaw, m.in. ekspozycja poświęcona dziejom polsko-rosyjskich kontaktów naukowych. Dodam, że Archiwum Polskiej Akademii Nauk po raz pierwszy zaprezentowało część źródeł dotyczących naukowych kontaktów polsko-rosyjskich już w 1975 roku na pokazie zorganizowanym z okazji 250. rocznicy powstania Rosyjskiej Akademii Nauk i dwustronnej polsko-rosyjskiej współpracy naukowej, a w 2004 roku, po niemal trzydziestu latach, przedstawiliśmy ponownie materiały ilustrujące historię polsko-rosyjskiej współpracy naukowej, tym razem wspólnie z Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk. Z naszej strony zaprezentowaliśmy ją, udostępniając zwiedzającym

oryginalne dokumenty, fotografie i medale i — dzięki nim — przybliżając postaci polskich uczonych i organizatorów nauki, działających głównie pod koniec XIX wieku i w XX stuleciu, których spuścizny lub tylko korespondencja przechowywane są w Archiwum Polskiej Akademii Nauk i którzy, dzięki swym dokonaniom, zostali zaszczyceni członkostwem Rosyjskiej Akademii Nauk lub rosyjskich towarzystw naukowych. W sali wystawowej Pałacu Staszica w 2004 roku dyrektorzy Archiwum PAN i Archiwum RAN podpisali dokument o współpracy między archiwami, a Archiwum RAN uroczyście ofiarowało Archiwum PAN pięknie wykonane i oprawione skany poloników przechowywanych w ARAN. Omówiona wystawa była pierwszym z szeregu późniejszych ciekawych przedsięwzięć archiwów akademijnych, które w 2013 roku ubiegają się o Wspólną Nagrodę PAN i RAN.

Rok 2005 został ogłoszony przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prezydium Polskiej Akademii Nauk Rokiem Stanisława Staszica. Z tej okazji organizowano w Polsce i za granicą, m.in. w Wiedniu i Paryżu, wystawy i konferencje poświęcone drugiemu prezesowi Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk Stanisławowi Staszicowi. Pracownicy Archiwum PAN brali udział w większości wspomnianych imprez, przygotowali również ekspozycję *Stasziciana w zbiorach Archiwum PAN*, która towarzyszyła konferencji zorganizowanej przez Instytut Historii Nauki PAN *Wizja społeczeństwa szczęśliwego*. W wyniku tych wszystkich przedsięwzięć powstała pod naszą redakcją *Kronika Roku Stanisława Staszica* zawierająca sprawozdania z przebiegu obchodów wzbogacone reprodukcjami dokumentów, map, portretów i medali.

W 2006 roku miały miejsce dwa ważne wydarzenia, w których uczestniczyli pracownicy Archiwum PAN. Otóż w 2006 roku Polskie Towarzystwo Historyczne obchodziło 120. rocznicę powstania. Organizacja ta została powołana do życia we Lwowie przez grupę polskich historyków, których dewizą było: „Każdy człowiek myślący, zanim postawi krok naprzód, pilnie się wywiaduje, jak dawniej było". Jubileusz PTH stał się okazją do zorganizowania wystawy w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku w oparciu o dokumenty PTH przechowywane w Archiwum PAN. Na wystawie zaprezentowano aż 385 eksponatów, które stanowią tylko niewielki fragment omawianego zespołu dobrany tak, aby ukazać burzliwe losy Polskiego Towarzystwa Historycznego na tle dziejów Rzeczypospolitej. Bezcennym uzupełnieniem zaprezentowanych na wystawie akt

urzędowych Towarzystwa była przebogata korespondencja jego najwybitniejszych i najbardziej zaangażowanych działaczy, od których autentycznej i uczciwej pracy zależał prestiż i osiągnięcia PTH.

We wrześniu i październiku tego samego roku w przepięknej sali Balowej pałacu Raczyńskich (siedziba Archiwum Głównego Akt Dawnych) zaprezentowano ekspozycję, która wpisała się z kolei w cykl obchodów 100-lecia Towarzystwa Miłośników Historii. Warszawska wystawa zilustrowała losy i dokonania Towarzystwa Miłośników Historii na przestrzeni jego stuletniej aktywności na niwie nauki i popularyzacji wiedzy o przeszłości. Ekspozycja, oparta na zbiorach APAN, ATMH i materiałach pochodzących z prywatnej kolekcji śp. pani Hanny Szwankowskiej, wieloletniego członka i sekretarza TMH, cieszyła się wśród warszawiaków dużą popularnością, o czym świadczą liczne wpisy do *Księgi pamiątkowej*.

Gdy śledzimy trudy miłośników historii, którzy wytrwale badają i skrupulatnie opisują przeszłość, aby zachować jej ślady dla przyszłych pokoleń, przypominają się słowa wybitnego etnografa i archeologa Zygmunta Glogera, członka Towarzystwa Miłośników Historii, który powiedział: „Jak kwiaty są ozdobą ziemi i roślin, tak zwyczaje i obyczaje ludzi są okrasą naszego codziennego życia. Są one spuścizną długich wieków". Rozwijając i kontynuując tę piękną myśl miłośnika historii, pracownicy Archiwum PAN w 2007 roku przygotowali ekspozycję poświęconą 100-leciu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. 25 listopada 2007 roku w sali Lustrzanej Pałacu Staszica odbyła się uroczystość pod patronatem pani prezydent m.st. Warszawy Hanny Gronkiewicz-Waltz, upamiętniająca okrągły jubileusz powstania warszawskiego koła miłośników nauki i jego dramatyczne losy, które zapisały się złotymi zgłoskami na kartach historii polskiej nauki. Jednym z elementów uroczystości była ekspozycja przygotowana w oparciu o zespół aktowy TNW przechowywany w Archiwum PAN. Pokazowi oryginalnych dokumentów towarzyszyła wystawa planszowa, składająca się z komputerowo opracowanych 10 tablic, na których przedstawiono reprodukcje najciekawszych, najcenniejszych i najbardziej znamiennych materiałów ze zbioru Archiwum PAN. W 2008 roku plansze z tekstami w języku francuskim zostały zaprezentowane w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Paryżu. Uroczystości otwarcia ekspozycji, która 12 kwietnia zgromadziła w salach pięknego historycznego pałacyku przy ulicy Lauriston 74 wielu zainteresowanych gości, towarzyszyła konferencja naukowa.

Dopełnieniem paryskich uroczystości była wizyta córki i syna profesora Wiktora Kemuli, pierwszego prezesa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego po jego reaktywacji w 1981 roku, którzy z niekrytym wzruszeniem przysłuchiwali się wygłaszanym referatom i przyglądali zgromadzonym na wystawie eksponatom. Jubileuszowa wystawa pokazana została jeszcze w Konsulacie Polskim w Lyonie i Lille. Ekspozycji towarzyszyła publikacja prezentująca dzieje Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i katalog wystawy oraz referat opublikowany w „Rocznikach Stacji Naukowej PAN w Paryżu". Za prace mające na celu zachowanie dla przyszłych pokoleń spuścizny Towarzystwa Naukowego Warszawskiego dr Hanna Krajewska została udekorowana prestiżowym Medalem TNW, a dr Joanna Arvaniti i mgr Dorota Pietrzkiewicz — zaszczytnym Dyplomem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

W maju 2008 roku Archiwum Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Instytutem Historii Nauki PAN, Polskim Towarzystwem Archiwalnym, Towarzystwem Naukowym Warszawskim oraz Zakładem Działalności Pomocniczej Polskiej Akademii Nauk pierwszy raz wzięło udział w organizowanej przez Miasto Stołeczne Warszawa Nocy Muzeów. W czasie majowego spotkania z mieszkańcami stolicy zaprezentowaliśmy, jak się okazało, zupełnie dotychczas nieznane warszawiakom dzieje tego historycznego gmachu, wydobyte z pożółkłych kart dokumentów Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. W czasie Nocy Muzeów pokazaliśmy też przygotowane przez pracowników Archiwum Polskiej Akademii Nauk wystawy: *Julian Ursyn Niemcewicz. Ursynów — moja miłość* (opracowana w 2002 roku z okazji 180. rocznicy zakupienia przez Juliana Ursyn Niemcewicza podwarszawskiego majątku „Rozkosz" i nadania mu nazwy „Ursynów"), *Skarby Archiwum Polskiej Akademii Nauk*, *Stasziciana w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk* i *100-lecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* oraz towarzyszące tym ekspozycjom okolicznościowe publikacje, a w ich liczbie limitowane bibliofilskie wydawnictwo *Oni*, zawierające autografy, m.in. Alberta Einsteina, Marii Konopnickiej, Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Władysława Stanisława Reymonta, Władysława Sikorskiego, Marii Skłodowskiej-Curie czy Juliana Tuwima, które szczególnie podobało się gościom. Noc Muzeów w Pałacu Staszica wywołała nadspodziewanie duże zainteresowanie zarówno warszawiaków, jak i gości z Polski i zagranicy i zgromadziła w murach domu Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk ponad 2,5 tysiąca gości. Teraz mamy za

sobą szóstą już Noc Muzeów w Pałacu Staszica. Wszyscy polubiliśmy ten magiczny wieczór z jego niepowtarzalną, niezwykłą atmosferą, zgiełkiem głosów gości przepływających przez pałacowe wnętrza, na co dzień pełne zadumy i powagi, w tę noc rozświetlone i gwarne. Odwiedziło nas ostatnio około 3,5 tysiąca osób. Każdego roku program imprezy jest atrakcyjniejszy i bardziej urozmaicony, wzbogacony o konkursy dla dzieci i nie tylko, koncerty, prezentacje filmowe, pokazy mody, występy taneczne i cyrkowe, coraz ciekawsze wystawy, spotkania z niezwykłymi ludźmi. Współpracuje z nami na stałe Igor Strojecki, prawnuk Leona Barszczewskiego, genialnego badacza i fotografa Azji, który wśród setek rodzinnych fotografii i bezcennych pamiątek snuje niekończące się barwne opowieści o różnych członkach swojej niezwykłej familii, Paulina Kopestyńska, malarka jakucka, autorka cyklu portretów polskich badaczy Syberii, laureatka wielu prestiżowych nagród, która na poczekaniu rysuje karykatury zainteresowanych gości, Galeria „Steel Forest" pani Jolanty Jandy, która zaprasza zwykle do Pałacu Staszica najwybitniejszych przedstawicieli polskiej sztuki i pokazuje kolejne edycje fascynującej wystawy *Autografy*, urocza para taneczna Magdalena Wieteszka i Paweł Nassalski z warszawskiego Studia Tańca „Bodymovement", która zachwyca urodą, młodzieńczym wdziękiem i dojrzałym profesjonalizmem, oraz Archiwum Polskiego Radia, którego program przedstawiany w sali Lustrzanej, najpiękniejszej i największej auli Pałacu Staszica, wzbudza zawsze ogromne emocje za sprawą prezentacji przebojów, filmów i strojów sprzed lat. Niejednemu gościowi łza się w oku kręci.

Tymczasem 13 października 2008 roku w Prezydium Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie została otwarta dwujęzyczna, od dawna już przygotowywana, polsko-rosyjska wystawa historyczna *Polscy badacze Syberii*, będąca jednym z elementów obchodów Dni Nauki Polskiej w Federacji Rosyjskiej (22 duże roll-upy). Po zaprezentowaniu w Moskwie ekspozycja *Polscy badacze Syberii* została pokazana w czasie jubileuszowych uroczystości związanych ze 150. rocznicą urodzin dwóch wielkich badaczy Syberii, a w szczególności Jakucji, Wacława Sieroszewskiego i Edwarda Piekarskiego, które odbyły się w Jakucku 3–7 listopada 2008 roku pod patronatem Polonii Republiki Sacha, potem zaś, 19 listopada 2008 roku, w Okręgowym Muzeum Krajoznawczym w Irkucku. Od tamtego czasu wystawa została zaprezentowana w kilku innych miastach dalekiej Azji: w Jenisiejsku, Krasnojarsku, Ułan Ude, Kiachcie, Nowosybirsku, Tomsku, Barnaule, Gornoałtajsku i Bijsku;

stanowi ekspozycję stałą w Muzeum Historii i Kultury Narodów Północy im. J.M. Jarosławskiego w Jakucku i wkrótce ozdobi salę nowego Centrum Nauki i Kultury Polskiej w Nowosybirsku. Pokazano ją też w Polsce, m.in. w Pałacu Staszica w Warszawie (2009), w gmachu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" (2010) i w Rosyjskim Ośrodku Nauki i Kultury w Gdańsku (2010). Pokazowi towarzyszą dwie dwujęzyczne okolicznościowe publikacje. Jedna z nich to wydane przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk biogramy bohaterów ekspozycji, druga zaś to katalog wystawy opublikowany przez Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk. Obydwa wydawnictwa wzbogacone są reprodukcjami najciekawszych eksponatów zaprezentowanych na wystawie poświęconej przybranej ojczyźnie Polaków, o której Benedykt Dybowski powiedział: „Nie ma na ziemi miejsca lepszego jak Syberia".

Rok 2008 został ogłoszony przez kanclerz Niemiec Angelę Merkel Rokiem Matematyki w tym kraju. Archiwum PAN we współpracy z Polskim Towarzystwem Archiwalnym przygotowało z tej okazji polsko-niemiecką wystawę przedstawiającą historię jednego z najwspanialszych okresów w dziejach polskiej nauki, który często nazywany jest złotą erą polskiej matematyki. Celem organizatorów ekspozycji było zaprezentowanie w Polsce oraz w krajach niemieckojęzycznych osiągnięć naukowych polskiej szkoły matematycznej. Pierwszym miejscem prezentacji ekspozycji było Muzeum Polskie w Rapperswilu.

W roku 2009 otwarta została wystawa *Dzieje Pałacu Staszica.* Składa się ona z 10 komputerowo opracowanych plansz, prezentujących intrygującą historię tego dostojnego gmachu, od zarania dziejów i po wsze czasy przeznaczonego przez Stanisława Staszica na dom nauki polskiej, zaprojektowanego na początku XIX wieku przez florentczyka Antonia Corazziego. Do dnia dzisiejszego mury Pałacu Staszica skupiają „mężów nauki", oddających się badaniom języka ojczystego, literatury, historii oraz doskonaleniu umiejętności w różnych dziedzinach wiedzy. Ekspozycja oparta jest na zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk, głównie na materiałach zgromadzonych w spuściźnie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wykorzystano również fotografie i dokumenty z kolekcji profesora Leszka Zasztowta (Instytut Historii Nauki PAN) i doktor Anny Bujnowskiej (Instytut Badań Literackich PAN). Pojedyncze eksponaty pochodzą z Biblioteki Jagiellońskiej i Gabinetu Rycin Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Ikonografii towarzyszą okolicznościowe medale oraz unikatowe dokumenty, przybliżające problemy, z którymi

borykał się gmach i jego lokatorzy na przestrzeni dwóch wieków. Jedna z plansz prezentuje dzieje nierozerwalnie związanego z Pałacem Staszica pomnika Mikołaja Kopernika. Plansze wystawowe stanowią obecnie ekspozycję stałą w holu przed salą Lustrzaną Pałacu Staszica.

Rok 2010 został ogłoszony przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego Rokiem Chopinowskim. Przygotowana przez pracowników Archiwum Polskiej Akademii Nauk niewielka okolicznościowa ekspozycja *Fryderyk Chopin. Jego ślady w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk* wpisała się w cykl imprez związanych z obchodami tego ważnego wydarzenia kulturalnego. Wystawa nie ma charakteru biograficznego i absolutnie nie wyczerpuje zarysowanych na planszach tematów, a jej treść i zawartość została uwarunkowana ilością, rodzajem i charakterem zgromadzonych w naszej instytucji materiałów tematycznie związanych z Fryderykiem Chopinem i jego rodziną. Umieszczone na każdej tablicy odpowiednio dobrane cytaty wprowadzają widza w nastrój i przybliżają zaprezentowaną na planszach tematykę. Wystawa *Fryderyk Chopin. Jego ślady w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk* ozdobiła też salę Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk przy ulicy Lauriston 74 w Paryżu, co jest wielkim zaszczytem i wyróżnieniem dla jej twórców.

W przygotowaniu wystawy *Archiwa warszawskie dawniej i dziś* (44 barwne tablice) uczestniczyło osiem warszawskich archiwów (Archiwum Akt Nowych, Archiwum Archidiecezjalne Warszawskie, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Centralne Archiwum Wojskowe im. mjra Bolesława Waligóry, Instytut Pamięci Narodowej, Narodowe Archiwum Cyfrowe i Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie) oraz zarządzająca podległymi jej archiwami państwowymi Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Na miejsce prezentacji, odbywającej się w ramach XV Festiwalu Nauki, wybrano prestiżowy punkt stolicy — Galerię Plenerową przy ul. Traugutta 1. Obejmujące osiem wieków historii materiały współuczestniczących w projekcie instytucji, przedstawionych na wystawie w kolejności alfabetycznej, zostały podzielone na cztery bloki tematyczne: siedziby, straty wojenne, archiwiści przy pracy (część zewnętrzna Galerii), najciekawsze zbiory (część wewnętrzna Galerii). Na wystawie zgromadzono około 320 eksponatów, przy czym połowa z nich (około 150) to niezwykle ciekawe i różnorodne obiekty pochodzące z zasobu poszczególnych instytucji i najbardziej dla ich zbiorów reprezentatywne.

Wystawa *Kobiety w nauce* zwieńczyła obchody roku 2011 ustanowionego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie. W tym roku bowiem przypadała 100. rocznica przyznania drugiej Nagrody Nobla najwybitniejszej uczonej świata Marii Skłodowskiej-Curie, której odkrycia walnie przyczyniły się do rozwoju nauki. Wystawa *Kobiety w nauce* (22 duże barwne roll-upy) jest kolejnym wspólnym przedsięwzięciem Archiwum Polskiej i Rosyjskiej Akademii Nauk, towarzyszącym 17–21 października 2011 roku Dniom Nauki Rosyjskiej w Polsce. 25 listopada 2011 roku ekspozycja *Kobiety w nauce* została wystawiona w sali Koncertowej na Zamku Królewskim w Warszawie podczas konferencji naukowej pod tym samym tytułem z udziałem przedstawicielek świata nauki Francji, Japonii, Polski, Pakistanu, Tajwanu, Włoch i USA. W godzinach popołudniowych tego dnia w sali Wielkiej na Zamku Królewskim odbyły się uroczystości pod patronatem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego i prezydenta Republiki Francuskiej Nicolasa Sarkozy'ego, zamykające Rok Marii Skłodowskiej-Curie. W ceremonii wzięli udział przedstawiciele środowisk naukowych Polski i Francji z prezesem Polskiej Akademii Nauk profesorem Michałem Kleiberem oraz wiceprezesem Académie des sciences profesorem Philippe Taquetem na czele, reprezentanci władz państwowych obydwu krajów oraz wnuki Marii Skłodowskiej-Curie, dzieci Ireny i Fryderyka Joliot-Curie, profesor Hélène Langevin-Joliot i profesor Pierre Joliot. Pracownicy Archiwum Polskiej Akademii Nauk zostali zaproszeni na tę prestiżową uroczystość i mieli wielki zaszczyt i ogromną przyjemność spotkać się z wnuczką i wnukiem Marii Skłodowskiej-Curie. Dodam, że prezes Polskiej Akademii Nauk w 2011 roku przyznał Nagrodę Naukowo-Organizacyjną doktor Joannie Arvaniti za szczególne zaangażowanie w prace nad uświetnieniem Roku Marii Skłodowskiej-Curie.

Kolejna wystawa archiwalna nosi tytuł *Twarze Kasy im. Józefa Mianowskiego* i przygotowana została z okazji 130. rocznicy powstania i 20. rocznicy reaktywacji tej zasłużonej dla nauki organizacji społecznej na podstawie zbiorów ikonograficznych Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie. Wykorzystano tu również spuściznę Kasy im. Józefa Mianowskiego przechowywaną też w Archiwum PAN. Ekspozycja składa się z 20 plansz imitujących karty ze starego albumu fotograficznego. Autorka scenariusza starała się w miarę możliwości zaprezentować zdjęcia nietypowe i dotychczas nieupowszechniane, np. znanych

postaci historycznych z czasów ich wczesnej młodości. Wystawa towarzyszyła uroczystej konferencji jubileuszowej, a zaprezentowana została warszawiakom w różnych prestiżowych miejscach, w tym na Krakowskim Przedmieściu — przed Pałacem Staszica, w którym Kasa ma swoją siedzibę od chwili oddania gmachu Towarzystwu Naukowemu Warszawskiemu do czasów obecnych — na dziedzińcu Uniwersytetu Warszawskiego i Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Rok 2012 obfitował w Archiwum Polskiej Akademii Nauk w ważne wydarzenia. Na podstawie zbiorów zgromadzonych w Archiwum PAN przygotowana została wystawa *Sport w nauce. Nauka w sporcie*. Składa się ona z 20 różnokolorowych plansz, na których przedstawiono materiały reprezentujące różne dyscypliny sportu. Kolor i wystrój plansz został dobrany tak, aby najlepiej kojarzył się z prezentowaną na tablicy dziedziną sportu. A więc plansze poświęcone np. piłce nożnej są zielone jak murawa na boisku, lekkoatletyce — ceglaste jak bieżnia, motoryzacji — szare jak asfalt autostrady, dla sportów zimowych, wodnych i lotnictwa przeznaczono tablice w różnych odcieniach koloru niebieskiego, a dla turystyki — w rozmaitych tonacjach zieleni. Ciekawym urozmaiceniem są umieszczone na planszach wśród bezcennych historycznych zdjęć i dokumentów współczesne akcenty, jak np. wizerunki nowoczesnych aut czy samolotów lub sylwetki popularnych obecnie sportowców.

Wystawa została po raz pierwszy udostępniona zwiedzającym podczas III Warszawskiego Pikniku Archiwalnego 2 czerwca 2012 roku, tuż przed rozpoczęciem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012. Można ją było oglądać w podcieniach Pałacu Staszica w czerwcu i lipcu 2012 roku.

W tym samym roku powstała ekspozycja poświęcona Józefowi Ignacemu Kraszewskiemu pod wymownym tytułem *Urodził się w gospodzie, zmarł w hotelu*, zapowiadającym tułacze losy bohatera. Rok 2012 został ogłoszony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Józefa Ignacego Kraszewskiego. W roku tym przypadała bowiem 200. rocznica urodzin tego najpłodniejszego polskiego pisarza, autora 232 powieści, o którym mówi się, że „nauczył nas czytać po polsku i dał nam na czym czytać po polsku", że w życiu „napisał więcej, niż inni zdołali przeczytać", że „zapisywał litery szybciej, niż zecerzy zdołali składać". Postać Józefa Ignacego Kraszewskiego jest nam — pracownikom Archiwum PAN — szczególnie bliska, gdyż urodził się on 28 lipca 1812 roku w zajeździe znajdującym się wówczas na skrzyżowaniu ulic Aleksandria (obecnie

Kopernika) i Krakowskie Przedmieście. 10 lat później powstał bardzo blisko tego miejsca dom Towarzystwa Królewskiego Warszawskiego Przyjaciół Nauk, który znany jest warszawiakom jako Pałac Staszica i jest siedzibą naszej instytucji. Wystawa stanowi obecnie ekspozycję stałą w Pałacu Staszica i zdobi ściany w korytarzu prowadzącym do sali im. Marii Skłodowskiej-Curie. Józef Ignacy Kraszewski był też bohaterem wykładu i prezentacji multimedialnej podczas XVII Festiwalu Nauki w Pałacu Staszica we wrześniu tego roku.

Wystawa *W służbie harcerstwa i nauki. Aleksander Kamiński „Kamyk" i pionierzy polskiego skautingu w zbiorach Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie i Muzeum Harcerstwa w Warszawie* jest efektem współpracy PAN Archiwum w Warszawie i Muzeum Harcerstwa w Warszawie, w których zbiorach znajduje się spuścizna pozostała po druhu Aleksandrze Kamińskim „Kamyku". Ekspozycja składająca się z 15 plansz została zaprezentowana w marcu 2013 roku w Pałacu Staszica, a następnie w czasie IV Pikniku Archiwalnego również w Pałacu Staszica w czerwcu 2013 roku. Pokazano ją też we wrześniu 2013 roku podczas konferencji naukowej w Jabłonnie poświęconej księciu Józefowi Poniatowskiemu. Ideologia polskiego skautingu bowiem nawiązywała do cnót rycerskich, stanowiących podstawę honorowego kodeksu rycerza. Etos rycerski znalazł wyraz w prawie harcerskim. Drużyny skautowe przybierały nazwy znanych z odwagi i lojalności postaci historycznych i literackich, takich jak książę Józef Poniatowski, Zawisza Czarny czy Michał Wołodyjowski. Imię księcia Józefa Poniatowskiego nosiła 1. Mławska Drużyna Harcerzy, najstarsza drużyna harcerska w Chorągwi Mazowieckiej.

W roku 2013 Archiwum Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk przy współudziale Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie przygotowało wstępną wersję planszowej wystawy *Mikołaj Kopernik. Życie i dzieło*. Ekspozycja zaprezentowana została z okazji 540. rocznicy urodzin wielkiego astronoma i 470. rocznicy jego śmierci w Parlamencie Europejskim w Brukseli oraz — w rozszerzonej wersji — w Pałacu Staszica w Warszawie 19 lutego 2013 roku w związku z 540. rocznicą urodzin uczonego. Planuje się pokazanie jej rozszerzonej polsko-rosyjskiej wersji językowej w Prezydium Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie z okazji Dni Nauki Polskiej w Federacji Rosyjskiej w listopadzie 2014 roku. Jest to obecnie ostatnie wspólne przedsięwzięcie archiwów akademijnych, które tymczasem

zgłosiły kolejny wspólny projekt badawczy i zamierzają kontynuować w przyszłości prezentację nieznanych kart naukowej współpracy polsko--rosyjskiej. Współpraca z Archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk (dyrektor ARAN profesor Witalij J. Afiani, sekretarz naukowy ARAN doktor Nadieżda M. Osipowa) od lat układa się wspaniale.

Warto w tym miejscu zauważyć, że Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie wypożyczył plansze wystawowe poświęcone Mikołajowi Kopernikowi w celu pokazania ich w różnych miastach na Ukrainie.

Dodam, że autorkami niezwykle estetycznej i ciekawej oprawy plastycznej wszystkich wystaw Archiwum Polskiej Akademii Nauk są panie Maria Kaliszczuk-Donaj (AMALKER) i Ewelina Wajs-Baryła (Druk Wielkoformatowy Paweł Ciepielewski).

Od 2010 roku Archiwum PAN we współpracy z Polskim Towarzystwem Archiwalnym organizuje w zabytkowych wnętrzach Pałacu Staszica oraz na jego pięknym dziedzińcu imprezę znaną już doskonale warszawiakom jako Warszawski Piknik Archiwalny, który łączy się z obchodzonym od 2007 roku Międzynarodowym Dniem Archiwów przypadającym zawsze 9 czerwca. W tej radosnej czerwcowej imprezie bierze udział kilkadziesiąt archiwów o różnorodnym profilu działalności, w tym archiwa państwowe, naukowe, uczelniane, kościelne, rządowe, wojskowe i muzealne. Warszawski Piknik Archiwalny jest wielkim świętem archiwów i archiwistów, prawdziwą lekcją archiwalną, ale także rozrywką i odpoczynkiem po żmudnej pracy. Do piknikowej tradycji należy już wspólne spożywanie wspaniałego czekoladowego tortu, opatrzonego czekoladową inskrypcją „Wiwat archiwa i archiwiści".

Naszej szacownej instytucji nie mogło też zabraknąć na Festiwalu Nauki, którego celem jest popularyzacja nauki w społeczeństwie. W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, w ostatni weekend września w salach Pałacu Staszica odbywały się przez cały dzień wykłady ubarwione prezentacjami multimedialnymi i różnego rodzaju warsztaty naukowe. Frekwencja była duża, zainteresowanie tematami ogromne. Goście przekonali się, że Archiwum Polskiej Akademii Nauk nie jest składnicą starych, zakurzonych, często zagrzybionych, nikomu niepotrzebnych papierów, ale jest miejscem niezwykłym, magicznym, które może być nie tylko źródłem wielu ciekawych informacji, lecz także może dostarczyć szczerych wzruszeń, rozpalić wyobraźnię, poruszyć serca.

Obchody 50-lecia Archiwum Polskiej Akademii Nauk, 2003, fot. A. Podgórzak

Obchody 50-lecia Archiwum Polskiej Akademii Nauk, 2003, fot. A. Podgórzak

Obchody 50-lecia Archiwum Polskiej Akademii Nauk, 2003, fot. A. Podgórzak

Otwarcie wystawy *Polscy laureaci Nagrody Nobla* w Muzeum Woli w Warszawie, 2003, fot. J. Arvaniti

Spotkanie wigilijne pracowników APAN z prezydentem Lechem Wałęsą w Galerii Porczyńskich w Warszawie, 2003, fot. J. Arvaniti, T. Rudzki

Otwarcie wystawy *Genius loci* w Instytucie Polskim w Berlinie, 2003, fot. T. Rudzki

Konferencja *Tradycje Polskiej Akademii Nauk — europejskie korzenie polskiej nauki* w Instytucie Polskim w Berlinie, 2003, fot. T. Rudzki

Polsko-litewska konferencja naukowa w Malatach, bal przebierańców, 2004, fot. J. Arvaniti

Podpisanie Umowy o współpracy między Archiwum RAN i Archiwum PAN w Pałacu Staszica, 2004, fot. T. Rudzki

Jolanta Gałązka, Tomasz Kościuszko, *Teleportacja Stanisława Staszica* w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, 2005, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *120-lecie Polskiego Towarzystwa Historycznego* w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, 2006, fot. T. Rudzki

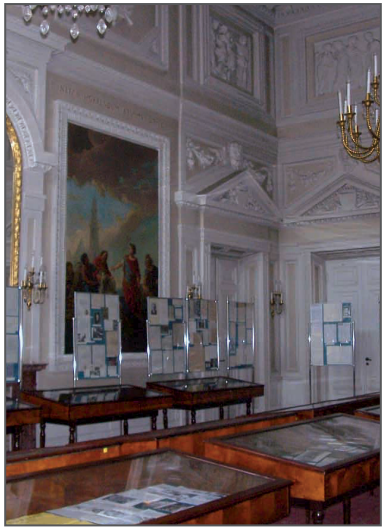

Wystawa *100-lecie Towarzystwa Miłośników Historii* w sali Balowej pałacu Raczyńskich, 2006, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy 100-lecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w Pałacu Staszica, 2007, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *100-lecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* w Pałacu Staszica, 2007, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *100-lecie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego* w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Paryżu, 2008, fot. J. Arvaniti

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2008, fot. B. Wiktorowska

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2008,
fot. B. Wiktorowska

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2008,
fot. K. Francikowska

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2009, fot. D. Kwiatkowski

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2010, fot. T. Rudzki

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2010,
fot. T. Rudzki

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2011,
fot. G. Piskorz

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2011, fot. T. Rudzki

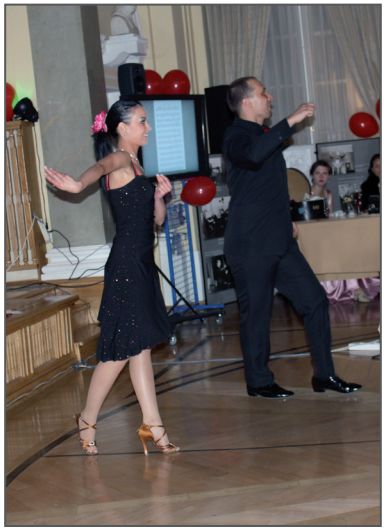

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2012, fot. T. Rudzki

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2012,
fot. T. Rudzki

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2013,
fot. J. Arvaniti

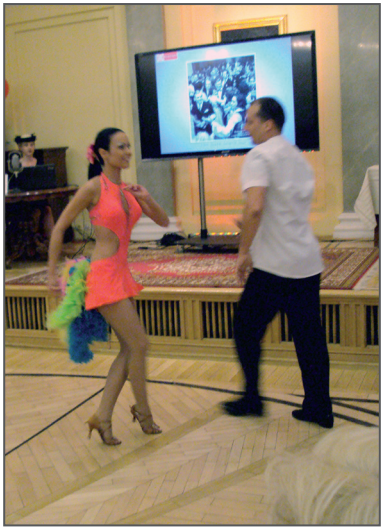

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2013, fot. G. Piskorz

Noc Muzeów w Pałacu Staszica, 2013, fot. G. Piskorz

Otwarcie wystawy *Polscy badacze Syberii* w Prezydium Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie, 2008, fot. J. Arvaniti

Polscy badacze Syberii, Talcy nad Angarą, 2008, fot. N.N.

Otwarcie wystawy *Polscy badacze Syberii* w Okręgowym Muzeum Krajoznawczym w Irkucku, 2008, fot. J. Arvaniti

Otwarcie wystawy *Polscy badacze Syberii* w gmachu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" w Warszawie, 2010, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *Polscy badacze Syberii* w Rosyjskim Ośrodku Naukowym i Kulturalnym w Gdańsku, 2010, fot. N.N.

Otwarcie wystawy *Dzieje Pałacu Staszica* w Pałacu Staszica, 2009, fot. B. Wiktorowska

Posiedzenie Rady Naukowej Archiwum Polskiej Akademii Nauk, 2009, fot. B. Wiktorowska

Wystawa *Fryderyk Chopin. Jego ślady w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk* w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Paryżu, 2010, fot. N.N.

Otwarcie wystawy *Archiwa warszawskie dawniej i dziś*, Galeria Plenerowa przy ulicy Traugutta 1 w Warszawie, 2011, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *Kobiety w nauce* w Pałacu Staszica, 2011, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *Kobiety w nauce* w Pałacu Staszica, 2011, fot. T. Rudzki

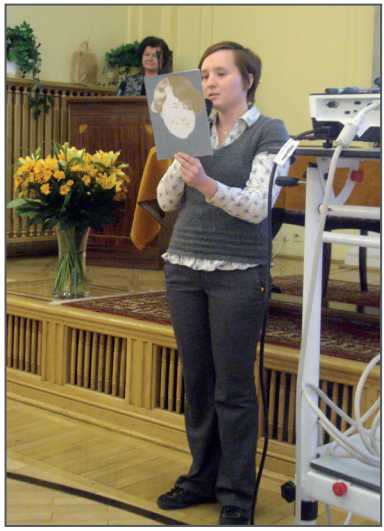

Otwarcie wystawy *Kobiety w nauce* w Pałacu Staszica, 2011, fot. T. Rudzki

Spotkanie dyrektor APAN z wnuczką Marii Skłodowskiej-Curie profesor Hélène Langevin-Joliot na Zamku Królewskim w Warszawie, 2011, fot. T. Rudzki

Spotkanie pracowników APAN z wnuczką Marii Skłodowskiej-Curie profesor Hélène Langevin-Joliot na Zamku Królewskim w Warszawie, 2011, fot. T. Rudzki

Spotkanie pracowników APAN z wnukiem Marii Skłodowskiej-Curie profesorem Pierrem Joliot na Zamku Królewskim w Warszawie, 2011, fot. J. Arvaniti

Uroczystość wręczenia przez prezesa Polskiej Akademii Nauk profesora Michała Kleibera Nagrody Organizacyjno-Naukowej za pracę nad uświetnieniem Roku Marii Składowskiej-Curie, 2011, fot. H. Krajewska

Prezentacja wystawy *Józef Ignacy Kraszewski. Urodził się w gospodzie, zmarł w hotelu* w Pałacu Staszica, 2012, fot. B. Borkowski

Prezentacja wystawy *Sport w nauce. Nauka w sporcie* w Pałacu Staszica, 2012, fot. M. Ciara

Otwarcie wystawy *W służbie harcerstwa i nauki. Aleksander Kamiński „Kamyk" i pionierzy polskiego skautingu* w Pałacu Staszica, 2013, fot. T. Rudzki

Złożenie kwiatów pod pomnikiem Mikołaja Kopernika w Warszawie, 2013, fot. T. Rudzki

Otwarcie wystawy *Mikołaj Kopernik. Życie i dzieło* w Pałacu Staszica, 2013, fot. J. Arvaniti

Otwarcie wystawy *Mikołaj Kopernik. Życie i dzieło* w Pałacu Staszica, 2013, fot. J. Arvaniti

Spotkanie pracowników Archiwum PAN i Archiwum RAN w Moskwie, 2013, fot. N.N.

II Warszawski Piknik Archiwalny w Pałacu Staszica, 2011, fot. N.N.

XV Festiwal Nauki w Jabłonnie, 2011, fot. B. Wiktorowska

Konferencja w Jabłonnie poświęcona księciu Józefowi Poniatowskiemu, 2013, fot. B. Wiktorowska

XVII Festiwal Nauki w Pałacu Staszica, 2013, fot. T. Rudzki

XVII Festiwal Nauki w Jabłonnie, 2013, fot. B. Wiktorowska

Hanna Krajewska, 2013,
fot. J. Arvaniti

Bartosz Borkowski
Warszawa

ROZMOWA Z DYREKTOR ARCHIWUM PAN DR HANNĄ KRAJEWSKĄ O HISTORII, ARCHIWISTYCE I PASJI

Do dzisiaj spotykam miłych ludzi, którzy dowiadując się, że jestem archiwistką, pytają z pełną szczerością: Archiwistka? To co Pani właściwie robi?

Zanim rozpoczęła Pani pracę w Archiwum PAN, wcześniej pracowała Pani w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Jak właściwie zaczęła się Pani przygoda z archiwistyką?

Dość przypadkowo. Przeniosłam się z Łodzi, gdzie pracowałam na Uniwersytecie, do Warszawy i znalazłam pracę w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Szybko okazało się, że jest to wymarzona praca dla mnie — interesująca, zapewniająca kontakt z unikalnymi dokumentami, a zarazem dająca możliwość naukowego rozwoju. W AGAD były częste spotkania naukowe, uczestniczyłam w komisjach metodycznych. Po pracy pisałam swój doktorat i mogłam jeździć do różnych archiwów. W sumie — wiele się nauczyłam.

Archiwa nieodłącznie wiążą się z historią. Czy jakaś postać historyczna zajmuje szczególnie miejsce w Pani życiu?

Kto zanurza się w historii, ten chodzi po śladach wielu bohaterów; niektórzy z nich są mi bardziej bliscy niż inni. Mnie osobiście podoba się Stanisław Staszic. Oprócz wielu różnych zalet, jak chociażby filantropia na rzecz kraju i nauki, miał ogromną intuicję w stosunku do ludzi i zdarzeń. Wszystko, co zainicjował, trwa w zasadzie do dzisiaj i jest po prostu pożyteczne. Inny przykład niecodziennego człowieka — to

Benedykt Dybowski, pasjonat, jedyny lekarz, jakiego znam, który uważał, że jego wiedza medyczna to misja. Żył zupełnie z innych zajęć, np. na Syberii wypychał zwierzęta. Notabene do dzisiaj większość zwierząt syberyjskich w muzeach europejskich — to dzieło rąk Dybowskiego. Miał intuicję naukowca i konsekwentnie potrafił dążyć do celu. Ci dwaj ludzie pozostawili po sobie nie tylko ślad, ale i pozytywne zmiany, których konsekwencje odczuwamy do dzisiaj.

Funkcje dyrektora Archiwum PAN zajmuje Pani od 1995 roku. Jak z perspektywy 18 lat kierowania tą instytucją postrzega Pani ten okres?

To interesujący okres mojego życia. Mogę współpracować z ciekawymi ludźmi, pełnymi pasji i zaangażowania. Polska Akademia Nauk nadaje estymę licznym działaniom. Moi poprzednicy zrobili wiele dla polskiej i międzynarodowej archiwistyki. Dzisiaj wymagania i potrzeby są inne, ale w gruncie rzeczy chodzi wciąż o to samo: archiwum rozwija się w oparciu o unikalny zasób, zaangażowany zespół archiwistów i ciągle musi podkreślać swoje miejsce, zarówno w strukturze instytucji, jak i na płaszczyźnie krajowej oraz międzynarodowej.

Podpisanie umowy z Archiwum RAN, 2012, fot. J. Arvaniti

Jakie dokumenty archiwalne, które widziała Pani w swoim życiu, wywarły na Pani największe wrażenie i wzbudziły zainteresowanie?

Bardzo lubię pergaminy — są dostojne i unikalne w dotyku.

Ma Pani liczne kontakty z międzynarodowymi stowarzyszeniami archiwistycznymi. Czy dostrzega Pani jakieś istotne różnice w działaniach archiwistów polskich i zagranicznych?

Myślę, że niektóre stowarzyszenia zagraniczne są lepiej zorganizowane, mają jasno wytyczone cele, które realizują. W wielu krajach, również ościennych, archiwiści spotykają się co roku. To bardzo integruje środowisko. Niekiedy dochodzę do wniosku, że lepiej znam zagraniczne koleżanki i kolegów niż polskich archiwistów. W moim kraju brakuje mi ogólnopolskich corocznych spotkań archiwistów ze wszystkich środowisk. Cały czas zastanawiam się, jak to rozwiązać.

Poza kierowaniem Archiwum PAN jest pani również aktywna na innych polach naukowych, m.in. jest Pani prezesem Towarzystwa Rapperswilskiego i Polskiego Towarzystwa Archiwalnego. Organizuje Pani liczne konferencje, wystawy oraz takie wydarzenia jak Piknik Archiwalny czy Noc Muzeów w Pałacu Staszica. Czy trudno jest łączyć ze sobą te wszystkie obowiązki?

Jeśli się lubi to, co się robi, to działania mogą sprawić jedynie przyjemność. Bez pasji życie jest jałowe, a w każdym razie na pewno mniej ciekawe.

Pani działalność w Archiwum i stowarzyszeniach nierzadko ma na celu integrację środowiska archiwalnego. Czy polscy archiwiści są otwarci na współpracę i chętnie przystępują do wspólnych pomysłów?

W każdym środowisku, w tym także archiwalnym, tak jest, że tylko część osób chce i angażuje się w różne działania. Reszta albo korzysta, albo interesuje się czymś innym. Lubię współpracować z archiwistami: to wykształceni ludzie, a wielu z nich realizuje nowoczesny i twórczy model życia.

W jednym z wywiadów dla Polskiej Agencji Prasowej powiedziała Pani, że „Archiwistyka jest na ogół postrzegana przez pryzmat teczek, czyli przez niedobrą sensację. Tymczasem archiwiści pełnią ważną, służebną rolę w społeczeństwie, a jednocześnie są mało widocznymi osobami”.

Jaka jest według Pani przyczyna takiego pojmowana archiwistyki przez „pryzmat teczek"? Czy to skutek przemian ustrojowych czy może nadmiernego poszukiwania przez ludzi sensacji?

Wiedza na temat archiwów i archiwistów jest niewielka. Aby dobrze funkcjonować w społeczeństwie, musimy być pożyteczni i potrzebni. Oczywiście archiwa, przez sam fakt gromadzenia dokumentów, czyli historycznych świadectw naszej przeszłości, już realizują tę funkcję. Fakt, że dokumenty, mówię tu o dokumentach papierowych, leżą w magazynach, sytuuje archiwa w sferze kurzu i pewnego wycofania, ale stereotyp archiwisty związany jest od pewnego czasu z sensacją — głównie dzięki filmom i różnego rodzaju ujawnieniom. Czy to dobrze? Może dzięki temu postrzegani jesteśmy jako specjaliści o unikalnych umiejętnościach. Mam taką nadzieję, choć do dzisiaj spotykam miłych ludzi, którzy dowiadując się, że jestem archiwistką, pytają z pełną szczerością: „Archiwistka? To co Pani właściwie robi?"

Czy uważa Pani, że zawód archiwisty należy bardziej popularyzować czy może pozostawić go w wąskiej strefie specjalistów, którzy wśród ton dokumentów, w otoczeniu podziemnych archiwalnych magazynów dokonują spektakularnych odkryć historycznych?

Najlepiej rozwijają się archiwa duże; archiwiści tu pracujący mogą realizować modele swojego rozwoju: mogą być naukowcami,

Hanna Krajewska z grupą pracowników, 2009, fot. J. Stasiak

specjalizować się w jakiejś dziedzinie, realizować podstawowe działania albo popularyzować zasób. W mniejszych archiwach wiele z tych funkcji trzeba spełniać jednocześnie. Uważam, że archiwa muszą podejmować wysiłki, by przekonywać, jak bardzo są potrzebne społeczeństwu, szczególnie dzisiaj, w dobie dokumentu elektronicznego.

W tym roku Archiwum PAN obchodzi 60-lecie istnienia. Czego chciałaby Pani życzyć tej instytucji na kolejne 60 lat?

Archiwum PAN to unikalne archiwum zbierające dokumenty niepowtarzalnej instytucji, jaką jest Polska Akademia Nauk, gromadzące akta wielu towarzystw naukowych i spuścizny uczonych. Mając taki zasób, który stale jest powiększany, archiwum ma szansę zachować swoją unikalność. Ale archiwum to również ludzie, którzy nadają znaczenie aktualnym działaniom i pracy archiwalnej. Archiwum PAN życzę pomyślnej kontynuacji i twórczego rozwoju.

Pracownicy Archiwum PAN, spotkanie wigilijne, 2010, fot. N.N.

Hanna Szymczyk, 2003, fot. A. Podgórzak

Bartosz Borkowski
Warszawa

ROZMOWA Z Z JEDNĄ Z NAJBARDZIEJ DOŚWIADCZONYCH ARCHIWISTEK W POLSCE, WIELOLETNIM KUSTOSZEM ARCHIWUM PAN DR HANNĄ SZYMCZYK

Nabywanie doświadczenia to jedna z najlepszych dróg do doskonalenia zawodowego. Lata pracy wśród archiwaliów wzmacniają w archiwiście pasję i fascynację.

Gdy w 1985 roku podjęła Pani pracę w Archiwum PAN, miała Pani już wcześniej styczność zawodową z historią i archiwistyką. Proszę powiedzieć, jak zaczęła się Pani kariera zawodowa.

Pracę jako archiwistka rozpoczęłam w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy na Krzywym Kole w 1969 roku. Było to moje pierwsze zetknięcie się z pracą w archiwum, gdyż w okresie moich studiów na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego w latach 60. nie prowadzono praktyk archiwalnych. Pracowałam w III Oddziale Archiwum Ksiąg Hipotecznych, Metrykalnych, Akt Notarialnych i Sądowych. Pierwszym zespołem opracowanym przeze mnie były akta rosyjskie Płockiego i Sierpeckiego Zarządu Żandarmerii z przełomu XIX i XX wieku. Szczególnie interesujące dla mnie były akta Hipoteki Warszawskiej zawierające opisy, rysunki i plany nieruchomości warszawskich, w większości już nieistniejących po zawieruchach wojennych. Znajdujące się w aktach notariuszy warszawskich testamenty i spisy ruchomości pozwalały odtworzyć wygląd i wyposażenie mieszkań warszawskich. Akta te wykorzystywałam też przy pisaniu mojej pracy doktorskiej o historii ulicy Nowy Świat. Również wiele informacji o mieszkańcach Warszawy i ich profesji dostarczały akta stanu cywilnego parafii warszawskich. Praca w archiwum dała mi też możliwość kontaktów z interesantami, dla których sporządzałam wypisy z akt notarialnych i sądowych. Po 12 latach pracy w Archiwum

m.st. Warszawy zatrudniłam się w Archiwum Zamku Królewskiego, będącego w tym okresie w stadium organizacji. Zajmowałam się tu fotografiami zarówno zabudowań przedwojennych Zamku — fotografie te wyszukiwałam głównie w Instytucie Sztuki PAN — jak i katalogowaniem zdjęć przedmiotów zabytkowych, będących wyposażeniem Zamku, które otrzymywałam z Działu Sztuki Zamku Królewskiego.

Jest Pani najstarszą i zarazem najdłużej pracującą osobą w Archiwum PAN. Czy przez 28 lat Archiwum bardzo się zmieniło?

Jeśli chodzi o zmiany, które zaszły w Archiwum PAN w ostatnim okresie, w tej chwili Archiwum stara się bardziej otworzyć na zewnątrz, propagując szeroko swój zasób podczas licznych wystaw i konferencji. Nawiązuje też szersze kontakty z innymi archiwami zarówno polskimi, jak i zagranicznymi. Pracownicy zapoznają się z zasobem archiwów warszawskich podczas ich zwiedzania. Na cotygodniowych spotkaniach omawia się zarówno problemy wynikłe podczas pracy, jak i nowe przepisy archiwalne. Zapraszani są też na te spotkania ciekawi ludzie: archiwiści, naukowcy czy kolekcjonerzy.

Przez te wszystkie lata współpracowała Pani z wieloma osobami. Czy któraś z nich szczególnie zapisała się w Pani pamięci?

Gdy rozpoczęłam w 1985 roku pracę w Archiwum PAN, dyrektorem był już dr Kazimierz Krzos, który zastąpił na tym stanowisku twórcę i wieloletniego dyrektora Archiwum PAN profesora Zygmunta Kolankowskiego. Mimo przejścia na emeryturę profesor Kolankowski jeszcze kilka lat uczestniczył w pracach Archiwum, wprowadzając w kilkugodzinnej rozmowie nowych jego pracowników w historię i pracę Archiwum oraz uczestnicząc w redagowaniu „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk". W Archiwum panowała istniejąca tu do dziś atmosfera solidnej pracy i miłe stosunki koleżeńskie. Dyrektor dr Kazimierz Krzos był człowiekiem potrafiącym zachować jak najlepsze stosunki ze współpracownikami, wrażliwym na ich problemy zarówno zawodowe, jak i osobiste. Z innych osób pracujących w tym okresie w Archiwum wymienię Hannę Dymnicką-Wołoszyńską — pracującą w Archiwum PAN od chwili jego utworzenia — znaną mi już wcześniej z seminarium doktoranckiego profesora Andrzeja Zahorskiego — osobę spokojną, uczynną, pomocną przy wprowadzaniu nowych kolegów w nieznane im dotychczas prace przy opracowywaniu spuścizn uczonych, profesora Ryszarda Wołoszyńskiego, z którym jako przewodniczącym

Otwarcie wystawy *Genius loci* w Instytucie Polskim w Berlinie, 2003, fot. T. Rudzki

Kolegium Redakcyjnego „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk" współpracowałam przy tym wydawnictwie przez szereg lat. Miło wspominam Halinę Zubalową — ciepłą, serdeczną, matkującą młodszym kolegom, obdarzoną wspaniałą pamięcią, żywą kronikę Archiwum, wyciszonego, konkretnego Stanisława Chankowskiego, chętnie dzielącego się swą wiedzą o pracy w Archiwum i jej problemach, zmarłego przedwcześnie Józefa Mizikowskiego, z którym łączyła mnie wspólna pasja do podróży, pogodnego Juliana Bugajskiego, energiczną społeczniczkę, pomocną w rozwiązywaniu problemów życiowych Genowefę Bryzek czy serdeczną, lojalną Jolantę Auleytner, z którymi łączy mnie długoletnia przyjaźń.

Podczas pracy na Zamku Królewskim pracowała Pani z Aleksandrem Gieysztorem. To nieszablonowa postać, która zapisała się na kartach polskiej historii. Jak dziś wspomina Pani współpracę z tą osobistością?

Profesor Aleksander Gieysztor sprawował funkcję dyrektora Zamku Królewskiego. Był to wspaniały człowiek, obdarzony ogromną wiedzą i kulturą osobistą, niezwykle energiczny. Gdy oprowadzał pracowników Zamku po nowo otwartych salach zamkowych czy późniejszych odkryciach archeologicznych przy murach miejskich na placu Zamkowym, grupie trudno było za nim nadążyć. Podziwiałam jego spokój i opanowanie w trudnej sytuacji, np. podczas demonstracji 3 maja 1982 roku na placu Zamkowym, gdy pracownicy Zamku i goście uczestniczący w otwarciu wystawy z okazji obchodów uchwalenia Konstytucji 3 maja

i związanej z nią konferencji mogli opuścić Zamek dopiero w godzinach przedwieczornych. Profesor Gieysztor był też pogodnym, obdarzonym wielkim poczuciem humoru gawędziarzem, co widać było podczas spotkań okolicznościowych w małych grupach pracowników Zamku. Był człowiekiem bardzo otwartym, mimo jego licznych zajęć można było zawsze zgłosić się do niego z problemami związanymi z pracą na Zamku, nigdy nie odmawiał pomocy w ich rozwiązywaniu.

Jest Pani autorką wielu inwentarzy archiwalnych spuścizn polskich uczonych. Które z nich uważa Pani za najbardziej interesujące?

Pierwszym inwentarzem archiwalnym opracowanym przeze mnie w Archiwum PAN były dokumenty ze spuścizny profesora Jana Bystronia, etnografa, socjologa, historyka kultury, zawierające wiele ciekawych prac i materiałów warsztatowych, jak również unikatowy pamiętnik jego dziadka Jędrzeja Cienciały, ukazujący stosunki panujące na Śląsku Cieszyńskim w 2. połowie XIX wieku. Z innych spuścizn uczonych opracowanych przeze mnie wymienię: materiały geografa Bolesława Olszewicza, jednego z twórców ruchu turystycznego w Polsce Mieczysława Orłowicza, etnografa Jana Reychmana, religioznawcy Antoniego Czubryńskiego, historyków Stanisława Herbsta i Benedykta Zientary czy psychologa Mieczysława Kreutza — chyba jedną z najtrudniejszych z opracowanych przeze mnie spuścizn.

Co takiego fascynującego jest według Pani w pracy archiwisty?

Praca archiwisty jest dla mnie fascynująca przede wszystkim dlatego, że daje możliwość zetknięcia się z niezwykłymi dokumentami, a za ich pośrednictwem można poznać ludzi, którzy je wytworzyli. Również same dokumenty dostarczają badaczowi niejednokrotnie wielu przeżyć. Wspomnę dokument — XVIII-wieczną taryfę m.st. Warszawy, znalezioną przeze mnie podczas poszukiwań materiałów do mojej pracy w Archiwum Głównym Akt Dawnych w zbiorze „Warszawa. Ekonomiczne", widać bardzo rzadko wykorzystywaną, ponieważ podczas odwracania jej kart osypywały się resztki piasku, którym była posypana dla osuszenia atramentu. Przypomniałam sobie wtedy, jak na seminarium magisterskim profesor Janusz Woliński, wspominając swą pracę w archiwach francuskich, opowiadał o dotarciu do dokumentu, z którego przy odwracaniu jego kart osypywał się złoty piasek; profesora ogarnęło wtedy uczucie przykrości związane ze zniszczeniem pracy dawnych archiwistów.

Izabela Gass
Warszawa

ZYGMUNT WASILEWSKI — BIBLIOTEKARZ W MUZEUM POLSKIM W RAPPERSWILU

W Archiwum Polskiej Akademii Nauk przechowywana jest spuścizna archiwalna (sygn. 127) Zygmunta Wasilewskiego (1865–1948), pisarza politycznego, dziennikarza, działacza Narodowej Demokracji, a także bibliotekarza w Muzeum Polskim w Rapperswilu w latach 1892–1894.

Spuścizna składa się z jednej jednostki archiwalnej, którą stanowią wspomnienia z lat 1865–1947, spisane przez Wasilewskiego podczas tragicznej zimy 1939–1940 roku. Ten ważny i ciekawy dokument życia z przełomu dwóch wieków liczy 346 pożółkłych kart maszynopisu. Wątków osobistych jest niewiele, gdyż Wasilewskiego absorbowały głównie sprawy polityczne. Wiadomo, że Narodowa Demokracja szansę na odrodzenie się Polski widziała we współpracy z Rosją i tym kwestiom są głównie poświęcone wspomnienia.

Wasilewski po ukończeniu gimnazjum w Kielcach (skąd się datuje jego znajomość ze Stefanem Żeromskim) studiował prawo na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim, na uniwersytetach w Petersburgu i Kijowie. W 1888 roku z dyplomem uniwersyteckim wrócił do Warszawy, gdzie rozpoczął pracę w kancelarii rejenta Szymona Landaua. Jednocześnie pisał artykuły do „Wisły" i „Głosu". I to właśnie redaktor naczelny „Wisły" Jan Karłowicz zaprotegował Wasilewskiego swojemu znajomemu Henrykowi Bukowskiemu, wiceprezesowi Rady Zarządzającej Muzeum Polskim w Rapperswilu, na stanowisko bibliotekarza w Muzeum. Oferta pracy była bardzo kusząca, gdyż połączona z warunkiem zapoznania się (na koszt Muzeum) z nowoczesnymi bibliotekami w kraju i za granicą: w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Dreźnie, Berlinie, Monachium.

W marcu 1892 roku Zygmunt Wasilewski „stanął w Rapperswilu", gdzie znalazł się „w wygaszonym ognisku polskiej emigracji, wśród jej pamiątek i tradycyj"[1].

[1] Materiały Zygmunta Wasilewskiego, APAN, 127, j. 1, k. 66.

Muzeum Polskie w Rapperswilu, 2012, fot. M. Czepielewska

Zamieszkał na zamku. Pisał: „Do mego mieszkania szło się przez sale muzealne na drugie piętro, gdzie była biblioteka. Jedna ściana należała do wieży, więc gdy biła godzina, to jakby taranem kto bił i w dzwon uderzał. W pracowni z oknem weneckim było biurko i pianino z zegarem i brązowym Diogenesem z ruchomości po Krystynie hr. Ostrowskim, który swe zbiory testamentem Rapperswilowi przekazał. Mury były z głazów, a ponieważ od stuleci nasiąkały dżdżami, zwłaszcza w okresie ostatnim, gdy już malowniczą były ruiną, więc nie dziwiło mnie, że wkrótce zaczął dokuczać mi reumatyzm”[2].

W owych latach zbiory Muzeum liczyły już 348 zabytków archeologicznych, 5422 monety, 800 medali, 196 rzeźb, 249 obrazów, 6978 rycin, 1411 rękopisów, 627 map, 3592 skatalogowane książki, 812 przedmiotów pamiątkowych[3]. Opracowaniem tego ogromnego zasobu miał zająć się bibliotekarz. Jego praca była uciążliwa i żmudna. Do zadań bibliotekarza należało także prowadzenie dziennika, w którym rejestrował każdy dar i nabytek, załatwianie wpływających pism, katalogowanie książek

[2] Tamże, k. 66–67.

[3] Szyndler B., *Bibliotekarska służba Stefana Żeromskiego*, Wrocław 1977, s. 57.

Muzeum Polskie w Rapperswilu, 2012, fot. M. Czepielewska

Muzeum Polskie w Rapperswilu, 2012, fot. M. Czepielewska

i starodruków, przeprowadzanie kwerend, zajmowanie się buchalterią i sprawozdawczością. Na dodatek praca była mało płatna, a do tego dochodziły utarczki z Włodzimierzem Rużyckim de Rosenwerth, który na zamku pełnił obowiązki palacza, woźnego, konserwatora i oczywiście kustosza, na czym znał się najmniej.

Z chwilą objęcia przez Wasilewskiego posady bibliotekarza zbiór ksiąg był we wstępnym stadium organizacyjnym. Na jego zasób składały się księgozbiory kilku działaczy emigracyjnych otrzymane w darze lub zakupione przez Muzeum. Wśród książek było wiele druków ulotnych i broszur z czasów Wielkiej Emigracji, w tym dubletów. Książki częściowo zostały już ułożone w szafach według tradycyjnego podziału tematycznego: historia, prawo, geografia, teologia itd., ale wiele z nich znajdowało się w stosach w wieżach zamkowych, na dodatek były pomieszane z archiwaliami. Należało te książki scalić, uporządkować, oddzielić duplikaty, skatalogować. Wasilewski miał zatem pełne ręce roboty. Zabrał się najpierw za porządkowanie druków pism ulotnych, map i czasopism, później za układanie książek według formatów i segregowanie sztychów, wreszcie rozpoczął sporządzanie katalogów.

Jednak już po kilku miesiącach pracy zdał sobie sprawę, że potrzebny jest mu pomocnik. I tak oto do Rapperswilu trafił Stefan Żeromski. Żeromski w tym czasie był w trudnej sytuacji życiowej: bez pracy, zawodu, studiów, zagrożony gruźlicą. A na dodatek chciał się żenić. Wprawdzie jego pierwsze opublikowane utwory wzbudziły bardzo żywe zainteresowanie, ale przecież nie byłby w stanie utrzymać rodziny czy leczyć się w Szwajcarii z honorariów autorskich. W tej sytuacji znalezienie pracy w Rapperswilu stało się rozwiązaniem zbawiennym.

Żeromski przybył do Rapperswilu z żoną i pasierbicą w październiku 1892 roku i — jak wspomina Wasilewski — „Odtąd pracowaliśmy razem z Żeromskim do lata 1894 roku, kiedy wróciłem do Warszawy. Dla Żeromskich znalazłem mieszkanie w miasteczku na tejże ulicy wiodącej do wsi Jona. Nie pamiętam nazwiska właściciela, który w tym swoim domu miał na dole okazały sklep ze szkłem i porcelaną. Całymi miesiącami trwało przenoszenie druków ze składów na świeżo ustawione półki drugiego piętra zamku i ustawianie ich formatami”[4].

W 1893 roku Wasilewski zaczął intensywnie pracować nad projektem czwartego tomu *Albumu Muzeum Narodowego w Rapperswyllu*

[4] Materiały…, k. 76.

Muzeum Polskie w Rapperswilu, 2012, fot. M. Czepielewska

na stoletnią rocznicę 1772 r. — księgi pamiątkowej ku uczczeniu 25-lecia istnienia placówki, przypadającego na 1894 rok. Był to też rok stulecia powstania kościuszkowskiego. Dla upamiętnienia postaci Tadeusza Kościuszki za namową Wasilewskiego i dzięki wsparciu finansowemu Bukowskiego powstała monografia o Kościuszce pióra Tadeusza Korzona, która stanowiła główny trzon albumu. Ponadto księga jubileuszowa zawierać miała krótką monografię Rapperswilu pióra Teodora Tomasza Jeża oraz historię Muzeum autorstwa Zygmunta Wasilewskiego. Owocem wielomiesięcznej pracy Wasilewskiego był obszerny zarys *Rzut oka na dzieje Muzeum Narodowego w Rapperswylu (1869–1893)*, który wszedł w skład jubileuszowego albumu (t. IV) — jako jego cześć pierwsza — oraz wydany został osobno nakładem Muzeum Raperswilskiego w 1894 roku.

Równolegle z pisaniem historii Muzeum Wasilewski zajmował się także sprawami edytorskimi. *Album*... miał obejmować 30 arkuszy, w tym 20 przeznaczono na monografię Kościuszki, 10 na historię Rapperswilu i Muzeum. Wasilewski sporządził także kosztorys wydania na kwotę 8000 franków. Do zilustrowania *Albumu*... Wasilewski próbował namówić

Widok z zamku w Rapperswilu, 2013, fot. M. Czepielewska

Stanisława Witkiewicza, który, niestety, nie skorzystał z zaproszenia; rysunki wykonano w Genewie. W ostateczności *Album*..., który ukazał się w 1894 roku, objął 52 arkusze druku, nakład wyniósł 1000 egzemplarzy i kosztował 12670 franków.

W tym okresie rozpoczęły się pierwsze nieporozumienia z Rużyckim, który poczuł się zagrożony w swojej władzy. Muzeum traktował jako zbiór obrazów, wyrobów ze złota i srebra. Natomiast do książek odnosił się z niechęcią, nie doceniał zupełnie pracy bibliotekarskiej, uważał ją za stratę czasu. Jego działalność wyrządziła wiele szkody zbiorom.

Ponadto Rużycki, mając dużo wolnego czasu, zajął się fabrykowaniem pamiątek historycznych, którymi wnet zapełnił gabloty muzealne. Nieustanne wzbogacanie Muzeum dziwacznymi wyrobami bądź upiększanie oryginałów według własnych pomysłów kompromitowało placówkę. Ale nie można było nic na to poradzić, gdyż Rużycki cieszył się nieograniczonym zaufaniem prezesa, a zarazem dyrektora Muzeum pułkownika Józefa Gałęzowskiego i sprawował na zamku władzę nieograniczoną. Oto jak o nim pisze Wasilewski w swoich pamiętnikach: „Strażnikiem skarbów po tym tragicznym odłamie naszych dziejów był istny quasimodo cywilizacji europejskiej Włodzimierz Rużycki de Rosenwerth, on też był klucznikiem zamku starożytnego, w którym miałem zamieszkać. […] Brudny, cudacznie ubrany, w czerwonej konfederatce, zatłuszczonym kożuszku, przydeptanych pantoflach, z fryzurą zbyt rzadko farbowaną, dla rozrywki przychodził do naszej pracowni i opowiadał anegdoty zawsze te same w kółko, często bardzo prostackie. Przy każdej sposobności — na widok jakiejś książki najczęściej — wygadywał niestworzone bajdy o tym, że nauka jest marnością, że nam się pewno wydaje, iż zjedliśmy rozumy ludzkie. Zawsze przy tym powoływał się na swoje doświadczenia. Typowym przykładem, który nam kilkadziesiąt razy opowiadał, był ten — przeciwko astronomom — że on raz u siebie w majątku po burzy widział tęczę, opierającą się jednym końcem o sadzawkę, a drugim o wzgórze. Otóż gdy potem poszedł na owo wzgórze, znalazł kilka ryb żywych przez tęczę przeniesionych. Nie będę opowiadał osobistych tortur, które były dłuższe, bo mieszkałem jakiś czas na zamku i Rużycki mnie żywił. […] Aby zjeść to, co na patelni upryczył, trzeba było zgarnąć ze stolika będącego jego warsztatem trochę śmiecia, rozepchać nogami rupiecie na ziemi i usadowić

się na jakichś gratach, z których każdy był kandydatem do zbiorów muzealnych, czekającym Rużyckiego pomysłowości. Gospodarz strugał naprzód na patelni wczorajsze resztki sosu, aby broń Boże jej nie myć, na kupkę tych resztek kładł kawałek masła i cebuli, a gdy już zaskwierczało, rzucał krwawe mięso. Do tego przychodziły jeszcze krajane kartofle, niezbyt czysto obrane, ale za to szwajcarskie, bardzo niesmaczne. Był to codzienny nasz obiad, o ile nie gotowało się kości w krupniku, na co specjalny był garnek"[5].

I jakby tego wszystkiego było mało, Rużycki nie potrafił gospodarować powierzonymi mu środkami finansowymi i dokonywał rażących nadużyć.

Na szczęście dla Wasilewskiego były i dobre chwile: wyjazdy do Zurychu, Wiednia, Lwowa, wycieczki po górach, przejażdżki statkiem „Concordia" po Jeziorze Zuryskim czy wreszcie małżeństwo, które zawarł w tym czasie z córką Jana Karłowicza Wandą. W swoich wspomnieniach wraca do tamtych chwil. Opisuje piękno krajobrazu alpejskiego: „Przed wieczorem wychodzę na spacer groblą przez jezioro. Parę kroków do niej, a już ani śladu miasta, cudowna powierzchnia wody, niebiesko-zielona — cisza. Od czasu do czasu przebiega pociąg na moście na grobli, zniknie, a szyny długo dzwonią i grają. Czasami znów statek nadciąga i niepokoi wodę. A za jeziorem łąki i wzgórza: na brzegu trzcina, w której pod zachód słońca pokrzykują dzikie kaczki"[6].

I wciąż jest pod urokiem miejsca: „Ustronie to (Rapperswil) było najcenniejszym punktem mojej podróży. […] Sam ten podwórzec [zamku] wart jest podróży [z Polski]. Czworokątny, otoczony ścianami zamku i wież, tonie w zieloności roślin. Kaskady winnych splotów opadają od dachu po krużganku i łączą się z zielenią bzów i akacji. W pośrodku podwórca, pełnego świergotu ptactwa, wznosi się koryncka kolumna, ocieniona skrzydłami orła"[7].

Zachwyca się kulturą szwajcarską. W listach do Polski opisuje koncert chóru męskiego w kościele ewangelickim w Rapperswilu: „Przy miłej uliczce między willami i ogródkami stoi kościół ewangelicki. Wewnątrz wysokie ławki, witraże, dwa chóry […]. U wejścia sprzedają programy. Publiczność zapełniła ławki. Panie wedle przyjętego tutaj zwyczaju brzydkie, skromnie ubrane — po lewej

[5] Tamże, k. 66, 78, 79.
[6] Tamże, k. 67.
[7] Tamże, k. 72.

Zamek w Rapperswilu, 2013, fot. M. Czepielewska

stronie, mężczyźni po prawej. Na hasło dzwonka odzywa się sonata Mendelsohna, potem chór śpiewa na balkonie itd. — wszystko w najlepszym guście, a chóry wyborne. Trudno uwierzyć, że jest to skromne towarzystwo amatorskie w małej mieścinie. Kieruje nim miejscowy organista. Śpiewacy są to miejscowi rzemieślnicy i kupcy, śpiewaczka solistka (sopran) jest siostrą robotnika malarza, który obecnie pracuje u nas w zamku — nieraz widujemy ją, kiedy przynosi bratu wino”[8].

Opisuje także uroczystość, która się odbywała w kwietniu w Zurychu w rocznicę tzw. „Sześciu Dzwonów”, na pamiątkę odsunięcia od władzy arystokracji. Ulicami miasta ciągnęły pochody mieszkańców okolicznych kantonów w strojach ludowych, jechały wozy z kukłami bogaczy w dawnych strojach, które wieczorem spalono nad brzegiem Jeziora Zuryskiego.

Jego uwagę zwróciła także wyprawa okolicznych chłopów katolików do St. Gallen, gdzie przebywał biskup. „Na pokładzie [statku płynącego do Rapperswilu] od ludzi było rojno. Z przystanków

[8] Tamże, k. 68.

przybywali nowi, przeważnie chłopi, w czarnych świątecznych ubraniach, zaganiając przed sobą dziatwę. Dziewczynki miały na głowie białe wianki i skupienie jakieś widać było na ich ogorzałych twarzyczkach. […] Niebawem […] poczęły śpiewać chórem"[9]. W tych opisach jest wiele patosu i sentymentalizmu, ale taki był duch epoki.

W końcu Wasilewski zaczął odczuwać znużenie pracą, płacą, a przede wszystkim kłótniami z Rużyckim. Popsuły się także stosunki z prezesem Gałęzowskim, który nie przyjmował krytyki i skarg na Rużyckiego. Przepełnieniem czary wzajemnej niechęci stała się sprawa Ignacego Domagalskiego. Ten dobry znajomy Wasilewskiego przybył do Rapperswilu, wydalony z Galicji na żądanie rosyjskiej policji. Rapperswil miał być dla niego czasową przystanią przed wyjazdem do Ameryki. Wasilewski zatrudnił go jako wolontariusza do pomocy w pracach bibliotecznych. Oczywiście nie spodobało się to Rużyckiemu, chorobliwie drażliwemu na punkcie swojej pozycji w Muzeum. Kiedy na zamku pojawił się prezes Gałęzowski, Rużycki sprowokował bibliotekarzy do kłótni, która skończyła się wydaleniem Domagalskiego i rezygnacją z pracy Wasilewskiego. 15 maja 1894 roku Wasilewski opuścił Muzeum i udał się do Warszawy, gdzie podjął się reaktywowania „Głosu" zamkniętego przez władze carskie. Jesienią 1895 roku „Głos" w rozszerzonej formie zaczął ponownie wychodzić.

Dwuletni pobyt i praca w Muzeum Raperswilskim przyniosły Wasilewskiemu wielostronne korzyści: poznawcze, literackie, światopoglądowe i rodzinne.

Mimo że jego przygoda z Rapperswilem skończyła się w 1894 roku, to jeszcze przez długie lata interesował się Muzeum.

W 1911 roku Wasilewski wraz z gronem pisarzy, uczonych, publicystów (m.in. Stefan Żeromski) wystąpił przeciw Radzie Muzeum, a przede wszystkim przeciw Rużyckiemu z oskarżeniem o dewastację zbiorów. Nic to jednak nie dało, bo Zarząd podporządkowany był prezesowi Gałęzowskiemu, a ten z kolei chorobliwie bronił swojego totumfackiego, który stał się niepodzielnym kierownikiem Muzeum.

Na początku XX wieku opinie o Muzeum były mało pochlebne, zwano je tandeciarnią, rupieciarnią, zbiorem falsyfikatów. I trzeba było czasu, żeby to zmienić.

[9] Tamże, k. 70.

Katarzyna Słojkowska
Warszawa

WYSTAWA *W SŁUŻBIE HARCERSTWA I NAUKI. ALEKSANDER KAMIŃSKI „KAMYK" I PIONIERZY POLSKIEGO SKAUTINGU W ZBIORACH POLSKIEJ AKADEMII NAUK ARCHIWUM W WARSZAWIE I MUZEUM HARCERSTWA W WARSZAWIE*

Wystawa jest efektem współpracy PAN Archiwum w Warszawie i Muzeum Harcerstwa w Warszawie, w których zbiorach znajduje się spuścizna pozostała po druhu Aleksandrze Kamińskim „Kamyku".

Główny bohater ekspozycji został pokazany na wystawie w powiązaniu z harcerskimi fundamentami, czyli przyrzeczeniem i prawem harcerskim, oraz z pionierami polskiego harcerstwa. Wydaje się, że postaci harcerza nie sposób przedstawiać w oderwaniu od ideologii i ruchu harcerskiego. Stąd tekst *Przyrzeczenia harcerskiego*, od którego rozpoczęła się harcerska droga Aleksandra Kamińskiego, umieszczono na planszy tytułowej otwierającej wystawę.

Z kolei następnym dziesięciu planszom odpowiadają punkty prawa harcerskiego, do których nawiązują wybrane materiały archiwalne w postaci dokumentów aktowych i fotografii. Ich zadaniem jest zaprezentowanie dziejów polskiego skautingu do 1945 roku — a w jego tle osoby druha „Kamyka", który sam był jego częścią. Na planszach występują postacie symbole, takie jak Olga i Andrzej Małkowscy, Tadeusz Strumiłło czy Jerzy Braun, ale także mniej znani jako harcerze, a bardziej jako uczeni: historyk sztuki Juliusz Starzyński czy biochemik Tadeusz Wacław Korzybski, który wyodrębnił pierwszy polski preparat penicyliny. Przedstawione dokumenty przywołują pamięć „obrońców naszych polskich granic" — bohaterskich Lwowskich Orląt i młodych żołnierzy Szarych Szeregów. Możemy zobaczyć, jak nasi harcerze stawali się częścią międzynarodowej

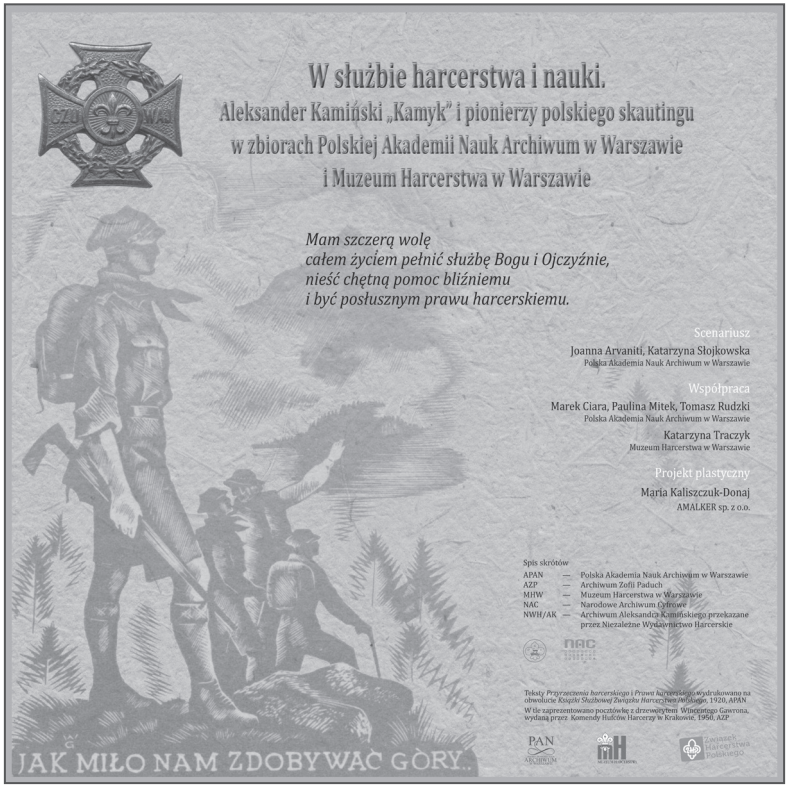

wspólnoty harcerskiej, uczestnicząc w zlotach skautowych. Na wystawie znalazły się także materiały ukazujące lwowskie początki polskiego skautingu. Kwerenda archiwalna, ale także zupełnie nieoczekiwane i przypadkowe odkrycia pozwoliły wyłuskać prawdziwe harcerskie perełki. Unikatowa jest książka służbowa ZHP druha Juliusza Starzyńskiego, którą otrzymał jako harcerz 10. Lwowskiej Drużyny Harcerskiej w 1920 roku. Dużą wartość dokumentacyjną mają fotografie 1. Mławskiej Drużyny Harcerzy im. Księcia Józefa Poniatowskiego, która była najstarszą drużyną harcerzy w Chorągwi Mazowieckiej.

Materiały archiwalne prezentujące innych pionierów polskiego harcerstwa i jego historię pochodzą ze zbiorów PAN Archiwum w Warszawie. Są one częścią dwunastu spuścizn archiwalnych

pozostałych po ludziach świata nauki i kultury. Spośród nich na pierwszym miejscu należy wymienić materiały Tadeusza Strumiłły, harcerskiego działacza, ale także doktora filozofii i pedagoga. Równie cenne, bo zawierające dokumentację ikonograficzną w postaci fotografii, dyplomów, znaczków cegiełek i afiszu, okazały się spuścizny Juliusza Starzyńskiego, Tadeusza Wacława Korzybskiego, Jadwigi Braun-Domańskiej, Józefa Hełczyńskiego i Mieczysława Orłowicza. Zaprezentowane dzieje polskiego skautingu dopełniają fotografie ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Oczywiście na planszach odwołujących się do prawa harcerskiego nie mogło zabraknąć materiałów Aleksandra Kamińskiego. Jego postać pojawia się na fotografiach użyczonych dzięki uprzejmości Niezależnego Wydawnictwa Harcerskiego. Widzimy na nich druha „Kamyka" jako harcerza 1. Humańskiej Drużyny Harcerskiej, 3. Pruszkowskiej Drużyny Harcerskiej czy jako komendanta Szkoły Instruktorów Zuchowych w Nierodzimiu na Śląsku Cieszyńskim. Wyłącznie Aleksandrowi Kamińskiemu zostały poświęcone cztery kolejne plansze wystawy. Spośród nich dwie mają charakter biograficzny, a dwie następne ukazują go jako wychowawcę, pedagoga i historyka. Tutaj podstawą archiwalną jest spuścizna pozostała po Aleksandrze Kamińskim, której część biograficzna i dotycząca działalności harcerskiej znajduje się w Muzeum Harcerstwa w Warszawie, a część naukowa w PAN Archiwum w Warszawie. Wśród materiałów biograficznych szczególnie cenne są: świadectwo dojrzałości z 1922 roku, rękopis pracy magisterskiej dotyczącej Jadźwingów z 1927 roku czy kenkarta z odciskiem linii papilarnych. Z zakresu materiałów działalności na uwagę zasługują: opracowana przez druha „Kamyka" ankieta adresowana do byłych żołnierzy batalionu „Zośka", maszynopisy prac *Zośka i Parasol* i *Andrzej Małkowski*, fotografia z wykładu na Uniwersytecie Łódzkim.

Scenarzystki chciałyby zadedykować wystawę zmarłej tragicznie ponad dwa lata temu i pośmiertnie awansowanej do stopnia harcmistrzyni druhnie i archiwistce Annie Grzebieluch, która w 2010 roku zajmowała się pozyskiwaniem materiałów Aleksandra Kamińskiego dla Archiwum PAN oraz wstępnie je uporządkowała i opracowała.

Katarzyna Słojkowska
Warszawa

MATERIAŁY PONIATOWSKICH W ZBIORACH POLSKIEJ AKADEMII NAUK ARCHIWUM W WARSZAWIE[1]

„Książę! Daleko Polska Twa.
Kiedyś, złocisty królewiczu,
bawiłeś strojne grono dam.
Pod Blachą byłeś sam, paniczu,
swój polski sen o polskim zniczu
w puściźnie przekazałeś nam.
Sam byłeś, gdy różane roje
patrzyły w piękne oczy Twoje,
sam byłeś, kiedy Amor blady
pierzchł o poranku niepowrotnie,
bo go przeraził słońca błysk
na rękojeści Twojej szpady.
Książę! Daleko Polska Twa”[2].

W zasobie archiwalnym PAN Archiwum w Warszawie można odnaleźć materiały arystokratycznego rodu Poniatowskich, pieczętujących się herbem Ciołek. Na pierwszym miejscu należy wymienić autografy króla Stanisława Augusta, jego brata Michała Jerzego, ostatniego prymasa I Rzeczypospolitej, i bratanka Józefa, ministra wojny. Równie cenny i wartościowy jest srebrny medal upamiętniający śmierć księcia Poniatowskiego w 1813 roku w nurtach Elstery. Dużą atrakcyjnością wyróżniają się dokumenty ikonograficzne, w głównej mierze o charakterze okolicznościowym i pamiątkowym, związane z monarchą

[1] Referat ubarwiony prezentacją komputerową wygłoszony został na międzynarodowej konferencji naukowej *Książę Józef Poniatowski* w Jabłonnie we wrześniu 2013 roku.

[2] Fragment wiersza Zdzisława Kleszczyńskiego *Książę* (*Poezje*, t. I, Kraków 1917) nagrodzonego na konkursie „Tygodnika Ilustrowanego” w 1913 roku.

Srebrny medal autorstwa Franciszka Caunois, 1813, awers, rewers, ZM, APAN, 894

i bohaterem spod Lipska. Ponadto na uwagę zasługują pamiątki pochodzące z czasów życia i działalności Poniatowskich.

Dokumenty sygnowane przez Poniatowskich to prawdziwe archiwalne perełki. Podpis i pieczęć ministra wojny księcia Józefa Poniatowskiego widnieje na nominacji dla pana Ignacego Lindsaya na porucznika w 6. Pułku Piechoty Galicyjsko-Francuskiej, formacji wojskowej zorganizowanej w Zamościu latem 1809 roku, przemianowanej następnie na 17. Pułk Piechoty Księstwa Warszawskiego. Dokument został wystawiony 3 października 1809 roku w kwaterze głównej ministra w Krakowie, która mieściła się w Pałacu Spiskim na Rynku. Jest to blankiet urzędowy z nagłówkiem „Wydział Stanu Woyska". Nazwisko, stopień i awans Ignacego Lindsaya zostały uzupełnione pismem odręcznym. Książęcy podpis jest czytelny i wyraźny.

Z kolei pieczęć i własnoręczny podpis prymasa Michała Jerzego Poniatowskiego, najmłodszego brata króla, znajduje się na akcie powołującym księdza Kazimierza Wyszkowskiego z Dańkowa na parafię w Krzepicach. Dokument został wystawiony w języku łacińskim w Warszawie 20 sierpnia 1785 roku. Jest to druk z rękopiśmiennymi uzupełnieniami danych. Pod tekstem znajduje się dobrze widoczny autograf „Michael Archi-Episcopus" oraz barwna papierowa pieczęć. Przedstawia ona Ciołka — herb Poniatowskich, a w jej legendzie umieszczono pełną tytulaturę prymasa.

Kolejny dokument przedstawia wyjątkową wartość, ponieważ w odróżnieniu od wcześniej wymienionych archiwaliów nie ma

charakteru urzędowego druku. Jest to rękopis króla Stanisława Augusta, w którym wzywa on wojewodę rawskiego Bazylego Walickiego do zjechania do Warszawy „dla kompletu Rady", zapewne Senatu. List został opatrzony datą 24 września 1783 roku. Zwraca w nim uwagę staranny charakter pisma monarchy oraz jego duży i wyraźny podpis „Stanisław August Król". Cały tekst jest w języku polskim na papierze tłoczonym ze znakiem wodnym, ze śladami złożeń. Listowi towarzyszy stanowiąca rodzaj opakowania karta, opatrzona adresem i pieczęcią lakową z wizerunkiem herbu Rzeczypospolitej, która pełniła funkcję zabezpieczenia.

Wymienione dokumenty znajdują się w spuściźnie archiwalnej Zygmunta Wdowiszewskiego, historyka, genealoga i archiwisty[3].

Następny dokument to sygnowany przez króla druk, wystawiony w Warszawie 25 maja 1786 roku[4]. Jest to wezwanie na „sejm ordynaryjny prawem przepisany", skierowane do Jabłkowskiego, komornika ziemi sieradzkiej. Pismo jest w języku polskim, z ubytkami lakowej pieczęci wielkiej koronnej na odwrocie, która całkowicie się wykruszyła. Podpis monarchy jest duży i czytelny, ale nieco rozmyty. Dokument stanowi przykład tzw. listów sejmowych „littera econventuales", których ekspedycja poprzedzała zwoływanie sejmu walnego przez monarchę.

Ostatni z dokumentów sygnowanych przez Poniatowskich to królewski akt, spisany w języku łacińskim, z podpisami króla Stanisława oraz Antoniego Sikorskiego, natenczas sekretarza pieczęci większej. Dokument został opatrzony papierową pieczęcią większą królewską i stemplem na 4 czerwone złote. W piśmie wystawionym w Warszawie

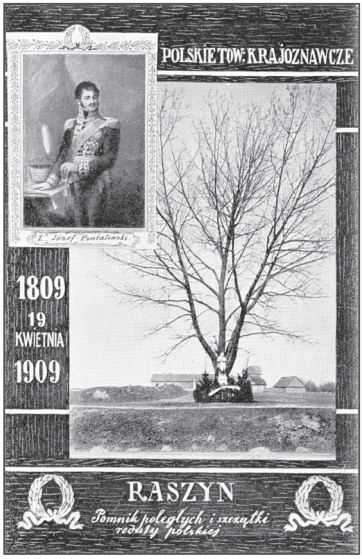

Pocztówka okolicznościowa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego upamiętniająca 100-lecie bitwy pod Raszynem, 1909, Materiały Józefa Hełczyńskiego, APAN, 25, j. 2

[3] Materiały Zygmunta Wdowiszewskiego, APAN, III–232, j. 106, 104, 102.

[4] Kolekcja dokumentów dotyczących dziejów kultury polskiej, APAN, III–369, j. 17.

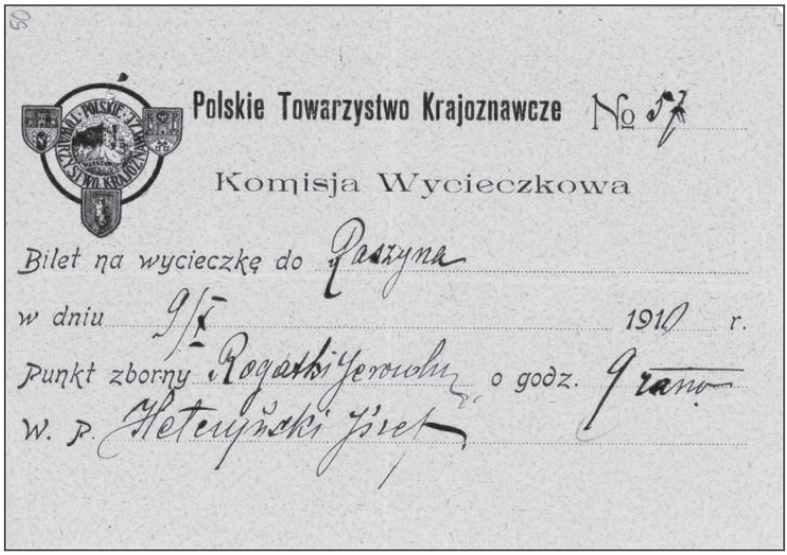
Polskie Towarzystwo Krajoznawcze № 37

Komisja Wycieczkowa

Bilet na wycieczkę do Raszyna

w dniu 9/X 1910 r.

Punkt zborny Rogatki Jerozolim. o godz. 9 rano

W. P. Hełczyński Józef

Bilet na wycieczkę do Raszyna wystawiony na nazwisko Józefa Hełczyńskiego, 9 października 1910, Materiały Józefa Hełczyńskiego, APAN, 25, j. 2

25 sierpnia 1777 roku król stanowi, że z części dóbr ziemskich wsi Bierwce w Radomskiem Wawrzyniec Gąsiorowski ma zapłacić 900 florenów polskich Janowi Zymermanowi.

Kolejny materiał jest przykładem historycznej pamiątki, w której została utrwalona legenda śmierci Józefa Poniatowskiego. To bardzo rzadki medal w srebrze autorstwa Franciszka Caunois, wybity w 1813 roku. Na awersie przedstawia on popiersie księcia z napisem *Jozef Xiaze Poniatowski* w otoku. Rewers zawiera wizerunek płaczącej niewiasty w woalu z orłami, opartej o postument, ze stojącą na nim urną pogrzebową z herbem Poniatowskich — Ciołek. Pod nim umieszczono legendarne słowa wypowiedziane przez bohatera przed utonięciem w Elsterze: „Bog mi powierzył honor Polakow, Jemu go tylko oddam 19 paz. 1813", a w otoku napis: „Zył dla oyczyzny. Umarł dla sławy". Medal jest częścią kolekcji medali i plakiet, wyodrębnionej z archiwalnej spuścizny Józefa Hełczyńskiego do Zbioru Medali PAN Archiwum w Warszawie[5].

Przykładem materiałów ikonograficznych są trzy pocztówki okolicznościowe Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Warszawie z 1909 roku

[5] APAN, ZM, 894.

Szkic ołówkiem Michała Rawity-Witanowskiego,
2. połowa lat 70. XIX w., Materiały Michała Rawity-Witanowskiego,
APAN, III–139, j. 41

upamiętniające 100-lecie bitwy pod Raszynem. Ich szata graficzna jest bardzo interesująca i efektowna. Przedstawiają one wieś będącą polem pamiętnej bitwy 19 kwietnia 1809 roku. Znalazły się na nich czarno-białe widoki kościoła, pomnika poległych i szczątków reduty polskiej oraz Olszynki i grobli pod Falentami. Widoki otacza winieta z wizerunkiem księcia Józefa Poniatowskiego. Umieszczono tu także symbol zwycięstwa — przepasany wstęgą wieniec laurowy. Cała seria „Raszyn" liczyła cztery pocztówki. Wszystkie widokówki pochodzą ze spuścizny Józefa Hełczyńskiego, nauczyciela języka polskiego w Gimnazjum im. Władysława IV w Warszawie[6]. Są pamiątkami wycieczki do Raszyna odbytej 9 października 1910 roku przez członków Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, w którym pełnił on wówczas funkcję przewodniczącego Sekcji Młodzieży. Z tej wędrówki zachował się także bilet wycieczkowy wystawiony na jego nazwisko. Można się z niego dowiedzieć, że grupa krajoznawców wyruszyła o godzinie 9 z punktu zbornego przy rogatkach Jerozolimskich.

[6] Materiały Józefa Hełczyńskiego, APAN, 25, j. 2.

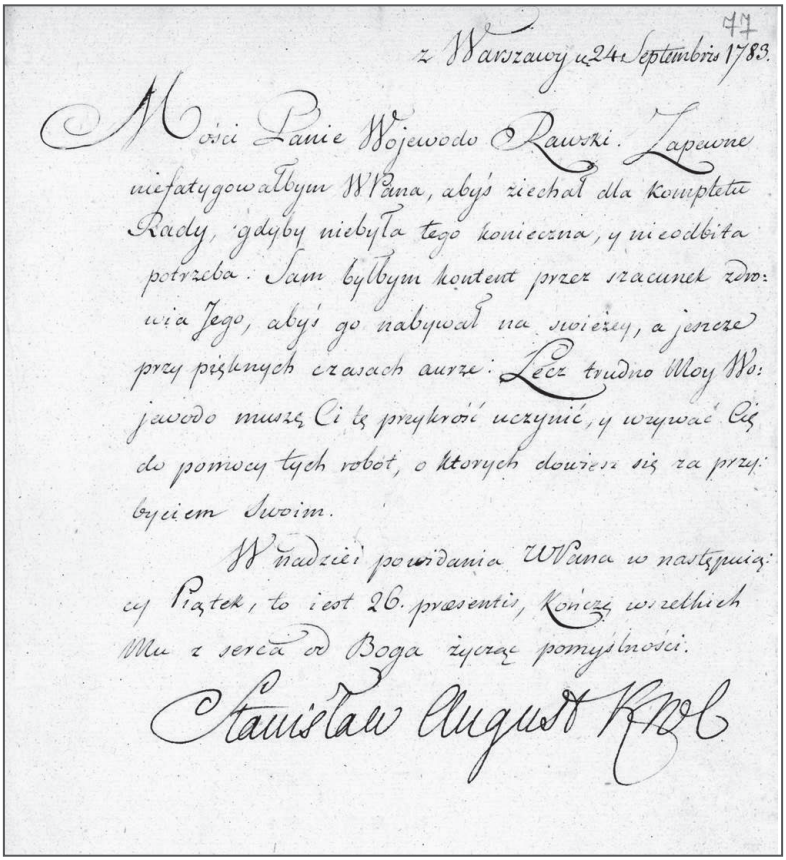

z Warszawy u 24. Septembris 1783.

Mości Panie Wojewodo Rawski. Zapewne niefatygowałbym WPana, abyś zechciał dla kompletu Rady, gdyby niebyła tego konieczna, y nieodbita potrzeba. Sam byłbym kontent przez szacunek zdrowia Jego, abyś go nabywał na świeży, a jeszcze przy pięknych czasach aurze: Lecz trudno Moy Wojewodo muszę Ci tę przykrość uczynić, y wzywać Cię do pomocy tych robot, o których dowiesz się za przybyciem Swoim.

W nadziei powidania WPana w następujący Piątek, to iest 26. presentis, Kończę wszelkich Mu z serca od Boga życzę pomyślności.

Stanisław August Król

List Stanisława Augusta Poniatowskiego do wojewody rawskiego Bazylego Walickiego, 24 września 1783, Materiały Zygmunta Wdowiszewskiego, APAN, III–232, j. 102

W tym miejscu warto zaznaczyć, że powstałe w 1906 roku w Warszawie Polskie Towarzystwo Krajoznawcze swoją pierwszą pieszą wycieczkę odbyło właśnie do Raszyna i Falent 20 maja 1909 roku. W wędrówce pod przewodnictwem Aleksandra Janowskiego uczestniczyło wówczas 349 osób.

Z tego samego zespołu pochodzą dwa znaczki z wizerunkiem księcia Józefa Poniatowskiego[7]. Pierwszy z nich o charakterze okolicznościowym został wydany przez stowarzyszenie „Straż Polska" w Krakowie w 1913

[7] Tamże, j. 31, 32.

roku. Był to wyraz pamięci i czci dla bohatera spod Lipska w związku z obchodami 100. rocznicy jego śmierci, zainicjowanymi w Krakowie przez tę patriotyczną organizację. Prezesował jej znany publicysta, historyk, popularyzator i wydawca Kazimierz Bartoszewicz. Drugi znaczek wydrukowany został na cele dobroczynne „Na biednych" w 1917 roku. Obydwa wizerunki przedstawiają księcia w mundurze generalskim.

Wśród materiałów ikonograficznych dotyczących głównodowodzącego wojsk polskich i saskich pod Raszynem można znaleźć także szkic ołówkiem Michała Rawity-Witanowskiego[8]. Jest to wizerunek księcia, popiersie, w mundurze generalskim z przypiętymi orderami św. Stanisława i Orła Białego oraz w płaszczu narzuconym na ramię. Głowę jego przykrywa charakterystyczna wysoka i kanciasta czapa wojskowa z piórami, tzw. czako.

Szkic jest częścią serii rysunków z wizerunkami postaci historycznych. Powstał w 2. połowie lat 70. XIX wieku, o czym świadczą własnoręczne podpisy pod innymi wizerunkami. Jego twórca, z zawodu farmaceuta, a z zamiłowania regionalista, krajoznawca i historyk, pozostawił po sobie także album rysunków z widokami polskich miast i wsi. Kolejna podobizna bohatera spod Raszyna znajduje się na karcie pocztowej z kolekcji Piotra Bańkowskiego[9]. Jest to odwzorowanie portretu Antoniego Brodowskiego, którego zmniejszona autorska replika znajduje się w apartamencie księcia Józefa w warszawskim pałacu pod Blachą.

Ciekawą pamiątkę z epoki stanisławowskiej stanowi moneta znaleziona w 1935 roku w fundamencie muru przy grupie Herkulesa na dziedzińcu pałacu Branickich w Białymstoku. Jest to miedziany grosz polski potrójny Stanisława Augusta Poniatowskiego, tzw. trojak koronny, przechowywany w materiałach Zygmunta Wdowiszewskiego. Moneta jest mocno zużyta i wytarta, z lepiej zachowanym rewersem. Na awersie można zobaczyć wizerunek króla, zwrócony w prawo. Niewidoczny jest łaciński napis „Stanisław August z Bożej Łaski Król Polski Wielki Książę Litewski" w legendzie otokowej. Rewers zawiera na środku herb Rzeczypospolitej, obowiązujący w latach 1764–1795, a w jego centralnej części wizerunek herbu Poniatowskich — Ciołek. Znalazła się tu także korona typu zamkniętego i menniczy symbol G. W otoku umieszczono łaciński napis „Grosz Polski Potrójny" oraz datę, niestety niewidoczną.

[8] Materiały Michała Rawity-Witanowskiego, APAN, III–139, j. 41.
[9] Materiały Piotra Bańkowskiego, APAN, III–217, j. 264.

Trojaki koronne były bite w mennicach krakowskiej i warszawskiej w latach 1765–1795.

Inny przykład dokumentu z epoki związanego z osobą króla to *Dyssertacya O Wzroście Nauk Wyzwolonych i Mechanicznych przez ducha Obserwacyi w Europie, o pożytkach i wygodzie ich w Społeczności, i o stosowaniu onychże do potrzeb Kraju Oyczystego, Wiekopomney Pamiątce Naypożądanszey Obecności Nayjaśnieyszego Stanisława Augusta Dobroczynnego Nauk Opiekuna, Na Publicznem Posiedzeniu Szkoły Głównej Koronney w Sali Jagiellońskiey Poświęcona.* Jest to praca autorstwa Andrzeja Jana Kantego Trzcińskiego (1749–1823)[10]. Tekst został wydany w Krakowie w 1787 roku.

Z kolei cenną pamiątką kampanii polsko-austriackiej1809 roku jest zaświadczenie dla kapitana Gwardii Narodowej Departamentu Płockiego Adama Jędrzejewicza, wystawione przez generała brygady Maurycego Haukego[11]. Wystawca zaświadcza, że kapitan w czasie kampanii z Austrią w jego sztabie „obowiązki adiutanta polowego z taką gorliwością i akuratnością pełnił, jak na oficera honor kochającego przystoi". Dokument został spisany w całości w języku polskim odręcznym pismem hrabiego Haukego. Pod treścią znajduje się jego podpis. Zaświadczenie wystawiono w Warszawie 2 listopada 1809 roku. Nosi ono ślady złożeń i lekkich zabrudzeń.

Jak widać z niniejszego przeglądu, materiały Poniatowskich w zasobie PAN Archiwum w Warszawie stanowią wartościowe i atrakcyjne źródła historyczne.

[10] Biblioteka APAN, II.3604.

[11] Materiały Adama i Czesława Jędrzejewiczów, APAN, 83.

Dorota Piętka-Hadała
Warszawa

IV WARSZAWSKI PIKNIK ARCHIWALNY, 8 CZERWCA 2013 ROKU PAŁAC STASZICA — PAŁAC PREZYDENCKI — TRAKT KRÓLEWSKI — ZAMEK KRÓLEWSKI — MUZEUM DRUKARSTWA — PAŁAC RACZYŃSKICH

IV Warszawski Piknik Archiwalny już za nami! Jak zawsze wszyscy nim zainteresowani oceniają jego przebieg, plusy i minusy, inicjatywy udane i tzw. klapy, sugerują nowe działania i odradzają niektóre stare. Bezsprzecznie jednak jedna sprawa na pewno się udała — pogoda. Od kilku już lat zawsze niepokoimy się, czy nie będzie padać deszcz albo że będzie zimno — ale tym razem było idealnie. Było pogodnie i ciepło, czyli wymarzona pogoda, żeby zorganizować piknik albo po prostu przyjść jako widz, uczestnik, entuzjasta lub przypadkowy przechodzień.

Po raz pierwszy PAN Archiwum w Warszawie, inicjator i pomysłodawca Warszawskiego Pikniku Archiwalnego, uzyskał nad piknikiem patronat honorowy prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego. Pozostali patroni to: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (patronat naukowy), Polskie Radio S.A., TVP Historia, magazyn „Stolica" i magazyn „Wiedza i Życie" (patronaty medialne). Sponsorowały nas 4 firmy: Beskid Plus, Granna (gry planszowe), Centralna Składnica Harcerska „4 Żywioły" i Kinga Pienińska. Współorganizowało Piknik Archiwalny 26 instytucji kultury i nauki, w tym znane archiwa, biblioteki, muzea i galerie.

O godz. 10.00 na szczycie schodów w holu głównym Pałacu Staszica nastąpiło powitanie przybyłych gości przez dr Hannę Krajewską, dyrektora PAN Archiwum w Warszawie, profesora Władysława Stępniaka, naczelnego dyrektora archiwów państwowych, harc-

IV Warszawski Piknik Archiwalny, 2013, fot. B. Wiktorowska

mistrzynię Małgorzatę Sinicę, naczelnika Związku Harcerstwa Polskiego, i Waldemara Listowskiego, dyrektora Archiwum Polskiego Radia, którzy dali hasło do rozpoczęcia IV Warszawskiego Pikniku Archiwalnego.

Nowa, tegoroczna formuła imprezy, polegająca na „wyjściu" programu poza mury Pałacu Staszica i na równoczesnej realizacji jego punktów w kilku innych miejscach Warszawy, spowodowała nie lada wyzwanie dla jego organizatorów. Warszawskie archiwa państwowe uczestniczące w pikniku od pierwszej jego edycji przyjęło w tym roku pod swe opiekuńcze skrzydła Archiwum Główne Akt Dawnych, dysponujące pięknymi wnętrzami pałacu Raczyńskich przy ul. Długiej. W siedzibie AGAD, w tych samym czasie co w Pałacu Staszica, odbywały się pokazy przygotowane przez warszawskie archiwa państwowe, będące w strukturze Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, a mianowicie przez: Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Archiwum Państwowe Dokumentacji Osobowej i Płacowej w Milanówku. Każdemu z wymienionych archiwów udostępniono

pomieszczenia w pałacu Raczyńskich, w których prezentowane były wystawy planszowe, stoiska z wydawnictwami, punkty informacyjne i poradnikowe oraz odbywały się prelekcje.

Inni dwaj współorganizatorzy IV Pikniku — Archiwum Zamku Królewskiego i Muzeum Drukarstwa. Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy — ze względu na położenie ich siedzib, które miało istotne znaczenie związane z programem (miejska gra terenowa), również realizowały swój pokaz piknikowy w macierzystych siedzibach. Koordynacja działań wymagała cierpliwości, profesjonalizmu i wzajemnej życzliwości, co w pełni dało oczekiwany efekt.

Program merytoryczny IV Pikniku jak zawsze obfitował w wiele wspaniałych tematów, związanych z tegorocznym hasłem: „Gdzie jest młodzież z tamtych lat, czyli warszawskie archiwa w akcji!" Zostały przygotowane i zaprezentowane w różnych formach informacje dotyczące ludzi młodych, zdarzeń i wynikających z nich konsekwencji na przestrzeni różnych epok i w różnych systemach politycznych. Do

IV Warszawski Piknik Archiwalny, 2013, fot. B. Wiktorowska

naszej, coraz liczniejszej piknikowej rodziny dołączyły nowe instytucje, jak: Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Jana Rumla z Pragi-Południe, Muzeum Harcerstwa, Muzeum Niepodległości, Warszawskie Towarzystwo Genealogiczne czy Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki. Były organizowane prelekcje, warsztaty, pokazy filmowe, spotkania z gośćmi specjalnymi, a wszystko to w otoczeniu wystaw planszowych, wydawnictw i nagrań dźwiękowych. Po raz pierwszy w czasie pikniku archiwalnego, dzięki pomocy Archiwum Polskiego Radia, zastosowano na zewnątrz Pałacu Staszica telebim, na którym można było obejrzeć filmy związane z archiwistyką (przekazane przez niektórych współorganizatorów pikniku), a także oglądać na swoich domowych komputerach bezpośredni przebieg pikniku poprzez łącze internetowe Polskiego Radia.

Należy podkreślić także znaczący udział środowiska harcerskiego: ZHP, Chorągwi Stołecznej ZHP oraz Muzeum Harcerstwa w Warszawie.

IV Warszawski Piknik Archiwalny, 2013, fot. B. Wiktorowska

Zarówno program merytoryczny, jak i artystyczny, a także wielka pomoc w przygotowaniu miejskiej gry terenowej z wykorzystaniem GPS oraz pomoc w sprawach organizacyjnych i porządkowych zyskały duże uznanie i sympatię.

Nowoczesną interaktywną grę miejską, a także wszelkie instrukcje dotyczące urządzeń i aplikacji do niej przygotowało profesjonalnie Stowarzyszenie Geocaching Polska Non-profit. Gra dała możliwość odbycia niezwykłej wycieczki po miejscach ściśle związanych z archiwalnymi zasobami różnych instytucji, a także wprowadziła młodzieńczy powiew znajomości i wykorzystania elektroniki, tak powszechnie dzisiaj funkcjonującej w naszym życiu.

Warszawskie archiwa państwowe usytuowane w pałacu Raczyńskich również dołożyły wielu starań, aby przygotować bardzo ciekawy i różnorodny program, składający się z wystaw, prezentacji multimedialnych, filmów, spotkań, konkursów i porad. Ponadto stoisko z publikacjami historycznymi zorganizowało Wydawnictwo DiG. Każde z wymienionych archiwów zaprezentowało ofertę opartą na materiałach pochodzących wyłącznie z ich zasobu i związanych tematycznie z profilem działania.

Łącznikiem komunikacyjnym między różnymi lokalizacjami pikniku był tzw. omnibus konny (którego jedynym mankamentem była zbyt mała liczba miejsc) albo… własne nogi.

Te wszystkie atrakcje łączyła klamra relaksu, humoru, odpoczynku i rozrywki w postaci występów zespołu dixielandowego, piosenek harcerskich, domowego jedzenia i atrakcyjnych drobiazgów do zakupienia.

Co roku nasz piknik zmienia się i podejmuje nowe wyzwania. Mamy doświadczenia z lat ubiegłych, refleksje z tegorocznej edycji i już nowe projekty na przyszłość. Możemy spojrzeć na nasz Piknik Archiwalny tak jak na dziecko, które rośnie, rozwija się, ale czasem „daje w kość", a mimo to je kochamy! W przyszłym roku nasze dziecko skończy 5 lat, a więc mocno stoimy już na nogach!!!

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI PAN ARCHIWUM W WARSZAWIE W 2012 ROKU

PODSTAWOWE DANE O ARCHIWUM

Archiwum ma swoje oddziały w Poznaniu oraz w Katowicach. Przeniesienie mieszczącego się od 30 lat w Wodzisławiu Śląskim Oddziału odbyło się 1 października. Archiwum posiada zasób historyczny powierzony i dysponuje 25 etatami.

W roku sprawozdawczym zatrudnionych było 31 osób, w tym w Warszawie 24 (14 w niepełnym wymiarze godzin), w Poznaniu 5 (3 w niepełnym wymiarze), w Wodzisławiu Śląskim 2 (1 w niepełnym wymiarze). Większość stanowią pracownicy zajmujący się merytoryczną działalnością archiwalną, w tym: 4 kustoszy, 8 adiunktów archiwalnych, 2 dokumentalistów, młodszego dokumentalistę, 4 archiwistów, starszego bibliotekarza, 2 konserwatorów dzieł sztuki; 25 osób ma wykształcenie wyższe, w tym 7 osób — stopień doktora.

W Archiwum w Warszawie zatrudnieni zostali: Izabela Gass (1 stycznia), Mateusz Sobeczko (1 października) i Krzysztof Karol Binda (1 grudnia), przestali pracować: Maria Deloch (26 czerwca) i Piotr Deloch (30 czerwca).

Rada Naukowa pod przewodnictwem profesora Leszka Zasztowta odbyła posiedzenie 19 marca. Na posiedzeniu przedyskutowano i przyjęto protokół poprzedniego zebrania, a dyrektor Hanna Krajewska zaprezentowała sprawozdanie z pracy APAN w 2011 roku, zwracając uwagę na najważniejsze osiągnięcia Archiwum oraz podkreślając, że instytucja zrealizowała wszystkie swoje plany. Rada Naukowa Archiwum PAN po przegłosowaniu ponownie wyraziła uznanie dla bogatej, wielowątkowej działalności Archiwum w roku sprawozdawczym, będącej kontynuacją jego świetnej działalności w latach ubiegłych. Archiwum PAN powinno jednak pamiętać o głównym nurcie swojej działalności, czyli o pozyskiwaniu i opracowywaniu spuścizn archiwalnych polskich uczonych.

Po zakończeniu posiedzenia Rady Naukowej odbyło się Kolegium Dyrekcji, w którym udział wzięli kierownicy oddziałów oraz przedstawiciele PAN Archiwum w Warszawie. Na spotkaniu raz jeszcze omówiono najważniejsze wydarzenia minionego roku, sprawy bieżące oraz plany.

Stan zasobu

W 2012 roku nastąpił przyrost zasobu o 25,49 m.b. akt. W Warszawie wpłynęło 10,27 m.b. materiałów pochodzenia prywatnego i 11,65 m.b. materiałów pochodzenia instytucjonalnego. Stan zasobu Oddziału w Poznaniu powiększył się o 3,57 m.b., zasób Oddziału w Katowicach nie powiększył się.

Ogólny stan zasobu wynosi obecnie 2797,11 m.b., z tego w Warszawie znajduje się 2305,94 m.b., w Poznaniu 425,67 m.b., a w Wodzisławiu Śląskim 65,50 m.b. akt i dokumentacji aktowej.

Wykaz nabytków zawiera załącznik nr 1.

Komisja Metodyczna pod przewodnictwem dr Hanny Szymczyk odbyła 5 posiedzeń, na których członkowie Komisji omówili 17 inwentarzy i zatwierdzili 15. Opracowano uwagi do 46 inwentarzy pochodzących z Warszawy i oddziałów.

Komisja Oceny Zakupów nie obradowała.

Komisja Archiwalnej Oceny Dokumentacji zaopiniowała pozytywnie 21 wniosków na wybrakowanie ok. 360 m.b. dokumentacji niearchiwalnej w placówkach PAN.

Komisja Opiniowania Normatywów udzieliła 58 (Warszawa 48) porad, konsultacji elektronicznych i telefonicznych w 24 sprawach.

Na 23 posiedzeniach skonsultowano oraz zaopiniowano 21 normatywów (Warszawa 19), w tym 6 kompletów instrukcji kancelaryjnych, rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego. Przeprowadzono 15 kontroli placówek PAN w zakresie postępowania z dokumentacją aktową i funkcjonowania archiwów zakładowych.

Zbiór fotografii wzbogacił się o 7 fotografii i negatywów i liczy obecnie 30890 fotografii, negatywów, pocztówek, odbitek kserograficznych oraz 24 płyty CD.

Stan zbiorów mikrofilmowych nie powiększył się i wynosi 1129047 klatek mikrofilmów negatywowych oraz 3225478 klatek mikrofilmów pozytywowych. Zbiór medali powiększył się o jeden i liczy 1057 obiektów.

Księgozbiór w Warszawie powiększył się o 110 woluminów wydawnictw zwartych i 49 woluminów czasopism, w Poznaniu o 30 woluminów wydawnictw zwartych i 22 czasopisma, w Katowicach o 2 wydawnictwa zwarte. Łącznie w Warszawie i oddziałach znajduje się 35037 woluminów druków zwartych i wydawnictw ciągłych.

ARCHIWUM PAN W WARSZAWIE

1. Naukowo-archiwalne opracowanie zasobu

Prowadzono prace porządkowo-inwentaryzacyjne w zespołach pochodzenia urzędowego i prywatnego. Do Komisji Metodycznej wpłynęły zakończone inwentarze spuścizn: Leona Babińskiego, Wawrzyńca Benzelstierny-Engeströma, Mikołaja Dzikowskiego, Mariana Goliasa, Romualda Gumińskiego, Aleksandra Kamińskiego, Władysława Kasińskiego, Jana Przemysława Kozłowskiego, Wandy Krajewskiej, Mariana Małowista, Feliksa Mazurkiewicza, Wandy Ronikier, Juliusza Starzyńskiego Macieja Suffczyńskiego, Stanisława Śreniowskiego, Czesława Trębickiego, Jana Zieleniewskiego i rodziny Zieleniewskich. Kontynuowano rozpoczęte prace oraz podejmowano porządkowanie kolejnych spuścizn. Pozyskane archiwa osobiste na bieżąco zaopatrywano w spisy tymczasowe. Prowadzono także prace nad wprowadzaniem inwentarzy do bazy danych IZA, uzupełnionej w roku sprawozdawczym o 1162 rekordy.

Uzupełniano istniejące bazy danych i spisy nekrologów.

2. Ewidencja zasobu archiwalnego

Kontynuowano administrację bazy SEZAM, aktualizując i pogłębiając istniejące zapisy. Wprowadzono 6 rekordów z informacją o nabytkach.

3. Kształtowanie narastającego zasobu archiwalnego

Opiniowanie i konsultowanie normatywów

Komisja Opiniowania Normatywów odbyła 23 posiedzenia, na których zaopiniowała 19 normatywów (instrukcje kancelaryjne, rzeczowe wykazy akt i zakres działania archiwum zakładowego). Udzielono 48 porad, konsultacji elektronicznych i telefonicznych w 24 sprawach, sporządzono 2 opinie aktów prawnych oraz udzielono odpowiedzi na ankietę dotyczącą digitalizacji w Archiwum PAN.

Wizytacja placówek PAN

Przeprowadzono 15 kontroli kompleksowych, w tym 14 kontroli własnych w: Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, Instytucie Nauk Prawnych, Instytucie Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, Instytucie Nauk Ekonomicznych, Instytucie Historii Nauki, Instytucie Slawistyki, Instytucie Sztuki, Instytucie Biologii Doświadczalnej, Instytucie Fizjologii i Żywienia, Instytucie Rozrodu Zwierząt, Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego w Popielnie, Instytucie Budownictwa Wodnego, Instytucie Nauk Geologicznych, Instytucie Historii. Uczestniczono w kontroli Archiwum Akt Nowych w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki.

Brakowanie dokumentacji niearchiwalnej

Komisja Archiwalnej Oceny Dokumentacji zaopiniowała pozytywnie 18 wniosków o wybrakowanie ok. 330 m.b. dokumentacji niearchiwalnej w placówkach PAN. Udzielono licznych wskazówek dotyczących niszczenia dokumentacji przeterminowanej.

4. Konserwacja akt

Zakończono prace konserwatorskie nad dokumentami pergaminowymi pochodzącymi z materiałów Stefana Burhardta. Kontynuowano konserwację albumu ze zdjęciami „Legiony" ze spuścizny W.L. Jaworskiego oraz kolejnych tomów „Diariusza". Załączniki wyjęto i poddano kąpielom wodnym, odkwaszaniu, uzupełnianiu ubytków, sklejaniu rozdarć. Sam blok książki rozebrano (rozpruto), ponownie oczyszczono mechanicznie, odkwaszono karty, sklejono rozdarcia i uzupełniono ubytki, a następnie zaprasowane karty złożono w składki, zszyto książkę i wykonano okładziny.

5. Dział fotografii i mikrofilmów

Stan zbiorów mikrofilmowych nie powiększył się i wynosi 1129047 klatek mikrofilmów negatywowych i 3225478 klatek mikrofilmów pozytywowych. Zbiór fotografii powiększył się o 7 obiektów i liczy obecnie 30890 fotografii, negatywów, pocztówek, odbitek kserograficznych oraz 24 płyty CD.

Kontynuowano digitalizację i archiwizację zbiorów fotograficznych. Zeskanowano 2064 fotografie, w chwili obecnej zbiór zdjęć w postaci cyfrowej liczy ponad 21000 obiektów. Wszystkie zdjęcia zawierają kopię zapasową, zaopatrzoną w logo Archiwum. Całość zeskanowanego zbioru została zarchiwizowana na płytach DVD celem zabezpieczenia wykonanej pracy. Wprowadzono opisy 3941 fotografii do baz danych w programie EXCEL.

6. Zbiory specjalne

Zbiór medali powiększył się i liczy obecnie 1057 obiektów. Zbiór jest na bieżąco ewidencjonowany i konserwowany.

7. Biblioteka

Księgozbiór powiększył się o 110 woluminów druków zwartych (33 zakupiono, 77 pozyskano z darów) i o 49 woluminów wydawnictw ciągłych (27 zakupiono, 22 — dary). Księgozbiór liczy 11980 woluminów druków zwartych i 10079 woluminów wydawnictw ciągłych. Prowadzono korespondencję w sprawie wymiany dubletów, m.in. z Biblioteką Kórnicką PAN oraz Niemieckim Instytutem Historycznym w Warszawie.

Zamknięty w 2008 roku katalog kartkowy kontynuowany jest w bazie MAK. W roku sprawozdawczym wprowadzono 968 nowych rekordów, obejmujących zarówno nowo pozyskane publikacje, jak i starsze wydawnictwa. Łącznie w bazie MAK znajduje się 4053 rekordy.

Zrealizowano 780 wypożyczeń czasopism i książek. Na potrzeby pracowników Archiwum wypożyczono z innych bibliotek 105 książek i czasopism w Bibliotece Instytutu Badań Literackich PAN, Bibliotece Instytutu Historii Nauki PAN, Bibliotece Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego i innych.

Oprawie introligatorskiej poddano 20 zeszytów „Herbarza Polskiego" (1909, 1912).

8. Wydawnictwa

Ukazał się kolejny, 53. tom „Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk". Prowadzono prace redakcyjne nad przygotowaniem do publikacji numeru 54. Kolportowano inne, wcześniejsze wydawnictwa Archiwum PAN.

9. Udostępnianie

W Pracowni Naukowej odnotowano 464 odwiedziny czytelników korzystających z materiałów archiwalnych. Udostępniono 3457 j.a., w tym do badań naukowych 2978 j.a., poszukiwań na potrzeby urzędów 191 j.a., poszukiwań genealogicznych 2 j.a., publicystyki, popularyzacji 38 j.a., udostępnianie dla potrzeb masmediów — 248 j.a. Na zamówienia czytelników wykonano 677 kserokopii i 5498 skanów.

Kontynuowano prowadzenie ewidencji udostępniania w bazie danych SUMA. W 2012 roku przyjęto do realizacji 96 nowych wniosków użytkowników zasobu archiwalnego. Kartoteka użytkowników zawiera 1425 rekordów. Jest prowadzona na bieżąco i obejmuje dane z lat 1998–2012.

Zrealizowano drogą tradycyjną i pocztą elektroniczną ponad 180 kwerend merytorycznych i w zespołach akt osobowych.

10. Popularyzacja

Wystawy

PAN Archiwum w Warszawie przygotowało wystawy związane z rocznicami i aktualnymi wydarzeniami, działając w ramach popularyzacji historii nauki i prezentacji zasobu. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wystawy opracowane w poprzednich latach, rozszerzane i uzupełniane. Wystawa *Polscy badacze Syberii*, uaktualniona i przygotowana specjalnie dla Ambasady RP w Moskwie, eksponowana była na Rosyjskim Państwowym Humanistycznym Uniwersytecie w Moskwie. Wystawa towarzyszyła konferencji naukowej *Rosja i Polska: historycy i archiwiści w poznawaniu wspólnej przeszłości*, zorganizowanej w Moskwie w daniach 11–12 maja. Oprócz wystawy na konferencji pracownicy Archiwum zaprezentowali 3 referaty i 2 pokazy komputerowe.

Wystawa *Sport w nauce. Nauka w sporcie. Ze zbiorów Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie* została przygotowana i zaprezentowana na III Warszawskim Pikniku Archiwalnym, który odbył się w Pałacu Staszica 2 czerwca, tuż przed rozpoczęciem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Euro 2012. Wydarzenie to zdominowało także tematykę

pikniku, który zorganizowano pod hasłem *Piłka jest w grze! Sportowa akcja — archiwizacja!* Zaprezentowano różnorodną pod względem formy i nośnika dokumentację archiwalną, zorganizowano prelekcje, spotkania ze sprawozdawcami sportowymi, pokazy i konkursy. Bloki filmów i reportaży, udostępnione w dwóch salach, zapewniały interesującą rozrywkę przygotowaną przez pracowników Filmoteki Narodowej, TVP i Polskiego Radia.

14 grudnia w Pałacu Staszica otwarto wystawę: *Józef Ignacy Kraszewski. Urodził się w gospodzie, zmarł w hotelu*. Ta jubileuszowa ekspozycja stanowiła efekt współpracy z Archiwum Nauki PAN i PAU, Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie oraz Biblioteką Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich.

Po raz kolejny PAN Archiwum uczestniczyło w cyklicznych ogólnopolskich imprezach popularyzujących naukę i kulturę. 19 maja odbyła się Noc Muzeów, której tym razem patronował Bolesław Prus. Wśród licznych wystaw i prezentacji multimedialnych jak zawsze dużym zainteresowaniem cieszyła się wycieczka po wnętrzach Pałacu Staszica połączona z prelekcją dotyczącą jego dziejów. Pracownicy Archiwum wzięli także udział w imprezach zorganizowanych w ramach XVI Festiwalu Nauki w Jabłonnie (15 września). Wykłady i warsztaty archiwalne związane z tą imprezą odbyły się także 22 września w Pałacu Staszica.

Większości imprez organizowanych przez PAN Archiwum towarzyszyły wystąpienia w środkach masowego przekazu. Wydarzenia naukowe i popularyzatorskie były na bieżąco omawiane na stronie internetowej PAN Archiwum, gdzie zamieszczono 20 artykułów i notatek, oraz w kiosku multimedialnym umieszczonym w holu głównym Pałacu Staszica. Udzielono 5 wywiadów prasowych, radiowych i telewizyjnych, komentując wydarzenia kulturalno-naukowe i omawiając w nich swoje uczestnictwo.

Seminaria

PAN Archiwum w Warszawie współorganizowało sesję naukową *Zgierz — spełnione marzenie Staszica*, która odbyła się 30 marca i której także towarzyszyła wystawa.

PAN Archiwum w Warszawie było także organizatorem i współorganizatorem wspólnie z Instytutem Historycznym UW dwóch konferencji *Kancelaria i archiwum cyfrowe* (8 lutego), *Dokumentacja elektroniczna*

— *aspekty prawne a praktyka instytucji PAN* (21 listopada), a także szkolenia z zakresu ochrony zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych *Zapobieganie zagrożeniom w miejscu pracy* (26 listopada).

Strona internetowa

Informacja o wszystkich wydarzeniach naukowych i popularyzatorskich była na bieżąco umieszczana na stronie internetowej PAN Archiwum, na której odnotowano około 5000 wejść. Zamieszczono tam zarówno informacje o pracach bieżących oraz przebiegu imprez, jak i plansze wystawowe. W zakładce *Ciekawe zbiory* pojawiło się 9 artykułów popularyzujących zasób Archiwum. Strona internetowa wzbogacona została o 3 zakładki: *Noc Muzeów*, *Warszawski Piknik Archiwalny* i *Festiwal Nauki*. Założono profile na portalach Facebook i YouTube służące promocji strony internetowej oraz autorskich filmów PAN Archiwum. W kiosku multimedialnym przeprowadzono niezbędną zmianę oprogramowania.

11. Praktyki archiwalne

Prace archiwalne podjęło 3 wolontariuszy, absolwentów Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Odbyło się spotkanie z grupą studentów Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, którzy wysłuchali referatu i zapoznali się z wystawą *Józef Ignacy Kraszewski. Urodził się w gospodzie, zmarł w hotelu*.

12. Zebrania i posiedzenia

W siedzibie Archiwum PAN w Warszawie odbywały się cotygodniowe spotkania poświęcone omawianiu spraw bieżących i podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. Zaproszeni goście przedstawiali zasób swoich placówek, omawiając przy tym ważne i aktualne problemy archiwalne. Błażej Kazimierczak zaprezentował spuściznę Karla Dedeciusa przechowywaną w Collegium Polonicum w Słubicach. W ramach permanentnej edukacji archiwalnej uczestniczono w prezentacjach archiwów (IPN) i wystawach w Muzeum Teatralnym Teatru Wielkiego i Opery Narodowej oraz w Zamku Królewskim.

13. Współpraca naukowa

Współpraca naukowa krajowa

Dyrektor i pracownicy Archiwum PAN w Warszawie uczestniczyli w licznych spotkaniach naukowych, m.in.: w posiedzeniu Archiwum Nauki PAN i PAU *Ocalone od niepamięci... Co kryją archiwa osobiste uczonych i twórców?* (Kraków, 22 czerwca); w VI Powszechnym Zjeździe Archiwistów *Zatrzymać przeszłość, dogonić przyszłość* (Wrocław, 5–7 września); w seminariach i konferencjach, w tym: *Colloquia Jerzy Skowronek dedicata. Dokumentacja komunistycznych służb specjalnych* (4–5 października); *Jubileusz 90. rocznicy urodzin prof. Andrzeja Tomczaka* (Toruń, 12 października); *Archiwa Przełomu 1989–1991 w czasach przełomu. Przegląd źródeł — ocena stanu zachowania i mapa rozmieszczenia* (15 października); w XXII Sesji Varsavianistycznej *Bolesław Prus. Mieszkaniec, pisarz i kronikarz Warszawy* (19 października); *Archiwalia a badania regionalne. Rody i rodziny Mazowsza i Podlasia. Źródła do badań genealogicznych* (Łomża, 25–27 października); *Archiwa organizacji pozarządowych w Polsce* (Lublin, 8 listopada); *Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki* (6 grudnia); w Warszawskiej Jesieni Archiwalnej *Emigracja i środowiska polonijne: archiwa i archiwalia* (14 grudnia); w szkoleniu poświęconym walidacji danych o narodowym zasobie archiwalnym z wykorzystaniem baz danych SEZAM i IZA (29 listopada). Uczestnicząc w konferencjach własnych i jako zaproszeni goście, pracownicy wygłosili łącznie ponad 30 referatów.

Współpraca naukowa z zagranicą

12 marca w związku z wizytą przedstawicieli białoruskich uniwersytetów i Narodowej Akademii Nauk Białorusi zaprezentowano referat i najciekawsze zbiory PAN Archiwum w Warszawie.

Dyrektor i pracownicy PAN Archiwum uczestniczyli w naukowych konferencjach międzynarodowych: *Scientific library under conditions of cultural change and technology innovation* (Wilno, 3–4 maja), *Rosja i Polska: historycy i archiwiści w poznawaniu wspólnej przeszłości* (Moskwa, 11–12 maja), *A climate of change* International Council on Archives Congress (Brisbane, 20–24 sierpnia) i w Zjeździe Archiwistów Czeskich (Budziejowice, kwiecień).

ODDZIAŁY ARCHIWUM PAN

1. Naukowo-archiwalne opracowanie zasobu

Prowadzono prace porządkowo-inwentaryzacyjne w zespołach pochodzenia urzędowego i prywatnego. Z Oddziału Poznańskiego do Komisji Metodycznej wpłynęły inwentarze materiałów: Józefa Grochmalickiego, Krystyny Józefowiczówny, Stanisława Kielicha, Melanii Klichowskiej, Tadeusza Rudnickiego, Józefa Wizy. Kontynuowano rozpoczęte prace oraz na bieżąco sporządzano spisy i wstępnie porządkowano pozyskane spuścizny.

Archiwum Prasowe zawierające wycinki dotyczące uczonych oraz nauki w Wielkopolsce składa się z 458 teczek o łącznej objętości ok. 5,90 m.b. Materiały są układane alfabetycznie (uczeni) oraz rzeczowo według zagadnień (uczelnie, instytucje i towarzystwa naukowe, wydarzenia naukowe, historia Poznania i regionu).

W Oddziale w Katowicach kontynuowano prace nad porządkowaniem materiałów Wacława Leśniańskiego i Józefa Chlebowczyka.

2. Kształtowanie narastającego zasobu aktowego

W ramach opieki nad narastającym zasobem archiwalnym pracownicy Oddziału w Poznaniu udzielili 10 konsultacji archiwistom zakładowym w placówkach PAN w Poznaniu, zaopiniowali 2 normatywy oraz uczestniczyli w 3 kontrolach placówek PAN. Zaopiniowano pozytywnie 3 wnioski o wybrakowanie ok. 31 m.b. dokumentacji niearchiwalnej w placówkach PAN i przeprowadzono 4 ekspertyzy dokumentacji przeznaczonej do brakowania.

Pracownicy Oddziału w Katowicach udzielali porad metodycznych.

3. Zbiór mikrofilmów i fotografii

Zbiór mikrofilmowy Oddziału w Poznaniu nie uległ zmianie i liczy 770 szpul. Zbiory płyt CD, na których są nagrane materiały Archiwum PAN Oddziału w Poznaniu, liczą 18 sztuk. Częściowo zdigitalizowano materiały archiwalne ze spuścizny Jana Horowskiego.

4. Księgozbiory

W Oddziale w Poznaniu księgozbiór powiększył się o 16 woluminów druków zwartych oraz o 14 woluminów wydawnictw ciągłych. Stan księgozbioru podręcznego wynosi 4860 woluminów, w tym 2202 to druki zwarte, a 2658 wydawnictwa ciągłe. Ze zbioru podręcznego skorzystało 43 czytelników, którzy wypożyczyli 246 książek i czasopism.

W Oddziale w Katowicach stan księgozbioru powiększył się o 2 pozycje i liczy 771 woluminów.

5. Udostępnianie zasobu

W Oddziale w Poznaniu zanotowano 228 odwiedzin w Pracowni Naukowej, w tym 21 osób korzystało z informacji, a 207 z materiałów archiwalnych. Udostępniono łącznie 1019 j.a., wszystkie do badań naukowych. Przyjęto i zrealizowano 49 kwerend dla użytkowników i instytucji. Na zamówienia czytelników wykonano 55 kserokopii, 2125 fotografii cyfrowych, 255 skanokopii — łącznie 2435 sztuk reprografii ze zbiorów Oddziału.

Możliwość korzystania z zasobu Oddziału w Katowicach w związku z przeprowadzką była bardzo ograniczona. Zanotowano 30 odwiedzających, którym udostępniono 120 j.a., wykonano 34 kwerendy archiwalne dla użytkowników i instytucji, w tym kwerendy w zespołach akt osobowych i kart wynagrodzeń (dla ZUS). Wykonano 44 kserokopie i 123 skany. Pracownia Naukowa była nieczynna od lipca do końca września 2012 roku ze względu na przeprowadzkę. Nowa siedziba mieści się na terenie Archiwum Państwowego w Katowicach, w pomieszczeniach będących własnością tego Archiwum. W okresie przerwy w pracy Oddziału nowe pomieszczenia zostały wyremontowane. Od października do listopada trwały jednocześnie prace związane z urządzaniem nowej placówki, zakupem mebli i innego wyposażenia oraz porządkowaniem zasobu archiwalnego. Materiały (65,50 m.b.) zostały ułożone w magazynach zgodnie z numeracją zespołów. Wszystkie, 33 zespoły oraz 1 depozyt, zostały przejrzane, sprawdzone, oczyszczone i przygotowane do udostępniania.

6. Popularyzacja zasobu

Wystawy i publikacje

10 maja w Collegium Minus UAM w Poznaniu otwarto wystawę okolicznościową towarzyszącą seminarium naukowemu zatytułowanemu *Założyciele Uniwersytetu Poznańskiego. Profesor Michał Sobeski*, na której zaprezentowano m.in. materiały z zasobu naszego Oddziału w Poznaniu.

27 września otwarto wystawę z okazji 20. rocznicy śmierci profesora Zbigniewa Zakrzewskiego, na której zaprezentowano materiały z jego spuścizny przechowywane w Poznańskim Oddziale Archiwum. Wystawa będzie czynna w Czytelni Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu do 31 marca 2013 roku.

Strona internetowa

Strona internetowa Oddziału Poznańskiego uruchomiona 10 października 2003 roku została zaktualizowana i uzupełniona o najważniejsze wydarzenia z działalności w roku 2012. Poszerzono i zaktualizowano informacje o zasobie archiwalnym Oddziału.

7. Praktyki

W Oddziale Poznańskim odbyło praktyki archiwalne 5 studentów historii specjalności archiwistycznej Instytutu Historii UAM oraz staże archiwalne 2 studentów specjalności dokumentalistyczno-bibliotekarskiej Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Instytutu Filologii Polskiej UAM. Wszyscy praktykanci i stażyści zostali zapoznani z metodyką pracy oraz z organizacją, dziejami i zasobem Oddziału. W ramach projektu *Nasz patron — prof. Józef Kostrzewski* uczniom Zespołu Szkół nr 1 przedstawiona została specjalna prelekcja.

8. Współpraca naukowa

Współpraca naukowa krajowa i zagraniczna

W Oddziale w Poznaniu kontynuowano współpracę z: Archiwum Państwowym w Poznaniu, Oddziałem PAN w Poznaniu, Zakładem

Archiwistyki Instytutu Historii UAM, Biblioteką Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydawnictwem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Stowarzyszeniem Archiwistów Polskich Oddział w Poznaniu. Nawiązano współpracę ze Stacją Naukową Polskiej Akademii Nauk w Rzymie, Europejskim Centrum Rozwoju OMEGA sp. z o.o., Zespołem Szkół nr 1 im. Józefa Kostrzewskiego w Poznaniu. Pracownicy Oddziału przedstawili 2 referaty i uczestniczyli w sesji Leszczyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk *Ewolucja wizerunku marszałka Ferdynanda Focha w Wielkopolsce po I wojnie światowej* (Leszno, 12 stycznia), jubileuszu 40-lecia Oddziału PAN w Poznaniu (16 maja), konferencji Instytutu Kultury Europejskiej UAM *Kultura, media, etyka w perspektywie humanistycznej w kontekście rewolucji teleinformatycznej* (Gniezno, 17 października) i w 81. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Oddziału PAN w Poznaniu. Kontynuowano współpracę z prezesem Towarzystwa Miłośników Ziemi Wodzisławskiej w celu popularyzacji zasobów Oddziału Archiwum PAN w Wodzisławiu Śląskim. W październiku 2012 roku nawiązana została współpraca z Archiwum Państwowym w Katowicach, Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach oraz Stowarzyszeniem Humanistycznym „Europa, Śląsk, Świat Najmniejszy". Pracownicy uczestniczyli w konferencji *Oni rządzili i decydowali na Górnym Śląsku w XX wieku* (3 grudnia), w obchodach 80-lecia Archiwum Państwowego w Katowicach (5 grudnia) oraz w spotkaniu z cyklu *Pomiędzy przeszłością a historią* organizowanym przez Stowarzyszenie Humanistyczne „Europa, Śląsk, Świat Najmniejszy", Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach oraz Muzeum w Rybniku (13 grudnia).

Załącznik nr 1

NABYTKI ARCHIWUM PAN

Warszawa

Dział I — Materiały towarzystw i innych instytucji naukowych

Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza	6,00 m.b.
Towarzystwo Miłośników Historii	3,85 m.b.

Dział II — Akta placówek PAN

Instytut Slawistyki	0,80 m.b.
Zakład Orientalistyki	1,00 m.b.

Dział III — Spuścizny uczonych polskich i kolekcje

Nonna Bakun-Czubarow	4,50 m.b.
M.J. Dąbrowski	0,01 m.b.
Jan Legowicz	1,60 m.b.
Wojciech Makólski	0,50 m.b.

Poz. 1–4 dary

Materiały dodatkowe

Zdzisław Libera	0,11 m.b.
Danuta Molenda	1,50 m.b.
Irena Sendlerowa	1,00 m.b.
Kazimierz Smulikowski	0,50 m.b.
Zdzisław Stieber	0,05 m.b.
Maciej Suffczyński	0,50 m.b.

Poz. 1–6 dary

Poznań

Dział III — Spuścizny uczonych polskich i kolekcje

Julian Musielak	0,19 m.b.

Poz. 1 dar

Materiały dodatkowe

Stanisław Borowski	0,45 m.b.
Kazimiera Chojnacka	0,04 m.b.
Roman Rafiński 47 sztuk instrumentów medycznych z przełomu lat 30. i 40. XX wieku	
Tadeusz Vetulani	0,01 m.b.
Stefan Wierczyński	0,06 m.b.
Stanisław Wierzchosławski	2,65 m.b.
Zbigniew Zakrzewski	0,07 m.b.

Poz. 1–7 dary

Załącznik nr 2

WYKAZ PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW ARCHIWUM PAN

Arvaniti Joanna, *Inwentarze archiwalne*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 6–7.

Arvaniti Joanna, *Jak archiwum może skutecznie zaistnieć w Nocy Muzeów*, [w:] *Wystawy w archiwum — drugie życie dokumentów. Materiały z seminarium zorganizowanego pod honorowym patronatem JM Rektora prof. dra hab. inż. Ryszarda Barcika, Bielsko-Biała-Szczyrk, 15–18 czerwca 2010*, pod red. Krzysztofa Bindy i Anny Krzemińskiej, Bielsko-Biała 2012, s. 63–70.

Arvaniti Joanna, *Materiały Karola Nereusza Bohdanowicza w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk*, „Wrocławskie Studia Wschodnie", 2011, nr 15, s. 163–172.

Arvaniti Joanna, *Sprawozdanie z wystaw przygotowanych przez pracowników PAN Archiwum w Warszawie*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 182–189.

Arvaniti Joanna, *Syberyjskie wędrówki wystawy „Polscy badacze Syberii"*, „Wrocławskie Studia Wschodnie", 2011, nr 15, s. 223–230.

Арванити Иоанна, *Витольд Анджей Яблоньский — ученый гуманист, основоположник польской синологии*, „Вестник Бурятского государственного университета. Гуманитарные исследования Внутренней Азии", 2012, nr 1, s. 151–166.

„**Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk**", pod red. **Joanny Arvaniti**, 2012, nr 53, ss. 237.

Błażczak Małgorzata, **Słojkowska Katarzyna**, *Materiały Wawrzyńca Benzelstierny-Engeströma*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 90–95.

Borkowski Bartosz, *Archiwalia sportowe w zasobie PAN Archiwum w Warszawie*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 174–181.

Borkowski Bartosz, *Warszawa w archiwaliach inżyniera Juliana Adama Majewskiego*, [w:] *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej*, Warszawa 2012, s. 355–365.

Chodkowska Anita, *Materiały Czesława Trębickiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 86–89.

Chodkowska Anita, *Materiały Stanisława Tołwińskiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 8–85.

Chodkowska Anita, *Piotr Bańkowski — redaktor „Archeionu*", [w:] *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej*, Warszawa 2012, s. 283–302.

Chodkowska Anita, *Spuścizna Piotra Bańkowskiego jako źródło do badań historycznych*, [w:] *Wybitni archiwiści łomżyńscy w służbie społeczeństwa*, Łomża 2012, s. 49–62.

Chodkowska Anita, *Źródła do dziejów spółdzielczości w zasobie PAN Archiwum w Warszawie*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 105–114.

Dąbrowski Roman, *Profesor z pasją*, [w:] *Liber Amicorum Profesora Lecha Trzeciakowskiego*, Poznań 2012, s. 267–270.

Gawin Łukasz, **Stasiak Jolanta**, *Materiały Mikołaja Dzikowskiego*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 96–104.

Klubiński Andrzej, *Anioł królestwa*, http://wilanow-palac.pl/aniol_krolestwa.html.

Klubiński Andrzej, *Horoskop koronacyjny Jana III*, http://wilanow-palac.pl/horoskop_koronacyjny_jana_iii.html.

Klubiński Andrzej, *Jan III w świetle przepowiedni o sukcesji królów polskich,* http://wilanow-palac.pl/jan_iii_w_swietle_przepowiedni_o_sukcesji_krolow_polskich.html.

Klubiński Andrzej, *Kalendarz dla królewicza Jakuba Sobieskiego*, http://wilanow-palac.pl/kalendarz_dla_krolewicza_jakuba_sobieskiego.html.

Klubiński Andrzej, *Liturgiczna tradycja zwycięstwa pod Chocimiem*, http://wilanow-palac.pl/liturgiczna_tradycja_zwyciestwa_pod_chocimiem.html.

Klubiński Andrzej, *Miejsce króla w kalendarzach doby Jana III*, http://wilanow-palac.pl/miejsce_krola_w_kalendarzach_doby_jana_iii.html.

Klubiński Andrzej, *Przeciw Turkom i Tatarom. Antyturecka liturgia króla polskiego w „Theatrum Ceremoniale" Jana Christiana Lüniga*, http://wilanow-palac.pl/przeciw_turkom_i_tatarom_antyturecka

_liturgia_krola_polskiego_w_theatrum_ceremoniale_jana_christiana_l_niga.html.

Klubiński Andrzej, *Przepowiednia o sukcesji królów polskich*, http://wilanow-palac.pl/przepowiednia_o_sukcesji_krolow_polskich.html.

Klubiński Andrzej, *Rok i dzień klimakteryczny*, http://wilanow-palac.pl/rok_i_dzien_klimakteryczny.html.

Klubiński Andrzej, *Szpitalny kościół św. Ducha w Wiślicy w świetle inwentarzy z lat 1590–1639*, „Światowit. Rocznik Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego", 2006–2008, t. VII (XLVIII), fascykuł B, Archeologia pradziejowa i średniowieczna. Archeologia Polski, 2012, s. 77–82.

Klubiński Andrzej, *Żółkiewska liturgia antyturecka w tradycji rodzinnej Jana III*, http://wilanow-palac.pl/zolkiewska_liturgia_antyturecka_w_tradycji_rodzinnej_jana_iii.html.

Krajewska Hanna, *Hubert Wajs novým členem redakčního kruhu Archivního časopisu*, „Archivní časopis", 2012, r. LXII, č. 4, s. 407–408.

Krajewska Hanna, *Rola Archiwum PAN w pozyskiwaniu spuścizn*, [w:] *Wybitni archiwiści łomżyńscy w służbie społeczeństwa*, Łomża 2012, s. 111–117.

Krajewska Hanna, *Zasady eksponowania obiektów archiwalnych*, [w:] *Wystawy w archiwum — drugie życie dokumentów*, *Materiały z seminarium zorganizowanego pod honorowym patronatem JM Rektora prof. dra hab. inż. Ryszarda Barcika, Bielsko-Biała-Szczyrk, 15–18 czerwca 2010*, pod red. Krzysztofa Bindy i Anny Krzemińskiej, Bielsko-Biała 2012, s. 50–53.

Legowicz Jan, *Życiorys, fragmenty pamiętników, testament*, oprac. **Jolanty Stasiak**, „Nauka Polska. Jej Potrzeby, Organizacja i Rozwój", 2012, r. XXI, s. 63–90.

Mieszkowska Anna, *Irena Sendlerowa. La mère des enfants de l'Holocauste*, 2012, ss. 300.

Mieszkowska Anna, *Moje przygody z biografią Mariana Hemara*, [w:] *Marian Hemar wczoraj i dziś*, Bydgoszcz 2012, s. 172–187.

Mieszkowska Anna, *Kronika życia i działalności Tymona Terleckiego (1905–2000)*, „Pamiętnik Teatralny", 2011, z. 3–4, s. 18–200.

Mieszkowska Anna, *Mirela Semper Fidelis (epilog)*, [w:] Dziewoński Piotr, *Leopold Pobóg-Kielanowski*, Warszawa 2012, s. 269–271.

Malinowski Józef, *Konferencja naukowa „Spuścizny w archiwach i bibliotekach miasta Poznania", 23 listopada 2010 r., Poznań*, „Archeion", 2010, t. CXI, s. 483–484.

Malinowski Józef, *Kształtowanie wizerunku marszałka Ferdinanda Focha w Wielkopolsce po I wojnie światowej*, „Rocznik Leszczyński", 2012, t. XII, s. 111–118.

Matysiak Jarosław, *Anna Marciniak (1941–2007)*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny", 2012, r. XV, s. 271–278.

Matysiak Jarosław, *Recenzja „Studia, Materiały, Konferencje Stowarzyszenia Archiwistów Polskich", red. serii wydawniczej Krzysztof Stryjkowski, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, z. 1–6, Poznań 2009–2012*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny", 2012, r. XV, s. 215–223.

Piętka-Hadała Dorota, *Warszawski Piknik Archiwalny*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 190–194.

Sobeczko Mateusz, *Miejsce dekanatu pszowskiego w diecezji katowickiej w latach 1924–2012*, Katowice 2012, ss. 178.

Słojkowska Katarzyna, *Edycja wybranych listów Józefa Ignacego Kraszewskiego do Wawrzyńca Benzelstierny-Engeströma*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 128–144.

Słojkowska Katarzyna, *Listy Józefa Ignacego Kraszewskiego do hrabiego Wawrzyńca Benzelstierny-Engeströma w zasobie PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu*, „Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk", 2012, nr 53, s. 115–127.

Stasiak Jolanta, *Archiwum Polskiej Akademii Nauk wśród archiwów warszawskich*, [w:] *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej*, Warszawa 2012, s. 149–167.

Stasiak Jolanta, *Spuścizny archiwistów w zbiorach Archiwum PAN w Warszawie*, [w:] *Wybitni archiwiści łomżyńscy w służbie społeczeństwa*, Łomża 2012, s. 119–135.

Wybitni archiwiści łomżyńscy w służbie społeczeństwa, pod red. Doroty K. Rembiszewskiej i **Hanny Krajewskiej**, Łomża 2012, ss. 170.

INWENTARZE
ZESPOŁÓW ARCHIWALNYCH
ogłoszone w numerach 1–53 „Biuletynu Archiwum PAN”
(układ chronologiczny)

	strony
Nr 1 (1959)	
Towarzystwo Naukowe Warszawskie (1907–1953) (H. Dymnicka)	21–77
Nr 3 (1960)	
Materiały Aleksego Bachulskiego (M. Flis)	33–39
Materiały Stanisława Borowskiego (Z. Kolankowski)	44–48
Materiały Olgierda Górki (M. Wrzoskowa)	50–61
Materiały Stanisława Kętrzyńskiego (S. Chankowski)	64–69
Materiały Adama Kłodzińskiego (H. Dymnicka)	69–71
Materiały Jerzego Manteuffla (S. Chankowski)	73–77
Materiały Władysława Namysłowskiego (M. Wrzoskowa)	77–86
Materiały Eugeniusza Przybyszewskiego (M. Flis)	86–89
Materiały Heleny Salskiej (S. Chankowski)	89–93
Materiały Adama Skałkowskiego (M. Wrzoskowa)	93–109
Nr 4 (1961)	
Materiały Wisławy Knapowskiej (H. Zubalowa)	31–71
Materiały Artura Śliwińskiego (S. Chankowski)	72–126

Nr 5 (1962)

Akta I Kongresu Nauki Polskiej (1949–1951)
(M. Wrzoskowa) 23–70

Nr 6 (1963)

Akta Polskiego Towarzystwa Historycznego
(1886–1939, 1947–1968)
(H. Dymnicka, M. Wrzoskowa) 39–79
Materiały Antoniego Wróblewskiego
(J. Szajbel) 80–127

Nr 7 (1964)

Materiały Janusza Iwaszkiewicza
(S. Chankowski) 33–53
Materiały Aleksandra Lednickiego
(M. Wrzoskowa) 54–70
Materiały Zygmunta Moczarskiego
(Z. Wardęska) 71–93
Materiały Ludwika Skubiszewskiego
(J. Szajbel) 94–105

Nr 8 (1965)

Materiały Tadeusza Mańkowskiego
(A. Kamiński) 13–54
Materiały Wiktora Ormickiego
(O. Staroń) 55–78
Materiały Edwarda Schechtla
(A. Marciniak) 79–96

Nr 9 (1966)

Materiały Kazimierza Bassalika
(S. Chankowski) 35–54
Materiały Ludwika Ręgorowicza
(M. Wrzoskowa) 55–81
Materiały Adama Szymańskiego
(H. Obuchowska-Pysiowa) 82–87

Nr 10 (1967)

Materiały Wiktora Schramma
(A. Marciniak) 20–106

Nr 11 (1968)

Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN (1953–1956)
(H. Dymnicka) 30–64
Materiały Antoniego Artymiaka
(S. Chankowski) 65–85
Materiały Ludwika Chmaja
(R.W. Wołoszyński) 86–111
Materiały Eugeniusza Dziewulskiego
(A. Brachfogel) 112–120
Materiały Władysława Dziewulskiego
(M. Wrzoskowa) 121–148

Nr 12 (1969)

Materiały Witolda Chodźki
(M. Wrzoskowa) 40–81
Materiały Franciszka Czubalskiego
(M. Wrzoskowa) 82–97

Nr 13 (1970)

Materiały Józefa Grodeckiego i Katarzyny Grodeckiej
(M. Wrzoskowa) 26–84
Materiały Stefana Rygla
(S. Chankowski) 85–117
Materiały Bożeny Stelmachowskiej
(J. Szajbel) 118–161

Nr 14 (1971)

Materiały Joachima Metallmanna
(R. Majkowska) 18–26
Materiały Antoniego Peretiatkowicza
(A. Marciniak) 27–66
Materiały Tadeusza Strumiłły
(R. Wojciechowska) 67–105

Materiały Zygmunta Zawirskiego
(A. Woltanowski) 106–125

Nr 15 (1972)

Materiały Bronisława Dembińskiego
(K. Dopierała) 11–71
Materiały Włodzimierza Dzwonkowskiego
(H. Dymnicka) 72–100
Materiały Wiktora Hahna
(M. Wrzoskowa) 101–182

Nr 16 (1973)

Materiały Ludwika Eckerta
(M. Wrzoskowa) 26–52
Materiały Tadeusza Kowalskiego
(J. Poradzisz) 53–99
Materiały Feliksa Kazimierza Terlikowskiego
(M. Adamczewska) 100–125

Nr 17 (1974)

Materiały Bronisława Pawłowskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 39–48
Materiały Edmunda Jana Reymana
(J. Mizikowski) 49–81
Materiały Stanisława Tynca
(M. Wrzoskowa) 82–125

Nr 18 (1975)

Materiały Stanisława Karwowskiego
(J. Szajbel) 19–41
Materiały Jerzego Landego
(J. Mizikowski) 42–54
Materiały Mariana Magdańskiego
(E. Sztraj) 55–62
Materiały Michała Rawity-Witanowskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 63–124

Nr 19 (1976)

Materiały Kazimierza Abgarowicza
(M. Adamczewska) 24–35
Materiały Aleksandra Kozikowskiego
(A. Marciniak) 36–54
Materiały Edwarda Lubicz-Niezabitowskiego
(Z. Wardęska) 55–63

Nr 20 (1977)

Materiały Jana Dembowskiego
(M. Wrzoskowa) 10–32
Materiały Mariana Gieysztora
(A. Brachfogel) 33–54
Materiały Teodora Marchlewskiego
(A. Brachfogel) 55–81

Nr 21 (1978)

Materiały Władysława Abrahama
(E. Sztraj) 41–54
Materiały Stefana Baleya
(M. Wrzoskowa) 55–93
Materiały Natalii Gąsiorowskiej-Grabowskiej
(J. Mizikowski) 94–116
Materiały Wincentego Stysia
(M. Wrzoskowa) 117–153

Nr 22 (1979)

Materiały Włodzimierza Demetrykiewicza
(R. Majkowska) 35–59
Materiały Kazimierza Drewnowskiego
(E. Sztraj) 60–78
Materiały Stanisława Kossutha
(P. Porwoł) 79–106
Materiały Bronisława Niklewskiego
(M. Adamczewska-Jackowiak) 107–144

Nr 23 (1980)

Materiały Andrzeja Grodka
(M. Wrzoskowa) 31–101

Materiały Janusza Wolińskiego
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 102–150

Nr 24 (1981)

Materiały Adolfa Joszta
(M. Wrzoskowa) 15–42
Materiały Kazimierza Rodowicza
(O. Staroń) 43–52
Materiały Czesława Zakaszewskiego
(J. Mizikowski) 53–74

Nr 25 (1982)

Materiały Władysława Dybowskiego
(Ł. Litwa, M. Wrzoskowa) 21–44
Materiały Ludwika Hirszfelda i Hanny Hirszfeldowej
(Ł. Litwa, M. Wrzoskowa) 45–148

Nr 26 (1983)

Materiały Stanisława Kozierowskiego
(J. Latzke) 8–87
Suplement do inwentarza materiałów
Kazimierza Drewnowskiego
(E. Sztraj) 88–98

Nr 27 (1984)

Materiały Stanisława Antoniewskiego
(J. Mizikowski) 22–35
Materiały Zygmunta Golonki
(J. Mizikowski) 36–61
Materiały Lucjana Kaznowskiego
(J. Mizikowski) 62–75
Materiały Tymoteusza Łuniewskiego
(M. Wrzoskowa) 76–100
Materiały Jana Miklaszewskiego
(S. Chankowski) 101–105

Nr 28 (1985)

Materiały Stefana Ehrenkreutza
(A. Brachfogel) 29–40

Materiały Witolda Kamienieckiego
(M. Wrzoskowa) 41–50
Materiały Emila Kipy
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 51–66
Materiały Tadeusza Makowieckiego
(E. Sztraj) 67–80
Materiały Marzeny M. Pollakówny
(T. Dymaczewski) 81–103

Nr 29 (1986)

Materiały Stefana Drzewieckiego
(B. Krzyżtoporska) 21–28
Materiały Władysława Folkierskiego
(M. Tejchman) 29–38
Materiały Alfreda Liebfelda
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 39–60
Materiały Tadeusza Miłobędzkiego 61–72
(Redakcja)

Nr 30 (1987)

Materiały Kazimierza Moszyńskiego
(A. Brachfogel) 23–43
Materiały Henryka Ułaszyna
(E. Sztraj) 44–112

Nr 31 (1988)

Materiały Stanisława Kontkiewicza
(J. Bugajski) 14–71
Materiały Juliana Tokarskiego
(J. Mizikowski) 72–115

Nr 32 (1989)

Materiały Jana Grzegorzewskiego
(Z. Bonarowska) 17–29
Materiały Mariana Lewickiego i Ireny Lewickiej
(I. Biel, Z. Bonarowska) 30–90
Materiały Czesława Thulliego
(W. Różańska) 91–114

Nr 33 (1990)

Materiały Władysława Kowalenki
(J. Latzke, E. Lijewska) 21–60
Materiały Tadeusza Manteuffla
(H. Dymnicka-Wołoszyńska) 61–132

Nr 34 (1993)

Materiały Zofii Podkowińskiej
(A. Chodkowska) 11–33
Materiały Adama Wolffa
(H. Szymczyk) 34–60

Nr 35 (1994)

Materiały Władysława Tomkiewicza
(A. Kulecka) 25–72
Materiały Michała Walickiego
(E. Sztraj, H. Szymczyk) 73–94
Materiały Anny Dembińskiej
(K. Dopierała) 95–106

Nr 36 (1995)

Materiały Włodzimierza Antoniewicza
(J. Mizikowski) 15–97
Materiały Zofii Wartołowskiej
(J. Mizikowski) 98–103

Nr 37 (1996)

Materiały Stanisława Srokowskiego
(M. Wrzoskowa) 20–60
Materiały Edwarda Stenza
(J. Mizikowski, E. Sztraj) 61–93

Nr 38 (1997)

Materiały Jana Reychmana
(H. Szymczyk) 14–113

Nr 39 (1998)

Materiały Janusza Groszkowskiego
(A. Kulecka) 29–89

Materiały Witolda Nowackiego
(J. Lewandowska) 90–112

Nr 40 (1999)

Materiały Ludwika Kolankowskiego
(M. Wrzoskowa) 42–64
Materiały Rocha Morcinka
(E. Sztraj) 65–73
Materiały Michała Sczanieckiego
(E. Sztraj) 74–94
Materiały Józefa Siemieńskiego
(T. Epsztein) 95–105

Nr 41 (2000)

Materiały rodziny Baudouin de Courtenay
(D. Zamojska) 23–60
Materiały Stanisława Szobera
(B.B. Hulewicz-Szczepanowska) 61–76
Materiały Stanisławy Przybyszewskiej
(E. Ruta-Solarska) 77–94

Nr 42 (2001)

Materiały Aleksandra Gajkowicza
(A. Chodkowska) 6–33
Materiały Jana Dąbrowskiego
(T. Dymaczewski, W. Kaczmarek) 34–47
Materiały Juliana Adama Majewskiego
(J. Mizikowski) 48–69
Materiały Dobrosława Stróżeckiego
(S. Biały, G. Ciemierska,
M. Gaszkowska, K. Markowski) 70–82

Nr 43 (2002)

Materiały Wacława Sierpińskiego
(A. Kulecka) 6–65
Materiały Kazimierza Kuratowskiego
(A. Kalbarczyk, I. Szulc, H. Szymczyk) 66–95
Materiały Hugona Steinhausa
(A. Chodkowska, M. Wawrowska) 96–138

Nr 45 (2004)

Materiały Henryka Elzenberga
(A. Chodkowska, H. Dymnicka-Wołoszyńska,
J. Mizikowski, J. Stasiak) 15–57
Materiały Władysława Witwickiego
(G. Milewski) 58–74

Nr 46 (2005)

Materiały Szczepana Szczeniowskiego
(J. Dudziński) 8–19
Materiały Ludwika Wertensteina
(D. Pietrzkiewicz) 20–53
Materiały Mieczysława Wolfkego
(M. Flis, H. Szymczyk) 54–68

Nr 47 (2006)

Materiały Stanisława Herbsta
(H. Szymczyk) 16–139

Nr 48 (2007)

Materiały Stanisława Bełcha
(J. Malinowski) 12–25
Materiały Tadeusza Cypriana
(P. Dembiński, J. Matysiak) 26–69
Materiały Witolda Jakóbczyka
(R. Dąbrowski) 70–109
Materiały Zdzisława Kaczmarczyka
(P. Dembiński, J. Matysiak) 110–149
Materiały Wacława Pytkowskiego
(M. Boksa, E. Zielińska) 150–171
Materiały Adama Wodziczki
(P. Dembiński, J. Matysiak) 172–204

Nr 49 (2008)

Materiały Piotra Bańkowskiego
(A. Chodkowska) 12–101
Materiały Kazimierza Konarskiego
(A. Chodkowska) 102–109

Materiały Witolda Suchodolskiego
(A. Chodkowska) 110–117
Materiały Franciszka Olszewskiego
(A. Chodkowska) 118–129

Nr 50 (2009)

Materiały Benedykta Dybowskiego
(J. Arvaniti, I. Gass, H. Krajewska) 12–29
Materiały Leona Barszczewskiego
(J. Arvaniti, S. Chankowski, Z. Kolankowski) 30–43
Materiały Karola Nereusza Bohdanowicza
(J. Arvaniti) 44–51

Nr 51 (2010)

Materiały Tytusa Chałubińskiego
(T. Dobrzyński, K. Słojkowska) 12–19
Materiały Stanisława Bilewicza
(A. Chodkowska, J. Mizikowski) 20–29
Materiały Seweryna i Heleny Krzemieniewskich
(J. Buda, M. Norkowski, H. Szymczyk) 30–47
Materiały Jerzego Hersego
(J. Stasiak) 48–57
Materiały Witolda Sławińskiego
(J. Stasiak) 58–71
Materiały Bronisława Edwarda Sydowa
(J. Arvaniti) 72–77

Nr 52 (2011)

Materiały Zygmunta i Natalii Batowskich
(K. Słojkowska) 14–63
Materiały Janiny Bemówny
(M. Kmita, P. Michałowski, J. Stasiak) 64–71
Materiały rodziny Kalinowskich
(A. Chodkowska) 72–125
Materiały Janiny Zakrzewskiej
(A. Bodecka, A. Chodkowska, U. Roguska) 126–149

Nr 53 (2012)

Materiały Stanisława Tołwińskiego
(A. Chodkowska) 8–85
Materiały Czesława Trębickiego
(A. Chodkowska) 86–89
Materiały Wawrzyńca Benzelstierny-Engeströma
(M. Błażczak, K. Słojkowska) 90–95
Materiały Mikołaja Dzikowskiego
(Ł. Gawin, J. Stasiak) 96–104

Tort jubileuszowy w Pałacu Staszica, 2013, fot. B. Wiktorowska

INWENTARZE ZESPOŁÓW ARCHIWALNYCH
ogłoszone w numerach 1–53 „Biuletynu Archiwum PAN”
(układ alfabetyczny)

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Abgarowicz Kazimierz	19	24–35
Abraham Władysław	21	41–54
Antoniewicz Włodzimierz	36	15–97
Antoniewski Stanisław	27	22–35
Artymiak Antoni	11	65–85
Bachulski Aleksy	3	33–39
Baley Stefan	21	55–93
Bańkowski Piotr	49	12–101
Barszczewski Leon	50	30–43
Bassalik Kazimierz	9	35–54
Batowscy Zygmunt i Natalia	52	14–63
Baudouin de Courtenay	41	23–60
Bełch Stanisław	48	12–25
Bemówna Janina	52	64–71
Benzelstierna-Engeström Wawrzyniec	53	90–95
Bilewicz Stanisław	51	20–29
Bohdanowicz Karol Nereusz	50	44–51
Borowski Stanisław	3	44–48
Chałubiński Tytus	51	12–19
Chmaj Ludwik	11	86–111
Chodźko Witold	12	40–81
Cyprian Tadeusz	48	26–69
Czubalski Franciszek	12	82–97

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Dąbrowski Jan	42	34–47
Dembińska Anna	35	95–106
Dembiński Bronisław	15	11–71
Dembowski Jan	20	10–32
Demetrykiewicz Włodzimierz	22	35–59
Drewnowski Kazimierz	22, 26	60–78, 88–98
Drzewiecki Stefan	29	21–28
Dybowski Benedykt	50	12–29
Dybowski Władysław	25	21–44
Dziewulski Eugeniusz	11	112–120
Dziewulski Władysław	11	121–148
Dzikowski Mikołaj	53	96–104
Dzwonkowski Włodzimierz	15	72–100
Eckert Ludwik	16	26–52
Ehrenkreutz Stefan	28	29–40
Elzenberg Henryk	45	15–57
Folkierski Władysław	29	29–38
Gajkowicz Aleksander	42	6–33
Gąsiorowska-Grabowska Natalia	21	94–116
Gieysztor Marian	20	33–54
Golonka Zygmunt	27	36–61
Górka Olgierd	3	50–61
Grodeccy Józef i Katarzyna	13	26–84
Grodek Andrzej	23	31–101
Groszkowski Janusz	39	29–89
Grzegorzewski Jan	32	17–29
Hahn Wiktor	15	101–182
Herbst Stanisław	47	16–139

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Herse Jerzy	51	48–57
Hirszfeldowie Ludwik i Hanna	25	45–148
Iwaszkiewicz Janusz	7	33–53
Jakóbczyk Witold	48	70–109
Joszt Adolf	24	15–42
Kaczmarczyk Zdzisław	48	110–149
Kalinowscy Stanisław, Zofia i Ewa	52	72–125
Kamieniecki Witold	28	41–50
Karwowski Stanisław	18	19–41
Kaznowski Lucjan	27	62–75
Kętrzyński Stanisław	3	64–69
Kipa Emil	28	51–66
Kłodziński Adam	3	69–71
Knapowska Wisława	4	31–71
Kolankowski Ludwik	40	42–64
Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza PAN (1953–1956)	11	30–64
Konarski Kazimierz	49	102–109
Kontkiewicz Stanisław	31	14–71
Kossuth Stanisław	22	79–106
Kowalenko Władysław	33	21–60
Kowalski Tadeusz	16	53–99
Kozierowski Stanisław	26	8–87
Kozikowski Aleksander	19	36–54
Krzemieniewscy Seweryn i Helena	51	30–47
Kuratowski Kazimierz	43	66–95
Lande Jerzy	18	42–54
Lednicki Aleksander	7	54–70

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Lewiccy Marian i Irena	32	30–90
Liebfeld Alfred	29	39–60
Lubicz-Niezabitowski Edward	19	55–63
Łuniewski Tymoteusz	27	76–100
Magdański Marian	18	55–62
Majewski Julian Adam	42	48–69
Makowiecki Tadeusz	28	67–80
Manteuffel Jerzy	3	73–77
Manteuffel Tadeusz	33	61–132
Mańkowski Tadeusz	8	13–54
Marchlewski Teodor	20	55–81
Metallmann Joachim	14	18–26
Miklaszewski Jan	27	101–105
Miłobędzki Tadeusz	29	61–72
Moczarski Zygmunt	7	71–93
Morcinek Roch	40	65–73
Moszyński Kazimierz	30	23–43
Namysłowski Władysław	3	77–86
Niklewski Bronisław	22	107–144
Nowacki Witold	39	90–112
Olszewski Franciszek	49	118–129
Ormicki Wiktor	8	55–78
Pawłowski Bronisław	17	39–48
Peretiatkowicz Antoni	14	27–66
Pierwszy Kongres Nauki Polskiej (1949–1951)	5	23–70
Podkowińska Zofia	34	11–33

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Pollakówna Marzena M.	28	81–103
Polskie Towarzystwo Historyczne (1886–1939, 1947–1968)	6	39–79
Przybyszewska Stanisława	41	77–94
Przybyszewski Eugeniusz	3	86–89
Pytkowski Wacław	48	150–171
Rawita-Witanowski Michał	18	63–124
Reychman Jan	38	14–113
Reyman Edmund Jan	17	49–81
Ręgorowicz Ludwik	9	55–81
Rodowicz Kazimierz	24	43–52
Rygiel Stefan	13	85–117
Salska Helena	3	89–93
Schechtel Edward	8	79–96
Schramm Wiktor	10	20–106
Sczaniecki Michał	40	74–94
Siemieński Józef	40	95–105
Sierpiński Wacław	43	6–65
Skałkowski Adam	3	93–109
Skubiszewski Ludwik	7	94–105
Sławiński Witold	51	58–71
Srokowski Stanisław	37	20–60
Steinhaus Hugo	43	96–138
Stelmachowska Bożena	13	118–161
Stenz Edward	37	61–93
Stróżecki Dobrosław	42	70–82
Strumiłło Tadeusz	14	67–105
Styś Wincenty	21	117–153

Nazwisko lub nazwa	Nr „Biuletynu Archiwum PAN”	Strony
Suchodolski Witold	49	110–117
Sydow Bronisław Edward	51	72–77
Szczeniowski Szczepan	46	8–19
Szober Stanisław	41	61–76
Szymański Adam	9	82–87
Śliwiński Artur	4	72–126
Terlikowski Feliks Kazimierz	16	100–125
Thullie Czesław	32	91–114
Tokarski Julian	31	72–115
Tołwiński Stanisław	53	8–85
Tomkiewicz Władysław	35	25–72
Towarzystwo Naukowe Warszawskie (1907–1953)	1	21–77
Trębicki Czesław	53	86–89
Tync Stanisław	17	82–125
Ułaszyn Henryk	30	44–112
Walicki Michał	35	73–94
Wartołowska Zofia	36	98–103
Wertenstein Ludwik	46	20–53
Witwicki Władysław	45	58–74
Wodziczko Adam	48	172–204
Wolff Adam	34	34–60
Wolfke Mieczysław	46	54–68
Woliński Janusz	23	102–150
Wróblewski Antoni	6	80–127
Zakaszewski Czesław	24	53–74
Zakrzewska Janina	52	126–149
Zawirski Zygmunt	14	106–125

DODATEK, SPUŚCIZNY UCZONYCH POLSKICH I KOLEKCJE, NABYTKI APAN PO 1999 ROKU

Stefan Barbacki (1903–1979), genetyka, hodowla roślin
Profesor Wyższej Szkoły Rolniczej i Instytutu Genetyki Roślin Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Prace naukowe dotyczące łubinu i łubinu pastewnego.
Materiały warsztatowe dotyczące roślin strączkowych i pastewnych — notatki z doświadczalnych poletek uprawy roślin.
Dokumenty (1957–1972) dotyczące kontaktów S. B. z PAN i Wydziałem Nauk Rolnych i Leśnych, PTPN, Komitetem Nauki i Techniki, Radą Naukową przy Ministerstwie Rolnictwa.
Dokumentacja przewodów oraz oceny rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, recenzje wydawnicze.
Korespondencja, m.in. z Wydawnictwem Springer-Verlag.
Materiały biograficzne: życiorys, wykaz publikacji S. B., dokumenty przebiegu pracy, fotografie z działalności naukowej. [R. D.]
Przekazane przez Instytut Genetyki Roślin PAN, 2009

sygn. P.III–146
31 j., ok. 0,50 m.b.
inwentarz

Helena Harasimowicz (1896–1981), pedagogika
Nauczycielka w szkołach podstawowych Rogoźna, Poznania, Leszna
Artykuł o tajnym nauczaniu w Częstochowie w czasie 2. wojny światowej.
Dokumenty dotyczące wykształcenia i pracy pedagogicznej: świadectwo dojrzałości (1919), patent nauczycielski (1919), świadectwo Państwowego Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Poznaniu (1924), mianowania zawodowe.
Materiały biograficzne: świadectwo urodzenia, kenkarta (1942), legitymacje z kuratorium (1931), życiorys (1945), kwestionariusz osobowy, klepsydry (1981).
Dokumenty rodzinne, zdjęcia ze Lwowa, korespondencja (1894). [R. D.]
Dar Jana Harajdy, 2005

sygn. P.III–136
ok. 0,05 m.b.
spis

Jerzy Kozłowski (1929–2010), historia
Profesor w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu, doc. dr hab. w Instytucie Zachodnim i w Zakładzie Badań Narodowościowych Polskiej Akademii Nauk
Liczne kserokopie materiałów źródłowych do dziejów zaboru pruskiego oraz Kościoła i duchowieństwa w Wielkopolsce w XIX i w początkach XX wieku — z archiwów państwowych Poznania i Bydgoszczy (akta landratur Wielkiego Księstwa Poznańskiego oraz Prezydium Policji w Poznaniu); także kserokopie materiałów do *Słownika księży społeczników w Wielkopolsce (1894–1919)*, klisze fotografii księży, sprawozdania Związku Spółek Zarobkowych (1897, 1907, 1916, 1925), materiały Towarzystwa Pomocy Naukowej (1890–1909). [R. D.]
Dar Instytutu Slawistyki PAN, 2010

sygn. P.III–148
ok. 1,16 m.b.
spis

Irena Kwilecka (ur. 1925), slawistyka, edytorstwo naukowe
Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, członek Komisji Biblijnej i Komisji Edytorskiej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów
Prace i artykuły: *Ze studiów nad staropolskimi przekładami Biblii*, fragmenty przekładu *Biblii*, *Z dziejów klasztoru benedyktyńskiego w Lubiniu*, *Słowianie* (w języku czeskim i polskim), *Źródła i materiały do dziejów kulturalnych opactwa lubińskiego*, *Pismo Święte u Słowian*; materiały warsztatowe: materiały studyjne dotyczące *Apokalipsy*, Tomasza ze Zbrudzewa, Bartłomieja z Bydgoszczy, Tomasza Łysego, studia nad historią literatur słowiańskich.
Zdjęcia i pocztówki dotyczące obiektów sakralnych.
Fotografie, zdjęcia, mikrofilmy, materiały bibliograficzne (uporządkowane).
Materiały biograficzne dotyczące działalności z lat 1956–1995.
Korespondencja (1953–1977), materiały działalności I. K. w PAN. [R. D.]
Dar Ireny Kwileckiej, 2007
Przekazane przez Instytut Slawistyki PAN, 2011

sygn. P.III–133
ok. 6,00 m.b.
spis

Stella Rufina Ludwiczak (1906–2001), chemia, farmacja
Profesor Akademii Handlowej i Akademii Medycznej w Poznaniu, dr Uniwersytetu Poznańskiego, poseł na Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1961–1964)
Prace naukowe: *Badania syntetyczne w grupie alkaloidów kory chinowej*, wykład habilitacyjny (1945); zapiski badań laboratoryjnych na Uniwersytecie w Glasgow (1948–1949).
Materiały działalności dotyczące zatrudnienia i awansów, wykazy publikacji.
Materiały biograficzne: zapiski autobiograficzne, biogramy R. L., dyplom magistra chemii, dyplom UP i srebrny medal (pozostał w rodzinie) z 1928 roku za pracę *O nowych przekształceniach chinidyny pod wpływem kwasu siarkowego*.
Korespondencja z władzami uczelni i instytucjami naukowymi: PTPN, Radą Naukową Instytutu Przemysłu Zielarskiego, Oddziałem PAN w Poznaniu, Polskim Towarzystwem Biochemicznym, Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym. [R. D.]
Dar Rufiny Ludwiczak, 2001

sygn. P.III–124
ok. 0,10 m.b.
spis

Stefan Mokrzycki (zm. 1939), nauki medyczne, psychologia, filozofia
Lekarz
Prace (materiały studyjne) z cyklu Narkotyki: *Taniec*, *Narkotyki mistyczne*, *Psychologia narkotyków*, *Socjologia narkotyków*, *Haszysz* (rkp. i masz.), *Myślenie magiczne w życiu społecznym* (rkp.).
Odczyty z 1925 roku wygłoszone w Towarzystwie Metapsychicznym im. Juliana Ochorowicza we Lwowie: *O telepatii i jasnowidzeniu*, *Czarnoksięstwo w średniowieczu*, *Wróżby i wróżbici*, *Tło psychologiczne zjawisk metapsychicznych*, *Światopogląd gnostyczny i hinduizm*, *Stan ekstatyczny*. [R. D.]
Dar Haliny Mokrzyckiej, 1983

sygn. P.III–139
ok. 0,09 m.b.
spis

Anna Niesiołowska-Wędzka (ur. 1929), archeologia, historia
Doktor w Instytucie Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk
Prace, m.in. *Studia nad dziejami Małopolski IX–pocz. XI w.*, *Początki i rozwój grodów kultury łużyckiej*; materiały warsztatowe, m.in. zbiór

fotografii o grodach kultury łużyckiej, materiały do *Słownika starożytności słowiańskich*, materiały (rysunki, mapki) do pracy *Tkaniny z grodu santockiego*.
Korespondencja zawodowa z instytucjami archeologicznymi. [R. D.]
Dar Anny Wędzkiej, 2002

sygn. P.III–128
ok. 0,25 m.b.
spis

Maria Aleksandra Smoczkiewicz (1910–2006), chemia, farmacja
Profesor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, dr Uniwersytetu Poznańskiego, doc. Akademii Medycznej, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Komisji Nauk Chemicznych przy Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Kalendarium działalności naukowej, bibliografia publikacji, rejestr prac doświadczalnych, spisy uczniów: magistrantów, doktorantów, habilitantów.
Wspomnienia o przełożonych i współpracownikach: Marii Szmytównie, Aleksandrze Lempce, Konstantym Hrynakowskim, Franciszku Adamanisie.
Materiały biograficzne: wspomnienia z okresu nauki w Poznaniu: w Państwowym Liceum i Gimnazjum Żeńskim im. Generałowej Zamoyskiej w latach 1919–1928, Państwowym Konserwatorium Muzycznym z lat międzywojennych, wspomnienia o korporacjach akademickich UP.
Wspomnienia rodzinne A. S. z Mosiny w Wielkopolsce (1904–1910), Berlina (1910–1919) i Poznania (1919–1937).
Artykuły o rodzicach i rodzinach (Ewert-Krzemieniewscy i Smoczkiewiczowie); we wspomnieniach znajdują się ilustracje fotografii osób bliskich i ich rysunki portretowe wykonane przez autorkę wspomnień; artykuły były publikowane na łamach „Kroniki Miasta Poznania”. [R. D.]
Dar Aleksandry Smoczkiewicz, 2001, 2003

sygn. P.III–126
ok. 0,10 m.b.
spis

Józef Sobkowski (1924–2006), prawo
Docent dr hab. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Prace J. S. *Prawo egzekucyjne* (rkp., masz.), tłumaczenie J. S. (z języka niemieckiego) publikacji profesora Gottfrieda Baumgärtla *Udaremnienie przeprowadzenia dowodów w procesie cywilnym* (masz., niepublikowana); recenzje i korespondencja dotycząca prac doktorskich, opinie o studentach prawa UAM, notatki z wykładów profesorów prawa z Niemiec na terenie uczelni polskich.
Materiały biograficzne: umowy o pracę, korespondencja z władzami uczelni, materiały z koleżeńskich zjazdów absolwentów prawa UAM.
Korespondencja z lat 1979–2002, liczna korespondencja z uczelniami i profesorami prawa w Niemczech, Szwajcarii, Austrii, także ze środowiskiem prawniczym w Polsce. [R. D.]
Dar Józefa Sobkowskiego, 2006

sygn. P.III–138
ok. 0,45 m.b.
spis

Andrzej Wędzki (ur. 1927), historia
Profesor w Instytucie Zachodnim i kierownik Zakładu Historii Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu
Prace, m.in. *Powstanie i rozwój przestrzenny miast na Suwalszczyźnie*, *Kultura i nauka na Suwalszczyźnie*, *Rozwój polskiej marynarki handlowej 1918–1938*; materiały warsztatowe dotyczące miast Wielkopolski i różnych miast polskich, wypisy z ksiąg metrykalnych szlachty pałuckiej z lat 1598–1700.
Korespondencja z regionalnymi towarzystwami naukowymi i ośrodkami dokumentacji zabytków, korespondencja Redakcji czasopisma „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza". [R. D.]
Dar Andrzeja Wędzkiego, 2001, 2002, 2008, 2011

sygn. P.III–128
ok. 0,60 m.b.
spis

Siedziba Oddziału Archiwum PAN w Poznaniu, 2005, fot. J. Arvaniti

Spotkanie w Oddziale Archiwum PAN w Poznaniu, 2005, fot. N.N.

SUMMARY

INTRODUCTION

In 2013, the Archives of the Polish Academy of Sciences are celebrating its 60th anniversary. Therefore, this year's issue of "Bulletin of the Archives of the Polish Academy of Sciences" is special and differs both in form and in content from the earlier issues.

Instead of the regular archive inventories we are presenting an extensive supplement to the *Guide to the Resources of the Archives of the Polish Academy of Sciences*, which contains entries about all acquisitions of the Archives after 1999 that have not been included in the last issue of the *Guide to the Resources of the Archives of the Polish Academy of Sciences* itself. We are also publishing a detailed discussion of large and versatile archives gathered by Professor Zygmunt Kolankowski, the first Director of the Archives of the Polish Academy of Sciences; the collection is now being catalogued.

This jubilee issue of the "Bulletin..." contains also articles about the history of our institution, its successive directors, its divisions and its activities aimed at the general public; moreover, we are presenting interviews with the present Director of PAS Archives, Dr. Hanna Krajewska, and with Dr. Hanna Szymczyk, the longest-serving employee of the Archives. Finally, the issue contains a list of all the 203 persons employed in the Archives from the beginnings of this institution until today.

POLISH ACADEMY OF SCIENCES ARCHIVES IN WARSAW

In the reporting year, the Archives of the Polish Academy of Sciences (PAS) employed 31 persons, including in Warsaw 24 persons (14 on a part-time basis), in Poznań 5 persons (3 on a part-time basis), and in Wodzisław Śląski 2 persons (1 on a part-time basis).

On 19th March, a meeting of the Scientific Council of the PAS Archives was held, chaired by Professor Leszek Zasztowt. After the

vote, the Scientific Council expressed once more its satisfaction and acknowledged the rich and diverse activities of the Archives in the reporting year: a continuation of its impressive achievements of earlier years.

The meeting of the Scientific Council was followed by the Management meeting, attended by division heads and representatives of the PAS Archives in Warsaw.

In 2012, the archives increased by 25.49 linear meters. In Warsaw, 10.27 linear meters of private materials were received and 11.65 linear meters of institutional materials. The resources of the Poznań Division increased by 3.57 linear metres, and the resources of the Katowice Division did not increase.

The general resource state is at present 2,797.11 linear metres of files and file documentation, of which 2,305.94 is in Warsaw, 425.67 in Poznań, and 65.50 in Wodzisław Śląski.

The Methodology Commission held 5 meetings, discussed 17 inventories and approved 15. Comments to 46 inventories from Warsaw and divisions were developed.

The Commission for Archive Qualification of Documents issued 21 positive responses to requests for the rejection of ca. 360 linear meters of non-archive documentation in PAS units.

The Commission for the Qualification of Standards offered 58 (including in Warsaw: 48) consultations and recommendations per e-mail and telephone on 24 issues.

21 standards (including in Warsaw: 19), including 6 sets of office instructions, factual file lists and instructions for the organisation and scope of an entity archive, were consulted and assessed during 23 meetings. 15 controls of PAS units were carried out with reference to file documentation maintenance and the functioning of entity archives.

7 photographs and negatives were added to the collection of photographs, which amounts now to 30,890 photographs, negatives, postcards and photocopies and 24 CDs.

The collection of microfilms did not increase and amounts to 1,129,047 negative frames and 3,225,478 positive frames. The medal collection increased by one and amounts now to 1,057 objects.

The book collection in Warsaw increased by 110 book volumes and 49 volumes of periodicals, in Poznań by 30 book volumes and 22 volumes of periodicals and in Katowice by 2 book volumes. The collections in

Warsaw and in divisions amount in total to 35,037 book volumes and volumes of serial publications.

Conservation works on parchment documents from the materials of Stefan Burhardt were completed, while the conservation of a photo album *Legions* from the collection of W.L. Jaworski and of consecutive volumes of the *Diary* was continued.

3 volunteers – graduates of Natural and Liberal Arts' University in Siedlce – undertook work in the Archives. In Poznań Division, 5 history students of the archive specialisation from the Institute of History of the Adam Mickiewicz University carried out practical training programs and 2 students of the document and library specialisation of the Polish and Classical Philology Division of the Adam Mickiewicz University realised internships.

PAS Archives in Warsaw prepared in the reporting year several exhibitions related to current events and anniversaries, aiming to popularize the history of science and present its collections. The exhibition *Polish Explorers of Siberia* enjoyed great interest; updated and adapted to the needs of the Polish Embassy in Moscow, it was presented at the Moscow State University for Humanities.

The exhibition *Sport in Education. Education in Sport. From the Collections of the Archives of the Polish Academy of Sciences in Warsaw* was prepared for and presented at the Warsaw Archives Picnic which was organised in Staszic Palace on 2nd of June, right before the launch of the 2012 UEFA European Championship. The topic of EURO 2012 dominated the whole picnic, whose motto was *The Ball is in the Game! Sports Action – Archivisation!* The event included the presentation of various forms and media of document archivisation, a lecture, meetings with sports commentators, shows and competitions.

On 14th December, exhibition *Józef Ignacy Kraszewski. Born in Tavern, Died in Hotel* was opened in Staszic Palace. This special exhibition (the year 2012 was declared by the Sejm of the Republic of Poland the Year of Józef Ignacy Kraszewski) was a result of cooperation between PAS Archives, Archive of Science of Polish Academy of Sciences and Polish Academy of Art and Sciences, Józef Ignacy Kraszewski Museum in Romanów and Library of the Wróblewscy Lithuanian Academy of Sciences.

PAS Archives participated also in regular national events aimed at the popularisation of science and culture. On 19th May, the Museums'

Night was organised, this time dedicated to the writer Bolesław Prus. Employees of the Archives participated also in events in the framework of the 16th Festival of Science in Jabłonna (15th September). Lectures and archival workshops connected with the Festival were also organised on 22nd September in Staszic Palace.

On 10th May, Collegium Minus of the Adam Mickiewicz University in Poznań hosted the opening of an exhibition accompanying a scientific seminar *Founder of the Poznań University: Professor Michał Sobecki,* presenting among others materials from the collections of our division in Poznań.

An exhibition to commemorate the 20th anniversary of death of Professor Zbigniew Zakrzewski was opened on 27th September, presenting materials from his collections stored in the Poznań Division of PAS Archives.

The Director and employees of the PAS Archives in Warsaw participated in numerous national scientific meetings, where they made over 30 presentations, as well as in international events: *Scientific Library under Conditions of Cultural Change and Technology Innovation* (Vilnus, 3rd–4th May), *Russia and Poland: Historians and Archivists Searching the Common Past* (Moscow, 11th–12th May), *A Climate of Change*, International Council on Archives Congress (Brisbane, 20th–24th August), Conference of Czech Archivists (České Budějovice, April). Employees of the Poznań Division made 2 presentations and participated in the following events: scientific session of the Leszno Society of Friends of Science *Evolution of the Image of Marshall Ferdinand Foch in the Region of Greater Poland after World War I* (Leszno, 12th January), celebration of 40th anniversary of PAS Division in Poznań (16th May), conference of the European Culture Institute of Adam Mickiewicz University *Culture, Mass Media and Ethics in Humanities' Perspective in the Context of Information Technology Revolution* (Gniezno, 17th October) and the 81st Session of the General Assembly of Poznań PAS Division.

Administration of the SEZAM database was continued, with the updating and extending of the existing records.

The 53rd issue of the "Bulletin of the Archives of the Polish Academy of Sciences" was published.

Employees of the Archives of the Polish Academy of Sciences published ca. 50 articles and other information materials.